

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τον Ψηφιακό Γραμματισμό

Educational Policies on Digital Literacy

ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ Σ. ΚΑΤΣΑΡΑ

ΡΟΔΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τον Ψηφιακό Γραμματισμό

*

Educational Policies on Digital Literacy

ΚΑΤΣΑΡΑ ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ

Επιβλέπων: Σοφός Αλιβίζος, Καθηγητής Παν. Αιγαίου

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή στις 15/06/2018

1. Σοφός Αλιβίζος, Καθηγητής Παν. Αιγαίου
2. Δάρρα Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια Παν. Αιγαίου
3. Φωκίδης Εμμανουήλ, Επίκουρος Καθηγητής Παν. Αιγαίου

ΡΟΔΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πρωτότυπης μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ότι έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες και ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για το συγκεκριμένο Π.Μ.Σ.

Κατσαρά Χαριτωμένη

Περίληψη

Η σύγχρονη εποχή απαιτεί δεξιότητες διαχείρισης της πληροφορίας και διαμορφώνει ένα περιβάλλον που χρειάζεται γρήγορα και συγκροτημένα αντανακλαστικά. Πολλές χώρες έχουν αναγνωρίσει το πρωτεύον ζήτημα του ψηφιακού γραμματισμού, και τον έχουν προσδιορίσει ως στρατηγικό στόχο στην εκπαίδευση των πολιτών, και ιδιαίτερα των νέων.

Ωστόσο, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, το πλήθος των δυνατοτήτων χρήσης της τεχνολογίας και η πολυφωνία των απόψεων για τις ιδανικότερες συνθήκες ανάπτυξης του ψηφιακού γραμματισμού, έχουν οδηγήσει σε πανσπερμία πρακτικών, που δεν συγκλίνουν απαραίτητα μεταξύ τους, και σε ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των τρόπων διδασκαλίας των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να καταγράψει, να αποτυπώσει, να οργανώσει και να περιγράψει τις τρέχουσες απόψεις σε επίπεδο Πολιτικών Αποφάσεων, διατύπωσης της Νομοθεσίας και των υπαρχουσών δομών, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις ΗΠΑ και σε διεθνείς οργανισμούς όπως η UNESCO και ο Ο.Ε.С.Д.

Η δημιουργία και η οργάνωσή της αφήνουν σκόπιμα ανοικτή την προοπτική μελλοντικών μελετών σε όποιον ερευνητή θελήσει να ασχοληθεί και να συνεισφέρει στο πεδίο που την απασχολεί.

Λέξεις κλειδιά: ψηφιακός γραμματισμός, γραμματισμός στα μέσα, εκπαιδευτική πολιτική, γραμματισμός, εκπαίδευση, μέσα, πληροφορία, εκπαιδευτική τεχνολογία, τεχνολογία πληροφορίας και επικοινωνιών, ΤΠΕ, υπολογιστική σκέψη, ψηφιακές δεξιότητες, ψηφιακή Ικανότητα, Μιντιακός και Πληροφοριακός Γραμματισμός (MIL).

Abstract

Modern times require information management skills and shape an environment that demands fast and consistent reflexes. Many countries have recognized the primary issue of digital literacy and have identified it as a strategic goal in educating citizens, particularly young individuals.

However, the rapid technological developments, the multitude of the possibilities of technology use and the plurality of views on the ideal development conditions for the digital literacy have led to plethora of practices that do not necessarily converge, and led to questions about the effectiveness of educational programs and ways of ICT's teaching.

The present paper aims to capture, map, organize and describe current views at the Political Decisions level, the Legislation and the existing structures, in European Union, USA and international organizations such as UNESCO and O.E.C.D.

Its creation and organization deliberately leave open the perspective of future research by any researcher who wishes to take up and contribute on this field.

Keywords: digital literacy, media literacy, educational policy, literacy, education, media, information, educational technology, information and computer technology, ICT, computational thinking, digital skills, digital competence, Media and Information Literacy (MIL).

Ευχαριστίες

Το πόνημα αυτό είναι το αποτέλεσμα μίας διανοητικής εργασίας, ενταγμένης μέσα σε ασφυκτικά πλαίσια αναγκών εργασίας και επιβίωσης, που δεν θα ήταν δυνατόν να υλοποιηθεί χωρίς την συμβολή ανθρώπων που είχα την τύχη να έχω δίπλα μου, είτε ως μέντορες, είτε ως φίλους και οικογένεια είτε ως συναδέλφους.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω πρώτα και κύρια τον Επιβλέποντα και τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής της εργασίας μου Δρ. Σοφό Αλιβίζο Καθηγητή Π.Τ.Δ.Ε. Παν. Αιγαίου, Δρ Δάρρα Μαρία Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Παν. Αιγαίου και Δρ Φωκίδη Εμμανουήλ Λέκτορα Π.Τ.Δ.Ε. Παν. Αιγαίου.

Ιδιαίτερα επιθυμώ να αναφερθώ στον μέντορα και καθηγητή μου τον Δρ. Αλιβίζο Σοφό για τις «γερμανικές» προδιαγραφές του. Κι επειδή ίσως είναι αδόκιμο το χιούμορ εδώ, να εξηγήσω πως η αρτιότητα με την οποία υπηρέτησε τον βασικό ρόλο του επιβλέποντα καθηγητή, αποτελεί για μένα πρότυπο παιδαγωγικής συμπεριφοράς και λειτουργίας. Εφάρμοσε την κατάλληλη πίεση ώστε να μην αφεθώ σε ένα ελάσσοнос πλην ευκολότερο, καθ' ότι πιο περιορισμένο σε έκταση και περιεχόμενο θέμα διπλωματικής εργασίας. Κι ας μην το αξιολογούσα ως τέτοιο στην αρχή, όπου ένιωθα χαμένη. Με καθοδήγησε στην ανάπτυξη της μεθοδολογίας, διατηρώντας μία ιδανική απόσταση ελέγχου, επανατροφοδότησης και επιβεβαίωσης στα μερικά και στα συνολικότερα αποτελέσματά μου, αποδίδοντάς μου την μέγιστη ακαδημαϊκή ελευθερία και την αυτοπεποίθηση του Λόγου μου, και χειραφετώντας με εν τέλει ως ερευνήτρια. Τον ευχαριστώ.

Ευχαριστώ τους καθηγητές μου στα μαθήματα που παρακολούθησα. Όλοι προσέθεσαν στο λιθαράκι του πονήματος που κρατάτε στα χέρια σας γιατί όλοι μου έδειξαν μονοπάτια γνώσης και συγκρότησης άποψης.

Ευχαριστώ τον Δρ. Καθοπούλη, Θέμελη-Μιχαήλ για την συμβολή του στον έλεγχο και την αξιολόγηση της αξιοπιστίας της έρευνάς. Αφιέρωσε χρόνο να συζητάει μαζί μου τις ιδιαίτερες πτυχές της εργασίας σε όλη την διάρκειά της, καθησύχαζε τους πανικούς μου και εκμαίευε από τα συμφραζόμενά τους την ιδέα που κυοφορείτο μέσα μου και που υλοποιείτο στην συνέχεια.

Ιδιαίτερα θα ευχαριστήσω τους Θέμη και Κατερίνα Καθοπούλη, καταρχήν φίλους και δευτερευόντως συγγενείς, που με στήριξαν ηθικά και πρακτικά σε όλη την διάρκεια του παράτολμου, επιφανειακά, εγχειρήματός μου. Κι αν η επανάληψη του ονόματος του Θέμη φαίνεται ίσως αδόκιμη, είναι που θέλω να τονίσω και τις δύο συνιστώσες του. Στην Κατερίνα χρωστώ, τι άλλο από το ότι επιβίωσα της πείνας ....

Ευχαριστώ τον αδελφό μου Λευτέρη Κατσαρά για την ανοχή του στην ακαταστασία του σπιτιού όπου συνοικούμε.

Θέλω ακόμα να αναφερθώ ευχαριστώντας το support team του Atlas.ti-8 και ιδιαίτερα τον κο Clemens Hoffmann για την στήριξή του και την άμεση ανταπόκρισή του στα θέματα που αντιμετώπισα μαθαίνοντας να λειτουργώ μέσα στην εφαρμογή. Η επιστημονικότητα και ο επαγγελματισμός που επέδειξαν ως ομάδα στις παρατηρήσεις μου για κάποιες ήσσονος σημασίας, δυσλειτουργίες ήταν υποδειγματική. Τους ευχαριστώ. Όπως ευχαριστώ και συνολικά το Atlas για την ευκαιρία που δίνει σε νέους ερευνητές να αδειοδοτηθούν στην δίχρονη χρήση της εφαρμογής με ελάχιστο κόστος έναντι της τιμής της εφαρμογής για τους έμπειρους του είδους.

Επιθυμώ να ευχαριστήσω εδώ τις κυρίες Μιχαηλίδου Ευθυμία-Ηλέκτρα, διευθύντρια του σχολείου μου, Αυγουστή Δέσποινα και Νακοπούλου Άρτεμις συναδέλφισσες, που υπέστησαν τον φόρτο εργασίας της απουσίας μου τις τελευταίες μέρες της συγγραφής της διπλωματικής, καθώς και τον κύριο Γιαννακό Άγγελο που επιβεβαίωσε την ορθότητα των εκφράσεων μου στην αγγλική γλώσσα της Περίληψης.

Τέλος δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω τους γονείς μου, Σταύρο και Μαρία, παρότι δεν βρίσκονται πλέον στην ζωή, για τις αρχές που μου έδωσαν, την πίστη που είχαν στην δύναμή μου και τα περιθώρια ελευθερίας επιλογών που ώριμα με έσπρωξαν να αναπτύξω.

Πρόλογος

Κατά την διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας, μου έρχονταν στο νου ποικίλα ζητήματα που θα ήθελα να θίξω στον πρόλογο, μια που αποτελεί ένα προσωπικό στοιχείο, την μόνη περιοχή όπου επιτρέπεται κάτι τέτοιο σε μία Διπλωματική Εργασία. Αυτή τη στιγμή όμως, όντας στο τελευταίο κεφάλαιο συγγραφής πριν την κατάθεση, ο νους μου έχει στερέψει. Τόσα πολλά και τόσα λίγα συγχρόνως, αυτά που θα ήθελα να σας καταθέσω.

Το «λίγο» είναι μόνο τούτο: Η εργασία αυτή, ως κορυφαίο αποτέλεσμα της διαδικασίας μεταπτυχιακής ειδίκευσης στις χρήσεις των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, έρχεται ως έργο ζωής, να υλοποιήσει και να επιβεβαιώσει ό,τι παρέμενε ως αποθηκευμένο «υλικό», στο μυαλό και την ψυχή μου, από τα μικρά μου χρόνια. Ζούμε, εργαζόμαστε, παράγουμε, δημιουργούμε ανακαλύπτοντας κρυμμένες προσωπικές δεξιότητες και πεδία ενδιαφέροντος, συχνά αντιφατικά μεταξύ τους. Συχνά, οι προσωπικές αυτές περιοχές έρχονται ανταγωνιστικά να διεκδικήσουν τον χώρο και τον χρόνο μας, αφήνοντάς μας με την αίσθηση πως είμαστε απλά ένα φύλλο στον άνεμο. Με τους τρέχοντες συμβατικούς κοινωνικούς όρους «αποτυχημένοι» εφόσον δεν έχουμε καταφέρει να μετατρέψουμε τις δεξιότητες σε χρήμα ή εξουσία. Πολυτεχνίτης και ερημοσπίτης όπως έλεγαν οι αείμνηστοι γονείς μου. Κι εσύ συνεχίζεις, απτόητη, να κυνηγάς ό,τι σου αρέσει, να δοκιμάζεις τον εαυτό σου, τις αντοχές και τα όρια του, σε ό,τι σου φαίνεται ως η απόλυτη «αμαρτία» να αφήσεις ανεξερεύνητο. Κι ας φαίνεται αντιφατικό. Κι ας είναι «μη χρήσιμο». Κι ας σου κοστίζει πόρους και την μακαριότητα της άγνοιας. Και περνάνε τα χρόνια, και μαζεύεις μικρά αλλά αυθεντικά και κυρίως «δικά σου» κομματάκια παραγωγής και δημιουργίας και επιλέγεις ξάφνου, χωρίς να συνειδητοποιείς καλά το γιατί, πάλι αντισυμβατικά «εκτός χρόνου», να διαβείς την πορεία ενός μεταπτυχιακού. Από την αρχή γνώριζα πως το ακαδημαϊκό περιβάλλον ήταν ένα περιβάλλον έμπνευσης και δημιουργίας για μένα, ένα περιβάλλον που θα ήθελα να διεκδικήσω ως εμπειρία ολοκλήρωσης. Κατά την διάρκεια της συνέντευξης, όπου πήγα μάλλον απροετοίμαστη, απαντώντας στις ερωτήσεις της επιτροπής, διέκρινα πως το όλο εγχείρημα είχε εν τέλει συγκεκριμένο «Σχέδιο», «ιστό» και προοπτική μέσα μου. Σαν φλασάκι άναψε στο μυαλό μου και μετά ξέφυγε. Επανήλθε όμως ισχυρό, φωτεινό και διαυγές. Η εργασία αυτή το αποδεικνύει στα μάτια μου. Ελπίζω και στα δικά σας.

Πίνακας περιεχομένων	
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	i
Περίληψη	vii
Abstract	ix
Ευχαριστίες	xi
Πρόλογος	xiii
Πίνακας περιεχομένων	xv
Κατάλογος Πινάκων	xix
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xxii
Κατάλογος Εικόνων	xxiii
Κατάλογος Συντομογραφιών	xxiv
1 Εισαγωγή	1
1.1 Η θεματική περιοχή της έρευνας	1
1.2 Η αναγκαιότητα και το Ενδιαφέρον της έρευνας.....	2
1.3 Η στοχοθεσία της έρευνας.....	2
1.4 Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε	3
1.5 Η δομή της Εργασίας.....	4
1.6 Τα σημαντικότερα ευρήματα	5
1.7 Περιορισμοί.....	5
1.8 Προοπτικές.....	6
2 Θεωρητικό πλαίσιο	7
2.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.....	7
2.1.1 Εκπαιδευτικές Πολιτικές	7
2.1.2 Ψηφιακός Γραμματισμός.....	9
2.2 Επισκόπηση των θεωρητικών προσεγγίσεων για το θέμα	10
3 Βιβλιογραφική ανασκόπηση	15
3.1 Η έρευνα των Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017).....	15
3.1.1 Μεθοδολογία	16
3.1.2 Ανάλυση.....	17
3.1.3 Τα συμπεράσματα της έρευνας.....	18

3.2	Η διεθνής βιβλιογραφία για τους όρους που συμμετέχουν στην έρευνα	20
3.3	Το Αντιληπτικό μας Περίγραμμα και τα Συμπεράσματα από την Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.	42
4	Ερευνητικά Ερωτήματα.....	47
4.1	Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες γραμμές, όροι και διατυπώσεις.....	47
4.2	Ερώτημα 2: Μοντέλα ανάπτυξης.....	48
4.3	Ερώτημα 3: Ζητήματα αιχμής	48
5	Μεθοδολογία και σχεδιασμός έρευνας.....	49
5.1	Επιλογή των ερευνητικών μεθόδων.....	49
5.1.1	Η Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση (Systematic search and review).....	49
5.1.2	Η Ποιοτική έρευνα Ανάλυσης Περιεχομένου με ποσοτικοποιημένα στοιχεία (Qualitative Data Analysis).	50
5.2	Η εφαρμογή των ερευνητικών μεθόδων.....	56
5.2.1	Αναζήτηση, εντοπισμός και ταξινόμηση πληροφοριών, πηγών και τεκμηρίων.....	56
5.2.2	Ημερολόγιο εργασιών και σημειώσεις.....	60
5.2.3	Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Έρευνας (Trustworthiness Protocol).....	60
5.2.4	Προεργασίες.....	63
5.2.4.1	Γλωσσάρι.....	63
5.2.4.2	Επιλογή εφαρμογής QDA – Εκμάθηση – Δοκιμές	64
5.2.4.3	Αρχειοθέτηση Συλλογής Δεδομένων στην εφαρμογή Ποιοτικής Ανάλυσης Δεδομένων (QDA)	64
5.2.5	Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων	70
5.2.5.1	Τεκμήρια 1ου και 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος.....	74
5.2.5.2	Τεκμήρια 3 ^ο Ερευνητικού Ερωτήματος.....	77
5.2.6	Κατηγοριοποίηση και Κώδικες.....	79
5.2.7	Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα.....	106
6	Αποτελέσματα.....	115
6.1	Ερευνητικό Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες Γραμμές, Όροι και Διατυπώσεις	116
6.1.1	Κυρίαρχοι Ορισμοί.....	116
6.1.2	Πλαίσια Προτύπων και Εργαλείων και Πολιτικές Δομές Εφαρμογής	118
6.1.3	Ανάπτυξη Ικανοτήτων: Κατάρτιση και Πόροι.....	119
6.1.4	Πρόβλεψη Χρηματοδότησης.....	122
6.1.5	Η Συμμετοχή άλλων φορέων.....	123

6.1.6	Η Αξιολόγηση στις εφαρμογές της πολιτικής.....	123
6.2	Ερευνητικό Ερώτημα 2: Μοντέλα Ανάπτυξης	124
6.3	Ερευνητικό Ερώτημα 3: Ζητήματα Αιχμής	125
7	Σχολιασμός Αποτελεσμάτων, συζήτηση και διατύπωση προτάσεων για παραπέρα έρευνα	133
7.1	Ερευνητικό Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες Γραμμές, όροι και διατυπώσεις.....	134
7.2	Ερευνητικό Ερώτημα 2: Μοντέλα Ανάπτυξης	140
7.3	Ερευνητικό Ερώτημα 3: Ζητήματα Αιχμής	142
8	Συμπεράσματα	145
9	Βιβλιογραφικές αναφορές , βιβλιογραφία και διαδικτυογραφία.....	147
9.1	Βιβλιογραφία επιλεγμένων τεκμηρίων πρώτου και δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος.....	147
9.1.1	Κατηγορία Τεκμηρίων I: ΚΤ I Επιλογή 1 (31)	147
9.1.2	Κατηγορία Τεκμηρίων II: ΚΤ II Επιλογή 2 (5)	150
9.1.3	Κατηγορία Τεκμηρίων III: ΚΤ III Επιλογή 3 (6)	151
9.1.4	Κατηγορία Τεκμηρίων IV: ΚΤ IV Επιλογή 4 (9)	151
9.1.5	Κατηγορία Τεκμηρίων V: ΚΤ V Μη Επιλεγόμενα (45)	152
9.2	Βιβλιογραφία επιλεγμένων τεκμηρίων τρίτου ερευνητικού ερωτήματος {Χρηματοδοτούμενες Έρευνες IES USA (103)}.....	156
9.3	Βιβλιογραφία και Διαδικτυογραφία Θεωρητικής Τεκμηρίωσης και Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης (57).....	165
9.4	Βιβλιογραφία και Διαδικτυογραφία Ενδιαφερουσών πηγών πληροφόρησης (183)	170
10	Παράρτημα I Εικόνες και Διαγράμματα.....	185
11	Παράρτημα II Διαγράμματα χρηματοδότησης IES για τα έτη 2002-2017.....	201
12	Παράρτημα III Περιεχόμενα συνοδευτικού CD	203
13	Παράρτημα IV Έλεγχοι και κριτήρια Φερεγγυότητας (Trustworthiness).....	205
13.1	Τεχνικές για την καθιέρωση της Αξιοπιστίας (Credibility).....	205
13.1.1	Παρατεταμένη δέσμευση (Prolonged Engagement):	205
13.1.2	Συνεχής Παρατήρηση (Persistent Observation):.....	205
13.1.3	Τριγωνισμός (Triangulation):	205
13.1.4	Αξιολόγηση από ομότιμους (Peer debriefing):	206
13.1.5	Ανάλυση αρνητικών περιπτώσεων (Negative case analysis):	206
13.1.6	Αναλογική Επάρκεια (Referential adequacy):	207
13.1.7	Έλεγχος Μελών (Member-checking):.....	207

13.2	Τεχνικές για την καθιέρωση του Μεταβιβάσιμου (Transferability)	207
13.2.1	Πυκνή περιγραφή (Thick description):	207
13.3	Τεχνικές για την καθιέρωση της Συνέπειας – Συνοχής (Dependability)	208
13.3.1	Έλεγχος έρευνας (Inquiry audit):.....	208
13.4	Τεχνικές για την καθιέρωση της Επιβεβαιωσιμότητας (Comfirmability).....	208
13.4.1	Διαδρομή ελέγχου (audit trail):.....	208
13.4.2	Αντανακλαστικότητα (Reflexivity):	208
14	Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας (Trustworthiness Protocol).....	211
15	Παράρτημα VI Γλωσσάρι.....	219

Κατάλογος Πινάκων

Πίν. 5.1 Συστηματική Αναζήτηση πληροφοριών, πηγών και τεκμηρίων	57
Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων.....	72
Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα	74
Πίν. 5.4 Κατηγορία 08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου	85
Πίν. 5.5 Κατηγορία 09 Ορισμός (definition)	85
Πίν. 5.6 Κατηγορία 10 Συναφείς Όροι	86
Πίν. 5.7 Κατηγορία 11 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)	87
Πίν. 5.8 Υποομάδα 12 01 01 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών (teacher training	88
Πίν. 5.9 Υποομάδα 12 01 02 Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (pedagogical and teaching ability).....	88
Πίν. 5.10 Υποομάδα 12 01 03 Σχολικό Επίπεδο (school level)	89
Πίν. 5.11 Υποομάδα 12 01 04 Πιστοποίηση (certification).....	89
Πίν. 5.12 Υποομάδα 12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum).....	89
Πίν. 5.13 Υποομάδα 12 01 06 Πεδία Ικανότητας στα Μέσα (fields of "media competence").....	90
Πίν. 5.14 Υποομάδα 12 01 07 Ταξινόμηση Ικανοτήτων (set of competencies).....	90
Πίν. 5.15 Υποομάδα 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education) .	91
Πίν. 5.16 Υποομάδα 12 01 09 Κατηγορίες Δεξιοτήτων στις ΤΠΕ στην Μ.Β. (ICT categories of abilities UK).....	91
Πίν. 5.17 Υποομάδα 12 01 10 Κατηγορίες Δεξιοτήτων στις ΗΠΑ (NET*S categories of abilities USA)	92
Πίν. 5.18 Υποομάδα 12 01 11 Κατηγορίες Κλίσεων (categories of aptitudes)	92
Πίν. 5.19 Υποομάδα 12 01 12 Βασικοί προσανατολισμοί και κατευθυντήριες γραμμές (basic orientations and guidelines).....	93
Πίν. 5.20 Υποομάδα 12 01 13 Οργάνωση Μαθητείας (discipline).....	93

Πίν. 5.21 Υποομάδα 12 01 14 Νέοι Όροι Ε.Ε.	94
Πίν. 5.22 Υποομάδα 12 02 01 Υλικά Διδασκαλίας (teaching materials)	94
Πίν. 5.23 Υποομάδα 12 02 02 Ερευνητικά Ιδρύματα (research institutions).....	94
Πίν. 5.24 Υποομάδα 12 02 03 Δημιουργία (creation)	94
Πίν. 5.25 Υποομάδα 12 02 04 Επιλογή (selection).....	95
Πίν. 5.26 Υποομάδα 12 02 05 Παραγωγή (production).....	95
Πίν. 5.27 Υποομάδα 12 02 06 Πόροι (resources) Όρος χωρίς διευκρίνηση	95
Πίν. 5.28 Κατηγορία 13 Χρηματοδότηση (από) (funding)	96
Πίν. 5.29 Κατηγορία 14 Άλλοι Φορείς (other actors).....	96
Πίν. 5.30 Κατηγορία 15 Αξιολόγηση (evaluation)	97
Πίν. 5.31 Κατηγορία 16 Διάσταση προσέγγισης	98
Πίν. 5.32 Κατηγορία 17 Μοντέλο Διακυβέρνησης.....	99
Πίν. 5.33 Κατηγορία 18 Προγράμματα Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA	100
Πίν. 5.34 Κατηγορία 19 Στόχος Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA.....	102
Πίν. 5.35 Κατηγορία 20 Λέξεις κλειδιά (keywords).....	103
Πίν. 5.36 Ομάδα 21 01 01 Διδακτικό Αντικείμενο.....	104
Πίν. 5.37 Υποομάδα 21 02 01 Είδος Λογισμικού.....	104
Πίν. 5.38 Υποομάδα 21 02 02 Εξοπλισμός (H/Y, tablets).....	105
Πίν. 5.39 Ομάδα 21 03 Καλές Πρακτικές	105
Πίν. 5.40 Κατηγορία 22 Επιχορήγηση	105
Πίν. 5.41 Σημειώσεις στους πίνακες 5.4 έως και 5.40	106
Πίν. 5.42 Ανάλυση – Κωδικογράφηση - Αποσπάσματα.....	107
Πίν. 5.43 Παράδειγμα υπολογισμού Βαρύτητας (Ερωτήματα 1, 2 & 3).....	114
Πίν. 6.1 Ορισμοί και Συναφείς Όροι	116
Πίν. 6.2 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework).....	118

Πίν. 6.3 Ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity-building)	119
Πίν. 6.4 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα	121
Πίν. 6.5 Σχολικό Επίπεδο (school level)	122
Πίν. 6.6 Οργάνωση Μαθητείας (discipline)	122
Πίν. 6.7 Χρηματοδότηση (από) (funding)	123
Πίν. 6.8 Άλλοι Φορείς (other actors)	123
Πίν. 6.9 Αξιολόγηση (evaluation)	124
Πίν. 6.10 Διάσταση Προσέγγισης	124
Πίν. 6.11 Μοντέλο Διακυβέρνησης.....	124
Πίν. 6.12 Ορισμοί και Συναφείς Όροι Ερευνών IES	125
Πίν. 6.13 Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools) Ερευνών IES.....	126
Πίν. 6.14 Σχολικό Επίπεδο (school level) Ερευνών IES.....	127
Πίν. 6.15 Προγράμματα Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA.....	128
Πίν. 6.16 Στόχος Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA	129
Πίν. 6.17 Λέξεις κλειδιά (keywords).....	129
Πίν. 6.18 Περιεχόμενο	130
Πίν. 6.19 Επιχορήγηση: Αντιστοιχούν Ποσό ανά έτος	131
Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας.....	211
Παράρτημα V Κριτήρια και Εργαλεία Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας	217

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Δ 5.1 Παράδειγμα υπολογισμού Βαρύτητας	188
Δ 5.2 Κατανομή στον χρόνο της Βιβλιογραφικής Αναζήτησης	190
Δ 6.1 Τεκμήρια Ερωτημάτων 1 και 2.....	196
Δ 6.2 Κατηγορίες 09 Ορισμοί και 10 Συναφείς Όροι Ερωτήματος 1	196
Δ 6.3 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)	197
Δ 6.4 Ανάπτυξη Ικανοτήτων (capacity-building)	197
Δ 6.5 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (teachers training, pedagogical and teaching ability).....	198
Δ 6.6 Σχολικό Επίπεδο (school level)	198
Δ 6.7 Λέξεις Κλειδιά (keywords)	199
Δ 6.8 Περιεχόμενο	199
Δ 6.9 Επιχορήγηση: Αντιστοιχούν Ποσό ανά Έτος	200
Δ 6.10 Κατάταξη δέκα πρώτων ορισμών και συναφών όρων.....	200

Κατάλογος Εικόνων

Εικ. 3.1 Διαστάσεις και μεταβλητές Frau-Meigs κ.α. (2017, σ 24).....	185
Εικ. 5.1 Κατηγοριοποίηση Δεξαμενής Εγγράφων	186
Εικ. 5.2 Αρχική Δεξαμενή Τεκμηρίων για το Ερώτημα 3.....	187
Εικ. 5.3 Επιλεγμένες έρευνες ως τεκμήρια του Ερωτήματος 3.....	187
Εικ. 5.4 Παράδειγμα κωδικογράφησης αποσπάσματος (quotation).....	188
Εικ. 5.5 Παράδειγμα κωδικογράφησης περίληψης έρευνας.....	189
Εικ. 5.6 Εξαγωγή Ποσοτικών στοιχείων κωδικών	189
Εικ. 5.7 Τίτλοι Αρχικής Αναζήτησης	190
Εικ. 5.8 Καταχώρηση βιβλιογραφικών πηγών και κατηγοριοποίησή τους στο Atlas.ti-8.....	191
Εικ. 5.9 1ο Webinar	192
Εικ. 5.10 Επίλυση bug του Atlas.ti-8	193
Εικ. 5.11 Update εφαρμογής Atlas.ti-8.....	193
Εικ. 5.12 2ο Webinar	194
Εικ. 5.13 Πίνακας Τελικής Επιλογής ΚΤ I Επιλογή 1	194
Εικ. 5.14 3ο Webinar	195
Εικ. 6.1 Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης	195

Κατάλογος Συντομογραφιών

β	Βαρύτητα
Π-Ε	Παιδαγωγική – Εκπαιδευτική διάσταση
ΠΟΛ	Πολιτική διάσταση
ΟΙΚ	Οικονομική διάσταση
λ	Αριθμός Λέξεων
α.μ.	Απόλυτες Μονάδες. Βλέπε κεφάλαιο 5
Μ.Ο.	Μέσος Όρος
Σ.	Σύνολο
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
IES	Institute of Education Sciences (USA)

1 Εισαγωγή

1.1 Η θεματική περιοχή της έρευνας

Σε καθημερινή βάση καλούμαστε να επιλέξουμε ανάμεσα σε διαδικασίες ή μεθοδολογίες για την επίλυση απλών ή σύνθετων ζητημάτων. Η συνεχής ραγδαία ανάπτυξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών απαιτεί πλείστες όσες δεξιότητες διαχείρισης, με κυρίαρχη αυτή του ψηφιακού γραμματισμού. Εδώ και τρεις δεκαετίες, με πρωτοπόρο τις Η.Π.Α., πολλές χώρες ανά τον κόσμο όπως βέβαια και η Ε.Ε., έχουν αναγνωρίσει το πρωτεύον ζήτημα του ψηφιακού γραμματισμού, σε όλες του τις μορφές και τα επίπεδα και έχουν προσδιορίσει ως στρατηγικό στόχο την εκπαίδευση των πολιτών, και ιδιαίτερα των νέων, σε αυτό. Ωστόσο, αφενός η χιονοστιβάδα των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων με το παρεπόμενο πλήθος των δυνατοτήτων χρήσης της τεχνολογίας και αφετέρου η πολυφωνία των απόψεων, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε επίπεδο κράτους, για τις ιδανικότερες συνθήκες ανάπτυξης του ψηφιακού γραμματισμού, έχουν οδηγήσει σε πανσπερμία πρακτικών, που δεν συγκλίνουν απαραίτητα μεταξύ τους, και σε ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των τρόπων διδασκαλίας των ΤΠΕ. Το θεματικό πεδίο της έρευνας είναι, όπως δηλώνει και ο τίτλος, οι Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τον Ψηφιακό Γραμματισμό έτσι όπως διατυπώνονται στα κρατικά έγγραφα των Η.Π.Α., Ε.Ε. και στα επίσημα ντοκουμέντα της UNESCO και του Ο.Ε.С. D. Περιλαμβάνει δηλαδή την καταγραφή και αντιπαραβολή των χαρακτηριστικών κατευθυντήριων γραμμών και των όρων των κρατών και των οργανισμών που προαναφέρθηκαν, σε μακροσκοπικό επίπεδο. Η έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει το εάν διαφαίνονται συγκεκριμένα Μοντέλα Ανάπτυξης. Εάν ναι, επιχειρεί να τα προσδιορίσει. Τέλος, επιχειρεί ακόμα η μελέτη να καταγράψει τα κυρίαρχα μοτίβα των πλέον επίκαιρων ζητημάτων που απασχολούν και άρα χρηματοδοτούνται από το IES των Η.Π.Α., των ζητημάτων, όπως λέμε, αιχμής.

1.2 Η αναγκαιότητα και το Ενδιαφέρον της έρευνας

Η εκθετικής ταχύτητας ανάπτυξη των υπολογιστικών συστημάτων και, κατά συνέπεια, των τεχνολογιών διαχείρισης της πληροφορίας έχει μεταμορφώσει το περιβάλλον στο οποίο οι άνθρωποι και ιδιαίτερα οι νέοι, έχουν πρόσβαση, δημιουργούν και μοιράζονται πληροφορίες. Πολλές χώρες, έχοντας αναγνωρίσει την επιτακτική ανάγκη της ικανότητας διαχείρισης της ψηφιακής τεχνολογίας της πληροφορίας σε όλες τις μορφές και τις θεματικές της, περιγράφουν, άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο, την παρεπόμενη ανάγκη εκπαίδευσης των πολιτών τους στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Στόχος είναι οι πολίτες και οι κοινωνίες να εξασφαλίσουν μία ικανή ανταγωνιστική θέση στο παγκόσμιο πολιτικό - οικονομικό - κοινωνικό - βιοτικό επίπεδο και σκηνικό, κερδίζοντας πλεονεκτήματα από την Ικανότητα στη χρήση και την διαχείριση της πληροφορίας μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών.

Είναι γεγονός πως η ευκολία πρόσβασης, η χρήση και η διαχείριση της Πληροφορίας ιστορικά κατέχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην άσκηση πολιτικής και εξουσίας, ενώ ιδιαίτερα στον στρατιωτικό τομέα κατέχουν ίσως το προβάδισμα. Σε αυτό το πλαίσιο, εγείρονται και πολλά ερωτήματα σχετικά με την σαφήνεια των κινήτρων και των στόχων των πολιτικών που εφαρμόζονται. Γεγονός επίσης είναι πως το ίδιο το πεδίο των ψηφιακών μέσων είναι τόσο ευρύ και τόσο ταχέως μεταβαλλόμενο που αποτελεί συχνά γρίφο ακόμα και για τον καλύτερα πληροφοριακά ενημερωμένο και με δεξιότητες πολίτη. Πόσο μάλλον στο επίπεδο των Αποφάσεων και των Στρατηγικών της Πολιτικής που, λειτουργώντας στα πλαίσια δομημένων πολιτικών θεσμών, συνεπάγονται και μία δεδομένη «διαφορά φάσης», όχι μόνο χρονική αλλά και κατανόησης.

1.3 Η στοχοθεσία της έρευνας

Το πρώτο ερώτημα στο οποίο προσπαθεί να απαντήσει η έρευνα είναι η αναγνώριση και η καταγραφή των υπαρχουσών κατευθυντήριων γραμμών και των διατυπώσεων των εκπαιδευτικών πολιτικών, μέσα από την χαρτογράφηση τους, εφόσον η αναγκαιότητα εκπαίδευσης των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί κεντρικό πυλώνα στρατηγικής των πολιτικών που εφαρμόζονται παγκόσμια.

Ένα άλλο ζήτημα που εντοπίστηκε και κατά την βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι πως ο όρος ψηφιακά μέσα ή τεχνολογίες της πληροφορίας συγγέεται με πάρα πολλά είδη και κατηγορίες

υλικού. Η ανάπτυξη δομών συγκεκριμένων πλαισίων που σχετίζονται με τον γραμματισμό στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και τον Πληροφορικό Γραμματισμό έχει οδηγήσει σε πολλαπλασιασμό των συχνά επικαλυπτόμενων και συγκεκριμένων ορισμών. Η έρευνα θα προσπαθήσει την ταξινόμηση των ορισμών και των όρων που υπεισέρχονται και αφορούν το πεδίο του Ψηφιακού Γραμματισμού και θα μετρήσει την βαρύτητα με την οποία εμφανίζονται στα επίσημα έγγραφα των οργανισμών που μελετάει.

Η έρευνα προσπαθεί ακόμα να αποτιμήσει το τελικό πολιτικό ίχνος των εγγράφων που μελετάει και την κατεύθυνση που αυτό έχει στο σύγχρονο γίγνεσθαι του πεδίου.

Σε μία παράλληλη αλλά συνδεδεμένη διερεύνηση των χρηματοδοτούμενων ερευνών την τελευταία πενταετία στο πεδίο από το IES των Η.Π.Α., με εστίαση σε αυτές που χρηματοδοτήθηκαν το 2017, η έρευνα θα προσπαθήσει να προσδιορίσει τα ζητήματα αιχμής. Αυτά δηλαδή που αποτελούν την κορωνίδα του ενδιαφέροντος των επιστημόνων και της πολιτικής στις Η.Π.Α., όσον αφορά το πεδίο του Ψηφιακού Γραμματισμού.

1.4 Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε

Η εργασία βασίστηκε σε δύο ερευνητικά εργαλεία: α. Στην Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση (Systematic search and review), σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση των Συστηματικών Βιβλιογραφικών Ανασκοπήσεων (SLR) κατά τους (Grant & Booth, 2009, σ 95), προκειμένου να εντοπιστούν και να αξιολογηθούν τα τεκμήρια της και β. στην Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου (QDA), μία συστηματική τεχνική ανάλυσης και κωδικοποίησης που εφαρμόζεται στα πλαίσια συγκεκριμένου πρωτόκολλου ώστε να κατηγοριοποιηθούν, να σταθμιστούν, να αναλυθούν και να ερμηνευθούν οι σχετικές με την έρευνα έννοιες που υπάρχουν στα κείμενα -τεκμήρια (Stemler, 2001). Η μέθοδος έχει συνδεθεί με την ανάλυση του γραπτού και του προφορικού λόγου, χρησιμοποιεί συγκεκριμένους κανόνες συστηματικής κωδικοποίησης του και ως εκ τούτου αντιστοιχεί στην ποσοτικοποίηση του περιεχομένου, προκειμένου να εξάγει έγκυρα συμπεράσματα από την ανάλυση των γραπτών κειμένων (Kostas, 2017).

Στην διάρκεια των τελευταίων μηνών εργαστήκαμε πάνω στους όρους, τις οριοθετήσεις και τις καλές πρακτικές που ορίζει η διεθνής βιβλιογραφική επιστημολογία για τις ποιοτικές έρευνες στη βάση των Συστηματικών Βιβλιογραφικών Ανασκοπήσεων. Διαχειριστήκαμε την

υποκειμενικότητα χρησιμοποιώντας δικλείδες ασφάλειας, τεχνικές ελέγχου και επαναπροσδιορισμού και διατυπώνοντας, σε μορφή σημειώσεων στην αρχή, σε συγκροτημένα Πρωτόκολλα¹ των κριτηρίων εισαγωγής – αποκλεισμού των τεκμηρίων και των κριτηρίων Φερεγγυότητας (Trustworthiness)² του έργου μας, συνδεδεμένα με τα εργαλεία διαπίστωσης και μέτρησής τους, καθώς και ημερολογιακά τις δραστηριότητες με τις οποίες αυτά σχετίζονται και αποδεικνύονται. Αναλύσαμε τα αποτελέσματα των ευρημάτων μας με συνδυαστικά εργαλεία όπως το Atlas.ti-8, εφαρμογή ειδικευμένη στην ποιοτική ανάλυση περιεχομένου (QDA) και το Excel μέσω του οποίου δημιουργήσαμε τα διαγράμματα.

1.5 Η δομή της Εργασίας

Στο κεφάλαιο 2 Θεωρητικό Πλαίσιο στη σελίδα 7, θα γίνουν οι βασικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί που συνθέτουν το θέμα μας, Εκπαιδευτικές Πολιτικές και Ψηφιακός Γραμματισμός. Θα γίνει επίσης μία επισκόπηση των θεωρητικών προσεγγίσεων του ζητήματος του Ψηφιακού Γραμματισμού. Στο κεφάλαιο 3 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση στη σελίδα 15 θα παρουσιάσουμε την μοναδική συναφή με το θέμα έρευνα που ανέδειξε η αναζήτηση. Στο κεφάλαιο 4 Ερευνητικά Ερωτήματα στη σελίδα 47, παραθέτουμε τα βασικά μας Ερευνητικά Ερωτήματα και υποερωτήματα, τις κατευθυντήριες δηλαδή γραμμές, τους όρους, τις διατυπώσεις και τα μοντέλα ανάπτυξης των εκπαιδευτικών πολιτικών, καθώς και τα θέματα που αφορούν την κορωνίδα των ερευνών στις Η.Π.Α.. Στο κεφάλαιο 5 Μεθοδολογία και σχεδιασμός της έρευνας στη σελίδα 49, θα γίνει κατ' αρχήν παρουσίαση των δύο ερευνητικών εργαλείων που χρησιμοποιεί η έρευνα, της Συστηματικής Αναζήτησης και Ανασκόπησης (Systematic Search and Review) και της Ποιοτικής Έρευνας με Ποσοτικοποιημένα Στοιχεία (QDA). Κατά δεύτερον θα γίνει αναλυτική παρουσίαση την εφαρμογής τους στην παρούσα έρευνα. Λόγω του μεγέθους και του πλήθους των δεδομένων, η αφήγηση θα έχει κύρια χρονολογική σειρά, ώστε να καταστεί όσο το δυνατόν απλούστερη στον αναγνώστη. Στο κεφάλαιο 6 Αποτελέσματα στη σελίδα 115 θα παρουσιαστούν σε πίνακες τα αποτελέσματά της έρευνας, ενώ στο κεφάλαιο 7 θα γίνει Σχολιασμός Αποτελεσμάτων, συζήτηση και διατύπωση προτάσεων για παραπέρα έρευνα (σελίδα 133). Τέλος, στο κεφάλαιο 8, θα παραθέσουμε τα

---

¹ Πρωτόκολλο Κριτηρίων Εισαγωγής – Αποκλεισμού (SLR) και Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας Ποιοτικής Έρευνας (QDA).

² Βλέπε Lincoln & Guba, (1985)

συμπεράσματά μας. Στα παραρτήματα περιέχονται εικόνες, διαγράμματα, ενδιαφέρουσες πληροφορίες και λίστα περιεχομένων του συνοδευτικού της εργασίας CD.

1.6 Τα σημαντικότερα ευρήματα

Από τα κείμενα που αναλύθηκαν εντύπωση έκανε η απουσία Παιδαγωγικών και Εκπαιδευτικών όρων σε αυτά της Ε.Ε. Θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε, όπως αναλύουμε στο κεφάλαιο 7.1.1.1, πως η Πολιτική στην Ευρώπη δεν παίρνει υπόψη της τους Παιδαγωγούς όταν χαράσσει Εκπαιδευτικές Πολιτικές, τουλάχιστον όσον αφορά στο θέμα μας.

Εντύπωση ακόμα έκανε ο βαθμός στον οποίο όλοι οι ασκούντες τις εκπαιδευτικές πολιτικές αναφέρονται κατά κύριο λόγο στην αγορά, στην απασχολησιμότητα και την χρήση παρά την αγωγή του παιδιού και την γενικότερη καλλιέργεια του ανθρώπου μέσα από την Πληροφορία.

Σε μία εποχή που κερδίζουν έδαφος οι όροι της αγοράς, του ανταγωνισμού και της επιφανειακής και επιπόλαιης χρήσης των μέσων διαχείρισης της πληροφορίας, θα αποτελούσε αντίβαρο η «χρήση» του ακαδημαϊκού δυναμικού των Επιστημών της Αγωγής.

1.7 Περιορισμοί

Η Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση (Systematic search and review) της έρευνας διενεργήθει σε τρία στάδια. Η προεργασία αναζήτησης πηγών στο διαδίκτυο διήρκεσε από 1/6 έως 1/7/2017. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση για τον εντοπισμό συναφών ερευνών διήρκεσε τον Ιούλιο του ίδιου έτους. Η αναζήτηση επι πλέον πηγών και ντοκουμέντων διήρκεσε μέχρι και το τέλος του 11/2017. Τον Νοέμβριο του 2017 οριστικοποιήθηκε και η βάση δεδομένων των περιλήψεων των χρηματοδοτούμενων ερευνών του IES. Ένας από τους περιορισμούς της έρευνας είναι πως στην βιβλιογραφική ανασκόπηση παίρνει υπόψη της μόνο μία συναφή έρευνα, εφόσον η αναζήτηση δεν απέδωσε άλλες σχετικές. Τα τεκμήρια που συμμετέχουν στην ανάλυση ώστε να προκύψουν τα συμπεράσματα στο θέμα, είναι μεν αρκετά στο πλήθος (31) αφορούν όμως μόνο επίσημα έγγραφα και δημοσιεύσεις των οργανισμών που εξετάζονται. Δεν περιλαμβάνουν, λόγω κυρίως όγκου και πλαισίων διπλωματικής εργασίας, πλείστα όσα στοιχεία που εκφράζουν και υλοποιούν τις πολιτικές που διακηρύσσονται στα επίσημα έγγραφα. Έτσι η μελέτη αυτή δεν παραθέτει στοιχεία εφαρμογής των εκπαιδευτικών πολιτικών για τον ψηφιακό γραμματισμό, παρά μόνο όσα διακηρύσσονται σε επίσημα έγγραφα. Τέλος,

ένας περιορισμός είναι το γεγονός πως η έρευνα διενεργήθηκε από μία ερευνήτρια και όχι ομάδα, μέσα στα περιορισμένα χρονικά και θεματικά πλαίσια μίας διπλωματικής εργασίας. Βέβαια οφείλουμε να πούμε πως το γεγονός αυτό έχει και ένα θετικό πρόσημο: Η εργασία διαπνέεται όλη από έναν συνεκτικό ιστό αντιλήψεων, ζητήματα που θίγονται στο κεφάλαιο 3.2 Το Αντιληπτικό μας Περίγραμμα και τα Συμπεράσματα από την Βιβλιογραφική Ανασκόπηση στη σελίδα 42. Έτσι όλη η διαδικασία χαρακτηρίζεται από συνέπεια στην «μία» γραφή σε όλο τον όγκο των πληροφοριών της και υπόκειται βέβαια στην κριτική των αναγνωστών εξ ολοκλήρου.

1.8 Προοπτικές

Η έρευνα αυτή προσφέρει μία πιο ξεκάθαρη εικόνα για το «τι υπάρχει» στο πεδίο του Ψηφιακού Γραμματισμού» και ως εκ τούτου αποτελεί, εν δυνάμει, εργαλείο για πιθανή χρήση των συμπερασμάτων της, στην κατανόηση του γενικότερου πλαισίου άσκησης των εκπαιδευτικών πολιτικών στο πεδίο και της γενικότερης δημόσιας συζήτησης των θεμάτων που συνδέονται με αυτό. Η οργάνωση που έχει προβλεφθεί, με το συνοδευτικό υλικό σε CD, φιλοδοξεί να αποτελέσει την μαγιά πάνω στην οποία επόμενοι ερευνητές θα ραφινάρουν την κατηγοριοποίηση και την μεθοδολογία των μετρήσεων, και θα προσθέτουν, σε βάθος χρόνου, νεότερα δεδομένα, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα μέτρο σύγκρισης, αξιολόγησης και προοπτικών. Η πρωτοτυπία της έγκειται κατά κύριο λόγο σε αυτό και κατά δεύτερο στο γεγονός πως είναι ίσως το πρώτο εγχείρημα του είδους με άμεσες και συγκεκριμένες αναφορές της παιδαγωγικής επιστήμης.

2 Θεωρητικό πλαίσιο

Στο κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε τις έννοιες στις οποίες αναφέρεται το θέμα της παρούσας έρευνας, με την επισκόπηση των όρων έτσι όπως αναφέρονται στην διεθνή βιβλιογραφία και να αναφερθούμε, κατά το δυνατόν συνοπτικά, στην θεωρητική προσέγγιση του είδους της ποιοτικής έρευνας που επιλέξαμε.

2.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.

2.1.1 Εκπαιδευτικές Πολιτικές

Ο όρος Πολιτική περιγράφεται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, μέλος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εθνικών Ιδρυμάτων για την Γλώσσα (EFNIL), ως «η τέχνη και η πρακτική της διακυβέρνησης, δηλαδή της οργάνωσης, της διεύθυνσης και της διοίκησης των ανθρώπινων κοινωνιών (...) είδος, τρόπος, μέθοδος διακυβέρνησης ενός κράτους ή ρύθμισης των σχέσεων με άλλα κράτη (...) σύνολο δραστηριοτήτων και πρακτικών, που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται σε επί μέρους τομείς της δημόσιας ζωής (...) σύνολο, δέσμη σχεδιασμένων ενεργειών, μέτρων και άλλων ρυθμίσεων, που αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (...) σύνολο δραστηριοτήτων, συμπεριφορών, μέτρων ή πρακτικών, που ρυθμίζουν, διαμορφώνουν σχέσεις μεταξύ ατόμων ή ομάδων (...) σχεδιασμένη συμπεριφορά, πρακτική, που εντάσσεται σε μια τακτική» (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, χ.χ.).

Η Basili, (2012, σ 398) θεωρεί πως «*Η χάραξη πολιτικής είναι μια σύνθετη δραστηριότητα που απορρέει από την ερμηνεία και τον συνδυασμό πολυάριθμων γεγονότων. Το καθήκον της ανάλυσης και της σύγκρισης πολιτικών σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με την υιοθέτηση του λεγόμενου κύκλου πολιτικής ως μέσο για να διατυπωθεί η συλλογιστική. Σύμφωνα με την European Commission Evalsed Glossary³ ο κύκλος πολιτικής είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διάρκεια ζωής μιας πολιτικής, από τη*

---

³ (European Commission, 2013, σ 8) Το Evalsed είχε τις ρίζες του στο πρόγραμμα MEANS (Μέσα για την Αξιολόγηση των Δράσεων μιας Δομημένης Φύσης) το οποίο ξεκίνησε το 1995 και κατέληξε σε μια έρευνα 6 τόμων αξιολόγησης το 1999. Το 2004, το MEANS μετατράπηκε και αναπτύχθηκε σε μια ιστοσελίδα - Evalsed (Αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης)

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/evaluations-guidance-documents/2013/evalsed-the-resource-for-the-evaluation-of-socio-economic-development-evaluation-guide . Το Evalsed αναπτύχθηκε περαιτέρω το 2007, το 2008, το 2009, το 2012 και, πιο πρόσφατα, το 2013.

διατύπωσή της μέχρι την αναθεώρησή της. Περιλαμβάνει την εκτίμηση των αναγκών, την ρύθμιση της ατζέντας, τον σχεδιασμό και την διαμόρφωση της πολιτικής, την εφαρμογή, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την ανατροφοδότηση της πολιτικής. Στην περίπτωση της πληροφοριακής παιδείας, (...)» συνεχίζει η Basili, (2012, σ 398), «(...) ο κύκλος πολιτικής εξακολουθεί να βρίσκεται σε προ-πολιτικό στάδιο δεδομένου ότι εξακολουθεί να είναι αναγκαία η σχετική ευαισθητοποίηση των πολιτικών, για τον καθορισμό της ατζέντας.» (Basili, 2012, σ 398). «Δύο διαφορετικές θέσεις αναδύονται στη βιβλιογραφία για το πώς λαμβάνει χώρα η καλύτερη διαδικασία λήψης αποφάσεων: διαισθητικά, μια έμφυτη δηλαδή προσωπική ικανότητα των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής, ή με προσεκτική αξιολόγηση όλων των διαθέσιμων σχετικών πληροφοριών. Η χάραξη πολιτικής βάσει των αποδεικτικών στοιχείων εμπίπτει στην τελευταία κατηγορία και είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει έναν αριθμό αλυσιδωτών σταδίων όπως η συλλογή πληροφοριών σχετικά με δείκτες, πολιτικές και σχέδια από έρευνες, ερευνητικά έγγραφα και εκθέσεις, προσδιορισμό των αιτιών και ανάλυση των συνδέσεών τους, πολιτική απόφαση για περιοχές που επηρεάζουν - και επηρεάζονται από - το εξεταζόμενο φαινόμενο (Basili, 2009b)» (Basili, 2012, σ 398).

Η Διακυβέρνηση στα μέσα ορίζεται από την European Commission, (2016, σ 5) ως: «Μια βιώσιμη προσέγγιση για την ανάπτυξη του γραμματισμού στα μέσα και της κριτικής σκέψης απαιτεί περιεκτικές εθνικές / περιφερειακές στρατηγικές και αποτελεσματικά εργαλεία εφαρμογής, τα οποία στηρίζονται από τους αναγκαίους πόρους» (European Commission, 2016, σ 5). Ο όρος Εκπαιδευτικές Πολιτικές συνίσταται από τις αρχές και τις κατευθύνσεις των επιλογών διακυβέρνησης που διέπουν, καθορίζουν και καθοδηγούν την λειτουργία των εκπαιδευτικών συστημάτων, τυπικής⁴ και άτυπης⁵ εκπαίδευσης. Ο όρος Εκπαιδευτικές Πολιτικές που αφορά στην παρούσα έρευνα, διερευνά τις στρατηγικές, τις κατευθύνσεις, το όραμα, τις εννοιοδοτήσεις του περιεχομένου του πεδίου της έρευνας, τα θεσμικά πλαίσια μέσα στα οποία αυτές οι πολιτικές καλούνται να υλοποιηθούν, στον χώρο της Εκπαίδευσης.

---

⁴ Τυπική εκπαίδευση Η εκπαίδευση που παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας. Στην τυπική εκπαίδευση εντάσσεται και η γενική τυπική εκπαίδευση ενηλίκων. (Α.Π.Θ., χ.χ.)

⁵ Μη τυπική εκπαίδευση Η εκπαίδευση που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων. (Α.Π.Θ., χ.χ.)

2.1.2 Ψηφιακός Γραμματισμός

Η ανάπτυξη και η χρήση όρων που σχετίζονται ώστε να περιγραφεί ένα φάσμα πραγματικών καταστάσεων είναι ευρέως τεκμηριωμένο στην ερευνητική βιβλιογραφία. Ωστόσο, αναφέρουν οι IEA, ICILS, Fraillon, Schulz, & Ainley, (2013), η ανάπτυξη δομών συγκεκριμένων πλαισίων που σχετίζονται με τον γραμματισμό στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και τον Πληροφορικό Γραμματισμό (Computer and Information Literacy: CIL), έχει οδηγήσει σε πολλαπλασιασμό των συχνά επικαλυπτόμενων και συγκεκριμένων ορισμών, όπως, ισχυρίζονται, αναφέρει και ο Bawden, (2001)⁶. Παράλληλο με αυτή την εξάπλωση, συνεχίζουν, είναι και το εύρος των όρων και ορισμών που σχετίζονται με τα μέσα και τους κρίσιμους γραμματισμούς και αναφέρουν τους Livingstone, Van Couvering, & Thumin, (2008)⁷. «Ομοίως, οι ορισμοί του γραμματισμού στους υπολογιστές και αυτών για τον ψηφιακό γραμματισμό είναι πολυάριθμοι και επικαλύπτονται (Tyner, 1998)»(IEA κ.ά., 2013, σ 15).

Ιστορικά, η έννοια του «γραμματισμού» στα αγγλικά σημαίνει εξοικείωση με τη λογοτεχνία. δηλαδή ένα άτομο που ασχολείται με τη λογοτεχνία και είναι καλά μορφωμένο. Από τον 19ο αιώνα και μετά, η έννοια αναφέρεται στις ικανότητες και τις δεξιότητες στην ανάγνωση και τη σύνταξη κειμένων ενώ το εύρος της ερμηνείας του ορισμού γίνεται μεγαλύτερο και διαφοροποιείται σε διάφορα πεδία και γλώσσες (Sofos, 2011, σ 63).

Ο Γραμματισμός έχει συνώνυμο τον αλφαριθμητισμό και νοείται ως η ικανότητα ανάγνωσης, γραφής, και χρήσης της αριθμητικής. Στην σύγχρονη όμως εποχή μας η έννοια του Γραμματισμού έχει επεκταθεί και περιλαμβάνει τη δυνατότητα χρήσης των νέων τεχνολογιών προκειμένου να καλυφθεί η βασική ανάγκη Επικοινωνίας και Πληροφόρησης των ανθρώπων. Η σύγχρονη έννοια του όρου έχει επεκταθεί και περιλαμβάνει τη δυνατότητα χρήσης της γλώσσας, των αριθμών, των εικόνων, των υπολογιστών, και άλλων βασικών μέσων για την κατανόηση, την επικοινωνία, την απόκτηση χρήσιμων γνώσεων. Η (UNESCO & Horton, 2008) ισχυρίζεται πως Γραμματισμός (Literacy) σημαίνει την μύηση κάποιου σε ένα συγκεκριμένο θέμα όπως στα γράμματα, στην ανάγνωση, στην πληροφόρηση, την πολυμάθεια, την

---

⁶ Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: A review of concepts. *Journal of Documentation*, 57(2), 218–259.

⁷ Livingstone, S., Van Couvering, E., & Thumin, N. (2008). Converging traditions of research on media and information literacies. In J. Corio, M. Knobel, C. Lankshear, and D. Leu (Eds.), *Handbook of research on new literacies* (pp. 103–132). New York, NY: Lawrence Erlbaum Associates.

συγκρότηση και πως οι αλφαριθμητικοί άνθρωποι δεν είναι αναγκαστικά λόγιοι, ιδιοφυΐες, ή εμπειρογνώμονες, αλλά, μάλλον, γνωρίζουν τα συνδεδεμένα γεγονότα, είναι σε θέση να αντιληφθούν και να κατανοήσουν ένα συγκεκριμένο θέμα πολύ καλά, όπως η ιστορία, η επιστήμη, η τέχνη και ούτω καθεξής και συχνά «προωθούνται» με το γραμματισμό τους τόσο σε απτά (π.χ. οικονομικά) όσο και σε άυλα (π.χ. εκμάθηση, έκδοση) πεδία. Ο Βασικός Γραμματισμός, αναφερόμενος και ως Λειτουργικός Γραμματισμός, σημαίνει την κλασική ή συμβατική εκμάθηση της γλώσσας, ανάγνωση και γραφή και την εκτέλεση αριθμητικών υπολογισμών και λειτουργιών ώστε ένα άτομο να μπορεί να λειτουργεί στο πλέον βασικό ή στοιχειώδες επίπεδο της κοινωνίας, στο σπίτι, στην εργασία, στο σχολείο και στη δημόσια ζωή. Βασικοί Γραμματισμοί σε σχεδόν όλες οι κοινωνίες διδάσκονται σε πρωτοβάθμια τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, ενώ όπου τα σχολεία δεν είναι διαθέσιμα, όπως σε απομακρυσμένα και απομονωμένα χωριά, οι Βασικοί Γραμματισμοί διδάσκονται στο σπίτι ή σε μη τυπικά κοινοτικά κέντρα (UNESCO & Horton, 2008).

Προκειμένου να ορίσουμε τους όρους των εννοιών της αναζήτησής μας, συμβουλευτήκαμε και βασιστήκαμε σε μεγάλο μέρος Sofos, A. (2011). Digital literacy as a Category of Media Competence and Literacy - An Analytical Approach of Concepts and Conditions for Supporting Media Competence at School. Στο Pursuing Digital Literacy in Compulsory Education. New Literacies and Digital Epistemologies. Volume 43 (Peter Lang New York). New York. Αυτό έγινε διότι είναι ο μόνος, από όσο μπορέσαμε να διαπιστώσουμε κατά την βιβλιογραφική μας αναζήτηση, που προσφέρει μία αναλυτική προσέγγιση των εννοιών με τις οποίες υποστηρίζεται η ικανότητα στα μέσα στο παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό σχολικό περιβάλλον, οργανώνοντάς τες μέσα από την επιστημονική βιβλιογραφία που υπήρχε μέχρι εκείνη την χρονική περίοδο.

2.2 Επισκόπηση των θεωρητικών προσεγγίσεων για το θέμα

Ο Πληροφοριακός Γραμματισμός ορίστηκε αρχικά ως πολιτικός στόχος το 1974, όταν ο Paul Zurkowski⁸ εξέφρασε την ανάγκη για τη θέσπιση ενός σημαντικού εθνικού προγράμματος για την επίτευξη καθολικής πληροφοριακής παιδείας. Παρά την έγκαιρη αναγνώριση της πολιτικής

---

⁸ Ο Paul Zurkowski ήταν ο δημιουργός του όρου "πληροφοριακή παιδεία". Τον χρησιμοποίησε για πρώτη φορά το 1974 σε μια πρόταση προς την Εθνική Επιτροπή των ΗΠΑ για τις Βιβλιοθήκες και την Πληροφορική. Την εποχή εκείνη διατελούσε πρόεδρος της Information Industry Association.
http://infolit.wikia.com/wiki/Paul_Zurkowski

αποτύπωσης της, στην βιβλιογραφία ακαδημαϊκού επιπέδου δόθηκε ελάχιστη προσοχή στη διάσταση της πολιτικής για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό (Basili, 2012).

Όπως, μόλις τον Σεπτέμβριο του 2016, παραδέχεται η Ε.Ε. στο European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum⁹, απαιτούνται σαφείς και συνεπείς ορισμοί. Η επίτευξη ενός κοινού ορισμού της υπολογιστικής σκέψης (Computational Thinking, CT), μπορεί να μην είναι δυνατή ή απαραίτητη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά μεγαλύτερη σαφήνεια στους όρους και στους ορισμούς θα βοηθούσε τις συζητήσεις. Στο ίδιο έγγραφο επισημαίνουν την ανάγκη ανοίγματος των ερωτήσεων σε μελλοντικές εργασίες εφόσον ορισμένες πτυχές παραπληροφόρησης στην κωδικοποίηση οφείλονται στους ασαφείς ορισμούς και όρους (European Commission, Education and Training, κ.ά., 2016, σ 2).

Η σύγκυση σχετικά με τον ορισμό του Γραμματισμού στα Μέσα και στην Επικοινωνία δεν περιορίζεται μόνο στην Ευρώπη καθώς *«είναι ένα από τα μείζονα εμπόδια στην προσπάθεια υλοποίησης του γραμματισμού στα μέσα και την πληροφορία στην Ιαπωνία. Αυτό το εμπόδιο προκύπτει επειδή υπάρχει η ανάγκη ενός εξουσιοδοτημένου προγράμματος παιδείας και εκπαίδευσης στα μέσα και την πληροφορία των εκπαιδευτικών»*(UNESCO κ.ά., 2014, σ 246).

Προκειμένου να ανοίξει ο δρόμος προς την συγκεκριμενοποίηση και τον συντονισμό στα μέτρα πολιτικής, η Basili, (2012) προτείνει τη διαστρωμάτωση της έννοιας του Πληροφοριακού Γραμματισμού σε τρεις διαφορετικές προοπτικές ανάλυσης: α) κοινωνικοπολιτική προοπτική: ανάλυση του πληροφοριακού γραμματισμού ως στόχος πολιτικής (Εκπαίδευση στην Πληροφόρηση) β) προοπτική οργάνωσης μαθητείας: ανάλυση του πληροφοριακού γραμματισμού ως μορφή μελέτης των πληροφοριών (Πολιτισμός της Πληροφορίας) γ) γνωστική προοπτική: ανάλυση του πληροφοριακού γραμματισμού ως μορφή προσωπικής ικανότητας (Πληροφορικές Δεξιότητες). Εστιάζοντας στην κοινωνικοπολιτική προοπτική, εκφράζει την άποψη ότι η πληροφοριακή παιδεία είναι ένας στόχος πολιτικής που διασχίζει τα σύνορα τόσο των πληροφοριακών όσο και των εκπαιδευτικών τομέων και στο ότι είναι ένα θέμα πολιτικής στην πληροφόρηση που εισέρχεται και στη σφαίρα επιρροής των εκπαιδευτικών πολιτικών. (Basili, 2012).

---

⁹ Το έγγραφο αποτελεί ένα από τα βασικά μας τεκμήρια διερεύνησης με αριθμό στο Atlas.ti-8 D35.

Ο Sofos, (2011) αναφέρει πως «Η έννοια του «γραμματισμού» θεωρείται μια πολιτιστική κατασκευή που οριοθετεί ικανότητες και δεξιότητες σε σχέση με την ανάγνωση, τη γραφή και την κατανόηση, ενώ σχετίζεται ιστορικά με τη γραπτή γλώσσα και τα έντυπα μέσα ενημέρωσης. Η ανάπτυξη των ηλεκτρονικών μέσων προκάλεσε αλλοιώσεις και εισήγαγε προδιαγραφές για τον «αλφαριθμητισμό», δηλαδή την «οπτικοακουστική παιδεία» που σχετίζεται με την «ανάγνωση», την «κατανόηση» και την γραφή, τις διάφορες μορφές των παρουσιάσεων των μέσων ενημέρωσης (κείμενο, οπτικό, οπτικοακουστικό) σε ένα συγκλίνον πλαίσιο, το οποίο λειτουργεί ως ομπρέλα που περιλαμβάνει ικανότητες και κατηγορίες γραμματισμού, όπως τον γραμματισμό ανάγνωσης και γραφής, τον αλφαριθμητισμό στα οπτικοακουστικά μέσα και το, ψηφιακό ή πληροφοριακό γραμματισμό.»

«Επιπλέον,(...)» συνεχίζει ο Sofos, (2011, σ 66) παραπέμποντας στον Faulstich (1995)¹⁰, «αν λάβουμε υπόψη την αρχιτεκτονική των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τότε μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο όρος «Media Literacy» αναφέρεται σε ένα πλαίσιο ολιστικής προσέγγισης σε όλα τα μέσα: Πρώτη γενιά, αυτά που δεν χρειάζονται τεχνολογία υποστήριξης (...), Δεύτερη γενιά, η οποία προϋποθέτει την υποστήριξη τεχνολογίας μόνο από την πλευρά του συντάκτη των περιεχομένων των μέσων ενημέρωσης, δηλαδή εφημερίδες, βιβλία, περιοδικά, Τρίτη γενιά, αυτά που προωθούν τη γραμμική επικοινωνία και προϋποθέτουν την υποστήριξη τεχνολογίας από την πλευρά του υποδοχέα των περιεχομένων των μέσων ενημέρωσης και η Τέταρτη γενιά, η οποία λειτουργεί με βάση αποκεντρωμένα δίκτυα, επιτρέπει αμφίδρομη και αλληλεπιδραστική επικοινωνία και προϋποθέτει την υποστήριξη τεχνολογίας και από τις δύο πλευρές».

«Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής και αξιοποίησης του «Media Literacy»,» αναφέρει ο ίδιος, «αναγνωρίζεται ότι αφορά όλες τις δραστηριότητες της καθημερινής ζωής (εκπαίδευση, εργασία, πληροφόρηση) και ενσωματώνει τη σύγχρονη κουλτούρα, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη της φύση (εικόνα, ήχος, βίντεο κλπ.) Από αυτή την άποψη, οι ικανότητες γύρω από το «Media Literacy» αφορούν την εξοικείωση με όλα τα υπάρχοντα μέσα (από εφημερίδες έως εικονικές πραγματικότητες) (Sofos, 2011, σ 65).

---

¹⁰ Faulstich, W. (Hrsg.) (1995) Grundwissen Medien. 2. Aufl. Munchen: UTB.

Ο Πληροφοριακός Γραμματισμός, ή Πληροφοριακή Παιδεία, σημαίνει το σύνολο των δεξιοτήτων, στάσεων και γνώσεων απαραίτητων για την αναγνώριση του πότε χρειάζονται πληροφορίες προκειμένου να επιλυθεί ένα πρόβλημα ή να ληφθεί μια απόφαση, πώς πρέπει να διατυπωθεί η ανάγκη πληροφόρησης με όρους αναζήτησης και γλώσσας, πως κατόπιν να αναζητηθεί αποτελεσματικά, πως να ανακτηθεί, ερμηνευθεί, κατανοηθεί, οργανωθεί, αξιολογηθεί ως αξιόπιστη και αυθεντική, συναφής και κοινοποιήσιμη, εάν αυτό είναι απαραίτητο, και στη συνέχεια χρησιμοποιήσιμη για την επίτευξη των στόχων. Ο Πληροφοριακός Γραμματισμός είναι στενά συνδεδεμένος με την μάθηση του πως να μαθαίνει κανείς και την κριτική σκέψη, τυπικοί εκπαιδευτικοί στόχοι αμφότεροι, συχνά όμως μη ενσωματωμένοι στα προγράμματα σπουδών, στα syllabi και στα σχέδια μαθήματος ως διακριτά, διδακτικά και μαθησιακά αποτελέσματα. Μερικές φορές χρησιμοποιούνται και οι όροι Πληροφοριακή Ικανότητα (Information Competency) ή Πληροφοριακή Ευχέρεια (Information Fluency) ή ακόμα άλλοι διάφοροι όροι χρησιμοποιούνται σε διάφορες χώρες, πολιτισμούς ή γλώσσες, προτιμώμενες από τον όρο Πληροφοριακός Γραμματισμός (Information Literacy) (UNESCO & Horton, 2008).

Συνεχίζοντας, οι (UNESCO & Horton, 2008) αναφέρονται στον όρο Γραμματισμός στα Μέσα (Media Literacy), που σημαίνει το σύνολο των δεξιοτήτων, των στάσεων και των γνώσεων που είναι απαραίτητες για την κατανόηση και τη χρήση διαφόρων ειδών μέσων και μορφοτύπων στα οποία οι πληροφορίες μεταδίδονται από έναν αποστολέα σε έναν δέκτη, όπως εικόνες, ήχος, βίντεο και είτε ως συναλλαγή μεταξύ ατόμων, είτε ως μαζική συναλλαγή μεταξύ ενός μόνο αποστολέα και πολλών δεκτών ή, αντιστρόφως, πολλών αποστολέων και ενός μόνο δέκτη. Για παράδειγμα, το να γνωρίζει κανείς πότε και πώς να χρησιμοποιεί εφημερίδες και περιοδικά, ραδιόφωνο, τηλεοπτικές εκπομπές, καλωδιακή τηλεόραση, CD-ROM, DVD, κινητά τηλέφωνα, μορφές κειμένου PDF ή HTML, JPEG ή JIF για φωτογραφίες και γραφικά και πιο προωθημένα τεχνολογικά όπως διαδραστικές λειτουργίες, οθόνη αφής, τεχνολογίες που επιτρέπουν στο χρήστη να δίνει και να λαμβάνει οδηγίες απευθείας χωρίς να χρησιμοποιεί πληκτρολόγιο ώστε να εισάγει δεδομένα ή οδηγίες με συμβατική «γραφομηχανή».

Ο Sofos, (2011, σσ 67–68), αναφέρει πως «Η επιρροή της κατάστασης «στο πλαίσιο συγκεκριμένων καταστάσεων ζωής» υποδηλώνει ότι η ποιότητα του «ψηφιακού γραμματισμού» μπορεί να ποικίλει ανάλογα με την ειδική κατάσταση στην ζωή ενός ατόμου

και ότι είναι μια διαρκής δια βίου διαδικασία που αναπτύσσεται μαζί με την εξέλιξη της Κατά συνέπεια, ο «Ψηφιακός Γραμματισμός» είναι ευρύτερος από τη βασική και τυπική εκπαίδευση στις ΤΠΕ και περιλαμβάνει βασικά χαρακτηριστικά / στοιχεία που προέρχονται από διάφορες μορφές αλφαριθμητισμού όπως η οπτική παιδεία, η πληροφοριακή παιδεία και ο γραμματισμός στα μέσα επικοινωνίας. Οι συγκεκριμένες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που αναφέρονται στον ορισμό έχουν ρεαλιστικό χαρακτήρα επειδή χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένα πλαίσια για την οργάνωση και υλοποίηση μεμονωμένων έργων, την επίτευξη των επιμέρους στόχων και την ανάπτυξη της προσωπικότητας κάποιου γενικότερα.

Ο όρος λοιπόν που χρησιμοποιούμε, σύμφωνα με όλα τα παραπάνω, στην παρούσα έρευνα αφορά ένα ευρύ φάσμα ψηφιακών μέσων, προτύπων, εργαλείων, υλικών, και εννοιών, συνυφασμένων με την κατάρτιση και τους πόρους στην τεχνολογία διαχείρισης της πληροφορίας.

3 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στην μοναδική έρευνα, που πλησιάζει σχετικά το δικό μας αντικείμενο, αν και όχι απόλυτα, εφόσον διερευνά το συνολικότερο πολιτικό πεδίο για τον Ψηφιακό Γραμματισμό, εστιάζοντας αποκλειστικά στις Ευρωπαϊκές χώρες και δεν περιλαμβάνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πεδίου των Εκπαιδευτικών Πολιτικών πάνω στο αντικείμενο. Πρόκειται για την έρευνα των Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons*. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education. Θα προσπαθήσουμε ακόμα να διευκρινίσουμε τον λειτουργικό ορισμό των εννοιών και των διαστάσεων του υπό μελέτη θέματος, αναφερόμενοι στην υπάρχουσα βιβλιογραφία και στην κατάταξη με την οποία κωδικοποιήθηκαν στην δική μας προσπάθεια, προκειμένου αυτές να είναι ερμηνεύσιμες και μετρήσιμες.

3.1 Η έρευνα των Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017)

Η έρευνα των Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017), *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons*. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education, έχει θέμα τις Ευρωπαϊκές Δημόσιες Πολιτικές στον Γραμματισμό στα Μέσα και την Πληροφορία σε επίπεδο κρατών μελών. Αφορά μία συγκριτική μελέτη ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εισάγει το θέμα αναφέροντας πως οι τρεις τελευταίες δεκαετίες *«χαρακτηρίζονται από την εμφάνιση νέων Μέσων (από την τηλεόραση στο Διαδίκτυο), νέων φορέων (από φορείς παροχής δημόσιων υπηρεσιών έως ιδιωτικούς παρόχους πληροφοριών) και νέων εδαφικών επεκτάσεων (από τοπικές και εθνικές εκροές έως διασυνοριακές μεταναστεύσεις). Κατά τη διάρκεια αυτών των τριάντα ετών, η εκπαίδευση στα μέσα ενίσχυσε τον γραμματισμό στα μέσα και την πληροφορία ως μια σύνθετη αντίληψη που λαμβάνει υπόψη τόσο την Κοινωνία των Μέσων¹¹ (mediatization)*

---

¹¹ Όπως έχουμε προαναφέρει, ο όρος που χρησιμοποιούμε εδώ είναι αδόκιμος καθώς δεν έγινε εφικτή η μεταφορά του νοήματός του στα πλαίσια που ο όρος ερμηνεύεται και αφορά. Στο λήμμα Mediatization η Wikipedia αναφέρει «Στις μελέτες επικοινωνίας ή στις μελέτες των μέσων, η mediatization είναι μια θεωρία που υποστηρίζει ότι τα μέσα διαμορφώνουν και πλασιώνουν τις διαδικασίες και το Λόγο της πολιτικής επικοινωνίας καθώς και την κοινωνία στην οποία λαμβάνει χώρα αυτή η επικοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, μια σημαντική πτυχή του

όσο και την Ψηφιακή Κοινωνία¹² (digitization) σε παγκόσμιο επίπεδο, με πλαίσιο τις κοινωνίες της Γνώσης που τροφοδοτούνται από πολιτισμούς της πληροφορίας. Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση έχει προωθήσει μια σφαιρική λογική για τον Γραμματισμό στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL) (Frau-Meigs & Torrent 2009) που ωθεί τα κράτη να βελτιώσουν την εθνική τους ατζέντα παγκοσμίως» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 1).

3.1.1 Μεθοδολογία

Η στάθμιση των κατηγοριών της έρευνας μετρήθηκε σε είκοσι οκτώ χώρες μέλη της Ε.Ε., καθώς και στις Τουρκία ως υποψήφιο μέλος και Βοσνία Ερζεγοβίνη ως μη μέλη. Αναπτύχθηκαν δύο εργαλεία συλλογής δεδομένων. α. ένα πρότυπο παραγωγής μίας αναφοράς ποιοτικής ανάλυσης και β. ένας πίνακας αποτελεσμάτων με δείκτες που καθιστούν δυνατή την ποσοτική ανάλυση και την οπτικοποίηση των δεδομένων. Έγινε έτσι δυνατή η μίξη ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων έρευνας και ανάλυσης. Σημειώνουν δε με έμφαση πως «Αποσκοπεί στην αποφυγή μιας αποκλειστικά ποσοτικής μεθοδολογικής προσέγγισης στην έρευνα δημόσιας πολιτικής, ειδικά όταν ασχολείται με την εκπαίδευση.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 5).

Οι ειδικοί εμπειρογνώμονες που συμμετείχαν στην έρευνα παρείχαν τα δεδομένα και τις πληροφορίες, ενώ παράλληλα εξέφρασαν τις, σχετικές με τον Γραμματισμό στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL), διαπιστώσεις τους στην πράξη. Οι συντονιστές της ομάδας, η Divina Frau-Meigs, η Julieta Flores Michel και η Irma Velez, άσκησαν εξωτερικό ποιοτικό έλεγχο ελέγχοντας τη συνοχή των δεδομένων σε εθνικές εκθέσεις και πεδία, συζητώντας με ειδικούς και διευκρινίζοντας τις αμφιβολίες τους κατά τη διάρκεια των συναντήσεων εργασίας.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 6).

εκσυγχρονισμού είναι η ανάπτυξη των μέσων, αρχίζοντας από την αλλαγή στα μέσα επικοινωνίας και προχωρώντας στην υποταγή της δύναμης των κυρίαρχων θεσμών που αυτά επηρεάζουν. Ως συνέπεια αυτής της διαδικασίας, τα ιδρύματα και οι ολόκληρες κοινωνίες διαμορφώνονται και εξαρτώνται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης». [https://en.wikipedia.org/wiki/Mediatization_\(media\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Mediatization_(media))

¹² ομοίως και με την απόδοση του όρου digitization (λιγότερο συχνά εμφανίζεται και ο όρος digitalization). Το λήμμα στην Wikipedia δίνει τον όρο «ψηφιοποίηση» που όμως είναι φανερά ασύγχρονος με το νόημα του κειμένου. Σε αυτό αποδίδεται ο κοινωνικός μετασχηματισμός με όρους του Ψηφιακού γίγνεσθαι. Μία έννοια που προσπαθήσαμε με το συνοπτικό «Ψηφιακή Κοινωνία».

3.1.2 Ανάλυση

Στόχος της μεθόδου ανάλυσης που ακολουθήθηκε ήταν, όπως οι ίδιοι αναφέρουν «η εκπόνηση μιας μη γραμμικής προσέγγισης των δράσεων και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ παραγόντων.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 19). Ο τρόπος με τον οποίο επιτεύχθηκε ο στόχος ήταν το Scoring που «επιτρέπει τη χαρτογράφηση και την οπτικοποίηση με διάφορα στατιστικά διαγράμματα και διαγράμματα (...) για να συνοψίσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά των δεδομένων με μεγαλύτερη οπτική επίδραση.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 19).

Τέσσερα βασικά σημεία αποτέλεσαν την ανάλυση του θέματος: α. ο ορισμός της έννοιας του γραμματισμού στα μέσα και την πληροφορία, όπως αυτός γίνεται αντιληπτός στα εθνικά νομικά πλαίσια, β. το πλαίσιο πολιτικής του δημόσιου τομέα που περιλαμβάνει τα επίσημα εργαλεία συντονισμού και εφαρμογής, γ. το πρόγραμμα οικοδόμησης ικανοτήτων, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το σχολικό σύστημα (πόροι, κατάρτιση, χρηματοδότηση), δ. τους ενδιαφερόμενους εκτός του σχολικού συστήματος και πρωτοβουλίες τους. Ο γενικότερος σκοπός είναι να ανακαλυφθούν επικαλύψεις ή κενά στη χάραξη πολιτικής, να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο μπορούν ή δεν μπορούν να συντονιστούν τα διάφορα επίπεδα του συστήματος πολιτικής και να προσδιοριστούν δείκτες στόχοι για την προώθηση της αποτελεσματικότερης πολιτικής και την καλύτερη κατανόηση των λόγων για την επιτυχία ή αποτυχία στην επίτευξη των στόχων και αξιών της ΕΕ. (Frau-Meigs κ.ά., 2017)(σ 22).

Τρεις υποθέσεις εξετάστηκαν προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προαναφερόμενα βασικά σημεία καθώς και της «αντιληπτικής στασιμότητας» και της έλλειψης συνοχής των εθνικών πολιτικών MIL στα ευρωπαϊκά πλαίσια: α. Ο ίδιος ο ορισμός του MIL θα μπορούσε να είναι μέρος του προβλήματος, αφού τα όριά και τα περιεχόμενά του είναι ασαφή β. Ως ισχυρότερο και πλέον συνεκτικό εθνικό πλαίσιο δημόσιας πολιτικής θα εθεωρείτο εκείνο όπου παρουσιάζονται περισσότερο ανεπτυγμένες όλες οι διαστάσεις δημιουργίας ικανοτήτων (Κατάρτιση, Πόροι, Χρηματοδότηση και Αξιολόγηση) και γ. ως μία επέκταση του ότι ο MIL είναι όχι μόνο μια διαδικασία μέσα σε επίσημα κρατικά πλαίσια, αλλά και μέσα σε στην διάσταση «Άλλοι φορείς», όπου έχει να διαδραματίσει εξίσου σημαντικό ρόλο.

Η συνδυασμένη αναλυτική και αντανάκλαστική διαδικασία επέτρεψε τη δημιουργία πίνακα αποτελεσμάτων για τη φάση οριοθέτησης του πεδίου εφαρμογής προκειμένου να προχωρήσει

σε απεικόνιση και χαρτογράφηση δεδομένων. Εξήχθησαν έτσι από την ανάλυση επτά διαστάσεις οι οποίες χωρίστηκαν σε πενήντα μεταβλητές ή διακεκριμένες μονάδες. (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 23) βλέπε Εικ. 3.1 Διαστάσεις και μεταβλητές Frau-Meigs κ.α. (2017, σ 24) στη σελίδα 185.

Η αξιολόγηση των εμπειρογνομόνων μετρήθηκε αριθμητικά χρησιμοποιώντας ένα προ-κωδικοποιημένο πλέγμα προκειμένου να διευκολυνθεί η συγκριτική ανάλυση των αναφερόμενων διαστάσεων στις διάφορες χώρες έως και το 2013. Αξιολόγησε το επίπεδο (L) της προόδου και στη συνέχεια αξιολόγησε την τάση (T) για κάθε μεταβλητή (Frau-Meigs κ.ά., 2017)(σ 23).

3.1.3 Τα συμπεράσματα της έρευνας

Η έρευνα των Frau-Meigs κ.ά., (2017) συμπεραίνει ανισότητες στην εφαρμογή των πολιτικών για τον Γραμματισμό στα Μέσα και την Πληροφορία, και προτρέπει στην ανταλλαγή εμπειριών ανάμεσα στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στον MIL. *«Στο πλαίσιο της αυξανόμενης διεθνοποίησης της ψηφιακής σύγκλισης και του MIL, η ανταλλαγή εμπειριών και εμπειρογνομοσύνης μεταξύ των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων και των λοιπών εμπλεκόμενων φορέων είναι πολύ σημαντική, προκειμένου να αποφευχθούν οι ανισότητες σε ολόκληρη την Ευρώπη όσον αφορά την εφαρμογή του MIL.* (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 85). Και συνεχίζοντας αναφέρουν πως *«Η αποτελεσματικότητα αυτής της διακυβέρνησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το συντονισμό μεταξύ των δημόσιων φορέων όσον αφορά το κόστος, τη χρηματοδότηση και την αποτελεσματικότητα, αλλά και τις προσπάθειες για τον εντοπισμό και την ενσωμάτωση άλλων φορέων και των πετυχημένων πρακτικών τους. Η αβεβαιότητα όσον αφορά τη δημόσια χρηματοδότηση και την αξιολόγηση αποτελεί απειλή για το μέλλον του MIL και τη βιωσιμότητά του.»* (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 85). Η αξιολόγηση βέβαια συνδέεται άμεσα με πρότυπους δείκτες, κάτι που δεν έχει επιτευχθεί παρά τις προσπάθειες. *«Εξετάζοντας τις πολιτικές MIL σε εθνικό επίπεδο σε ολόκληρη την Ευρώπη, είναι δύσκολο να βρεθούν σαφή και σταθερά νομικά πλαίσια ικανά να λάβουν δεόντως υπόψη την αξιολόγηση και τη χρηματοδότηση ως θεμελιώδεις διαστάσεις του πεδίου. Παρά την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της συνάφειάς τους στα προγράμματα και τα προγράμματα MIL και τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια για τον καθορισμό των πρότυπων δεικτών MIL, η αξιολόγηση και η χρηματοδότηση παραμένουν συχνά υποτιμημένες και οι πολιτικές συχνά είτε δεν παρέχουν*

ενδείξεις αξιολόγησης, είτε ούτε καν αναφέρουν το ποσό και την πηγή κεφαλαίων.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 220).

Η έρευνα των Frau-Meigs κ.ά., (2017) συμπεραίνει, εκτός των άλλων, την έλλειψη πλαισίων αναφοράς για τις επιδιωκόμενες δεξιότητες και ικανότητες του Γραμματισμού στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL). «Όσον αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων, η ανάλυση περιεχομένου αποκαλύπτει ότι μόνο μια μειοψηφία ορθών πρακτικών εργάζεται ταυτόχρονα στις «7 ικανότητες» της εκπαίδευσης στα μέσα (Frau-Meigs 2011) ή τεκμηριώνεται ως προϋπόθεση επίτευξης των ικανοτήτων αυτών ή άλλων πλαισίων. Η ανάλυση των πιο συνηθισμένων λέξεων στις πηγές αποκαλύπτει ότι ως μέσο εκμάθησης, η ταινία και το film¹³ έχουν διπλάσιο αριθμό αναφορών από την Κριτική Σκέψη και την Επικοινωνία, γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί ως δείκτης μιας αντίληψης ορθών πρακτικών που επικεντρώνεται περισσότερο στα μέσα παρά στις δεξιότητες.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017)(σ 264). Ως σύσταση, οι συγγραφείς αναφέρουν πως «η τεκμηρίωση καλύτερων ορθών πρακτικών είναι σημαντική, όχι μόνο για να καταστούν αυτές ορατές και να διαμοιραστούν, αλλά και για να καταστήσουν δυνατή την εκτίμηση βάσει πλαισίου σε βαθιά σχέση με τους κοινωνικούς στόχους.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017)(σ 264)

Στην έρευνά τους οι Frau-Meigs κ.ά., (2017) καταλήγουν πως τα τελευταία χρόνια ο Γραμματισμός στα Μέσα και στην Πληροφορία (MIL) αποτελεί σαφές ζητούμενο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής στα κράτη μέλη. Αυτό οφείλεται σε διάφορες κοινωνικές αλλαγές μεγάλης κλίμακας που με τη σειρά τους συνδέονται με την αύξηση του νεοφιλελευθερισμού στην πολιτική της Ε.Ε. Δύο κύριες καινοτομικές δυναμικές αναδύονται: οι δεξιότητες και η διακυβέρνηση. Η πρώτη δυναμική αφορά στο δίπολο των επιχειρησιακών έναντι των ολιστικών ικανοτήτων, που πιθανά σχετίζεται στον συνδυασμό της επιρροής της τεχνολογίας στις διαδικασίες της Κοινωνίας των Μέσων¹⁴ και στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, ως Λόγος και ως πρακτικές. Όλες οι εξελίξεις υποδεικνύουν την επείγουσα ανάγκη μίας κριτικής κατανόησης του MIL, καθώς φαίνεται πως περιέχει μία διττή προοπτική: « (...) αφενός είναι μία ευκαιρία συλλογικής κριτικής ιθαγένειας¹⁵ και αφετέρου ένα εργαλείο για αυξημένο

---

¹³ Στο κείμενο «movie and film»

¹⁴ Στο κείμενο «mediatization».

¹⁵ Ο όρος του κειμένου είναι «citizenship» κάτι που θα σήμαινε ακριβέστερα την πολιτική διάσταση των υποκειμένων με την έννοια της κοινωνικής ευθύνης του πολίτη και της συμμετοχής του στα κοινά. Για να μην ολισθησουμε όμως σε πιθανά λάθος εκτίμηση, το μεταφράσαμε ως ιθαγένεια, πράγμα που βέβαια υπολείπεται της έννοιας που θέλουν να αποδώσουν, κατά την εκτίμησή μας, οι συγγραφείς.

νεοφιλελευθερισμό¹⁶, ατομικισμό και εμπορία. Αυτός είναι και ο αμφιλεγόμενος ρόλος του MIL στην τρέχουσα κρίση για την αναθεώρηση της εκπαίδευσης ενόψει των προκλήσεων της ψηφιακής παγκόσμιας κοινωνίας, όπου το MIL είναι τόσο Τόπος όσο και πρακτική εξουσίας.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 269).

3.2 Η διεθνής βιβλιογραφία για τους όρους που συμμετέχουν στην έρευνα

Προκειμένου να στοιχειοθετηθεί το περιβάλλον και το πλαίσιο αναφορών των όρων που απασχολούν και περιλαμβάνονται στην έρευνα και που αντίστοιχα έχουν κατηγοριοποιηθεί και παραμετροποιηθεί, όπως αναφέρεται αργότερα στο κεφάλαιο 5.2.6 Κατηγοριοποίηση και Κώδικες στη σελίδα 79, παρουσιάζουμε εδώ μία κατά το δυνατόν συνοπτική βιβλιογραφική ανασκόπηση τους. Στην παρουσίαση των βιβλιογραφικών αναφορών, που κάνουμε παρακάτω, παραλείπονται λεπτομέρειες σε όρους που αφορούν σε περισσότερες της μίας κατηγορίες σε μία προσπάθεια να συμπτύξουμε τις αναφορές της βιβλιογραφίας, να ομαδοποιήσουμε τα ευρήματά μας και να τα αποδώσουμε με μία σχετική ισομέρεια.

Οι εξεύρεση των σχετικών πληροφοριών ήταν επίπονη εφόσον όπως αναφέρει και η Frau-Meigs κ.ά., (2017) «Οι μελλοντικές τάσεις δείχνουν ότι ο ορισμός θεωρείται ότι εξακολουθεί να επεκτείνεται, ενώ το πλαίσιο πολιτικής δεν επεκτείνεται στον ίδιο βαθμό. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο ψηφιακό υπόβαθρο, καθώς το πιο πρόσφατο στοιχείο στον ορισμό (**ψηφιακός γραμματισμός**)¹⁷ εκτοπίζει τους τρεις άλλους (**πληροφοριακό γραμματισμό, γραμματισμό στα Μέσα και γραμματισμό στους υπολογιστές**)¹⁸. Ο «ψηφιακός γραμματισμός» μπορεί να αποτελεί έναν γενικό όρο που προσελκύει την προσοχή της δημόσιας πολιτικής με προτεραιότητα που δίδεται στις συμπράξεις και τις ικανότητες του ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με τις προσδοκίες μιας φιλελεύθερης οικονομικής ατζέντας. Σε μια τέτοια τάση, ο πλέον επηρεασμένος γραμματισμός γίνεται η **Εκπαίδευση στα Μέσα**¹⁹ (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 74). Παρακάτω παραθέτουμε τη συλλογή ορισμών με χρονολογική σειρά.

Οι CML, Thoman, & Jolls, (2008, σ 42) αναφέρουν πως «**Η Εκπαίδευση στα Μέσα** αφορά μια προσέγγιση του 21ου αιώνα για την εκπαίδευση. Παρέχει ένα πλαίσιο για την πρόσβαση, την

---

¹⁶ Για τον ορισμό του νεοφιλελευθερισμού βλέπε το [3.1.2.4 Κωδικοποίηση κατηγοριών όρων και εννοιών](#)

¹⁷ Digital literacy στο κείμενο.

¹⁸ information, media and computer literacy στο κείμενο

¹⁹ Το κείμενο αναφέρεται στον όρο Media Education (Μιντιακή Εκπαίδευση ή αλλιώς Εκπαίδευση στα Μέσα)

ανάλυση, την αξιολόγηση, τη δημιουργία και τη συμμετοχή χρησιμοποιώντας μηνύματα σε διάφορες μορφές - από την εκτύπωση μέχρι το βίντεο στο διαδίκτυο. **Ο γραμματισμός στα μέσα** ενισχύει την κατανόηση του ρόλου τους στην κοινωνία, καθώς και τις βασικές δεξιότητες διερεύνησης και αυτοέκφρασης που είναι απαραίτητες για τους πολίτες μιας δημοκρατίας.» (CML κ.ά., 2008, σ 42).

Οι Jenkins, Purushotma, Weigel, Clinton, & Robison, (2009, σ 28) αναφέρουν πως «Ένας ορισμός του γραμματισμού του εικοστού πρώτου αιώνα που προσφέρεται από το *New Media Consortium*²⁰ είναι «το σύνολο των ικανοτήτων και δεξιοτήτων όπου η φωνητική, οπτική και ψηφιακή παιδεία αλληλεπικαλύπτονται. Αυτές περιλαμβάνουν τη δυνατότητα κατανόησης της δύναμης των εικόνων και των ήχων, την αναγνώριση και τη χρήση της εξουσίας, το χειρισμό και τη μετατροπή των ψηφιακών μέσων, τη διανομή τους παντού και την εύκολη προσαρμογή τους σε νέες μορφές.» Θα τροποποιήσουμε αυτόν τον ορισμό με δύο τρόπους. Πρώτον, ο γραμματισμός στα κείμενα παραμένει μια κεντρική ικανότητα στον εικοστό πρώτο αιώνα. Οι νέοι πρέπει να επεκτείνουν τις απαιτούμενες ικανότητές τους και να μην υποτιμήσουν τις παλιές δεξιότητες ώστε να δημιουργήσουν περιθώρια για τη νέα γνώση. Δεύτερον, **η εκπαίδευση στα νέα μέσα** θα πρέπει να θεωρείται κοινωνική δεξιότητα.» (Jenkins κ.ά., 2009, σ 28).

Δύο χρόνια μετά, οι UNESCO, Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.-K. (2011). *Media and information literacy curriculum for teachers* αναφέρουν ότι «Οι πληροφορίες είναι δεδομένα που έχουν συλλεχθεί, επεξεργαστεί και ερμηνευτεί έτσι ώστε να μπορούν να παρουσιαστούν σε χρήσιμη μορφή. ■ Η πληροφορία είναι ό,τι «μας αλλάζει» (Stafford Beer, 1979) ■ Η πληροφορία είναι «ό,τι φτάνει στη συνείδηση του ανθρώπου και συμβάλλει στη γνώση του» (Blokdiik and Blokdiik, 1987). ■ «Οι πληροφορίες είναι δεδομένα που έχουν μεταποιηθεί σε νοηματοδοτημένη μορφή για τον παραλήπτη και έχει πραγματική ή αντιληπτή αξία στις τρέχουσες ή μελλοντικές ενέργειες ή αποφάσεις του» (Davis and Olsen, 1984).» (UNESCO κ.ά., 2011, σ 138). Οι ίδιοι συμπληρώνουν πως «Τα στάδια / στοιχεία του πληροφοριακού γραμματισμού περιλαμβάνουν: 1. Αναγνώριση των αναγκών πληροφόρησης, 2. Προσδιορισμό των πηγών πληροφόρησης, 3. Εντοπισμό ή αναζήτηση πληροφοριών, 4. Ανάλυση

---

²⁰ The New Media Consortium (NMC) Το NMC ιδρύθηκε το 1993 από μια ομάδα κατασκευαστών υλικού, προγραμματιστών λογισμικού και εκδοτών που συνειδητοποίησαν για την παραγωγή προϊόντων πολυμέσων με στόχο την ευρεία αποδοχή τους από την τριτοβάθμια εκπαίδευση <https://www.nmc.org>

και αξιολόγηση της ποιότητας των πληροφοριών, 5. Οργάνωση, αποθήκευση ή αρχειοθέτηση πληροφοριών, 6. Χρήση των πληροφοριών με ηθικό και αποτελεσματικό τρόπο, και 7. Δημιουργία και επικοινωνία των νέων γνώσεων.»(UNESCO κ.ά., 2011a, σ 139).

Οι European Commission, EACEA, & Eurydice, (2011) ορίζουν τον **πληροφοριακό γραμματισμό** ως την «Προσπέλαση των πληροφοριών παραγωγικά (χρόνος) και αποτελεσματικά (πηγές) και κριτική αξιολόγηση των πληροφοριών με ικανό τρόπο. Χρησιμοποίηση και διαχείριση των πληροφοριών με ακρίβεια και δημιουργικότητα για το ζήτημα ή το πρόβλημα που αντιμετωπίζεται, διαχείριση της ροής των πληροφοριών από μια μεγάλη ποικιλία πηγών και εφαρμογή μιας θεμελιώδους κατανόησης των ηθικών / νομικών ζητημάτων που αφορούν την πρόσβαση και τη χρήση τους (Partnership for 21st Century Skills, 2010).» (European Commission & Eurydice, 2011, σ 96).

Η Basili, (2012) ισχυρίζεται πως «**Πληροφοριακός γραμματισμός** (ως διαδικασία): εκπαιδευτική διαδικασία, πολιτική εξάσκηση, η οποία στοχεύει στη διάδοση σε έναν πληθυσμό ενός ελάχιστου επιπέδου αρμοδιοτήτων για την ανάκτηση, αξιολόγηση και χρήση πληροφοριών από διάφορες πηγές. Ορισμός. **Πληροφοριακός γραμματισμός** (ως κράτος): κοινωνικός στόχος της εκπαιδευτικής πολιτικής. κατάσταση ή προϋπόθεση, αποτέλεσμα μιας διαδικασίας. έχοντας αποκτήσει την ικανότητα ανάκτησης, αξιολόγησης και χρήσης πληροφοριών από διάφορες πηγές.» (Basili, 2012, σ 400). Η ίδια συνεχίζει πως «Μια τεράστια ποσότητα εξειδικευμένης βιβλιογραφίας ασχολείται με την παροχή ενός παγκοσμίως αποδεκτού ορισμού του **πληροφοριακού γραμματισμού**. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότερες από τις προσπάθειες μετατροπής του ορισμού της πληροφοριακής παιδείας σε διδακτικές δραστηριότητες στηρίζονται στην ανάλυση του Winkworth (όπως αναφέρεται στον Wilson, 1981). Ο Winkworth διακρίνει τα ακόλουθα βήματα στην ερευνητική διαδικασία (1977): Καθορισμός θέματος, Εντοπισμός πληροφοριών, Εντοπισμός υλικού στη βιβλιοθήκη, Εντοπισμός πληροφοριών στο υλικό, Εντοπισμός υλικού έξω από τη βιβλιοθήκη και το σχολείο, Επιλογή πληροφοριών, Οργάνωση των πληροφοριών, Αξιολόγηση των πληροφοριών, Επικοινωνία των αποτελεσμάτων.» (Basili, 2012, σ 414).

Την επόμενη χρονιά το IEA κ.ά., (2013, σ 18) ισχυρίζεται πως «**Ο γραμματισμός στους υπολογιστές και στην πληροφορία** αναφέρεται στην ικανότητα ενός ατόμου να χρησιμοποιεί υπολογιστές για να διερευνά, να δημιουργεί και να επικοινωνεί για να συμμετέχει αποτελεσματικά

στο σπίτι, στο σχολείο, στο χώρο εργασίας και στην κοινότητα. 1. Συλλογή και διαχείριση πληροφοριών, 1.1 Γνωρίζοντας και κατανοώντας τη χρήση του υπολογιστή, 1.2 Πρόσβαση και αξιολόγηση των πληροφοριών, 1.3 Διαχείριση πληροφοριών, 2 Παραγωγή και ανταλλαγή πληροφοριών, 2.1 Μετατροπή πληροφοριών, 2.2 Δημιουργία πληροφοριών, 2.3 Κοινή χρήση πληροφοριών, 2.4 Χρήση πληροφοριών με ασφάλεια και ασφάλεια» (IEA κ.ά., 2013, σ 18).

Η UNESCO, (2013) αναφέρει πως «Ο πληροφοριακός γραμματισμός ασχολείται με τη διδασκαλία και τη μάθηση σχετικά με το σύνολο των πηγών και των μορφών πληροφόρησης. Για να είστε «ενημερωμένοι» πρέπει να ξέρετε γιατί, πότε και πώς να χρησιμοποιήσετε όλα αυτά τα εργαλεία και να σκέφτεστε κριτικά τις πληροφορίες που παρέχουν. "(Πηγή: Διεθνής Ομοσπονδία Συλλόγων και Ιδρυμάτων Βιβλιοθηκών).» (UNESCO, 2013, σ 180). Η ίδια συμπληρώνει παρακάτω «Ο ορισμός του **πληροφοριακού γραμματισμού** από το Ιαπωνικό Υπουργείο Παιδείας αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: ■ ικανότητα κρίσης (αξιολόγηση), επιλογή, οργάνωση και επεξεργασία πληροφοριών, καθώς και της δημιουργίας και της επικοινωνίας των πληροφοριών ■ κατανόηση των χαρακτηριστικών της κοινωνίας της πληροφορίας και των επιπτώσεων της ενημέρωσης στην κοινωνία και τους ανθρώπους ■ αναγνώριση της σημασίας και της ευθύνης για την πληροφόρηση ■ κατανόηση των θεμελίων των επιστημών της πληροφορίας και εκμάθηση βασικών δεξιοτήτων λειτουργίας των πληροφοριακών και πληροφοριακών συσκευών (ιδιαίτερα του υπολογιστή).»(Πηγή: Muir A., Oppenheim C., 2001: Έκθεση για τις εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο σχετικά με την εθνική πολιτική πληροφόρησης, που δημιουργήθηκε για το Resource and the Library Association by Adrienne Muir and Charles Oppenheim με τη βοήθεια της Naomi Hammond και της Jane Platts, Department of Information Science, Loughborough University, σ 175-176)» (UNESCO, 2013, σ 181).

«Όπως ορίζεται από την UNESCO, ο «**Γραμματισμός στα μέσα και στην πληροφορία**» αποτελεί ένα σύνολο δεξιοτήτων που επιτρέπουν στους πολίτες να έχουν πρόσβαση, να ανακτούν, να κατανοούν, να αξιολογούν και να χρησιμοποιούν, να δημιουργούν καθώς και να μοιράζονται πληροφορίες και περιεχόμενο πολυμέσων σε όλα τα μορφότυπα χρησιμοποιώντας διάφορα εργαλεία, ηθικά και αποτελεσματικά, ώστε να συμμετέχουν και να δεσμεύονται σε προσωπικές, επαγγελματικές και κοινωνικές δραστηριότητες "(UNESCO, 2013, σ 29). Αυτός ο ορισμός υποδηλώνει ότι υπάρχει ανάγκη για πρόοδο των δεξιοτήτων στο MIL για τους σημερινούς εκπαιδευόμενους στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης ώστε να συμβάλλουν ουσιαστικά στην

προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ανάπτυξη. Αυτό το σύνολο δεξιοτήτων πρέπει να αντανακλάται στις εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές για να καθοδηγεί την ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών και να το προωθεί ως ένα πλαίσιο για την εκπόνηση θεσμικών και προγραμματικών αποτελεσμάτων μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων..» (UNICEF κ.ά., 2015, σ 32). «Το MIL ασχολείται με την ικανότητα πρόσβασης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης [νέα και παλαιά] και άλλες πηγές πληροφοριών, την κατανόηση και την κριτική αξιολόγηση του περιεχομένου και των λειτουργιών τους και την κριτική χρήση τους για τη δημιουργία επικοινωνιών σε ποικίλα πλαίσια, της έκφρασης, της δημιουργικότητας και της συμμετοχής των πολιτών». (Πηγή: Προσαρμοσμένο από: Δείκτες ανάπτυξης μέσων: πλαίσιο για την αξιολόγηση της ανάπτυξης των μέσων ενημέρωσης)»(UNESCO, 2013, σ 180).

Το 2013 επίσης το IEA κ.ά., (2013, σ 17) ενώ επισημαίνει πως «Ο ψηφιακός γραμματισμός είναι «η ικανότητα χρήσης τεχνολογίας, εργαλείων επικοινωνίας και δικτύων για την πρόσβαση, τη διαχείριση, την ενσωμάτωση, την αξιολόγηση και τη δημιουργία πληροφοριών ώστε να λειτουργούν σε μια κοινωνία της γνώσης» (Lemke, 2003, σ 22).»(IEA κ.ά., 2013, σ 17).

Το επόμενο έτος συμπληρώνοντας η UNESCO κ.ά., (2014, σ 96) επικαλείται το Υπουργείο Παιδείας του Ontario του Καναδά και αναφέρει πως «Ο γραμματισμός αφορά πολύ περισσότερα από την ανάγνωση ή τη γραφή - πρόκειται για το τρόπο που επικοινωνούμε στην κοινωνία. Πρόκειται για κοινωνικές πρακτικές και σχέσεις, για τη γνώση, τη γλώσσα και τον πολιτισμό. Όσοι χρησιμοποιούν τον γραμματισμό το θεωρούν δεδομένο, εκείνοι όμως που δεν μπορούν να τον χρησιμοποιήσουν, αποκλείονται από την ευρεία επικοινωνία του σημερινού κόσμου. Πράγματι, οι αποκλεισμένοι μπορούν να εκτιμήσουν καλύτερα την έννοια του «γραμματισμού ως ελευθερία» (Ontario Ministry of Education, 2005, σ 3).»(UNESCO κ.ά., 2014, σ 96).

Το 2011 οι European Commission & Eurydice, (2011, σ 95) αναφέρουν πως «Οι **ΤΠΕ** συνιστούν την τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας και καθορίζονται (...) ως «ένα διαφορετικό σύνολο τεχνολογικών εργαλείων και πόρων που χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία και τη δημιουργία, διάδοση, αποθήκευση και διαχείριση πληροφοριών» (Blurton, 1999).» Αυτές οι τεχνολογίες περιλαμβάνουν υλικό, όπως υπολογιστές, φορητές συσκευές, διαδραστικούς πίνακες, συστημικά βασικά, όπως το Διαδίκτυο ή τα intranets, λογισμικό, όπως η επεξεργασία κειμένου, τα υπολογιστικά φύλλα, εφαρμογές βάσεων δεδομένων, λογισμικό

γραφιστικής και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών (ραδιόφωνο, τηλεόραση dvd) (Tinio, 2003).» (European Commission & Eurydice, 2011, σ 96).

Το 2012 η Ε.Ε αναφέρεται στο (European Commission, 2012, σ 30) στον όρο **Ικανότητα (competence)** λέγοντας πως είναι «Ένας συνδυασμός γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών που εφαρμόζονται κατάλληλα σε ένα πλαίσιο για να επιτευχθεί ένα επιθυμητό αποτέλεσμα.» (European Commission, 2012, σ 30).

Η UNESCO, (2013, σ 180) στη συλλογή της από ορισμούς αναφέρει πως «(...)«**Ο Γραμματισμός στα Μέσα** αφορά την πρόσβαση στις πληροφορίες: επιτρέπει στους πολίτες να χρησιμοποιούν τα δικαιώματά τους για ελεύθερη έκφραση, να προστατεύουν την πρόσβασή τους στην πληροφόρηση, να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή τους στη διαδικασία διακυβέρνησης και να βοηθούν όλες τις φωνές να ακουστούν.» (Πηγή: Susan D. Moeller, *Media literacy: Understanding the News*). «**Η παιδεία στα Μέσα** επιδιώκει να ενδυναμώσει τους πολίτες και να μετασχηματίσει την παθητική τους σχέση με αυτά σε μια ενεργό, κρίσιμη δέσμευση - ικανή να αμφισβητήσει τις παραδόσεις και τις δομές μιας ιδιωτικοποιημένης, εμπορικής των πολυμέσων και να δημιουργήσει νέες οδούς του λόγου πολιτών.» (Πηγή: Wally Bowen, 1996, *Citizens for Media Literacy*, Asheville, NC, USA). «Εντός της Βόρειας Αμερικής, ο **γραμματισμός στα μέσα** θεωρείται ότι αποτελείται από μια σειρά επικοινωνιακών ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας Πρόσβασης, Ανάλυσης, Αξιολόγησης και Επικοινωνίας της πληροφορίας σε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένων των μηνυμάτων εκτυπωμένων ή μη. **Ο γραμματισμός στα μέσα** μετατρέπει τους ανθρώπους ώστε να είναι τόσο κριτικοί στοχαστές όσο και δημιουργικοί παραγωγοί ενός ολοένα και ευρύτερου φάσματος μηνυμάτων, χρησιμοποιώντας την εικόνα, τη γλώσσα και τον ήχο.» (Πηγή: *The National Association for Media Literacy Education: <http://namle.net/publications/media-literacy-definitions>*)» (UNESCO, 2013, σ 180).

Και στο ίδιο συνεχίζει «**Η παιδεία στα μέσα** αναφέρεται σε δεξιότητες, γνώσεις και κατανόηση που επιτρέπουν στους καταναλωτές να τα χρησιμοποιούν αποτελεσματικά και με ασφάλεια. Οι **γραμματισμένοι στα μέσα** άνθρωποι είναι σε θέση να κάνουν ενημερωμένες επιλογές, να κατανοούν τη φύση του περιεχομένου και των υπηρεσιών και να επωφελούνται από το πλήρες φάσμα των ευκαιριών που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες επικοινωνιών. Βρίσκονται σε καλύτερη θέση ώστε να προστατεύουν τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους από επιβλαβές ή προσβλητικό υλικό. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να προωθηθεί η ανάπτυξη της παιδείας στα μέσα σε

όλα τα τμήματα της κοινωνίας και να παρακολουθείται στενά η πρόοδός της.» (Πηγή: *Tarlach McGonagleis: Media Literacy: No Longer the Shrinking Violet of European Audiovisual, Media Regulation?, IRIS plus 2011-3 “Media Literacy”, σ 14.*). «**Η παιδεία στα μέσα** αναφέρεται στις γνώσεις και τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την κατανόηση όλων των μέσων και των μορφών μέσα στα οποία δημιουργούνται, αποθηκεύονται, μεταδίδονται και παρουσιάζονται δεδομένα, πληροφορίες και γνώσεις, δηλ. Εκτυπώνονται εφημερίδες και περιοδικά, περιοδικά, ραδιόφωνο, , CD-ROM, DVD, κινητά τηλέφωνα, μορφές κειμένου PDF και μορφή JPEG για φωτογραφίες και γραφικά.» (Πηγή: *Jesús Lau, 2006: Guidelines on Information Literacy for lifelong learning, σ 7*)» (UNESCO, 2013, σ 181).

Την ίδια χρονιά ο οργανισμός International Society for Technology in Education (IEA)²¹ των Η.Π.Α. στο IEA κ.ά., (2013, σ 15) παραδέχεται πως «**Η ανάπτυξη και χρήση όρων που σχετίζονται με την CIL** για να περιγράψει μια σειρά πραγματικών προοπτικών είναι ευρέως τεκμηριωμένη στην ερευνητική βιβλιογραφία. Ωστόσο, η ανάπτυξη δομών συγκεκριμένων πλαισίων που σχετίζονται με το **CIL** έχει οδηγήσει σε πολλαπλασιασμό των συχνά επικαλυπτόμενων και συγκεχυμένων ορισμών (Bawden, 2001). Παράλληλα με αυτή την εξάπλωση είναι το εύρος των όρων και ορισμών που σχετίζονται με τα μέσα και τις κρίσιμες γραφές (Livingstone, Van Couvering, & Thumin, 2008). Ομοίως, οι ορισμοί του **αλφαριθμητισμού στον υπολογιστή** και του **ψηφιακού γραμματισμού** είναι πολυάριθμοι και επικαλύπτονται (Tyner, 1998)» (IEA κ.ά., 2013, σ 15).

Οι ίδιοι στο IEA κ.ά., (2013, σ 17) παραπέμποντας σε άλλους συγγραφείς, αναφέρουν πως «**Ο γραμματισμός στις ΤΠΕ** χρησιμοποιεί ψηφιακή τεχνολογία, εργαλεία επικοινωνίας ή / και δίκτυα για την πρόσβαση, τη διαχείριση, την ενσωμάτωση, την αξιολόγηση και τη δημιουργία πληροφοριών για να λειτουργήσει σε μια κοινωνία της γνώσης » (Educational Testing Service, 2002., σ 2). **Ο αλφαριθμητισμός στις ΤΠΕ** είναι η ικανότητα των ατόμων να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ κατάλληλα ώστε να έχουν πρόσβαση, να διαχειρίζονται και να αξιολογούν τις πληροφορίες, να αναπτύσσουν νέες αντιλήψεις και να επικοινωνούν με άλλους προκειμένου να συμμετέχουν

---

²¹ Οργανισμός των Η.Π.Α. που βοηθάει τους εκπαιδευτικούς σε όλο το κόσμο στη χρήση της τεχνολογίας για την επίλυση σοβαρών εκπαιδευτικών προβλημάτων. Στόχος δεν είναι τόσο η τεχνολογία όσο η αλλαγή του τρόπου με τον οποίο η μάθηση και η διδασκαλία πραγματοποιούνται ώστε να επιτυγχάνουν μεγαλύτερη νοηματοδότηση και αποτελεσματικότητα. Όραμά του είναι ένας κόσμος όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι ευδοκούν, επιτυγχάνουν και συμβάλουν συμμετοχικά. <https://www.iste.org/>

αποτελεσματικά στην κοινωνία » (Ministerial Council on Education, Employment, Training, and Youth Affairs [MCEETYA], 2005, σ 14).» (IEA κ.ά., 2013, σ 17).

Οι ISTE & Baker, (2016, σ 21) αναφερόμενοι σε παραπομπή του Υπουργείου Παιδείας του Ontario στον Καναδά «Ο **γραμματισμός στα μέσα** έχει ως στόχο να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν μια ενημερωμένη και κριτική κατανόηση της φύσης των μέσων, των τεχνικών που χρησιμοποιούν και των επιπτώσεων αυτών των τεχνικών. Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση έχει ως στόχο να αυξήσει την κατανόηση και την απόλαυση των μαθητών για το πώς δουλεύουν, πώς παράγουν νόημα, πώς οργανώνονται και πώς κατασκευάζουν την πραγματικότητα. Ο **γραμματισμός των μέσων** στοχεύει επίσης να παρέχει στους φοιτητές τη δυνατότητα να δημιουργούν προϊόντα πολυμέσων. (Υπουργείο Παιδείας του Οντάριο, 1989)». (ISTE & Baker, 2016, σ 21).

Η Ε.Ε. με τη σειρά της στο European Commission, (2016, σ 4) «Ο **γραμματισμός στα μέσα** επικοινωνίας συνδέεται με πολλές βασικές ικανότητες: «ψηφιακή ικανότητα», η οποία απαιτεί μια κριτική και αντανάκλαστική στάση απέναντι στις διαθέσιμες πληροφορίες και την υπεύθυνη χρήση των διαδραστικών μέσων ενημέρωσης, «κοινωνικές και πολιτικές ικανότητες» που περιλαμβάνουν την ικανότητα κατανόησης διαφορετικών απόψεων και την ετοιμότητα να σέβονται τις αξίες των άλλων και της «πολιτιστικής συνειδητοποίησης και έκφρασης» που περιλαμβάνει μια αίσθηση ταυτότητας ως βάση για μια ανοικτή στάση έναντι της διαφορετικότητας.» (European Commission, 2016, σ 4).

Το 2016 το ISTE & Baker, (2016, σ 66) αναφέρεται στον **Οπτικό Γραμματισμό** ως την «ανάγνωση εικόνων. Ο **οπτικός γραμματισμός** έχει οριστεί ως «ικανότητα κατανόησης, ερμηνείας και αξιολόγησης οπτικών μηνυμάτων» (Bristor & Drake, 1994). Σύμφωνα με τη Βικιπαίδεια (2011), «η **οπτική παιδεία** βασίζεται στην ιδέα ότι οι εικόνες μπορούν να «διαβαστούν» και ότι η έννοια μπορεί να μεταδοθεί μέσω μιας διαδικασίας ανάγνωσης». Αλλά αυτός ο ορισμός είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου σε ό,τι αυτός σημαίνει σήμερα. Ένας εκπαιδευτικός οργανισμός έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο στον επαναπροσδιορισμό του οπτικού αλφαριθμητισμού για τον 21ο αιώνα. Η Association of College & Research Libraries, της οποίας το κοινό είναι πρωτίστως ανώτερης εκπαίδευσης, δημιούργησε τα δικά της πρότυπα για τον **οπτικό γραμματισμό**. Από όσο έχουμε ενημερωθεί για το τι πρέπει να είναι σε θέση να κάνει κάποιος οπτικά γραμματισμένος, τα παρακάτω ταιριάζουν καλά και για το ακροατήριο K-12:

Καθορισμός της φύσης και της έκτασης των απαιτούμενων οπτικών υλικών, Αναζήτηση και απόκτηση πρόσβασης στις απαιτούμενες εικόνες και οπτικά μέσα αποτελεσματικά και αρκετά, Ερμηνεία και ανάλυση των εννοιών, των εικόνων και των οπτικών μέσων, Αξιολόγηση των εικόνων και των πηγών τους, Αποτελεσματική χρήση των εικόνων και των οπτικών μέσων, Σχεδιάστε και δημιουργήστε νόμιμες εικόνες και οπτικά μέσα, Κατανόηση πολλών από τα ηθικά, νομικά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα που αφορούν τη δημιουργία και χρήση εικόνων και οπτικών μέσων και την δεοντολογία στην πρόσβαση και τη χρήση οπτικών υλικών (Πηγή: <http://www.ala.org/acrl/standards/visualliteracy>),.» (ISTE & Baker, 2016, σ 66).

Το 2017 επανέρχεται ο όρο **Ικανότητα (competence)** εφόσον οι UNESCO, UNITWIN, Michelsen, & Wells, (2017, σ 52) την ορίζουν ως «ένα σύνολο γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών που μπορούν να αποκτηθούν και να μάθουν μέσω εργασιών που εκτελούνται στο χώρο εργασίας ή μέσω προσομοιώσεων αυθεντικών εργασιακών περιβαλλόντων.» (UNESCO, UNITWIN, Michelsen, & Wells, 2017, σ 52).

Πρόσφατα οι US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., (2017, σ 209) ισχυρίζονται πως «*Η τεχνολογία που βασίζεται στο Web περιλαμβάνει συσκευές ή άλλες εφαρμογές που αξιοποιούν την πρόσβαση στο Internet, όπως το cloud που περιλαμβάνει ομάδες απομακρυσμένων διακομιστών, δίκτυα δηλαδή λογισμικού που επιτρέπουν την κεντρική αποθήκευση δεδομένων και την πρόσβαση στο διαδίκτυο. Οι τεχνολογίες που βασίζονται στο Web μπορούν να βασίζονται απόλυτα στην απευθείας σύνδεση (π.χ. μια εφαρμογή για κινητά) ή μπορούν να είναι υβρίδια στα οποία η τεχνολογία έχει ένα συνδυασμό στοιχείων που βασίζονται στο διαδίκτυο αλλά και άλλα και εκτός του διαδικτύου (π.χ. λογισμικό υπολογιστή για το οποίο μπορούν να μεταφορτωθούν δεδομένα χρήστη στο Διαδίκτυο). Λέξεις-κλειδιά: σύννεφο, Internet, online, streaming, web-based, cloud computing, απομακρυσμένοι servers, δίκτυα λογισμικού, cloud engineering, cloud architecture.*» (US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., 2017, σ 209).

Το Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework) εξετάζει τα νομικά πλαίσια που διαμορφώνουν τις εκπαιδευτικές πολιτικές στον ψηφιακό γραμματισμό. Εξετάζει δηλαδή τους δηλωμένους στόχους, την κατανομή των πόρων και την απόδοση. Εξετάζει ακόμα την ύπαρξη ή όχι μηχανισμών διευκόλυνσης, ρύθμισης και εποπτείας και τους δεσμούς, αν υπάρχουν, με άλλους φορείς παροχής εκπαίδευσης στον ψηφιακό γραμματισμό (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 288).

Οι US Department of Education, Office of Educational Technology, Bakia, Murphy, Anderson, & Trinidad, (2011, σ 35) αναφέρουν πως «Όπως και στην περίπτωση των προτύπων ΤΠΕ για σπουδαστές, η χρήση του όρου "πρότυπα" ήταν προβληματική για ορισμένες χώρες που ενδέχεται να μην έχουν προσδιορίσει τις απαιτήσεις αδειοδότησης ή να προτείνουν κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις ΤΠΕ ως "πρότυπα". Στην παρούσα έκθεση, ως πλαίσιο ή δέσμη κατευθυντήριων γραμμών που περιγράφει τα επιθυμητά αποτελέσματα ή ικανότητες των εκπαιδευτικών όσον αφορά τις ΤΠΕ, ανεξάρτητα από το εάν αξιολογούνται ή όχι οι ικανότητες αυτές και εάν είναι υποχρεωτικές ή συνιστώμενες. Χρησιμοποιώντας αυτόν τον ορισμό, 17 από τις 21 χώρες διέθεταν πρότυπα τεχνολογίας διδασκόντων το 2010 (Παρ. 9). Τα πρότυπα ΤΠΕ μπορεί να βρίσκονται σε αυτόνομο έγγραφο που να αφορά τα είδη γνώσεων και δεξιοτήτων που τα έθνη πιστεύουν ότι πρέπει να διαθέτει ένας δάσκαλος ή μπορεί να ενσωματωθούν στο πλαίσιο ευρύτερων δεξιοτήτων διδασκαλίας.» (US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., 2011, σ 35)

Οι IEA κ.ά., (2015, σ 68) αναφέρουν πως «Το ICILS όρισε τον πληθυσμό-στόχο των εκπαιδευτικών ως εξής: Οι εκπαιδευτικοί ορίζονται ως μέλη του προσωπικού του σχολείου που παρέχουν εκπαίδευση στους μαθητές μέσω της παράδοσης μαθημάτων στους μαθητές. Οι δάσκαλοι μπορούν να δουλεύουν με τους σπουδαστές ως μια ολόκληρη τάξη σε μια τάξη, σε μικρές ομάδες σε αίθουσες πόλεων ή ένα προς ένα μέσα ή έξω από τις αίθουσες διδασκαλίας. Ο πληθυσμός που στοχεύει στο δάσκαλο στο ICILS αποτελείται από όλους τους εκπαιδευτικούς που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις: διδάσκουν τα κανονικά σχολικά μαθήματα σε μαθητές του βαθμού στόχου (ανεξάρτητα από το θέμα ή τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας) κατά την περίοδο δοκιμών ICILS και από την αρχή το σχολικό έτος..» (IEA κ.ά., 2015, σ 68).

Το IEA κ.ά., (2015, σ 68) αναφέρει πως «Στο ICILS, τα σχολεία ορίστηκαν ως εξής: Ένα σχολείο είναι μια ολόκληρη μονάδα με καθορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει διαφορετικά προγράμματα ή μονοπάτια. Ο ορισμός του "σχολείου" θα πρέπει να βασίζεται στο περιβάλλον το κοινόχρηστο των εκπαιδευόμενων, το οποίο είναι συνήθως ένα κοινό κτίριο, ένα σύνολο κτιρίων ή ένας κοινωνικός χώρος και επίσης συχνά περιλαμβάνει μια κοινή διαχείριση και καταστατικό. Σχολεία επιλέξιμα για το ICILS είναι εκείνα στα οποία οι σπουδαστές είναι εγγεγραμμένοι σε βαθμίδες.» (IEA κ.ά., 2015, σ 68).

Οι European Commission & Eurostat, (2016, σ 10) αναφέρουν πως «*Η τυπική εκπαίδευση είναι θεσμοθετημένη, σκόπιμη και προγραμματισμένη και παρέχεται από δημόσιους οργανισμούς και αναγνωρισμένους ιδιωτικούς φορείς. Αποτελείται κυρίως από αρχική εκπαίδευση που προορίζεται για παιδιά και νέους πριν από την πρώτη είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Περιλαμβάνει επίσης άλλα είδη εκπαίδευσης, όπως επαγγελματικές, ειδικές ανάγκες και εκπαίδευση ενηλίκων, εφόσον αναγνωρίζονται ως μέρος του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος από τις αρμόδιες εθνικές εκπαιδευτικές αρχές.*» (European Commission & Eurostat, 2016, σ 10).

Για τον όρο Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Educational Institutions) χρησιμοποιούμε τον ορισμό των European Commission & Eurostat, (2016, σ 25): «*Εκπαιδευτικά ιδρύματα ορίζονται ως οντότητες που παρέχουν είτε εκπαιδευτικό πυρήνα είτε περιφερειακά αγαθά και υπηρεσίες σε ιδιώτες και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα εκπαίδευσης είναι εκείνα που παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για σπουδαστές ως κύριο σκοπό τους (για παράδειγμα σχολεία, κολέγια, πανεπιστήμια) που εμπίπτουν στο πεδίο των στατιστικών για την εκπαίδευση. Τα εν λόγω ιδρύματα είναι συνήθως διαπιστευμένα ή κυρώνονται από τις αρμόδιες εθνικές εκπαιδευτικές αρχές ή αντίστοιχες αρχές. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν επίσης να λειτουργούν από ιδιωτικούς οργανισμούς, όπως θρησκευτικούς οργανισμούς, ομάδες ειδικών συμφερόντων ή ιδιωτικές επιχειρήσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης, τόσο για κέρδη όσο και για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς. Τα μη εκπαιδευτικά ιδρύματα παρέχουν διοικητικές, συμβουλευτικές ή επαγγελματικές υπηρεσίες εκπαίδευσης για ιδιώτες ή άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αν και δεν εγγραφούν οι ίδιοι οι φοιτητές.*» (European Commission & Eurostat, 2016, σ 25).

Η European Commission, (2016, σ 5) παραδέχεται πως «*Ο καθορισμός και η καλλιέργεια ικανοτήτων για τη διδασκαλία του γραμματισμού στα μέσα και της κριτικής σκέψης είναι ζωτικής σημασίας τόσο για την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών όσο και για τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη*» (European Commission, 2016, σ 5). «*Οι εκπαιδευτικοί και οι διδάσκοντες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συζητούν αμφιλεγόμενα ζητήματα στην τάξη προκειμένου να προετοιμάσουν τους εκπαιδευόμενους καλύτερα για την αποκωδικοποίηση και την ορθή κρίση στα μηνύματα των μέσων στα οποία ενδέχεται να εκτεθούν*» (European Commission, 2016, σ 8).

Οι US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., (2011, σ 35) αναφέρουν πως «Οι τεχνολογικές δεξιότητες αυτές καθ' 'εαυτές (π.χ., βασικές λειτουργίες στον υπολογιστή και στον τρόπο λειτουργίας του βασικού λογισμικού γραφείου) αποτελούν από καιρό το επίκεντρο της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών που σχετίζονται με τις ΤΠΕ σε πολλά μέρη του κόσμου. Οι ορισμοί και τα πρότυπα για την ικανότητα των διδασκόντων στην τεχνολογία έχουν επεκταθεί με την πάροδο του χρόνου και περιλαμβάνουν τη χρήση των ΤΠΕ για την υποστήριξη καινοτόμων πρακτικών διδασκαλίας και εκμάθησης, ειδικά για την υποστήριξη της παιδαγωγικής και μία ανανεωμένη εστίαση στις ικανότητες των εκπαιδευόμενων στην κριτική σκέψη, την επικοινωνία και την συνεργασία. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στα Πρότυπα Ικανοτήτων ΤΠΕ για τους Εκπαιδευτικούς της UNESCO (UNESCO 2008a, 2008b). Κατά την ανασκόπηση των διεθνών συλλογών δεδομένων που σχετίζονται με τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση, το προσωπικό βρήκε μόνο έναν δείκτη που σχετίζεται άμεσα με τη χρήση των ΤΠΕ για την ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευτικών: τη χρήση του Διαδικτύου τόσο για την παροχή ευκαιριών κατάρτισης των εκπαιδευτικών όσο και για την πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό (Eurydice 2001). Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει την επικράτηση των προτύπων τεχνολογίας των εκπαιδευτικών στις 21 συμμετέχουσες χώρες, με μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και των κυβερνητικών δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευτικών μέσω της χρήσης των ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης διαδικτυακών τόπων και πύλων.» (US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., 2011, σ 35)

Για τις Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις οι European Commission & Eurydice, 2011, σ 96) αναφέρουν πως «χαρακτηρίζονται από την προσαρμογή τους στις ανάγκες των μαθητών, αυξάνοντας έτσι το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή τους στις μαθησιακές δραστηριότητες και βελτιώνοντας τα αποτελέσματά τους (Langworthy et al., 2009, σ 30). Αυτές οι καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις περιλαμβάνουν.»(European Commission & Eurydice, 2011, σ 96). Ενώ για τις Παιδαγωγικές Ικανότητες στις ΤΠΕ οι ίδιοι γράφουν πως σημαίνουν την «ικανότητα των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ μέσα στην τάξη για να υποστηρίξουν τη διδασκαλία και τη μάθηση. Επίσης, η ικανότητα των εκπαιδευτικών να συνειδητοποιήσουν το παιδαγωγικό δυναμικό των ΤΠΕ.» (European Commission & Eurydice, 2011, σ 97).

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (curriculum) κατά την European Commission, (2012, σ 30) είναι «*όλη η εμπειρία εκμάθησης που σχεδιάζεται με βάση τους στόχους, τις αξίες, τις προθέσεις, τους πόρους, τις σχέσεις και τις δραστηριότητες σε επίσημο ή ανεπίσημο περιβάλλον. Cedefop (2010) QCDA (2008). Kelly (2009)*» (European Commission, 2012, σ 30).

Η Ψηφιακή Ταξινόμηση Bloom (Bloom's Digital Taxonomy) από το πρώτο επίπεδο προς το ανώτερο είναι: «*Ανάμνηση: Η ανάμνηση είναι όταν η μνήμη χρησιμοποιείται για την παραγωγή ορισμών, γεγονότων ή λιστών ή για την απαγγελία ή την ανάκτηση πληροφοριών. Κατανόηση: Η κατανόηση αφορά την κατασκευή εννοιών με διαφορετικούς τύπους λειτουργιών, είτε γραπτών είτε γραφικών. Εφαρμογή: Η εφαρμογή αναφέρεται σε καταστάσεις όπου το διδακτικό υλικό χρησιμοποιείται σε προϊόντα όπως διαγράμματα, μοντέλα, συνεντεύξεις, προσομοιώσεις και παρουσιάσεις. Ανάλυση: Η ανάλυση αφορά την κατάτμηση του υλικού σε μέρη και, στη συνέχεια, τον προσδιορισμό του τρόπου με τον οποίο τα μέρη αλληλοσυνδέονται μεταξύ τους ή με μια συνολική δομή ή σκοπό. Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση είναι να κάνουμε κρίσεις βάσει κριτηρίων και προτύπων μέσω ελέγχου και κριτικής. Δημιουργία: Η δημιουργία είναι να βάλουμε τα στοιχεία μαζί για να σχηματίσουμε ένα λειτουργικό σύνολο και να τα αναδιοργανώσουμε σε μια νέα δομή ή μοτίβο με το σχεδιασμό ή την παραγωγή.*» (Global Digital Citizen Foundation, χ.χ., σ 1).

Σχετικά με την Εκτίμηση (assessment) η European Commission, (2016, σ 4, 30) αναφέρει πως «*Συμπεράσματα σχετικά με τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις ή άλλες δυνατότητες των ατόμων με αναφορά σε προκαθορισμένα κριτήρια και τη χρήση μιας ή περισσότερων μεθόδων αξιολόγησης, όπως δοκιμασίες, παρατηρήσεις, συνεντεύξεις, σχέδια ή χαρτοφυλάκια.*» και «*Το γλωσσάριο όρων του Cedefop (2011b, σ 13) ορίζει την εκτίμηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων ως: Διαδικασία αξιολόγησης γνώσεων, τεχνογνωσίας, δεξιοτήτων μαθησιακών αποτελεσμάτων ή / και ικανοτήτων ενός ατόμου έναντι προκαθορισμένων κριτηρίων (μαθησιακές προσδοκίες, μέτρηση μαθησιακών αποτελεσμάτων). Η αξιολόγηση τυπικά ακολουθείται από επικύρωση και πιστοποίηση. Αναφορικά με την αγγλόφωνη βιβλιογραφία, η πηγή αυτή παρατηρεί επίσης ότι: [...] η «εκτίμηση²²» αναφέρεται γενικά στην εκτίμηση των ατόμων, ενώ η «αξιολόγηση²³» χρησιμοποιείται συχνότερα για να περιγράψει την αξιολόγηση*

---

²² Assessment στο κείμενο

²³ Evaluation στο κείμενο

των μεθόδων εκπαίδευσης ή κατάρτισης ή των παρόχων. Παρόλο που η εκτίμηση είναι ένας από τους πολλούς τύπους πηγών τεκμηρίωσης που μπορεί να συμβάλει στην αξιολόγηση των ιδρυμάτων, των προγραμμάτων ή των συστημάτων, η εκτίμηση ορίζεται ως ξεχωριστή από την αξιολόγηση»(European Commission, 2012, σ 4). «Οι αποτελεσματικές μέθοδοι εκτίμησης και αξιολόγησης είναι απαραίτητες για τη μέτρηση της προόδου όσον αφορά τα μαθησιακά αποτελέσματα στην ανάπτυξη του γραμματισμού στα μέσα και της κριτικής σκέψης». (European Commission, 2016, σ 4, 30).

Ενώ για την Αξιολόγηση (evaluation) οι European Commission, EACEA, & PPMI, (2016, σ 2) αναφέρουν πως «Η αξιολόγηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζεται ως μια «τεκμηριωμένη κρίση για το βαθμό στον οποίο μια παρέμβαση 1) είναι αποτελεσματική και αρκετή, 2) είναι σχετική λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τους στόχους της, 3) συνεπής τόσο εσωτερικά όσο και με άλλες παρεμβάσεις πολιτικής της ΕΕ και 4) πετυχαίνουν μια προστιθέμενη αξία για την ΕΕ. Είναι ένα εργαλείο που βοηθά την Επιτροπή να εκτιμήσει την πραγματική επίδοση των παρεμβάσεων της ΕΕ σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες.» (European Commission, EACEA, & PPMI, 2016, σ 2).

Για την Ικανότητα στα Μέσα (Media Capability) ο Sofos, (2011, σ 76) αναφέρει πως: «Οι διαμορφωμένες κατηγορίες στόχων για την ικανότητα στα μέσα θεωρούνται, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, ως μορφές θεσμοθετημένων κοινωνικοπολιτιστικών κανόνων. Ένας ορισμός, π.χ. της κριτικής αξιολόγησης, θα πρέπει να ερμηνευθεί ως ένας οδηγός για δράση σε μια συγκεκριμένη εκπαιδευτική περίπτωση και σε ένα αυθεντικό εργασιακό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει πιθανώς να τις μετασχηματίζουν στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών δράσεων των μέσων ενημέρωσης. Αυτές οι εκπαιδευτικές αλληλεπιδράσεις θεωρούνται ως συνεργατικές διαδικασίες παραγωγής που περιλαμβάνουν μερικές (υπό) ενέργειες για διαπραγμάτευση, για παράδειγμα τη διαπραγμάτευση θέματος / υποκειμένου, αναζήτηση πληροφοριών, τεκμηρίωση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Βασικός παράγοντας είναι η υποστήριξη της ικανότητας των μέσων στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών. Στο πλαίσιο αυτό, η συμβολή των εκπαιδευτικών είναι κρίσιμη, διότι απαιτείται να αναγνωριστούν σημεία σύνδεσης (διασυνδέσεις) στο πρόγραμμα σπουδών για την ενσωμάτωση αποτελεσματικών μέσων με βάση τη διδασκαλία. Επιπλέον, μια βασική προϋπόθεση για την προώθηση της ικανότητας στα μέσα στην εκπαίδευση είναι η συνεκτίμηση της γνώσης καθώς και των εμπειριών των

εκπαιδευόμενων σε αυτά. Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της διδασκαλίας που δηλώνει ότι η αναστροφή και η εμπειρία αποτελούν τις βασικές πηγές / αναφορές της πνευματικής ζωής, συμπεραίνεται ότι η ανάπτυξη των συμφερόντων των εκπαιδευόμενων αποτελεί παιδαγωγικό στόχο και στόχο / σημείο αναφοράς για το έργο με βάση τα μέσα. Η παιδαγωγική ερμηνεία αυτής της αρχής οδηγεί με έμφαση στο συμπέρασμα ότι η χρήση των μέσων ενημέρωσης στην εκπαίδευση δεν οδηγεί αυτομάτως σε υψηλό επίπεδο ποιότητας ή ενίσχυση της διδασκαλίας. Μια προϋπόθεση είναι η ικανότητα των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιούν τα Νέα Μέσα για να δημιουργήσουν περιβάλλοντα μάθησης με αυθεντικές ρυθμίσεις εργασίας, να διαπραγματευτούν το θέμα και τις διαδικασίες εργασίας, να συμπεριλάβουν τις προηγούμενες γνώσεις και τις εμπειρίες των φοιτητών κ.λπ. Ανάπτυξη εμπειριών και αξιολογήσεων ψηφιακής εκπαίδευσης).» (Sofos, 2011, σ 76).

Για τις έννοιες Επικοινωνίας και Συνεργασίας το ISTE, (2016b, σ 2) εισάγει τον όρο του Παγκόσμιου Συνεργάτη (global collaborator) λέγοντας ότι «Οι εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία για να διευρύνουν τις προοπτικές τους και να εμπλουτίσουν την εκμάθησή τους, συνεργαζόμενοι με άλλους ώστε να εργάζονται αποτελεσματικά σε ομάδες σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. α. χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία για να συνδεθούν με μαθητές προερχόμενους από μια ποικιλία υπόβαθρων και πολιτισμών, εμπλέκοντάς τους με τέτοιο τρόπο ώστε να διευρύνουν την αμοιβαία κατανόηση και τη μάθηση. β. χρησιμοποιούν συνεργατικές τεχνολογίες ώστε να συνεργάζονται με άλλους, συμπεριλαμβανομένων συνεργατών, εμπειρογνομόνων ή μελών της κοινότητας, για να εξετάσουν θέματα και προβλήματα από πολλαπλές οπτικές γωνίες. γ. συμβάλλουν εποικοδομητικά στις ομάδες έργων, αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους και ευθύνες ώστε να εργαστούν αποτελεσματικά προς ένα κοινό στόχο. δ. εξερευνούν τοπικά και παγκόσμια ζητήματα και χρησιμοποιούν συνεργατικές τεχνολογίες για να συνεργαστούν με άλλους ώστε να διερευνήσουν τις λύσεις.» (ISTE, 2016b, σ 2).

Ενώ για την Δημιουργικότητα και την Καινοτομία οι ίδιοι εισάγουν τον όρο Καινοτόμος Σχεδιαστής (Innovative Designer), σύμφωνα με τον οποίο «Οι μαθητές χρησιμοποιούν μια ποικιλία τεχνολογιών σε μια διαδικασία σχεδιασμού για τον εντοπισμό και την επίλυση προβλημάτων δημιουργώντας νέες, χρήσιμες ή ευφάνταστες λύσεις. Μαθητές: α. γνωρίζουν και χρησιμοποιούν μια σκόπιμη διαδικασία σχεδιασμού για τη δημιουργία ιδεών, τη δοκιμή θεωριών, τη δημιουργία καινοτόμων αντικειμένων ή την επίλυση αυθεντικών προβλημάτων. β. επιλέγουν

και χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία για να σχεδιάσουν και να διαχειριστούν μια διαδικασία σχεδιασμού που λαμβάνει υπόψη τους περιορισμούς σχεδιασμού και τους υπολογιζόμενους κινδύνους. γ. αναπτύσσουν, δοκιμάζουν και βελτιώνουν πρωτότυπα ως μέρος μιας διαδικασίας κυκλικού σχεδιασμού. δ. παρουσιάζουν ανοχή για ασάφεια, επιμονή και ικανότητα να δουλεύουν με ανοιχτά προβλήματα.» (ISTE, 2016b, σ 2).

Για τον όρο Λήψη αποφάσεων (decision making) οι UNESCO κ.ά., (2014, σσ 298-299) αναφέρουν «(...) ο Thomas (όπως αναφέρθηκε στο Borah, 2014) λέει: «Αν χρειαστεί να εμβαθύνουμε τη δημοκρατία μας στο σημερινό πλαίσιο, θα πρέπει να εφαρμόσουμε έναν επαναπροσδιορισμό της διακυβέρνησης. Πρέπει να κάνουμε τους νέους μας να καταλάβουν ότι σήμερα η διακυβέρνηση δεν είναι απλώς αυτό που οι κυβερνήσεις κάνουν ή θέλουν να κάνουν. Οι νέοι πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν με κριτικό πνεύμα ότι η διακυβέρνηση αφορά τη διαδικασία και τα συστήματα λήψης αποφάσεων, τα οποία κινητοποιούν και αξιοποιούν δημόσιους πόρους για κοινό καλό. Πρέπει να προσέχουν τη σημασία του ανοίγματος και της διαφάνειας στη διαδικασία και τα συστήματα λήψης αποφάσεων και πρέπει να λογοδοτούν στους πολίτες. Θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να συμβάλλουν σε κρίσιμους δημόσιους προβληματισμούς (παράγραφος 14). »Στο πλαίσιο αυτό, ο Thomas (2014) υποστηρίζει περαιτέρω ότι η ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων, των μέσων ενημέρωσης και της πληροφοριακής παιδείας αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των νέων σε κρίσιμους δημόσιους προβληματισμούς.»(UNESCO κ.ά., 2014, σσ 298-299).

Παρεπόμενος είναι έτσι ο όρος Ψηφιακή Ιθαγένεια (digital citizenship) όπως αναφέρουν οι UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, & GAPMIL, (2016, σ 91) επισημαίνοντας πως «Η ψηφιακή ιθαγένεια μπορεί να συνεπάγεται τη χρήση ψηφιακών μέσων για την αφομοίωση των θεμάτων στην τοπική κοινότητα ή την κρατική πολιτική και μπορεί να είναι εξίσου εστιασμένη με τα ποσοστά διδασκαλίας (Sifry, 2010) ή τόσο περιορισμένη όσο η ποιότητα των σχολικών γευμάτων (Torro, 2013) η έρευνα διαπίστωσε ότι το 35% των канаδικών νέων συμμετείχαν ή υποστήριζαν τουλάχιστον μια φορά μια ομάδα ακτιβιστών (Steeves, 2014). Η ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη μπορεί επίσης να επικεντρωθεί ειδικά στην επιρροή στις διαδικτυακές κοινότητες, όπως οι εκστρατείες που στοχεύουν στη βελτίωση του κλίματος των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης (Boldt, 2012). Λόγω της εταιρικής φύσης σχεδόν όλων των διαδικτυακών περιβαλλόντων που συχνάζουν από τη νεολαία (μόνο ένας από τους

δέκα κορυφαίους ιστότοπους μεταξύ канаδικής νεολαίας, *Wikipedia*, δεν ανήκει σε κερδοσκοπική εταιρεία) (Steeves, 2014), είναι επίσης σημαντικό να συμπεριληφθεί ο ακτιβισμός των καταναλωτών στον ορισμό της ψηφιακής ιθαγένειας. Αυτό συνεπάγεται την αναγνώριση του εταιρικού χαρακτήρα των περισσότερων διαδικτυακών «κοινοτήτων» και των «δημόσιων χώρων», καθώς και την κατανόηση των δικαιωμάτων που διαθέτουν οι νέοι ως καταναλωτές και του τρόπου άσκησής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης μηχανισμών καταγγελιών πλατφορμών και διοργάνωσης δημοσίων εκστρατειών πίεσης καθώς η προσπάθεια να αποκτήσει το Facebook μεγαλύτερη ανταπόκριση στις καταγγελίες σχετικά με υλικό μίσους.) (Chemaly, 2013)» (UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, & GAPMIL, 2016, σ 91)

Η Κατευθυντήρια γραμμή (guideline) είναι «Κάθε έγγραφο (κυβερνητικό ή ιδιωτικό) που στοχεύει στη βελτιστοποίηση συγκεκριμένων διαδικασιών και στη βελτίωση της ποιότητάς τους. Εξ ορισμού, σύμφωνα με μια κατευθυντήρια γραμμή δεν είναι ποτέ υποχρεωτική (*Wikipedia*, 2010b).» (European Commission & Eurydice, 2011, σ 95).

Για τους όρους Κάθετη και Οριζόντια Οργάνωση Μαθητείας οι Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 74) είναι σαφείς: «Στις μονάδες της διάστασης, η ME²⁴ ως κάθετη οργάνωση μαθητείας²⁵ δεν αποτελεί πλέον μέρος της συζήτησης, ούτε η πιστοποίησή της.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 74).

Ο όρος Υπολογιστική Σκέψη (computational thinking) είναι νεότευκτος και εμφανίζεται πρώτη φορά στο ISTE, (2016d, σ 1) που αναφέρει πως «Οι μαθητές αναπτύσσουν και χρησιμοποιούν στρατηγικές για την κατανόηση και την επίλυση προβλημάτων με τρόπους που αξιοποιούν τη δύναμη των τεχνολογικών μεθόδων για την ανάπτυξη και τη δοκιμή λύσεων. α. διατυπώνουν ορισμούς προβλημάτων κατάλληλα για μεθόδους που υποστηρίζονται από την τεχνολογία, όπως ανάλυση δεδομένων, αφηρημένα μοντέλα και αλγοριθμική σκέψη στην αναζήτηση και εξεύρεση λύσεων. β. συλλέγουν δεδομένα ή εντοπίζουν σχετικά σύνολα δεδομένων, χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία για να τα αναλύσουν και συμβολίζουν τα δεδομένα με διάφορους τρόπους για να διευκολύνουν την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων. γ. κατατέμνουν τα προβλήματα στα συστατικά τους μέρη, ώστε να εξαγάγουν τις βασικές πληροφορίες και να αναπτύξουν περιγραφικά μοντέλα για να κατανοήσουν πολύπλοκα συστήματα ή να διευκολύνουν

---

²⁴ Εννοεί την Εκπαίδευση στα Μέσα (Media Education).

²⁵ Στο κείμενο ως «separate discipline».

την επίλυση προβλημάτων. δ. κατανοούν πώς λειτουργεί η αυτοματοποίηση και χρησιμοποιούν αλγοριθμική σκέψη για να αναπτύξουν μια ακολουθία βημάτων για τη δημιουργία και τη δοκιμή αυτοματοποιημένων λύσεων.» (ISTE, 2016d, σ 1). Εμφανίζεται ακόμα το ίδιο διάστημα και σε τίτλο εγγράφου της Ε.Ε. Στο European Commission, Education and Training, κ.ά., (2016, σ 1) αναφέρεται πως «Η Υπολογιστική Σκέψη νοείται ως μία σύντομη έκφραση για το «σκέπτεσθαι ως επιστήμονας των υπολογιστών», δηλ. την χρήση εννοιών έννοιες της επιστήμης των υπολογιστών για τη διατύπωση και επίλυση προβλημάτων. Την τελευταία δεκαετία η Υπολογιστική Σκέψη έχει όλο και περισσότερο κερδίσει την προσοχή στον εκπαιδευτικό τομέα για τη δυνατότητά της να διδάξει την λογική σκέψη, την επίλυση προβλημάτων και την ψηφιακή ικανότητα.»(European Commission, Education and Training, κ.ά., 2016, σ 1).

Για τον όρο Πόροι ψηφιακής μάθησης (digital learning resources) χρησιμοποιούμε αυτόν των US Department of Education, Office of Educational Technology, Bakia, Murphy, Anderson, & Trinidad, (2011, σ 25): «Οι πόροι ψηφιακής μάθησης περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα εργαλείων διδασκαλίας και εκμάθησης. Η μελέτη αυτή υιοθετεί έναν ορισμό των πόρων ψηφιακής εκμάθησης που περιλαμβάνει: συλλογές υλικών που είναι αποθηκευμένα σε ηλεκτρονικά αποθετήρια ή καταλόγους. ψηφιακά εγχειρίδια; online διδασκαλία και άλλες υποστηρίξεις για εξατομικευμένη ανά πάσα στιγμή μάθηση · και εφαρμογές βιντεοδιασκέψεων που χρησιμοποιούνται συχνά για εκμάθηση ξένων γλωσσών ή για συνεργασία με μαθητές σε άλλα σχολεία. Οι πόροι ψηφιακής εκμάθησης μπορούν να διανεμηθούν ή να προσεγγιστούν σε απευθείας σύνδεση ή τοπικά, σε μορφές όπως DVD ή CD-ROM. (Για έναν ολοκληρωμένο ορισμό των πηγών ψηφιακής εκμάθησης, βλ. OECD (2009a).) Περισσότερες από τις μισές συμμετέχουσες χώρες διαθέτουν συλλογές ηλεκτρονικών πόρων αποθηκευμένες στο διαδίκτυο. Επειδή οι εκπαιδευτικοί είναι συχνά οι κύριοι χρήστες τέτοιων διαδικτυακών πυλών, συζητούνται στο κεφάλαιο για την ικανότητα των εκπαιδευτικών. Η χρήση των ηλεκτρονικών πυλών από τους μαθητές αναφέρεται παρακάτω, μαζί με άλλα ψηφιακά εργαλεία για εξατομικευμένη μάθηση. Η συζήτηση για τους πόρους ψηφιακής μάθησης επικεντρώνεται εδώ σε τρεις τομείς του αναδυόμενου, καινοτόμου περιεχομένου και πρακτικής: ψηφιακά εγχειρίδια, η ηλεκτρονική παράδοση μαθημάτων, τα σοβαρά παιχνίδια και η τηλεδιάσκεψη. και συστήματα διαχείρισης μάθησης (LMS).» (US Department of Education, Office of Educational Technology, Bakia, Murphy, Anderson, & Trinidad, 2011, σ 25).

Η Χρηματοδότηση (funding) περιέχει την πρόβλεψη και τους τρόπους χρηματοδότησης. Όροι όπως Κεντρική Διοίκηση, Περιφερειακή Διοίκηση, ιδιωτικός ή δημόσιος τομέας, θεωρήθηκε υπερβολή να αναφερθούν εδώ.

Για τον όρο Συνεργασίες (cooperations partnerships) η European Commission, (2016, σ 5) αναφέρει πως *«Καθώς οι δεξιότητες γραμματισμού στα μέσα συχνά αναπτύσσονται εκτός σχολείου, οι συνέργειες μεταξύ επίσημης, μη τυπικής και άτυπης μάθησης παρέχουν ισχυρή δύναμη για την αποτελεσματική ανάπτυξη της παιδείας και της κριτικής σκέψης στα μέσα»* (European Commission, 2016, σ 5).

Για τους Οργανισμούς στα Μέσα (Media Organisations) η ίδια αναφέρει πως *«Οι συντονισμένες πρωτοβουλίες με τους επαγγελματίες των μέσων και τις οργανώσεις τους μπορούν να παρέχουν ευκαιρίες για ανάπτυξη δεξιοτήτων γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας.»* (European Commission, 2016, σ 5).

Για τον όρο Ομάδα(ες) Στόχου (Target Group(s) της Αξιολόγησης (evaluation) χρησιμοποιούμε τον ορισμό των Federal Ministry of Education and Research, Eurydice, & Eckhardt, (2015, σ 246): *«Μπορεί να θεωρηθεί ότι τα παιδιά ή οι νέοι έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες εάν οι δυνατότητές τους για εκπαίδευση, ανάπτυξη και μάθηση είναι περιορισμένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην μπορούν να προωθηθούν επαρκώς στο πλαίσιο της διδασκαλίας στα κανονικά σχολεία χωρίς επιπλέον ειδική εκπαιδευτική βοήθεια. Από την άποψη αυτή, μπορεί επίσης να απαιτηθεί η παροχή θεραπευτικής και κοινωνικής βοήθειας από άλλους εξωτερικούς φορείς.»* (Federal Ministry of Education and Research, Eurydice, & Eckhardt, 2015, σ 246).

Για τον όρο Διακυβέρνηση στα μέσα χρησιμοποιούμε την αναφορά της European Commission, (2016, σ 5): *«Μια βιώσιμη προσέγγιση για την ανάπτυξη του γραμματισμού στα μέσα και της κριτικής σκέψης απαιτεί περιεκτικές εθνικές / περιφερειακές στρατηγικές και αποτελεσματικά εργαλεία εφαρμογής, τα οποία στηρίζονται από τους αναγκαίους πόρους»* (European Commission, 2016, σ 5).

Στους Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 271) αναφέρονται τα εξής *«Ο νεοφιλελευθερισμός δίνει έμφαση στις οικονομικές πτυχές των μέσων και της ανταγωνιστικότητας στις παγκόσμιες αγορές και αναζητάει επιχειρησιακές δεξιότητες που απαιτούνται για την απασχόληση στις θέσεις εργασίας*

που σχετίζονται με τις ΤΠΕ. Αυτό μπορεί να αντανακλάται στο γεγονός ότι η χρηματοδότηση του ψηφιακού εξοπλισμού και η απόκτηση τεχνολογιών πληροφοριών φαίνεται να υπερισχύουν της χρηματοδότησης των έργων MIL²⁶ στην Ευρώπη, όπως δήλωσαν οι Piermarco Aroldi, Vicente Mariño και Norbert Vrabec στο κεφάλαιο 6²⁷. Ο νεοφιλελευθερισμός εκφράζεται επίσης ως η άνοδος των νεοεμφανιζόμενων γραμματισμών, όπως η χρηματοοικονομική και η επιχειρηματική παιδεία που υποστηρίζουν την ανάγκη προσδιορισμού κοινών συνιστωσών με άλλους γραμματισμούς ως μέρος των πολλών δεξιοτήτων παιδείας του εικοστού πρώτου αιώνα». Και συνεχίζουν οι ίδιοι, «Ωστόσο, υπάρχει ένα δημοκρατικό και κρίσιμο δυναμικό στο MIL που διατηρείται ακόμη και αν αυτό δεν μπορεί να είναι ο πλέον ευνοημένος Λόγος σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η κοινωνία των μέσων (mediatization)²⁸ συνέβαλε σε αυτό το διαρκές χαρακτηριστικό της MIL από την εποχή της προέλευσής της. Ο όρος "εκμάθηση μέσω πολυμέσων" αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους τα μέσα, σε παγκόσμια κλίμακα και σε δίκτυα, εντάσσονται σε τομείς πέραν των Ιδρυμάτων για τα μέσα, όπως το εργατικό δυναμικό, η πολιτική, η θρησκεία και η εκπαίδευση, συμβάλλοντας έτσι στη μεταμόρφωση του τρόπου λειτουργίας και διαμόρφωσης των εν λόγω θεσμών (Hepp 2013, Hjarvard 2013). Μέσω αυτών των μετασχηματιστικών διαδικασιών, η κοινωνία των μέσων (mediatization) επηρεάζει την καθημερινή ζωή και τον σχηματισμό ταυτότητας των ανθρώπων (Livingstone 2009). Οι διαδικασίες μετεκπαίδευσης χρησιμεύουν για να αναδείξουν τη σπουδαιότητα του ρόλου που διαδραματίζουν τα μέσα όχι μόνο για την πολιτιστική παραγωγή και την κατανάλωση αλλά και για την εκπαίδευση, την κοινωνία των πολιτών και την απασχόληση, τομείς που επηρεάζονται από τους ψηφιακούς τρόπους επικοινωνίας και δράσης.» Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 271).

Για τον όρο Εικονικό Περιβάλλον (Virtual Environment) χρησιμοποιήσαμε την αναφορά των US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., (2017, σ 209): «Τα

---

²⁶ Γραμματισμός στα Μέσα και την Πληροφορία από το Media and Information Literacy (MIL) όρος που χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο η UNESCO.

²⁷ Εννοεί του βιβλίου δημοσιοποίησης της έρευνας που προαναφέραμε.

²⁸ Ο όρος που χρησιμοποιούμε εδώ είναι αδόκιμος καθότι δεν έγινε εφικτή η μεταφορά του νοήματός του στα πλαίσια που ο όρος ερμηνεύεται και αφορά. Στο λήμμα Mediatization η Wikipedia αναφέρει «Στις μελέτες επικοινωνίας ή στις μελέτες των μέσων, η mediatization είναι μια θεωρία που υποστηρίζει ότι τα μέσα διαμορφώνουν και πλαισιώνουν τις διαδικασίες και το Λόγο της πολιτικής επικοινωνίας καθώς και την κοινωνία στην οποία λαμβάνει χώρα αυτή η επικοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, μια σημαντική πτυχή του εκσυγχρονισμού είναι η ανάπτυξη των μέσων, αρχίζοντας από την αλλαγή στα μέσα επικοινωνίας και προχωρώντας στην υποταγή της δύναμης των κυρίαρχων θεσμών που αυτά επηρεάζουν. Ως συνέπεια αυτής της διαδικασίας, τα ιδρύματα και οι ολόκληρες κοινωνίες διαμορφώνονται και εξαρτώνται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης». [https://en.wikipedia.org/wiki/Mediatization_\(media\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Mediatization_(media))

εικονικά περιβάλλοντα είναι διαδραστικά όπου οι εικονικές απεικονίσεις βελτιώνονται με οπτικές, ακουστικές και απτικές λειτουργίες. Τα εικονικά περιβάλλοντα επιτρέπουν στους χρήστες να «έχουν την αίσθηση ότι είναι παρόντες σε ένα περιβάλλον διαφορετικό από αυτό στο οποίο βρίσκονται και να αλληλεπιδρούν με αυτό το περιβάλλον». Η διαδραστική προσομοίωση είναι μια απομίμηση μιας πραγματικής διαδικασίας ή ενός συστήματος. Έχει σχεδιαστεί για να προάγει τη μάθηση επιτρέποντας στον χρήστη να ελέγχει ενεργά τις παραμέτρους εισόδου και να παρακολουθεί τα αποτελέσματα στο σύστημα. Λέξεις-κλειδιά: διαδραστικό περιβάλλον, διαδραστική προσομοίωση, προσομοίωση, εικονικό περιβάλλον, εικονικός κόσμος, εικονική προσομοίωση, εικονική τάξη, εικονικός προσομοιωτής, εικονικό συμβάν.» (US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., 2017, σ 209).

Για τον όρο «Σε Σύνδεση Μάθηση» (Online Learning) οι European Commission & Eurydice, (2011, σ 96) επισημαίνουν πως «αναφέρεται σε μια εκπαιδευτική διαδικασία και ένα σύστημα στο οποίο το σύνολο ή ένα σημαντικό μέρος της διδασκαλίας χαρακτηρίζεται από (α) διαχωρισμό / απόσταση του τόπου και / ή του χρόνου μεταξύ εκπαιδευτή και μαθητεύμενου είτε μεταξύ των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτικών πόρων και (β) αλληλεπίδραση μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του εκπαιδευτή είτε μεταξύ των εκπαιδευομένων και των μαθησιακών πόρων που διεξάγονται μέσω ενός ή περισσότερων μέσων (Ινστιτούτο Στατιστικής 2009 της UNESCO, σ 19).»(European Commission & Eurydice, 2011, σ 96).

Για τον όρο «Δεξιότητες στις ΤΠΕ» (ICT skills) αναφερόμαστε στον OECD, (2016, σ 99): «Δεξιότητες ΤΠΕ: Η ικανότητα χρήσης ΤΠΕ για συγκεκριμένο σκοπό με αποτελεσματικό, κρίσιμο και αποδοτικό τρόπο.» (European Commission & Eurydice, 2011, σ 96). «Οι δεξιότητες ΤΠΕ που απαιτούνται στην εργασία αφορούν τη χρήση υπολογιστών που χρειάζονται στην εργασία. Αναγνωρίζονται τέσσερα επίπεδα χρήσης: "Οι δεξιότητες ΤΠΕ που δεν απαιτούνται στην εργασία" αντιστοιχούν σε άτομα που ανέφεραν ότι δεν χρησιμοποιούν υπολογιστή στην εργασία τους. "Ικανοποιητική" είναι η χρήση υπολογιστή για συνήθεις εργασίες, όπως η εισαγωγή δεδομένων ή η αποστολή και λήψη e – μηνύματα, "Μέτρια" υποδεικνύει τη χρήση υπολογιστή για επεξεργασία λέξεων, υπολογιστικών φύλλων ή διαχείρισης βάσεων δεδομένων. και "Σύνθετη" σημαίνει την ανάπτυξη λογισμικού ή την τροποποίηση παιχνιδιών στον υπολογιστή, τον προγραμματισμό χρησιμοποιώντας γλώσσες όπως java, sql, php ή perl ή τη διατήρηση ενός δικτύου υπολογιστών.» (OECD, 2016, σ 99).

Βασισμένες (τεχνολογίες) στο παιχνίδι (game based): Όρος που κατά τους US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., (2017, σ 210) είναι: «Οι τεχνολογίες που βασίζονται στο παιχνίδι προσφέρουν μια εκπαιδευτική μέθοδο που ενσωματώνει εκπαιδευτικό περιεχόμενο ή βασικές αρχές μάθησης σε ένα παιχνίδι που βασίζεται στον υπολογιστή (ή σε ένα παιχνίδι που παίζεται σε άλλες συσκευές, όπως tablet ή κινητά τηλέφωνα). Οι τεχνολογίες μάθησης που βασίζονται στο παιχνίδι συχνά περιλαμβάνουν ανατροφοδότηση, δείκτες προόδου, εμπνευσμένο περιεχόμενο, φαντασία, ανταγωνισμό, πρόκληση, αβεβαιότητα, περιέργεια, έλεγχο και άλλους παράγοντες που αφορούν τη γνώση, τα συναισθήματα, τα κίνητρα και την τέχνη. Λέξεις κλειδιά: παιχνίδια, παιχνίδια υπολογιστών, μάθηση με βάση το παιχνίδι, παιχνίδια μάθησης, βιντεοπαιχνίδια, κινητά παιχνίδια, εκπαιδευτικά παιχνίδια.» (US Department of Education, Office of Educational Technology κ.ά., 2017, σ 210).

Οι Πλατφόρμες Εικονικής Μάθησης (Virtual Learning Platforms) σύμφωνα με τους European Commission & Eurydice, (2011, σ 99): «περιγράφουν ένα ευρύ φάσμα υποδομών ΤΠΕ που συγκεντρώνονται για να καταστήσουν πιο αποτελεσματικούς τους τρόπους εργασίας μέσα και έξω από την τάξη. Στο επίκεντρο κάθε εικονικής πλατφόρμας μάθησης είναι η έννοια ενός εξατομικευμένου διαδικτυακού χώρου εκμάθησης. Αυτός ο χώρος πρέπει να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς πρόσβαση σε αποθηκευμένη εργασία, πόρους ηλεκτρονικής μάθησης, επικοινωνία και συνεργασία με τους συνομηλίκους τους και δυνατότητα παρακολούθησης της προόδου (Wikipedia, 2010c).» (European Commission & Eurydice, 2011, σ 99).

Η Καλή Πρακτική (good practice) σύμφωνα με τον ορισμό που δίνουν οι European Commission & EACEA, (2016, σσ 72, 73) αναφέροντας πως: «Εξ ορισμού, μια καλή πρακτική είναι ένα οργανωτικό μέτρο ή μια πρακτική διαχείρισης που αντιπροσωπεύει τον αποδοτικότερο ή αποτελεσματικότερο τρόπο επίτευξης ενός συγκεκριμένου στόχου (π.χ. επίτευξη επιχειρησιακών προτεραιοτήτων ή βελτίωση της αποτελεσματικότητας, βελτίωση των οργανωτικών διαδικασιών ή βελτίωση των βασικών δεικτών απόδοσης του Οργανισμού). Για να θεωρηθεί μια καλή πρακτική, ένα μέτρο ή μια πρακτική πρέπει να είναι καλά ανεπτυγμένη, επιτυχής, αντικειμενικά επαληθεύσιμη και δυνητικά μεταβιβάσιμη. Λαμβάνοντας υπόψη την απαίτηση αυτή (για τον εντοπισμό ενός συνόλου ορθών πρακτικών σε δώδεκα συγκεκριμένους τομείς της ποιοτικής

CBA²⁹ που απαριθμούνται στο ToR³⁰), η ομάδα αξιολόγησης εντόπισε και συνέταξε έναν μακρύ κατάλογο 21 πρακτικών στο πλαίσιο του EACEA, άλλων εκτελεστικών οργανισμών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η άσκηση της επιλογής των συγκεκριμένων πρακτικών βασίστηκε στα αποδεικτικά στοιχεία αξιολόγησης και τα ευρήματα που προέκυψαν κυρίως μέσω έρευνας γραφείου και συνεντεύξεων. Η ομάδα αξιολόγησης κατάφερε να εντοπίσει τουλάχιστον ένα παράδειγμα ορθής πρακτικής σε έντεκα από δώδεκα συγκεκριμένους τομείς του ποιοτικού CBA που απαριθμούνται στο ToR (δεν εντοπίστηκαν παραδείγματα ορθής πρακτικής στον τομέα της εφαρμογής των κανόνων προστασίας και διαφάνειας της Επιτροπής)..» (European Commission & EACEA, 2016, σσ 72-73).

3.3 Το Αντιληπτικό μας Περίγραμμα και τα Συμπεράσματα από την Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.

Στην ρέουσα πραγματικότητα μας ως ανθρώπινα όντα, είμαστε δεσμευμένοι σε ένα σύστημα προσλαμβανουσών και αντιλήψεων όπου ο παρατηρητής είναι μέρος του συστήματος αναφοράς. Με αυτήν την έννοια, ο αντικειμενικός τρόπος θεώρησης είναι κάτι το ανέφικτο. Στην περίπτωση μίας επιστημονικής μελέτης, πόσο μάλιστα στις περιπτώσεις της ποιοτικής μεθοδολογίας, το εντιμότερο που έχει να κάνει ο ερευνητής είναι να ορίσει τις αρχικές του προσλαμβάνουσες, να προσπαθήσει μέσα από τις δικλίδες ασφαλείας των επιστημονικών τεχνικών Αξιοπιστίας να εκμηδενίσει τις όποιες προκαταλήψεις του αξιακού του συστήματος και, πράγμα νομίζουμε σημαντικότερο από όλα, να αναλάβει την ευθύνη της υποκειμενικότητάς του, θέτοντας το όλο πόνημα στην κρίση των αναγνωστών του, στην κρίση αυτής καθ' εαυτής της Συνέχειας της Ιστορικής πραγματικότητας, μέσα από την οποία αυτό το πόνημα είτε θα καταρριφθεί είτε θα επιβεβαιωθεί. Αν η έρευνα δεν κατάφερε να εκμηδενίσει τους υποκειμενικούς παράγοντες που υπεισέρχονται σε όλη τη διαδικασία δημιουργίας της, αυτή θα καταρριφθεί εφόσον τα συμπεράσματά της θα αποτελούν Ασυνέχεια. Στην αντίθετη

²⁹ Ανάλυση Κόστους - Οφέλους, Cost-Benefit Analysis (CBA)

³⁰ ToR: Οι δημοσιονομικοί έλεγχοι και οι έλεγχοι συστημάτων πρέπει να διεξάγονται σύμφωνα με τα πρότυπα των όρων αναφοράς (terms of reference «ToR») που έχουν θεσπιστεί από την EuropeAid. Τα μοντέλα ToR περιλαμβάνουν μια εισαγωγή (με τους ορισμούς), τους στόχους του ελέγχου, τα πρότυπα και τις οδηγίες, τις απαιτήσεις για τον ελεγκτή, το πεδίο ελέγχου, τις διαδικασίες ελέγχου και άλλα θέματα. Τα μοντέλα παρέχουν πλήρως τυποποιημένες περιγραφές και ταυτόχρονα ευελιξία και επιλογές. Έτσι, μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν στις συγκεκριμένες απαιτήσεις του πλαισίου δέσμευσης και να μπορούν να προστεθούν συγκεκριμένες πληροφορίες σχεδίου ή δράσης κατά περίπτωση. https://ec.europa.eu/europeaid/tags/terms-reference-tor_en

περίπτωση, στην περίπτωση δηλαδή που καταφέραμε, μέσα από τις δικλίδες που αναλύουμε διεξοδικά στο Πρωτόκολλο Αξιοπιστίας της Έρευνας, να αγκυρώσουμε την ανάλυση και άρα τα συμπεράσματά μας σε αυτό που οι περισσότεροι άνθρωποι βιώνουν ως Πραγματικότητα των Πολιτικών επιλογών και εφαρμογών, αυτό θα αποδειχθεί επίσης συν τω χρόνω. Στην ιδιαίτερη περίπτωση της δικής μας θεματικής και εφόσον οι εξελίξεις γύρω από τον Ψηφιακό Γραμματισμό είναι ραγδαίες, ο χρόνος αυτός θα είναι σύντομος.

Στην βιβλιογραφική ανασκόπηση αποτυπώσαμε την δυναμική, τους προβληματισμούς αλλά και τα προβλήματα που συνυπάρχουν με την εκθετικής ταχύτητας ανάπτυξη και εξέλιξη της τεχνολογίας και των ζητημάτων που αυτή θέτει στο πεδίο άσκησης της Εκπαιδευτικής Πολιτικής και ιδιαίτερα σε αυτό του Ψηφιακού Γραμματισμού. Η πληθώρα των όρων, η πανσπερμία των προσεγγίσεων, οι γενικότερες Πολιτικές κατευθύνσεις και οι παρεπόμενες δυναμικές της άσκησης εξουσίας, καθιστούν το συνολικό πεδίο, ένα πεδίο μεγάλης δυναμικής αλλά και αντιπαράθεσης. Το αν θα αποδειχθεί άγονη ή θα οδηγήσει αντίθετα σε μία γονιμότητα πολιτικοποιημένων, με την αρχαϊκή έννοια, ιδεών και πρακτικών, σαφώς και δεν μπορούμε να το προβλέψουμε. Το μόνο που μπορούμε αυτή την στιγμή να επιβεβαιώσουμε, είναι, νομίζουμε, η αναγκαιότητα και η πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας, με όλα τα όρια και τις αδυναμίες της. Προσπαθεί να σκιαγραφήσει το θέμα στις πολιτικές κρατών όπως οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. και διεθνών οργανισμών όπως η UNESCO και ο Ο.Ε.С.Д. που επηρεάζουν τους προσανατολισμούς που εφαρμόζουν τα κράτη. Να αποτυπώσει τις Εκπαιδευτικές Πολιτικές εισάγοντας επι πλέον παιδαγωγικά κριτήρια της διεθνούς βιβλιογραφίας. Η προσέγγισή μας αφορά στην πληθώρα των όρων και στο κενό προτύπων και πλαισίων, ζητήματα που πρώτη και άριστα εντοπίζει η μοναδική συγγενής έρευνα που υπάρχει, αυτή των Frau-Meigs κ.ά., (2017) πάνω στις Πολιτικές για τον Γραμματισμό στα Μέσα και την Πληροφορία που εφαρμόζονται στα ευρωπαϊκά κράτη μέλη. Η κατηγοριοποίηση που χρησιμοποιήσαμε βασίστηκε κατά κύριο λόγο στην εξαιρετική έρευνα των Frau-Meigs κ.ά., (2017). Τα ευρήματά μας συνάδουν και επιβεβαιώνουν τα συμπεράσματα της δικής τους έρευνας. Αυτά όμως θα τα αναλύσουμε παρακάτω.

Η δική μας θεώρηση δεσμεύεται από την υπηκοότητα μας ως Ευρωπαϊά πολίτης. Αυτό σημαίνει πως περιμέναμε να βρούμε στοιχεία μίας Ευρώπης πρωτοπόρας σε παιδαγωγικά ζητήματα, σε κοινωνικοπολιτικές αναλύσεις, προοπτικές, όραμα, στόχους, διαφάνεια και

πολλές αντανάκλασεις της εποχής του διαφωτισμού, που η ίδια χάραξε. Περιμέναμε επίσης μία Αμερική, τοποθετημένη σε ένα «παραγωγικό» μοντέλο ανάπτυξης, κυρίως οικονομικό και λιγότερο παιδαγωγικό στα θέματα που μας απασχολούν. Περιμέναμε μία UNESCO άτολμη όσον αφορά στις διεθνείς ισορροπίες των αναλύσεων της. Τέλος περιμέναμε έναν Ο.Ε.С.Д. που θα χρησιμοποιούσε καθαρά και αποκλειστικά τους όρους της οικονομίας και της αγοράς, των αριθμών. Τα ευρήματά μας, μας εξέπληξαν. Στην κρίση του αναγνώστη είναι το πως, το γιατί και η παρούσα επιχειρηματολογία αρκούντως στη προσέγγιση, την ανάπτυξη, την ανάλυση και τα συμπεράσματα.

Οφείλουμε να αναφέρουμε πως η μη αναφορά στην Ε.Ε. είναι μία από τις αδυναμίες και τις οριοθετήσεις της παρούσας έρευνας. Ωστόσο θα αιτιολογηθούμε για αυτήν την έλλειψη καθώς ουσιαστικά στάθηκε αδύνατο να εξάγουμε μία σαφή βάση δεδομένων με τα στοιχεία που αφορούν τις έρευνες, τα σχετικά θέματα και τα ποσά που αφορούν καθένα από αυτά, παρότι τα εργαλεία διαφάνειας και αναζήτησης των πληροφοριών αυτών της Ε.Ε. είναι κάτι παραπάνω από πλούσια και εκτενή. Ίσως, ίσως και για αυτόν ακριβώς τον λόγο, είναι δηλαδή τόσο πλούσια που καταλήγουν δαιδαλώδη και μη λειτουργικά. Δεν έγινε εφικτό με τη λίστα του εργαλείου αναζήτησης να προσδιορίσουμε με ακρίβεια τις περιοχές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης γενικά και του ψηφιακού γραμματισμού ειδικότερα. Τρεις διαφορετικές προσπάθειες μέσα στον χρόνο διενέργειας της έρευνας και τρεις αποθηκευμένοι συνδυασμοί λημμάτων αναζήτησης με δυνατότητα ενημέρωσης μας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στάθηκαν άκαρποι. Η αναζήτηση για παράδειγμα «education, all programs, all year» αποδίδει 27004 εγγραφές. Ωστόσο το εξαγόμενο φύλλο Excel περιλαμβάνει μόνο τις εγγραφές που εμφανίζονται σε μία σελίδα, με ανώτατο όριο εγγραφών ανά σελίδα τις 100, στις συνολικά 270 σελίδες, σε ένα σύνολο 27004 εγγραφών. Το μεγαλύτερο όμως ζήτημα κόπου και χρόνου που απαιτούσε η αναζήτηση ήταν πως στο φύλλο Excel δεν αναγράφονται ανά εγγραφή τα ποσά χρηματοδότησης εκάστης. Έτσι, η περαιτέρω ενδελεχής διερεύνηση απαιτούσε την χειρωνακτική εργασία ανοίγματος της ιστοσελίδας αναλυτικής αναφοράς κάθε θέματος και την μεταφορά των οικονομικών στοιχείων στο πίνακα που θα είχε δημιουργηθεί με την προηγούμενη περιγραφή. Πράγμα που εύκολα γίνεται κατανοητό, ήταν έξω από τα περιθώρια χρόνου και ειδικότερου σκοπού της έρευνας μας, που δεν περιέχει όρους «σύγκρισης» παρά μόνο όρους «αποτύπωσης κατευθύνσεων». Στο κεφάλαιο των συμπερασμάτων, θα προσμετρήσουμε και αυτήν την δυσκινησία, σε συνδυασμό με τα λοιπά μας ευρήματα.

Μία ακόμα αδυναμία της έρευνας μας είναι πως δεν περιέλαβε μία συγκριτική ανάλυση των όρων για τον Ψηφιακό Γραμματισμό, σε μία προσπάθεια ταξινόμησής τους μέσα στον χρόνο, τον τόπο και πιθανά την πολιτική σκοπιμότητα γύρω από την χρήση τους. Κάτι τέτοιο θα διεύρυνε πολύ τον χρόνο και το πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας μίας διπλωματικής εργασίας. Αποτελεί ωστόσο έξοχο αυτοτελές θέμα από μόνο του, θέμα που θα μπορούσε να διερευνηθεί προοπτικά από άλλους ερευνητές.

Αρκετά ακόμα θέματα προοπτικής διερεύνησης είναι το πως και το κατά πόσο αυτοί οι προσανατολισμοί και οι επιλογές που εμείς καταγράφουμε εδώ, διατυπώνονται και αποτιμώνται μέσα στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, το εάν και το πως αυτές οι διατυπώσεις συνδέονται με δραστηριότητες, με ποιο αποτέλεσμα ταξινομούνται σε παιδαγωγικά πλαίσια και , εν τέλει, πως εφαρμόζονται στην καθημερινή πρακτική του Σχολείου.

4 Ερευνητικά Ερωτήματα

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να καταγράψει, να αποτυπώσει, να οργανώσει και να περιγράψει το σκηνικό άσκησης Εκπαιδευτικών Πολιτικών για τον Ψηφιακό Γραμματισμό. Να αποτελέσει ένα πρώτο επίπεδο αποτίμησης και σκιαγράφησης του τι «υπάρχει» στο μακροσκοπικό επίπεδο των πολιτικών για τον ψηφιακό γραμματισμό μέσα σε ένα διεθνές πλαίσιο αναφοράς. Προσπαθεί να σκιαγραφήσει το θέμα στο γεωγραφικό πλαίσιο κρατών όπως οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. και διεθνών οργανισμών όπως η UNESCO και ο Ο.Ε.С.Д. που επηρεάζουν τις πολιτικές που εφαρμόζουν τα κράτη. Να αποτυπώσει τις Εκπαιδευτικές Πολιτικές σε ένα διευρυμένο χωρικά πεδίο εισάγοντας παιδαγωγικά κριτήρια έτσι όπως έχουν διατυπωθεί, κατηγοριοποιηθεί και ταξινομηθεί στην διεθνή βιβλιογραφία, με την ένταξη, συμμετοχή και ανάλυση παραμέτρων παιδαγωγικής. Η προσέγγισή μας αφορά στην πληθώρα των όρων και στο κενό προτύπων και πλαισίων που πρώτη εντοπίζει η έρευνα των Frau-Meigs κ.ά., (2017). Η έρευνα προσπαθεί να προσδιορίσει το μοντέλο ανάπτυξης που κυριαρχεί, Αφορά επίσης στην χρηματοδότηση της έρευνας των θεμάτων που αφορούν στον Ψηφιακό Γραμματισμό, εφόσον αποτελεί τον πλέον αξιόπιστο παράγοντα μέτρησης προθέσεων, κατευθύνσεων και πολιτικών επιλογών. Με βάση τα παραπάνω, τα ερευνητικά ερωτήματα διατυπώθηκαν όπως παρατίθενται και αναλύονται παρακάτω.

4.1 Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες γραμμές, όροι και διατυπώσεις

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας μας είναι η καταγραφή και αντιπαραβολή των χαρακτηριστικών κατευθυντήριων γραμμών, των όρων και των διατυπώσεων της Εκπαιδευτικής Πολιτικής για τον ψηφιακό γραμματισμό, σε Ε.Ε., Η.Π.Α. και Διεθνών Οργανισμών όπως η UNESCO και ο Ο.Ε.С.Д. σε μακροσκοπικό επίπεδο. Αναλύεται στα εξής υποερωτήματα:

- 1.1. Ποιοι είναι οι κυρίαρχοι ορισμοί και όροι του Ψηφιακού Γραμματισμού και πως κατανέμονται αυτοί σε Η.Π.Α., Ε.Ε., UNESCO και Ο.Ε.С.Д.;
Συνδέεται με τις κατηγορίες 09 και 10 του Πίν. 6.1 στη σελίδα 116.
- 1.2. Χρησιμοποιούν πλαίσια προτύπων και εργαλείων και πολιτικές δομές εφαρμογής;
Συνδέεται με την κατηγορία 11 του Πίν. 6.1 στη σελίδα 116.

- 1.3. Σε ποιες ικανότητες αναφέρονται όσον αφορά στα ζητούμενα της κατάρτισης (εκπαιδευτικών και μαθητευόμενων) και τι αναφέρουν και προβλέπουν για τους πόρους (υλικά και εξοπλισμός, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού);
Συνδέεται με την κατηγορία 12 του Πίν. 6.1 στη σελίδα 116.
- 1.4. Τι προβλέπουν και πως ρυθμίζουν τους τρόπους χρηματοδότησης για τον Ψηφιακό Γραμματισμό;
Συνδέεται με την κατηγορία 13 του Πίν. 6.1 στη σελίδα 116.
- 1.5. Προβλέπουν και ρυθμίζουν την συμμετοχή στον Ψηφιακό Γραμματισμό και άλλων φορέων όπως για παράδειγμα του ιδιωτικού τομέα, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, συμμετοχής της νεολαίας και άλλων;
Συνδέεται με την κατηγορία 14 του Πίν. 6.1 στη σελίδα 116.
- 1.6. Πως αξιολογούνται οι εφαρμογές της πολιτικής στον Ψηφιακό Γραμματισμό;
Συνδέεται με την κατηγορία 15 του Πίν. 6.1 στην σελίδα 111 στη σελίδα 116.

4.2 Ερώτημα 2: Μοντέλα ανάπτυξης

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορά την ανάλυση, αν υπάρχουν, των αναπτυξιακών μοντέλων που προτείνονται.

- Σε ποιο από τα δύο μοντέλα ανάπτυξης, Νεοφιλελεύθερο ή Δημοκρατικό, κλίνουν οι διατυπώσεις των τεκμηρίων σε Ε.Ε., Η.Π.Α., UNESCO και Ο.Ε.С.Д.;
Συνδέεται με τις κατηγορίες 16 και 17 του Πίν. 6.1 στην σελίδα 116.

4.3 Ερώτημα 3: Ζητήματα αιχμής

Ως «ζητήματα αιχμής» εννοούμε τα κορυφαία θέματα της επιστημονικής ερευνητικής αναζήτησης πάνω στον Ψηφιακό Γραμματισμό έτσι όπως αυτά συνδυάζονται με τις επιλογές και τις προθέσεις της άσκησης της Πολιτικής, ως ένα αξιόπιστο δείκτη σύνδεσης του πολιτικού λόγου με την πράξη και την εφαρμογή του, της πολιτικής θέλησης δηλαδή, έτσι όπως υλοποιείται και αποδεικνύεται μέσα από την σχετική χρηματοδότηση της έρευνας στο θέμα.

- Ποια θεωρούνται κορυφαία θέματα επιστημονικής ερευνητικής αναζήτησης και κρατικής χρηματοδότησης επί του Ψηφιακού Γραμματισμού στις Η.Π.Α.;
Συνδέεται με τις κατηγορίες 10-15 και 18 έως 22 του Πίν. 6.1 στην σελίδα 116.

5 Μεθοδολογία και σχεδιασμός έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε το πλαίσιο και τα πρωτόκολλα των ερευνητικών εργαλείων και την εφαρμογή τους στην έρευνα με χρονολογική σειρά. Θα παρουσιάσουμε δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο εντοπίστηκαν οι πληροφορίες, την μέθοδο με την οποία εντάχθηκαν ή εξαιρέθηκαν ως τεκμήρια, την κατηγοριοποίηση και την ανάλυση του περιεχομένου των δεδομένων.

5.1 Επιλογή των ερευνητικών μεθόδων

Για την διεξαγωγή της έρευνας επιλέχθηκαν δύο ερευνητικά εργαλεία: Η Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση Systematic search and review, SLR) και η Ποιοτική Έρευνα με Ποσοτικοποιημένα Στοιχεία (Qualitative Data Analysis)

5.1.1 Η Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση (Systematic search and review)

Με βάση την κατηγοριοποίηση των Συστηματικών Βιβλιογραφικών Ανασκοπήσεων (Systematic Literature Review, SLR) Grant & Booth, (2009, σ 95), την οποία αναπαράγει και η Isenburg, (2018) στην επίσημη ιστοσελίδα του Duke University Medical Center, επιλέχθηκε η Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση (Systematic search and review). Αυτό το είδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης συνδυάζει τα πλεονεκτήματα της κριτικής ανασκόπησης με μια ολοκληρωμένη διαδικασία αναζήτησης. Συνήθως απευθύνεται σε γενικές ερωτήσεις για την παραγωγή «καλύτερης σύνθεσης τεκμηρίων». Έχει στόχο την εξαντλητική ολοκληρωμένη αναζήτηση. Αν και δεν είναι απαραίτητο, στην περίπτωση της παρούσας έρευνας περιλαμβάνει αξιολόγηση της ποιότητας των τεκμηρίων και ένα όργανο αξιολόγησης και κατηγοριοποίησης τους. Η σύνθεση γίνεται με μία ελαχιστοποιημένη αφήγηση και πίνακες περίληψης των τεκμηρίων. Επιχειρεί την σύνθεση της υπάρχουσας γνώσης, συστάσεις για πρακτική και υπάρχοντες περιορισμούς (Grant & Booth, 2009, σ 95).

Η Συστηματική Αναζήτηση και Ανασκόπηση (Systematic search and review) που διενεργήθηκε εδώ είχε σκοπό να προσδιορίσει τα τεκμήρια, να τα επιλέξει ή να τα απορρίψει με βάση συγκεκριμένο πρωτόκολλο ώστε να αποτελέσουν τα δεδομένα της μετέπειτα ανάλυσης περιεχομένου, ως ορίζει η διεθνής βιβλιογραφία για τις ποιοτικές έρευνες. Με

κριτήριο την μεθοδολογία κατατάσσεται ως Συστηματική Βιβλιογραφική Ανασκόπηση (Systematic Literature Review) εφόσον περιέχει τις προσεγγίσεις των δημοσιευμένων επίσημων εγγράφων των οργανισμών που εξετάζει και που σχετίζονται με το υπο διερεύνηση θεματικό πεδίο. Περιέχει λεπτομέρειες και για το χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο έγινε η επιλογή των υπο ανασκόπηση τεκμηρίων καθώς και για τα κριτήρια αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν στην επιλογή τους (Natal, 2018).

Η επιλογή της μεθόδου έγινε με βασικό κριτήριο την αποτίμηση των βασικών κατευθύνσεων που έχουν οι Εκπαιδευτικές Πολιτικές στον Ψηφιακό Γραμματισμό, ένα κατά κύριο λόγο ποιοτικό περιβάλλον κειμένων, αποφάσεων και επίσημων εγγράφων, με αντικειμενικά αριθμητικά στοιχεία. Προσδιορίστηκε, αρχειοθετήθηκε και ταξινομήθηκε η γενική δεξαμενή των εγγράφων προς αρχική διερεύνηση³¹. Τα βιβλιογραφικά τεκμήρια κατατάχθηκαν σε κατηγορίες επιλογής προς διερεύνηση³². Πραγματοποιήθηκε ο λειτουργικός εννοιολογικός ορισμός σε κατηγορίες και κώδικες³³.

5.1.2 Η Ποιοτική έρευνα Ανάλυσης Περιεχομένου με ποσοτικοποιημένα στοιχεία (Qualitative Data Analysis).

Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση των Ravenek, M.J. & Rudman, D.L. (2013)³⁴ η παρούσα έρευνα εντάσσεται στην κατηγορία των ποιοτικών ερευνών με ποσοτικοποιημένα κριτήρια τα οποία σταθμίζονται ως ο αριθμός των περιεχομένων λέξεων και εννοιών ενός τεκμηρίου, ταξινομημένες σε κατηγορίες. Επιλέχθηκε η εφαρμογή ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων (QDA) Atlas.ti-8, από την οποία εξήχθησαν τα ποσοτικοποιημένα στοιχεία. Αυτά αναλύθηκαν και ερμηνεύτηκαν μέσω των πινάκων και των διαγραμμάτων του Excel. Για τον έλεγχο της Αξιοπιστίας της έρευνας προτιμήσαμε να ακολουθήσουμε τις αναφορές-προτροπές της Amankwaa, (2017)³⁵ και των Lincoln & Guba, (1985). Στο Παράρτημα V υπάρχει λεπτομερώς

---

³¹ Βλέπε Κεφάλαιο 5.2.1 σελίδα 59, εικόνες 5.1, 5,2 και 5.3, σελίδες 183, 184 και 184 αντίστοιχα, το διάγραμμα Δ. 5.1 σελίδα 185 και το

Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 207.

³² Βλέπε Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα σελίδα 77.

³³ Βλέπε Πίν. 5.4 έως 5.40 στις σελίδες 87 έως 106

³⁴ Βλέπε Κεφάλαιο Η Ποιοτική έρευνα Ανάλυσης Περιεχομένου με ποσοτικοποιημένα στοιχεία (Qualitative Data Analysis).σελίδα 53

³⁵ Πριν αρχίσουμε την κωδικοποίηση των τεκμηρίων της μελέτης, παρακολουθήσαμε ένα από τα σχετικά διαδικτυακά μαθήματα (webinars) του Atlas ti-8, (21/9/2017) με τίτλο Trustworthiness in Qualitative research: Making the path clear To video με το μάθημα βρίσκεται στην

ο αναλυτικός Πίνακας του Πρωτοκόλλου Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας, στη σελίδα 211.

Η Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου είναι μία συστηματική τεχνική ανάλυσης και κωδικοποίησης που εφαρμόζεται στα πλαίσια συγκεκριμένου πρωτόκολλου ώστε να κατηγοριοποιηθούν, να σταθμιστούν, να αναλυθούν και να ερμηνευθούν οι σχετικές με την έρευνα έννοιες που υπάρχουν στα κείμενα -τεκμήρια (Stemler, 2001). Η μέθοδος έχει συνδεθεί με την ανάλυση του γραπτού και του προφορικού λόγου, χρησιμοποιεί συγκεκριμένους κανόνες συστηματικής κωδικοποίησης του και ως εκ τούτου αντιστοιχεί στην ποσοτικοποίηση του περιεχομένου, προκειμένου να εξάγει έγκυρα συμπεράσματα από την ανάλυση των γραπτών κειμένων (Kostas, 2017).

Οι Bryan, Davis, Pinsent, & Miller, (2009) αναφέρουν πως η ανάλυση περιεχομένου είναι η συστηματοποίηση της ανάλυσης κειμένου που αναλύει τη μορφή και την ουσία της επικοινωνίας. Παραθέτουν ένα απόσπασμα από τον Yang, (2008)³⁶ «Οι υποκείμενες έννοιες και ιδέες αποκαλύπτονται μέσω της ανάλυσης των μοτίβων σε στοιχεία του κειμένου, όπως λέξεις ή φράσεις», και ένα από τον Babbie, (1999)³⁷ «Εδώ, τα κείμενα είναι εμπειρικά κωδικοποιημένα με βάση το δημιουργημένο σύστημα κωδικοποίησης ενός ερευνητή, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι παρατηρήσεις σχετικά με τα μηνύματα που μεταδίδονται». Κατά τους Bryan κ.ά., (2009) η ανάλυση περιεχομένου περιέχει πτυχές ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογίας. Είναι επικεντρωμένη σε αριθμούς λέξεων, πράγμα που δίνει ποσοτικά χαρακτηριστικά. Επίσης, επικεντρώνεται στις λέξεις των νοημάτων, όπως οι μεταφορές, για να περιγραφεί το πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο παράγονται τα κείμενα πράγμα που της προσδίδει ποιοτικά χαρακτηριστικά.

«Ο ορισμός του Weber (1990)³⁸ (...)» λένε οι Riffe, Lacy, & Fico, (2005, σ 23) «(...)καθορίζει μόνο ότι η "Ανάλυση περιεχομένου είναι μια μέθοδος έρευνας που χρησιμοποιεί ένα σύνολο διαδικασιών για την εγκυρότητα εξαγωγής συμπερασμάτων από κείμενο». Ισχυρίζονται ακόμα

<https://www.youtube.com/watch?v=SIAFrDZf7YA&list=PL8CTEdsSSmZEg7SnpRtBzUijqXaaeTUdF&t=916s&index=3>

³⁶ Yang, K. & Miller, G.J. (2008). Handbook of research methods in public administration (2nd edition). New York: M. Dekker.

³⁷ Babbie, E. (1999). The basics of social research (8th ed.). Belmont: Wadsworth Publications.

³⁸ Weber, R.P. (1984). Computer-aided content analysis: A short primer Qualitative Sociology, 7, 126–147.

πως «ο Krippendorff (1980)³⁹ υπογράμμισε την φερεγγυότητα και την εγκυρότητα: «Η ανάλυση περιεχομένου είναι μια τεχνική έρευνας για την πραγματοποίηση επαναλήψιμων και έγκυρων συμπερασμάτων από τα δεδομένα (π.χ. αριθμούς) μέσα στο ιδιαίτερο πλαίσιο τους»». Αναφέρουν ακόμα πως «Η έμφαση στα δεδομένα υπενθυμίζει στον αναγνώστη ότι η ποσοτική ανάλυση του περιεχομένου είναι αναγωγική, με δειγματοληψίες και λειτουργικές διαδικασίες ή διαδικασίες μέτρησης που περιορίζουν φαινόμενα επικοινωνίας σε διαχειρίσιμα δεδομένα (π.χ. αριθμοί) από τα οποία μπορούν να αντληθούν αν σχετικά με τα ίδια τα φαινόμενα.». Τέλος, συνεχίζουν πως «μετά την ανασκόπηση έξι προηγούμενων ορισμών, ο ορισμός του Holsti (1969)⁴⁰ είναι εξίσου περιεκτικός: «Η ανάλυση περιεχομένου είναι οποιαδήποτε τεχνική για την πραγματοποίηση συμπερασμάτων με αντικειμενικό και συστηματικό προσδιορισμό συγκεκριμένων χαρακτηριστικών μηνυμάτων»» (Riffe κ.ά., 2005).

Οι Riffe κ.ά., (2005, σσ 24–25) ισχυρίζονται πως ο ορισμός τους αντιστοιχεί στην άποψη της κεντρικής σημασίας του περιεχομένου στις θεωρητικά σημαντικές διαδικασίες και τα αποτελέσματα της επικοινωνίας καθώς και της χρησιμότητας, της ισχύος και της ακρίβειας των ποσοτικών μετρήσεων. Η ποσοτική ανάλυση του περιεχομένου είναι η συστηματική και επαναλήψιμη εξέταση των συμβόλων της επικοινωνίας, στις οποίες έχουν αποδοθεί αριθμητικές τιμές σύμφωνα με έγκυρους κανόνες μέτρησης και η ανάλυση των σχέσεων που αφορούν αυτές τις τιμές, χρησιμοποιώντας στατιστικές μεθόδους, ώστε να περιγραφεί η επικοινωνία, να επιτευχθεί η εξαγωγή συμπερασμάτων είτε σχετικά με το νόημά της, είτε από την επικοινωνία στο πλαίσιο τόσο της παραγωγής όσο και της κατανάλωσης.

Παρακάτω στο κείμενό τους οι Riffe κ.ά., (2005, σσ 26-28) υπεραμύνονται του επαναλήψιμου στοιχείου ως εξής: «η σύνθεση του συστηματικού και του επαναλήψιμου σε αυτόν τον ορισμό συνήθως υποδηλώνει ζητήματα φερεγγυότητας, αντικειμενικότητας και σαφήνειας στην περιγραφή των ερευνητικών διαδικασιών. Δύο καθοριστικά γνωρίσματα της επιστήμης είναι η αντικειμενικότητα και η δυνατότητα αναπαραγωγής. Για να παραφράσουμε τους Wimmer και Dominick (2003)⁴¹, οι προσωπικές ιδιαιτερότητες και προκαταλήψεις ενός συγκεκριμένου επιστήμονα, οι απόψεις και οι πεποιθήσεις του δεν πρέπει να επηρεάζουν ούτε τη μέθοδο ούτε τα

---

³⁹ Krippendorff, K. (1980). Content analysis: An introduction to its methodology. Beverly Hills, CA: Sage.

⁴⁰ Holsti, O.R. (1969). Content analysis for the social sciences and humanities. Reading, MA: Addison-Wesley.

⁴¹ Wimmer, R.D., & Dominick, J.R. (2003). Mass media research: An introduction (7th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.

πορίσματα μιας έρευνας. Τα ευρήματα πρέπει να είναι αντικειμενικά και να μην υπόκεινται σε αυτό που πιστεύει ο ερευνητής ή ελπίζει ότι θα έχει ως αποτέλεσμα. Οι ερευνητικοί ορισμοί και οι λειτουργίες που χρησιμοποιήθηκαν πρέπει να αναφερθούν με ακρίβεια και με πληρότητα, ώστε οι αναγνώστες να κατανοήσουν ακριβώς τι προηγήθηκε. Αυτή η ακρίβεια σημαίνει ότι άλλοι ερευνητές μπορούν να αξιολογήσουν τη διαδικασία και τα ευρήματα και, αν είναι επιθυμητό από αυτούς, να επαναλάβουν τις ενέργειες».

«Αυτή η διαδικασία του καθορισμού των εννοιών με όρους των πραγματικών, μετρούμενων μεταβλητών είναι η λειτουργικότητα. Ένα γρήγορο παράδειγμα είναι ότι η ωριμότητα και η αυτοπειθαρχία του μαθητή (και οι δύο αφηρημένες έννοιες) μπορούν να μετρηθούν ή να καθοριστούν λειτουργικά από την άποψη του αριθμού των μαθημάτων που χάθηκαν και των εργασιών που δεν ολοκληρώθηκαν. Και οι δύο μπορούν αντικειμενικά να μετρηθούν και να αναπαραχθούν από άλλο παρατηρητή.» (Riffe κ.ά., 2005, σσ 26,28).

Τέλος οι συγγραφείς (Riffe κ.ά., 2005, σ 28) ισχυρίζονται πως ο ορισμός τους αναγνωρίζει ότι η επικοινωνία η κατάλληλη για ανάλυση περιεχομένου είναι τόσο μεταβλητή όσο και οι πολλοί σκοποί και τα μέσα επικοινωνίας. Όλη η επικοινωνία χρησιμοποιεί σύμβολα, λεκτικά, κείμενα ή εικόνες. Οι έννοιες αυτών των συμβόλων ποικίλλουν από άτομο σε άτομο και πολιτισμό σε πολιτισμό.

Οι Ravenek, M.J. & Rudman, D.L. (2013) αναφέρουν πως « Η αξιολόγηση της ποιότητας σε μία ποιοτική έρευνα υπήρξε και παραμένει ένα αμφισβητούμενο ζήτημα. Η βιβλιογραφία περιέχει ποικίλες απόψεις σχετικά με τους ορισμούς και τα κριτήρια ποιότητας.» Σύμφωνα με τον ίδιο οι προσεγγίσεις είναι τέσσερις βασικές:

- a. ποιοτική με ποσοτικοποιημένα κριτήρια,
- b. με κριτήρια ειδικών παραδειγμάτων,
- c. με εξατομικευμένη αξιολόγηση και
- d. με κριτήρια γεφύρωσης.

Ο Holsti, O.R. 1969 προσφέρει έναν ευρύτερο ορισμό της ανάλυσης περιεχομένου ως «οποιαδήποτε τεχνική για διεξαγωγή συμπερασμάτων με αντικειμενικότητα και συστηματική ταυτοποίηση ειδικών χαρακτηριστικών των κειμένων» (σ 14)».

Η συλλογιστική των περισσότερων αυτών των συγγραφέων αντηχεί εκείνη που χρησιμοποιήθηκε στην παραδοσιακή και την νεωτεριστική περίοδο, με έμφαση στη νομιμοποίηση ποιοτικής έρευνας μέσω των παραδοσιακά ποσοτικών τεχνικών, επιχειρώντας να παράγουν ποιοτικές έρευνες σε μεγάλο βαθμό συνεπείς με την αντικειμενική επιστημολογία (Ravenek & Rudman, 2013).

Η επιστημονική συζήτηση για το τι χαρακτηρίζει «αυστηρή» μία ποιοτική έρευνα αποδεικνύεται πολύ μεγάλη. Η επιστημολογική άποψη ή το ερευνητικό πρότυπο, θετικοποιημένο ή ερμηνευτικό, διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα κριτήρια μίας «καλής» έρευνας. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα κριτηρίων ακριβώς επειδή τα πρότυπα αριστείας συνδέονται με μια συγκεκριμένη ποιοτική παράδοση η οποία αναφέρεται με τη σειρά της σε ένα ευρύ φάσμα ποιοτικών παραδόσεων. Κατά την προετοιμασία ενός έργου η γνώση του ακροατηρίου είναι κρίσιμη: Τα πρότυπα ή η ποιότητα της έρευνας αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μιας κοινότητας ερευνητών. Ένας ερευνητής πρέπει να γνωρίζει και να κατανοεί αυτές τις κοινές ή επιχειρησιακές αξίες. Τα κριτήρια για την «καλή» έρευνα ποικίλλουν μεταξύ των παραδόσεων και των μεθοδολογιών έρευνας. Σε πολλές περιπτώσεις, οι αναγνώστες ή οι κριτικοί ενδέχεται να μην είναι εξοικειωμένοι με μια προσέγγιση και να πρέπει να εκπαιδευθούν σχετικά με τα κατάλληλα κριτήρια αξιολόγησης και τη λογική τους (Cohen & Crabtree, 2006).

Οι (Lincoln & Guba, 1985) πρότειναν πως η αξία μίας έρευνας ενισχύεται και αποδεικνύεται από την Φερεγγυότητά της, έννοια που συνεπάγεται:

1. Αξιοπιστία – εμπιστοσύνη στην «αλήθεια» των ευρημάτων
2. Μεταβιβάσιμο – εφαρμοσιμότητα – χρησιμότητα σε άλλα πλαίσια
3. Συνέπεια – συνοχή και επαναληψιμότητα
4. Επιβεβαιωσιμότητα – ουδετερότητα, ο βαθμός δηλαδή στον οποίο τα ευρήματα- τεκμήρια μίας μελέτης διαμορφώνονται από τους ερωτηθέντες και όχι από την προκατάληψη, τα κίνητρα ή το ενδιαφέρον των ερευνητών (Lincoln & Guba, 1985).

Οι Lincoln & Guba, (1985) περιγράφουν, όπως ισχυρίζονται οι Cohen & Crabtree, (2006) και διάφορες τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κάθε κριτήριο στην διερεύνηση της φερεγγυότητας μίας έρευνας Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου (QDA). Περισσότερες

λεπτομέρειες για τα κριτήρια αναφέρονται στο κεφάλαιο 13 Παράρτημα IV Έλεγχοι και κριτήρια Φερεγγυότητας (Trustworthiness) στη σελίδα 205. Η εφαρμογή τους αποδεικνύεται αναλυτικά με χρονολογική σειρά στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.

Οι παραδοσιακές και οι σύγχρονες μεθοδολογίες που χρησιμοποιούν το είδος της ποιοτικής αξιολόγησης που χαρακτηρίζει τα ποιοτικά κριτήρια ως ποσοτικά, τείνουν να επικεντρώνονται στη χρήση ειδικών τεχνικών, ευθυγραμμισμένων με την αντικειμενική επιστημολογία και υποθέτουν πως η ποιοτική έρευνα θα πρέπει να αποσκοπεί στην κατανόηση και την καταγραφή της αλήθειας σαν κάτι που υφίσταται απόλυτα εκτός της υποκειμενικότητας του ερευνητή. Ωστόσο, αν και αυτή η προσέγγιση μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά στις ποιοτικές έρευνες τις εμποτισμένες τον επιστημονικό θετικισμό και τον μεταθετικισμό, δεν παρέχει την καταλληλότερη αξιολόγηση των εργασιών που βρίσκονται εκτός αυτών των πλαισίων (Ravenek & Rudman, 2013).

Οι Riffe, Lacy, & Fico, (2005) αναφέρουν πως τα μέχρι τώρα παραδείγματα υποδεικνύουν την χρησιμότητα της συστηματικής ανάλυσης περιεχομένου, μόνη ή σε συνδυασμό με άλλη μέθοδο, για τις απαντήσεις σε μια ποικιλία θεωρητικών και εφαρμοσμένων ερωτημάτων υπό διερεύνηση και πως δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι τα επιστημονικά περιοδικά περιλαμβάνουν παραδείγματα ανάλυσης περιεχομένου σε ποικίλους ακαδημαϊκούς κλάδους όπως, για να αναφέρουμε μερικά, η κοινωνιολογία, η πολιτική επιστήμη, η οικονομία, η ψυχολογία και η διατροφή. Η επικοινωνία είναι βασική ανάγκη της ανθρώπινης ύπαρξης και, κατά συνέπεια, το περιεχόμενο της αντιπροσωπεύει μια πλούσια πηγή δεδομένων είτε εστιάζει στην περιγραφή εικόνων και απεικονίσεων, είτε εξετάζει το περιεχόμενο ως διακριτικό δείκτη προηγούμενων συνθηκών ή συμπεριφορών.

Η Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου (QDA), μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα, επιτρέπει την συστηματική διερεύνηση, συνεπάγεται όμως ότι: α. το κείμενο εξετάζεται στην ολότητά του και όχι επιλεκτικά, β. οι κατηγορίες που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση των δεδομένων ορίζονται με σαφήνεια έτσι ώστε να είναι δυνατή η επανάληψη και ο έλεγχος της διαδικασίας από άλλους ερευνητές και γ. τα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται στο κείμενο ποσοτικοποιούνται ούτως ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η σημασία που φέρουν στο ίδιο κείμενο αλλά και σε σύγκριση με άλλα.

5.2 Η εφαρμογή των ερευνητικών μεθόδων

Ο συνδυασμός και η εφαρμογή των ερευνητικών μεθόδων της Συστηματικής Αναζήτησης και Ανασκόπησης (Systematic search and review) με την Ποιοτική έρευνα Ανάλυσης Περιεχομένου με ποσοτικοποιημένα στοιχεία (Qualitative Data Analysis) παρουσιάζεται στα παρακάτω υποκεφάλαια. Για την διευκόλυνση της ανάγνωσης αυτό γίνεται με χρονολογική σειρά και με παράλειψη, στο κυρίως κείμενο, των δευτερευόντων στοιχείων της όλης διαδικασίας. Συνολικά, αναλυτικά και με λεπτομέρειες αποδεικτικών στοιχείων και χρόνου, μπορεί ο αναγνώστης να συμβουλευτεί το Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Έρευνας στη σελίδα 211. Σε κάθε διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω, θα παρουσιάζουμε αποσπάσματα του Πρωτοκόλλου, συνδεδεμένα με τα κριτήρια και τα εργαλεία Φερεγγυότητας, που αφορούν, τα αποδεικτικά στοιχεία και την διάρκεια διεξαγωγής της.

5.2.1 Αναζήτηση, εντοπισμός και ταξινόμηση πληροφοριών, πηγών και τεκμηρίων

Το διαδίκτυο υπήρξε η βασική δεξαμενή άντλησης πληροφοριών, εφόσον το θέμα της έρευνας αφορά στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές. Φανερό υπήρξε από την πρώτη στιγμή πως η αναζήτηση θα επικεντρωνόταν κατ' αρχήν στα δημόσια κρατικά έγγραφα που βρίσκονται αναρτημένα στο διαδίκτυο. Η αρχική λέξη κλειδί ήταν ο Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy). Γρήγορα όμως έγινε σαφές πως δεν αρκούσε και αυτό οφειλόταν αφ' ενός στην πληθώρα των όρων, στην ταχύτατη μετεξέλιξή και ραφινάρισμά τους τα τελευταία χρόνια, επακόλουθο και αυτό της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης, στην πανσπερμία των επιλογών των πρωτεουσών εννοιών που χρησιμοποιεί η κάθε χώρα ή ο οργανισμός και βέβαια στην ελλιπή εννοιοδότηση του περιεχομένου αυτού καθ' εαυτού του όρου⁴². Η αναζήτηση περιείχε πλήθος όρων όπως, digital literacy, educational technology, technologies, media literacy, ICT literacy, digitally supported education, web literacy, digital reading, digital learning, computer, code, computational, digital curriculum, information literacy και άλλους πολλούς και διήρκησε

---

⁴² Βλέπε κεφάλαιο [Επισκόπηση των θεωρητικών προσεγγίσεων για το θέμα](#) καθώς και τα UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, NORDICOM, Culver, S. H., & Kerr, P. (2014). MILID Yearbook 2014 Global citizenship in a digital world https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/2015/03/global_citizenship_in_a_digital_world.pdf και European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum - 2016-pla-coding-computational-thinking https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf

κυρίως τον πρώτο μήνα αλλά, όλο και σπανιότερα, καθ' όλη την διάρκεια διενέργειας της έρευνας. Κάθε φορά που εντοπιζόταν μία πηγή πληροφοριών, καταγραφόταν στην εφαρμογή βιβλιογραφίας Zotero⁴³ και είτε ως ομάδα με την αυτοματοποιημένη επιλογή εξαγωγής της σε Endnote⁴⁴ xml είτε κατά μόνας, γινόταν η αντίστοιχη εισαγωγή και κατηγοριοποίησή της στο Atlas.ti-8⁴⁵, μία εφαρμογή ειδικευμένη στις Ποιοτικές Αναλύσεις Περιεχομένου (QDA). Εμπόδιο, που ξεπεράστηκε στην συνέχεια, αποτέλεσε η αρχική έλλειψη των απαραίτητων γνώσεων της Δομής των υπό εξέταση κρατικών σχηματισμών⁴⁶ και των οργανισμών⁴⁷.

Πίν. 5.1 Συστηματική Αναζήτηση πληροφοριών, πηγών και τεκμηρίων

Κριτήρια	Κριτήρια επιλογής
Τύπος δημοσίευσης	Επίσημα έγγραφα των οργανισμών, ανακοινώσεις σε επίσημες ιστοσελίδες, μπροσούρες, παρουσιάσεις και απλά έγγραφα, διαδραστικές πλατφόρμες ερευνητικά δεδομένα, βίντεο και ηλεκτρονικά βιβλία
Έτος	1992 - 2017
Λέξεις κλειδιά στην Αγγλική γλώσσα.	Digital literacy, media education, information literacy, computer literacy, media and information literacy (MIL), ICT Alphabetism, ICT Literacy, ICT Competencies, Media Literacy training, Digital competence και πλήθος άλλων..

⁴³ <https://www.zotero.org/>

⁴⁴ <http://endnote.com/>

⁴⁵ <https://atlasti.cleverbridge.com>

⁴⁶ Ε.Υ. και U.S.A.

⁴⁷ UNESCO, O.E.C.D., ICILS, IES, ISTE και άλλων.

Περιεχόμενο	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η νομοθεσία της Ε.Ε. η σχετική με το θέμα και ιδιαίτερα η Πολιτική της Ε.Ε. έτσι όπως περιγράφεται στο ΕΚ 2020, στο στρατηγικό στόχο 4.⁴⁸ 2. Τα έγγραφα που αφορούν στην επίσημη πολιτική επί των εκπαιδευτικών θεμάτων των U.S.A., και που βρίσκονται στην σελίδα του ομοσπονδιακού υπουργείου παιδείας της χώρας (U.S. Department of Education)⁴⁹ 3. Οι στόχοι εκπαίδευσης της UNESCO.⁵⁰ 4. Οι αντίστοιχοι του Ο.Ο.Σ.Α. (O.E.C.D.)⁵¹ 5. Τα συμπεράσματα της διεθνούς έρευνας ICILS 2013 (έκδοση 2014) στην οποία συμμετέχουν αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες.⁵² 6. Τα πρότυπα για την μάθηση στις ΤΠΕ του ISTE (International Society for Technology in Education), κρατικός οργανισμός στις Η.Π.Α.⁵³. 7. Την συλλογή των εγγραφών της βάσης δεδομένων του IES, US Department of Education, Office of Educational Technology, & IES. (2017). Search Funded Research Grants and Contracts.⁵⁴ για τις έρευνες εν γένει πάνω στην Εκπαίδευση για τα έτη 2001-2017, από όπου αργότερα επιλέχθηκαν, για περαιτέρω διερεύνηση, αυτές που αφορούν στον ψηφιακό γραμματισμό για τα έτη 2013-2017. 8. Την έρευνα των Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). Public Policies in Media and Information Literacy in Europe:
-------------	---

⁴⁸ Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_el.htm, http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/education-technology_en, <https://bookshop.europa.eu>, <https://publications.europa.eu/>, <http://eur-lex.europa.eu> και άλλες.

⁴⁹Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες <https://www.ed.gov/>, <https://ies.ed.gov/>, <https://nces.ed.gov/nationsreportcard/>, <https://www2.ed.gov/> και άλλες.

⁵⁰ Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες <http://en.unesco.org/>, <http://unesdoc.unesco.org>, <https://milunesco.unaoc.org>, <http://webarchive.unesco.org/> και άλλες.

⁵¹ Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες <http://www.oecd-ilibrary.org> και <http://www.oecd.org/officialdocuments>.

⁵² Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες <https://www.acer.org>, <http://www.iea.nl/> και <https://icils.acer.org/>.

⁵³ <https://www.iste.org/>

⁵⁴ <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/>

	<p>Cross-Country Comparisons. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education.</p> <p>9. Το περιεχόμενο σε βιβλίο κεφάλαιο του Sofos, A. (2011). Digital literacy as a Category of Media Competence and Literacy - An Analytical Approach of Concepts and Conditions for Supporting Media Competence at School. Στο Pursuing Digital Literacy in Compulsory Education. New Literacies and Digital Epistemologies. Volume 43 (Peter Lang New York). New York.</p>
--	---

Οι τέσσερις πρώτες αναφορές αποτέλεσαν και τον βασικό κορμό μέσα από τον οποίο κατατάχθηκαν (στις κατηγορίες KT I, KT II, KT III, KT IV και KT V) και επιλέχθηκαν (τελικά μόνο η KT I) τα τελικά βασικά τεκμήρια του πρώτου και δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος της έρευνας, Ερώτημα 1^ο: Κατευθυντήριες Γραμμές όροι και διατυπώσεις στη σελίδα 47 και Ερώτημα 2^ο: Μοντέλα Ανάπτυξης στη σελίδα 48. Η έβδομη αναφορά του παραπάνω πίνακα αποτέλεσε και τα τεκμήρια του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος Ερώτημα 3^ο: Ζητήματα Αιχμής στη σελίδα 48. Οι αναφορές 5, 6, 8 και 9 καθώς και άλλα έγγραφα, κυρίως ηλεκτρονικά βιβλία διάφορων συγγραφέων, αποτέλεσαν την δεξαμενή τεκμηρίωσης του θεωρητικού πλαισίου της έρευνας και της βιβλιογραφικής της ανασκόπησης.

Συνολικά η διαδικασία αναζήτησης περιλαμβάνει έξι διακριτά βήματα τα οποία περιγράφονται και συσχετίζονται αναλυτικά με τα εργαλεία κρίσης, τα αποδεικτικά στοιχεία και την διάρκεια διεξαγωγής εκάστου, στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Έρευνας στις σελίδα 211. Αυτά συνοπτικά είναι:

- Με αριθμό **1** Προεργασία αναζήτησης πηγών στο διαδίκτυο, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 1-5 στη σελίδα 211
- Με αριθμό **5** Αναζήτηση πηγών στο διαδίκτυο των ντοκουμέντων των χωρών και των οργανισμών, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 9-14 στη σελίδα 211
- Με αριθμό **9** Καταχώρηση βιβλιογραφικών πηγών και κατηγοριοποίησή τους στο Atlas.ti-8, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 20-23 στη σελίδα 212
- Με αριθμό **16** Προμήθεια βιβλίου Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country

Comparisons. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 39 στη σελίδα 214

- Με αριθμό **24** Αναζήτηση επι πλέον χρηματοδοτούμενων ερευνών IES USA με «άνοιγμα» χρόνου χρηματοδότησης και λέξεων κλειδιών, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 56-59 στη σελίδα 215.
- Με αριθμό **25** Εμπλουτισμός πηγών χρήσιμων για την Θεωρητική Τεκμηρίωση της Εργασίας, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας 60-62 στη σελίδα 215.

5.2.2 Ημερολόγιο εργασιών και σημειώσεις

Προκειμένου να επιτευχθεί η αντανακλαστικότητα (Reflexivity), που είναι εργαλείο της Επιβεβαιωσιμότητας (Comfirmability), ένας ποιοτικός ερευνητής μπορεί να διατηρήσει ένα ημερολόγιο περιγραφής του τι συμβαίνει στην ερευνητική διαδικασία, σε σχέση με τις αξίες και τα ενδιαφέροντά του ⁵⁵(Olivia, 2017). Λεπτομέρειες για το εργαλείο της αντανακλαστικότητας στο Παράρτημα IV Έλεγχοι και κριτήρια Φερεγγυότητας (Trustworthiness) στη σελίδα 208. Η διαδικασία έχει τον αριθμό **2** στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Έρευνας και βρίσκεται στη σελίδα 211, όπου συσχετίζεται αναλυτικά με τα εργαλεία κρίσης, τα αποδεικτικά στοιχεία και την διάρκεια διεξαγωγής.

5.2.3 Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Έρευνας (Trustworthiness Protocol)

Σύμφωνα με την Amankwaa, (2017)⁵⁶, και ακόμα με τους Lincoln & Guba, (1985)⁵⁷ συντάξαμε και παραθέτουμε στο Παράρτημα V το Πρωτόκολλο που διατρέπει τις δραστηριότητες της διεξαγωγής της έρευνας και τα κριτήρια της φερεγγυότητας τους ημερολογιακά. Τα Κριτήρια Φερεγγυότητας μίας Ποιοτικής Έρευνας είναι, σύμφωνα με όσα παραθέτουμε στο κεφάλαιο 5.1.2 Ποιοτική Έρευνα Ανάλυσης Περιεχομένου με ποσοτικοποιημένα στοιχεία (QDA) στη

---

⁵⁵ via

⁵⁶ Την 21/9/2017 παρακολουθήσαμε webinar οργανωμένο από την εφαρμογή Atlas.ti-8, σχετικά με την αξιοπιστία μίας ποιοτικής έρευνας, με τίτλο Trustworthiness in Qualitative research: Making the path clear. Παρουσιάστρια η Amankwaa, L. Ph.D., RN, FAAN Nursing Faculty, Albany State, University Albany, Georgia, USA. Βίντεο ντοκουμέντο από το ηλεκτρονικό μάθημα αναρτημένο στις 28-9-2017 στο youtube <https://www.youtube.com/watch?v=SIAFrDZf7YA&list=PL8CTEdsSSmZEq7SnpRtBzUijqXaaeTUDF&t=916s&index=3>

⁵⁷ Βλέπε κεφάλαιο [Θεωρητική Προσέγγιση της Ποιοτικής Έρευνας](#)

σελίδα 50, η Αξιοπιστία, η εμπιστοσύνη δηλαδή στην «αλήθεια» των ευρημάτων, το Μεταβιβάσιμο ή αλλιώς εφαρμοσιμότητα, η χρησιμότητά της δηλαδή σε άλλα πλαίσια, η Συνέπεια και η Συνοχή της, η δυνατότητα δηλαδή να επαναληφθεί και η Επιβεβαιωσιμότητα ή αλλιώς η Ουδετερότητα της, ο βαθμός δηλαδή στον οποίο τείνουν να μηδενιστούν η προκατάληψη, τα κίνητρα όπως και η θέση του ερευνητή στα εξεταζόμενα θέματα. Για κάθε ένα από αυτά, περιγράφουμε στο κεφάλαιο 13 Παράρτημα IV Έλεγχοι και κριτήρια Φερεγγυότητας (Trustworthiness) της σελίδας 205, τις ιδιαίτερες τεχνικές εξασφάλισής του.

Για όλες τις διαδικασίες, τα κριτήρια με τα οποία εξασφαλίζουν την Φερεγγυότητα της Έρευνας, τα εργαλεία – τεχνικές με τα οποία πραγματοποιήθηκε αυτό, τα αποδεικτικά στοιχεία καθώς και τα χρονικά διαστήματα διεξαγωγής των διαδικασιών συντάξαμε το Πρωτόκολλο Φερεγγυότητα της Έρευνας. Τα κριτήρια Φερεγγυότητας που χρησιμοποιήσαμε στην έρευνά μας αφορούν και στηρίζουν τα κριτήρια και τα αντίστοιχα εργαλεία τους. Συνολικά οι διαδικασίες που περιγράφονται στο Πρωτόκολλο της έρευνας είναι 29, ενώ πολλές από αυτές αξιολογήθηκαν με περισσότερα του ενός κριτήρια φερεγγυότητας. Όλα περιγράφονται και συσχετίζονται αναλυτικά με τα εργαλεία κρίσης, τα αποδεικτικά στοιχεία και την διάρκεια διεξαγωγής εκάστου, στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Έρευνας στις σελίδα 211.

Ειδικότερα για την τεχνική Αξιολόγησης από ομότιμους (peer debriefing) και την τεχνική του εξωτερικού Ελέγχου της Έρευνας (Inquiry audit) χρησιμοποιήσαμε ως αξιολογητή και ελεγκτή τον Καθοπούλη Θέμελη-Μιχαήλ, Διδάκτορα Φυσικής Οργανικής Χημείας του Πανεπιστημίου Φυσικών Επιστημών και Τεχνικών του Λανγκντόκ στο Μοντελλιέ της Γαλλίας (Docteur en Chimie Organique Physique, Université des Sciences et Techniques du Languedoc, Montpellier, France). Η επιλογή του έγινε εφόσον συνδυάζει την ερευνητική γνώση, την εμπειρία διεξαγωγής ερευνών, την πολιτική, με την αρχαϊκή έννοια του όρου, άποψη για τα ζητήματα διαχείρισης της πληροφορίας στην εποχή μας, τον χρόνο για να αφιερώσει στον έλεγχο και την αξιολόγηση και τέλος, και κυρίως, την έλλειψη εμπλοκής του σε πιθανά κίνητρα και προκαταλήψεις που θα είχε ίσως ένας εκπαιδευτικός. Μέσω των πολλαπλών συνεδριών, στο πρωτόκολλο καταγράφονται 24 σημεία σε αντίστοιχες διαδικασίες, στην πραγματικότητα όμως πολύ περισσότερες, που δεν αποτυπώνονται στους αριθμούς, βοήθησε στο να διερευνηθούν οι ιδιαίτερες πτυχές της έρευνας, να αναθεωρείται και να επανασυγκροτείται η

γενική και ολιστική εικόνα της πορείας της ερευνήτριας, να εντοπίζονται τα λάθη τακτικής και στρατηγικής, να ισορροπήσει και εν τέλει να υποτιμηθεί ο παράγοντας της προκατάληψης της ερευνήτριας όσον αφορά είτε στις επιμέρους κατευθύνσεις της, είτε στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Η γόνιμη αμφισβήτηση που παρείχε στην ερευνήτρια καθ' όλη την διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας, εξαγωγής των αποτελεσμάτων, των ερμηνειών και τέλος της συγγραφής της, ήταν η ανεκτίμητη συνεισφορά του, στο όποιο αποτύπωμα θα αφήσει η εργασία ως ακαδημαϊκό προϊόν. Παρακάτω παραθέτουμε αθροιστικά τα σημεία στα οποία ελέγχθηκαν τα κριτήρια της Φερεγγυότητας και τα εργαλεία εκάστου κριτηρίου με τα οποία αυτά αξιολογήθηκαν.

- Αξιοπιστία (45 σημεία)
  - Τριγωνισμός πηγών (14 σημεία)
  - Τριγωνισμός θεωρίας/προοπτικής (12 σημεία)
  - Αξιολόγηση από ομότιμους (16 σημεία)
  - Αναλογική Επάρκεια (3 σημεία)
- Μεταβιβάσιμο (12 σημεία)
  - Πυκνή περιγραφή (12 σημεία)
- Συνέπεια – Συνοχή (9 σημεία)
  - Έλεγχος έρευνας (9 σημεία)
- Επιβεβαιωσιμότητα (3 σημεία)
  - Διαδρομή ελέγχου (1 σημείο)
  - Αντανακλαστικότητα (2 σημεία)

Στο κεφάλαιο 13 Παράρτημα V υπάρχει λεπτομερώς ο αναλυτικός Πίνακας του Πρωτοκόλλου Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας, στη σελίδα 211, όπου κανείς μπορεί να μελετήσει αναλυτικά όλα τα συνδεδεμένα κριτήρια, διαδικασίες, αποδεικτικά στοιχεία και χρονικά διαστήματα διεξαγωγής. Η πρώτη στήλη του πίνακα περιέχει τον αύξοντα αριθμό του Κριτηρίου Φερεγγυότητας, ενώ η τέταρτη στήλη τον αύξοντα αριθμό της Διαδικασίας. Για παράδειγμα η διαδικασία με α/α 1 (προεργασία αναζήτησης πηγών στο διαδίκτυο) συνδέεται με τρία κριτήρια (Αξιοπιστία, Μεταβιβασιμότητα και Συνέπεια-Συνοχή). Το κριτήριο της Αξιοπιστίας ελέγχθηκε με τρία εργαλεία-τεχνικές (Τριγωνισμό πηγών, Τριγωνισμό Θεωρίας/Προοπτικής και Αναλογική Επάρκεια). Το κριτήριο του Μεταβιβάσιμου με την

τεχνική της πυκνής περιγραφής, ενώ η Συνέπεια-Συνοχή με την τεχνική του ελέγχου της έρευνας.

5.2.4 Προεργασίες

5.2.4.1 Γλωσσάρι

Με αριθμό **3** Γλωσσάρι, περιλαμβάνεται το κριτήριο φερεγγυότητας με αριθμό 7 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211. Πλήθος ακρωνυμίων τα οποία «ερμηνεύτηκαν» και καταχωρίστηκαν, βοηθώντας με τη σειρά τους στην κάλυψη του προαναφερθέντος κενού γνώσεων της συγγραφέως⁵⁸. Έτσι, ενώ εν τέλει ο πλούτος της δεξαμενής για το σχετικό θέμα είναι μάλλον αδιαμφισβήτητος εφόσον αποτελείται από 438 έγγραφα στο σύνολο, για να εντοπιστεί η άκρη το νήματος των χρήσιμων και δόκιμων πληροφοριών απαιτήθηκε αρκετός χρόνος και κόπος. Στην πρώτη φάση της δημιουργίας της δεξαμενής των πηγών πληροφόρησης αυτή, μέσα στον πρώτο μήνα της διεξαγωγής της έρευνας, περιείχε ήδη 250 κρατικά έγγραφα, ιστοσελίδες, πλατφόρμες, παρουσιάσεις, πολυμέσα κ.α..

Ο εντοπισμός των πηγών εξελίχθηκε ως ανάποδο δένδρο, από έγγραφο σε έγγραφο και από αναφορά σε αναφορά καθ' όλη την διάρκεια της διεξαγωγής ακόμα και αυτής της κωδικοποίησης, εφόσον κατά την διεξοδική μελέτη των κειμενικών τεκμηρίων προέκυψαν σημαντικά ευρήματα, τέτοια που υποχρέωσαν την ερευνήτρια να τα εντάξει όχι μόνο στην γενική βιβλιογραφία αλλά και στους πίνακες επιλογής των τεκμηρίων και κατηγοριοποίησης των κωδικών. Έτσι, ενώ στην αρχή υπήρχε η σκέψη για 15 μόνο βασικά τεκμήρια, αυτά υπερδιπλασιάστηκαν σε όλη, όπως προαναφέραμε, την πορεία της μελέτης, φτάνοντας τελικά τα 31 υπό διερεύνηση βασικά τεκμήρια, με συνολικά 1567 σελίδες και 414757 υπό διερεύνηση λέξεις. Παρόμοια και με την επιλογή των υπό διερεύνηση χρηματοδοτούμενων από το IES⁵⁹ ερευνών που από 30 αρχικά, έφτασαν διαδοχικά να διερευνηθούν και να αξιολογηθούν 103 τεκμήρια⁶⁰.

---

⁵⁸ Τα ακρωνύμια και η ερμηνεία τους είναι διαθέσιμα στο σχετικό Παράρτημα.

⁵⁹ IES η κύρια εθνική πηγή στις Η.Π.Α. για αυστηρή, ανεξάρτητη έρευνα στον τομέα της εκπαίδευσης, αξιολόγησης και των στατιστικών <https://ies.ed.gov/>. Υπό το IES βρίσκονται τα NCER (National Center for Education Research), NCES (National Center for Education Statistics), NCEE (National Center for Education Evaluation and Regional Assistance) και NCSE (National Center for Special Education Research)

⁶⁰ Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στο κεφάλαιο [Μεθοδολογία και Σχεδιασμός της Έρευνας](#)

5.2.4.2 Επιλογή εφαρμογής QDA – Εκμάθηση – Δοκιμές

Όπως φαίνεται και στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211, διενεργήθηκε προεργασία σε μία σειρά διαδικασιών ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

- Με αριθμό **6** Προσπάθειες λειτουργίας με την εφαρμογή QDA Miner, περιλαμβάνει το κριτήριο φερεγγυότητας με αριθμό 15 στη σελίδα 212.
- Με αριθμό **7** Προμήθεια και εκμάθηση του Atlas.ti-8, περιλαμβάνει το κριτήριο φερεγγυότητας με αριθμό 16 στη σελίδα 212.
- Με αριθμό **8** Έλεγχος και προεργασία στους πίνακες των ερευνών του IES. Μία πρώτη εκτίμηση, περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 17-19 στη σελίδα 212.
- Με αριθμό **10** 1ο webinar Overview of the interface of ATLAS.ti 8 Windows and description of how to set up a project, segment and code the data, and produce outputs, περιλαμβάνει το κριτήριο με αριθμό 24 στη σελίδα 212.
- Με αριθμό **11** Δοκιμαστικές κωδικοποιήσεις, περιλαμβάνει τα κριτήρια με αριθμό 25-27 στη σελίδα 212.
- Με αριθμό **12** Δοκιμαστικές εξαγωγές και έλεγχος αριθμητικών στοιχείων, περιλαμβάνει τα κριτήρια με αριθμό 28-30 στη σελίδα 213.
- Με αριθμό **15** 2ο webinar "IQM-ATLAS.ti Webinar Series: Linda Amankwaa, Trustworthiness: Keeping the Path Clear", περιλαμβάνει το κριτήριο με αριθμό 38 στη σελίδα 213.
- Με αριθμό **19** Δοκιμαστικά οπτικοποιημένα networks κωδικών στο Atlas.ti-8, περιλαμβάνει τα κριτήρια με αριθμό 45-47 στη σελίδα 214.
- Με αριθμό **20** 3ο webinar "IQM-ATLAS.ti Webinar Series: Nick Woolf & Christina Silver, Don't Let the Software Drive the Process", περιλαμβάνει το κριτήριο με αριθμό 48 στη σελίδα 214.

5.2.4.3 Αρχαιοθέτηση Συλλογής Δεδομένων στην εφαρμογή Ποιοτικής Ανάλυσης Δεδομένων (QDA)

Όπως φαίνεται και στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211, αρχειοθετήθηκαν όλα τα έγγραφα ώστε να γίνει διαχειρίσιμη η οργάνωση της όλης εργασίας. Αφορά

- στη διαδικασία με αριθμό **9** Καταχώρηση βιβλιογραφικών πηγών και κατηγοριοποίησή τους στο Atlas.ti-8 και περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 20-23 στη σελίδα 212.
- Στη διαδικασία με αριθμό **13** Σύλληψη και εκτέλεση της Κατηγοριοποίησης της Δεξαμενής Εγγράφων με κώδικες στο Atlas.ti-8 και περιλαμβάνει τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 31-34 στη σελίδα 213.

Εξυπηρετώντας τα τρία ερευνητικά ερωτήματα, οργανώσαμε την εργασία έτσι ώστε η παρούσα έρευνα περιλαμβάνεται σε δύο φάσεις εργασιών. Στην πρώτη φάση εντοπίστηκαν, αξιολογήθηκαν και διερευνήθηκαν τα Βασικά Τεκμήρια, αυτά δηλαδή που απαντάνε στα δύο πρώτα ερευνητικά ερωτήματα, στο Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες γραμμές Όροι και Διατυπώσεις και στο Ερώτημα 2: Μοντέλα Ανάπτυξης. Στην δεύτερη φάση εργασιών εντοπίστηκαν και διερευνήθηκαν τα Τεκμήρια των χρηματοδοτούμενων ερευνών από το IES στις Η.Π.Α., αυτά δηλαδή που η ανάλυση τους απαντάει στο τρίτο ερευνητικό μας ερώτημα, στο Ερώτημα 3: Ζητήματα Αιχμής. Δημιουργήθηκε επι πλέον μία βοηθητική κατηγορία που σκοπό είχε μόνο την οργάνωση όλων των βιβλιογραφικών πηγών σχετικά με την Θεωρητική Προσέγγιση του θέματος μας και την Βιβλιογραφική του Ανασκόπηση, χωρίς όμως να αποτελεί δεξαμενή άντλησης στοιχείων ερευνητικής τεκμηρίωσης. Έτσι, ανάλογα με την χρήση που θα είχαν τα έγγραφα ταξινομήθηκαν σε τρεις αντίστοιχες, αρχικές και γενικές κατηγορίες. Στην Εικ. 5.1 Κατηγοριοποίηση Δεξαμενής Εγγράφων στη σελίδα 186, βλέπετε μία σχηματική αναπαράσταση της οργάνωσης των εγγράφων.

- «Ερωτήματα 1 & 2» που περιέχει όλα τα έγγραφα των κρατών (E.U. και U.S.A.) και των οργανισμών (UNESCO και O.E.C.D.) που θα συμμετάσχουν αργότερα στην επιλογή των βασικών τεκμηρίων.
- «Ερώτημα 3» που περιέχει όλες τις περιλήψεις των ερευνών του IES61 των Η.Π.Α.

---

⁶¹ IES η κύρια εθνική πηγή στις Η.Π.Α. για αυστηρή, ανεξάρτητη έρευνα στον τομέα της εκπαίδευσης, αξιολόγησης και των στατιστικών <https://ies.ed.gov/>. Υπό το IES βρίσκονται τα NCER (National Center for Education Research), NCES (National Center for Education Statistics), NCEE (National Center for Education Evaluation and Regional Assistance) και NCSER (National Center for Special Education Research)

«Θεωρητική Τεκμηρίωση και Βιβλιογραφική Ανασκόπηση» που περιέχει όλα τα έγγραφα που υπέδειξε η αναζήτησή μας σε σχέση με το ICILS , το ISTE και πολλών άλλων συγγραφέων στους οποίους αναζητήσαμε την τεκμηρίωση της έρευνάς μας.

Η οργάνωση στο Atlas.ti-8 προέβλεψε και την κατηγοριοποίηση των δεδομένων σε 17 είδη: άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά (Item type::journal article), άρθρα σε ιστοσελίδες (Item type::webpage article), μπροσούρες (Item type::document::brochure), παρουσιάσεις (Item type::presentation), επίσημα έγγραφα (Item type::document::official), έγγραφα (απλά) (Item type::document), ηλεκτρονικές κοινότητες (Item type::e-community), ιστοσελίδες (Item type::webpage), διαδραστικές πλατφόρμες (Item type::interactive platform), ερευνητικά δεδομένα (Item type::document::data), βίντεο (Item type::video), ηλεκτρονικά βιβλία περιορισμένης ανάγνωσης της Google (Item type::Googlebook), ηλεκτρονικά βιβλία ελεύθερα είτε εμπορίου (Item type::ebook), έντυπα βιβλία (Item type::paperbook), περιεχόμενα κεφάλαια σε συλλογικά έργα (Item type::paperbook section), ανακοινώσεις συνεδρίων (Item type::conferance paper) και τέλος οι χρηματοδοτούμενες από το IES έρευνες (Item type::survey data::founded researches USA).

Αρχειοθετήθηκαν στο σύνολο 438 έγγραφα. Όλα τα έγγραφα καταχωρίστηκαν ως βιβλιογραφικές αναφορές στην εφαρμογή Zotero. Η πλειονότητα τους εισήχθη με την εντολή αυτοματοποιημένης εισαγωγή (import) της εφαρμογής Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου (Qualitative Data Analysis, QDA) Atlas.ti 8, εφαρμογή που χρησίμευσε στην αρχειοθέτηση, την κατηγοριοποίηση, την κωδικοποίηση, την εξαγωγή αναφορών, πινάκων και σχεδιαγραμμάτων. Στο πρώτο μέρος της αναζήτησης, εντοπίστηκαν, αξιολογήθηκαν και διερευνήθηκαν τα Τεκμήρια της Κατηγορίας KT I (βλέπε Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74.) που απαντούν στα Ερευνητικά Ερωτήματα 1 & 2, στις σελίδες 47 και 48 αντίστοιχα, , ενώ στο δεύτερο μέρος τα Τεκμήρια που απαντούν στο Ερευνητικό Ερώτημα 3, οι χρηματοδοτούμενες έρευνες από το IES στις Η.Π.Α. όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 5.2.5.2 Τεκμήρια 3^ο Ερευνητικού Ερωτήματος στη σελίδα 77. Κατά την αρχειοθέτησή τους δημιουργήθηκαν ομάδες εγγράφων (document groups). Παρακάτω αναλυτικά οι ομάδες, ο αριθμός των περιεχομένων εγγράφων τους και σε παρένθεση το όνομα (στον ενικό) του καταχωρισμένου κωδικού αναφοράς.

- **Συγγραφέας (Author):** Περιέχει το όνομα του κάθε αναφερόμενου ως συγγραφέα σε όλα τα έγγραφα. Σύνολο καταχωρισμένων συγγραφέων 196.
- **Τύπος στοιχείου (Item type):** Περιέχει τα έγγραφα καταναμημένα ανά είδος. Στην βιβλιογραφική μας ανασκόπηση χρησιμοποιήσαμε: 1 εισήγηση συνεδρίου (conference paper), 76 γενικά έγγραφα (document), 32 μπροσούρες (brochure), 13 με ερευνητικά δεδομένα (document::data), 47 επίσημα έγγραφα (document::official), 59 ηλεκτρονικά βιβλία (e-book), 3 ηλεκτρονικές κοινότητες (e-community), 2 ηλεκτρονικά βιβλία του Google (Googlebook), 24 διαδραστικές πλατφόρμες αναζήτησης όπου περιλαμβάνονται όλων των ειδών οι δυναμικές ιστοσελίδες και οι πλατφόρμες οι οποίες προσφέρουν αναζήτηση και εύρεση στοιχείων, εγγράφων, εκδόσεων κλπ. (interactive platform), 12 άρθρα επιστημονικών περιοδικών (journal article), 1 έντυπο βιβλίο (paperbook), 1 κεφάλαιο περιεχόμενο σε έντυπο βιβλίο (paperbook section), 14 παρουσιάσεις (presentation), 132 περιγραφικές καταχωρήσεις χρηματοδοτούμενων ερευνών IES (survey data::founded researches USA), 6 βίντεο (video), 64 ιστοσελίδες όπου περιλαμβάνονται όλων των ειδών οι δυναμικές ιστοσελίδες και οι πλατφόρμες οι οποίες προσφέρουν αναζήτηση και εύρεση στοιχείων, εγγράφων, εκδόσεων κλπ. (webpage), 1 άρθρο αναρτημένο σε ιστοσελίδα (webpage article)
- **Γλώσσα (Language):** 3 στην γερμανική (de), 1 στην δανική (dk), 23 στην ελληνική (el), 394 στην αγγλική (en) και 1 στην φιλανδική (fi).
- **Έτος έκδοσης (Year):** 1 το 1992, 1 το 193, 1 το 2002, 1 το 2003, 2 το 2004, 1 το 2005, 2 το 2006, 2 το 2007, 17 το 2008, 21 το 2009, 8 το 2010, 17 το 2011, 20 το 2012, 38 το 2013, 34 το 2014, 39 το 2015, 78 το 2016, 153 το 2017 και 5 χωρίς χρονολογία (χ.χ.).

Οι ομάδες κατηγοριών αφορούν στην προέλευση του εγγράφου (χώρα, οργανισμός κ.λπ.), στο περιεχόμενο (τις χώρες τις οποίες επηρεάζουν ως αυτοτελή κράτη είτε ως οργανισμοί), στοιχεία δημοσίευσης (περιοδικό, συνέδριο, κλπ.), το έτος περαίωσης αν πρόκειται για χρηματοδοτούμενη έρευνα που διερευνήθηκε στο δεύτερο μέρος της παρούσας και τέλος την

κατηγοριοποίησή τους ανάλογα με την κατάταξη που έλαβαν κατά την Επιλογή προς διερεύνηση των Τεκμηρίων ⁶².

- **Χώρα αναφοράς** μέσα στα έγγραφα Διεθνών Οργανισμών (Main Cat::Country)⁶³. Στην ομάδα έχουν καταχωριστεί και οι αντιστοιχίες της κάθε χώρας με τον οργανισμό στον οποίο υπόκειται.⁶⁴. Αξίζει να σημειωθεί εδώ πως έγγραφα των οργανισμών UNESCO, O.E.C.D. και ICILS καταχωρίστηκαν το κάθε ένα σε όλες τις χώρες στις οποίες αναφέρονται και οι οποίες είναι μέλη τους και «υπόκεινται» έτσι τα ντοκουμέντα άσκησης πολιτικής. Τα έγγραφα που αποτελούν τεκμήρια αυτόνομων πολιτικών αποφάσεων έχουν καταχωρηθεί σε άλλες ομάδες: Αμερική 6 (Alberta Canada, Argentina, Chile, Newfoundland and Labrador Canada, Ontario Canada, Uruguay), Ασία 3 (Hong Kong SAR, Korea, Thailand), Αυστραλία 1 (Australia), Ευρώπη (Περιλαμβάνει όλα τα σχετικά στοιχεία για τις χώρες της Ευρώπης ως ήπειρο, είτε αφορούν αποκλειστικά τις χώρες είτε αφορούν εξειδικευμένα στοιχεία της Ε.Ε. ανά χώρα.) 35, Ευρώπη (ανά χώρα) (Croatia, Czech Republic, Denmark, England, Finland, France, Germany, Greece, Italy, Kazakhstan, Lithuania, Luxembourg, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Russian Federation, Slovak Republic, Slovenia, Switzerland, Turkey), Διεθνή (International) Κατηγορία όπου περιλαμβάνονται πολλές χώρες⁶⁵ 91, U.S.A. 233.
- **Οργανισμός** (Main Cat): E.U. 110, ICILS 12, ISTE 33, OECD 6, UNESCO 42, U.S.A. (U.S Dep) 158, U.S.A.:CML 6.
- **Θεωρητικά κείμενα** (Main Cat::Theory) 49
- **Συνέδριο** (Meeting) αν πρόκειται για τεκμήριο πρακτικών ή παρουσίαση, 12 επί μέρους ομάδες

---

⁶² Ο πίνακας επισυνάπτεται στο CD που θα συνοδεύει την έντυπη έκδοση της διπλωματικής.

⁶³ Έτσι για παράδειγμα ο γεωγραφικός προσδιορισμός της Αμερικανικής ηπείρου φαίνεται εδώ να περιέχει μόνο 6 έγγραφα.

⁶⁴ Για παράδειγμα το σχόλιο της ερευνήτριας στην βάση δεδομένων για την Alberta Canada αναφέρει «Συμμετοχή από ICILS 2018». Για ευνόητους λόγους έκτασης της συγγραφής, αυτές οι λεπτομέρειες παραλείπονται και αναφερόμαστε μόνο σε αυτές που κρίνονται απαραίτητες για την υποστήριξη της εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, ο πιθανός μελλοντικός ερευνητής μπορεί εύκολα να ανατρέξει στα στοιχεία της βάσης δεδομένων.

⁶⁵ Τα έγγραφα ταξινομούνται και στις αντίστοιχες κατηγορίες Country::..... όπου ο προσδιορισμός είναι απλά γεωγραφικός. Περιλαμβάνει έγγραφα οργανισμών όπως ICILS, UNESCO, OECD, ISTE, IEA, ACER και συνεργασίες κάποιων από αυτών με την E.U.

- **Περιοδικό** (Periodical) αν πρόκειται για δημοσιευμένο άρθρο σε επιστημονικό περιοδικό, αριθμός περιοδικών 6 που περιλαμβάνουν στο σύνολο 11 άρθρα⁶⁶.
- **Εκδότης** (Publisher) 43
- **Ιστότοπος** (Site) 34
- **Έτος περαίωσης χρηματοδότησης για τις έρευνες IES** (Year::Award Period End: 9 το 2011, 6 το 2012, 5 το 2013, 9 το 2014, 7 το 2015, 8 το 2016, 21 το 2017, 21 το 2018, 23 το 2019, 8 το 2020, 11 το 2011 και 4 το 2022.

Στην αρχειοθέτηση και εφόσον είχε ολοκληρωθεί η επιλογή και η κατάταξη των τεκμηρίων όλων των Ερευνητικών Ερωτημάτων (βλέπε σελίδα 74), δημιουργήθηκαν και οι παρακάτω ομάδες εγγράφων.

- **Κατηγορία Τεκμηρίου ΚΤ Ι** (ΚΤ Ι Επιλογή 1), πρόκειται για τα βασικά έγγραφα που διερευνήθηκαν σε βάθος⁶⁷, 31 έγγραφα, σύμφωνα με τον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και τον Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74.
- **Κατηγορία Τεκμηρίου ΚΤ ΙΙ** (ΚΤ ΙΙ Επιλογή 2), από την κατάταξη στον πίνακα επιλογής των εγγράφων⁶⁸, 5 έγγραφα, σύμφωνα με τον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και τον Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74.
- **Κατηγορία Τεκμηρίου ΚΤ ΙΙΙ** (ΚΤ ΙΙΙ Επιλογή 3)⁶⁹, 6 έγγραφα, σύμφωνα με τον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και τον Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74.

---

⁶⁶ Για ένα από τα επιστημονικά άρθρα δεν κατέσται δυνατό να εντοπίσουμε τα στοιχεία της πρώτης δημοσίευσης. Πρόκειται για το Wilson, A. (1993) Towards an Integration of Content Analysis and Discourse Analysis: The Automatic Linkage of Key Relations in Text

⁶⁷ Ο πίνακας επισυνάπτεται στο CD που θα συνοδεύει την έντυπη έκδοση της διπλωματικής.

⁶⁸ Ομοίως

⁶⁹ Ο πίνακας επισυνάπτεται στο CD που θα συνοδεύει την έντυπη έκδοση της διπλωματικής.

- **Κατηγορία Τεκμηρίου ΚΤ ΙV** (ΚΤ ΙV Επιλογή 4)⁷⁰, 9 έγγραφα, σύμφωνα με τον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και τον Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74.
- **Κατηγορία Τεκμηρίου ΚΤ V** (ΚΤ V Μη επιλεγόμενα)⁷¹ 45 έγγραφα, σύμφωνα με τον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και τον Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74.
- **IES Υπό διερεύνηση έρευνες (2013-2017)** 103 περιλήψεις ερευνών, σύμφωνα με τον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72.

5.2.5 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων

Όπως φαίνεται και στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211, προκειμένου να επιλεχθούν τα τεκμήρια της έρευνας συντάχθηκε και ακολουθήθηκε το Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72. Συνοπτικά περιλαμβάνει τα κάτωθι βήματα-διαδικασίες του Παραρτήματος V:

- Με αριθμό **13** Σύλληψη και εκτέλεση της Κατηγοριοποίησης της Δεξαμενής Εγγράφων με κώδικες στο Atlas.ti-8, περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 31-34, στη σελίδα 213 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.
- Με αριθμό **14** Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης, Κωδικοποίηση, Επιλογή Κατηγοριών και κωδικών, περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 35-37, στη σελίδα 213 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.
- Με αριθμό **17** Επιλογή τεκμηρίων πρώτου και δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος της έρευνας, περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 40-42, στη σελίδα 214 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.

---

⁷⁰ Ομοίως

⁷¹ Ομοίως

- Με αριθμό **21** Δημιουργία του Πίνακα Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό και χώρα, περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 49-51, στη σελίδα 214 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.
- Με αριθμό **24** Αναζήτηση πηγών στο διαδίκτυο για την υποστήριξη των ετών έναρξης της χρηματοδότησης το 2013 με ταυτόχρονο "άνοιγμα" των λέξεων κλειδιών και των κατηγοριών των προγραμμάτων ένταξης των ερευνών. Αφορά στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα., περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 56-59, στη σελίδα 215 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.

Πριν οριστικοποιηθεί στην κατηγοριοποίηση της Συλλογής Δεδομένων στην εφαρμογή QDA η κατάταξη συγκεκριμένου αριθμού και περιεχομένου τεκμηρίων, προηγήθηκε η διαδικασία επιλογής τους με κριτήρια που αμέσως παρακάτω θα παραθέσουμε⁷².

Για την επιλογή και εξαίρεση τεκμηρίων από την συλλογή ντοκουμέντων που συγκεντρώθηκαν, συνάχθηκε το Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί.

CD⁷² Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στο συνοδευτικό έγγραφο «Αναφορά κατάταξης και επιλογής κεντρικών εγγράφων προς διερεύνηση» και τον αντίστοιχο «Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα» που επισυνάπτονται στο CD που συνοδεύει την εργασία και βέβαια στο κεφάλαιο [Μεθοδολογία και σχεδιασμός της έρευνας](#)

Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων

Ερευνητικά Ερωτήματα 1 & 2 ⁷³			
Είδος	Κριτήριο Εισαγωγής	Κριτήριο Εξαίρεσης	Παρατηρήσεις
Οργανισμός (Main Cat:: και Main Cat:: Country::)	Main Cat:: EU , Main Cat::Country:: USA , Main Cat:: OECD και Main Cat:: UNESCO	Όλοι οι υπόλοιποι οργανισμοί και χώρες.	11 έγγραφα του U.S. Department of Education των U.S.A. με ένα σύνολο σελίδων 787,
Ομάδα εγγράφων Item type::	Item type:: document official και Item type:: ebook . (το Item type:: IES Υπό διερεύνηση Έρευνες (2013-2017) συμμετέχει στα τεκμήρια του 3 ^{ου} Ερευνητικού Ερωτήματος, που όμως για λόγους ευαναγνωσίας του πίνακα, φαίνεται παρακάτω).	Όλα τα υπόλοιπα της ομάδας Item type::	56 έγγραφα της E.U. με ένα σύνολο σελίδων 2616, 23 έγγραφα της UNESCO με ένα σύνολο σελίδων 3820 και 6 έγγραφα του OECD με ένα σύνολο σελίδων 1187. Σύνολο εγγράφων 96, σύνολο σελίδων 8410
Πυκνότητα εμφανίσεων λέξεων κλειδιών στον τίτλο είτε στο περιεχόμενο των κειμένων ανά σελίδα εγγράφου.	Μέση Πυκνότητα εμφανίσεων των όρων: media, ict, digit, technolog, literacy, computer, code, computational, curriculum, information ανά σελίδα εγγράφου το 12,999 όροι/σελίδα	Μέση Πυκνότητα εμφανίσεων των όρων: media, ict, digit, technolog, literacy, computer, code, computational, curriculum, information ανά σελίδα εγγράφου	Η ομάδα αναφέρεται ως ΚΤ Ι Επιλογή 1 και περιλαμβάνει: 5 έγγραφα των U.S.A. σελίδες 351 18 έγγραφα της E.U. σελίδες 486

⁷³ Αναλυτικά βλέπε κεφάλαιο 5.2.5.1 Τεκμήρια 1ου και 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος στη σελίδα 77.

		μικρότερη του 5,772 όροι/σελίδα	4 έγγραφα της UNESCO, σελίδες 451 4 έγγραφα του OECD, σελίδες 279 Σύνολο εγγράφων 31, σύνολο σελίδων 1567. Βλέπε Πίν. 5.3 στη σελίδα 74.
Ημερομηνία δημοσίευσης	Νεότερα έγγραφα μη αλληλεπικαλυπτόμενα με παλαιότερα.	Εν γένει παλαιότερα έγγραφα, με βαρύνον κριτήριο όμως την αλληλοεπικάλυψη τους με νεότερα.	Λεπτομέρειες στο αρχείο Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στο συνοδευτικό της εργασίας CD.
Ερευνητικό Ερώτημα 3⁷⁴			
Είδος	Κριτήριο Εισαγωγής	Κριτήριο Εξαίρεσης	Παρατηρήσεις
Έρευνα	Χρηματοδοτούμενη για την εκπαίδευση, και περιεχόμενη στην δημοσιευμένη βάση δεδομένων του IES των U.S.A.	Κανένα	Συνολικά 1875 έρευνες
Τίτλος	Οποιαδήποτε λέξη που παραπέμπει στον Ψηφιακό Γραμματισμό.	Οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο έρευνας.	Συνολικά 285 έρευνες (έτη 2002-2017)

⁷⁴ Αναλυτικά βλέπε κεφάλαιο 5.2.5.2 Τεκμήρια 3ου Ερευνητικού Ερωτήματος στη σελίδα 80.

Χρονολογία χρηματοδότησης	Ιαν 2013- Δεκ 2017	2002-2012	Συνολικά 103 έρευνες.
---------------------------	--------------------	-----------	-----------------------

5.2.5.1 Τεκμήρια 1ου και 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος

Εκτός από την ομάδα τεκμηρίων ΚΤ Ι, τα έγγραφα ταξινομήθηκαν σε τέσσερις ακόμα κατηγορίες, τις ΚΤ ΙΙ, ΚΤ ΙΙΙ, ΚΤ ΙV και ΚΤ V (μη επιλεγόμενα) έτσι όπως παρατίθεται στο Πίν. 5.3 στη σελίδα 74. Το κόκκινο χρώμα αφορά στην ΚΤ Ι, το κίτρινο στην ΚΤ ΙΙ, το καφέ στην ΚΤ ΙΙΙ, το πράσινο στην ΚΤ ΙV και το λευκό στην ΚΤ V (μη επιλεγόμενα). Αυτό έγινε είτε γιατί η ενδεδειγμένη ανάγνωση των κειμένων υπέδειξε την αναγκαιότητα εμπλουτισμού της ΚΤ Ι επιλογής, είτε γιατί βρέθηκαν αλληλεπικαλυπτόμενα έγγραφα. Η τελική επιλογή και η επιβεβαίωσή της έγινε με σύγκριση όλων των παραπάνω εγγράφων, σε ένα σύνολο 47102 σχετικών όρων, 8410 σελίδων και συνολική μέση πυκνότητα εμφάνισης των όρων ανά σελίδα εγγράφου το 5,601 όπως φαίνεται και στον πίνακα 5.3 στη σελίδα 74 ⁷⁵.

Σύνολο σελίδων	Οργανισμός	αριθμός εγγράφων	Σελίδες ανά οργανισμό	Ποσοστό στην ομάδα επιλογής	Πυκνότητα εμφανίσεων των όρων στο σύνολο των σελίδων όλων των οργανισμών της ομάδας
1567	U.S.A.	5	351	22,40%	12,999
	E.U.	18	486	31,01%	
	UNESCO	4	451	28,78%	
	OECD	4	279	17,80%	
443	U.S.A.	3	12	2,71%	5,772
	E.U.	4	132	29,80%	
	UNESCO	1	299	67,49%	
	OECD	0	0	0,00%	
1344	U.S.A.	0	0	0,00%	5,438
	E.U.	3	186	13,84%	
	UNESCO	1	250	18,60%	
	OECD	2	908	67,56%	

⁷⁵ Αναλυτικά όλα τα σχετικά έγγραφα ανά χώρα, η αξιολόγηση τους με βάση την σχετικότητα στο τίτλο, στην νεότητα και στους περιεχόμενους όρους, μπορείτε να δείτε στο αρχείο Excel «Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα» στο συνοδευτικό της εργασίας CD.

⁷⁶Ομοίως με παραπάνω.

745	U.S.A.	1	261	35,03%	5,298
	E.U.	7	436	58,52%	
	UNESCO	1	48	6,44%	
	OECD	0	0	0,00%	
4311	U.S.A.	3	168	3,78%	2,997
	E.U.	24	1376	31,92%	
	UNESCO	16	2772	64,30%	
	OECD	0	0	0,00%	

Αναλυτικά:

- ομάδα ΚΤ Ι Επιλογή 1 επιλέχθηκαν 31 έγγραφα⁷⁷:

5 έγγραφα του U.S. Department of Education των U.S.A. με ένα σύνολο σελίδων 351, ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 22,40%, Τα D 89, 90, 142, 251, 282⁷⁸.

18 έγγραφα της E.U. με ένα σύνολο σελίδων 486 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 31,01%, Τα D 28, 35, 49, 70, 246, 248, 267, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 352 και 354.

4 έγγραφα της UNESCO με ένα σύνολο σελίδων 451 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 28,78%, Τα D 186, 188, 189 και 205.

4 έγγραφα του OECD με ένα σύνολο σελίδων 279 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 17,80%. Τα D 335, 336, 337 και 338.

Σύνολο σελίδων 1567 και μέσο ποσοστό μέσης πυκνότητας εμφανίσεων των όρων αναζήτησης στο σύνολο των σελίδων όλων των οργανισμών το 12,999 τοις χιλίοις.

- ομάδα ΚΤ ΙΙ Επιλογή 2 επιλέχθηκαν 8 έγγραφα:

3 έγγραφα του U.S. Department of Education των U.S.A. με ένα σύνολο σελίδων 12, ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 2,71%. Τα D 269, 270, 271,

⁷⁷ Κόκκινο χρώμα στον πίνακα

⁷⁸ Η ένδειξη D και ο αριθμός που ακολουθεί είναι το ID του εγγράφου στην εφαρμογή Atlas.ti-8. Μπορείτε να τα δείτε όλα στο αρχείο Excel «Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα» του συνοδευτικού της εργασίας CD. Οι ενδείξεις D(αρ) συνδέονται με την ιστοσελίδα ανάρτησης του τεκμηρίου, για την διευκόλυνση όποιου ερευνητή θελήσει να τα μελετήσει.

4 έγγραφα της E.U. με ένα σύνολο σελίδων 132 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 29,80%. Τα D 31, 212, 283, 351,

1 έγγραφο της UNESCO με ένα σύνολο σελίδων 299 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 67,49%. Το D 204 και

0 έγγραφο του OECD με ένα σύνολο σελίδων 0 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 0,00%.

Σύνολο σελίδων 443 και μέσο ποσοστό μέσης πυκνότητας εμφανίσεων των όρων αναζήτησης στο σύνολο των σελίδων όλων των οργανισμών το 5,772 τοις χιλίοις.

- ομάδα KT III Επιλογή 3 επιλέχθηκαν 6 έγγραφα:

0 έγγραφα του U.S. Department of Education των U.S.A. με ένα σύνολο σελίδων 0 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 0,00%,

3 έγγραφα της E.U. με ένα σύνολο σελίδων 186 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 13,84%, Τα D 34, 71, 303

1 έγγραφο της UNESCO με ένα σύνολο σελίδων 250 ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο 18,60%. Το D 185

2 έγγραφα του OECD με ένα σύνολο σελίδων 908 ποσοστό στο σύνολο 67,56%. Τα D 68 και 339,

Σύνολο σελίδων 1344 και μέσο ποσοστό μέσης πυκνότητας εμφανίσεων των όρων αναζήτησης στο σύνολο των σελίδων όλων των οργανισμών το 5,438 τοις χιλίοις.

- ομάδα KT IV Επιλογή 4 επιλέχθηκαν 9 έγγραφα:

1 έγγραφο του U.S. Department of Education των U.S.A. με ένα σύνολο σελίδων 261 ποσοστό στο σύνολο 35,03%, Τα D 26

7 έγγραφα της E.U. με ένα σύνολο σελίδων 436 ποσοστό στο σύνολο 58,52%, Τα D 77, 84, 85, 93, 168, 169 και 293,

1 έγγραφο της UNESCO με ένα σύνολο σελίδων 48 ποσοστό στο σύνολο 6,44%. Τα D 56

0 έγγραφο του OECD με ένα σύνολο σελίδων 0 ποσοστό στο σύνολο 0,00%.

Σύνολο σελίδων 745 και μέσο ποσοστό μέσης πυκνότητας εμφανίσεων των όρων αναζήτησης στο σύνολο των σελίδων όλων των οργανισμών το 5,298 τοις χιλίοις.

- ομάδα KT V Μη Επιλεγόμενα 43 έγγραφα:

2 έγγραφα του U.S. Department of Education των U.S.A. με ένα σύνολο σελίδων 163 ποσοστό στο σύνολο 3,78%, Τα D 240, 259,

24 έγγραφα της E.U. με ένα σύνολο σελίδων 1376 ποσοστό στο σύνολο 31,92%. Τα D 13, 14, 15, 16, 50, 52, 53, 61, 66, 67, 69, 83, 150, 151, 167, 183, 184, 214, 215, 254, 256, 268, 284, 315,

16 έγγραφα της UNESCO με ένα σύνολο σελίδων 2772 ποσοστό στο σύνολο 64,30%. Τα D 37, 64, 76, 190, 206, 207, 208, 238, 244, 275, 277, 278, 288, 318, 320, 323,

0 έγγραφο του OECD με ένα σύνολο σελίδων 0 ποσοστό στο σύνολο 0,00%.

Σύνολο σελίδων 4311 και μέσο ποσοστό μέσης πυκνότητας εμφανίσεων των όρων αναζήτησης στο σύνολο των σελίδων όλων των οργανισμών το 2,997 τοις χιλίοις.

5.2.5.2 Τεκμήρια 3^{ου} Ερευνητικού Ερωτήματος

Κατά την αρχική αναζήτηση βιβλιογραφικών πηγών είχαν εντοπιστεί 30 έρευνες που χρηματοδοτούνται από το IES των Η.Π.Α. και ήταν ενταγμένες σε 5 προγράμματα. Κατά την διεξαγωγή όμως της φάσης οριστικοποίησης των τεκμηρίων προς διερεύνηση, διευρύνθηκε η δεξαμενή στο σύνολο των προγραμμάτων για την Εκπαίδευση στις Η.Π.Α., εφόσον έγινε αντιληπτό πως υπήρχαν στο περιεχόμενο των περιλήψεών τους, όροι που αφορούσαν άμεσα το αντικείμενο της έρευνας και που σε πρώτη ανάγνωση, εφόσον δεν περιέχονταν στον τίτλο, δεν είχαν εντοπιστεί⁷⁹.

Έτσι ως αποτέλεσμα μπορούμε να αναφέρουμε πως από 1915 έρευνες για την εκπαίδευση, με αφετηρία το έτος 2001, επιλέξαμε, ως συναφείς με το θέμα μας, 103 χρηματοδοτούμενες

---

⁷⁹ Εικ. 5.2 στη σελίδα 184 απόσπασμα από το φύλλο «IESdata συνολικά» του αρχείου Excel «Έρευνες μέχρι και το 2017» που επισυνάπτεται στο συνοδευτικό CD.

έρευνες⁸⁰, με αφετηρία χρονολογική το έτος 2013. Στη βάση δεδομένων μας στο Atlas.ti-8, οι 103 αυτές έρευνες φαίνονται στην ομάδα εγγράφων «IES Υπό διερεύνηση έρευνες (2013-2017)» (βλέπε εικ. 5.2 Αρχική Δεξαμενή Τεκμηρίων για το Ερώτημα 3 στη σελίδα 187). Η έρευνα μας περιέλαβε όλους τους τίτλους που εγκρίθηκαν και φαίνονται αναρτημένοι στο διαδίκτυο από το 2013 μέχρι και τον Νοέμβριο του 2017⁸¹. Αποτελείται από τις έρευνες που χρηματοδοτήθηκαν από το IES των Η.Π.Α., μέσα από όλα ανεξαιρέτως τα προγράμματα για την εκπαίδευση, έτσι όπως καταγράφονται στην βάση δεδομένων του IES, με μόνο κριτήριο επιλογής την άμεση ή έμμεση αναφορά τους στον ψηφιακό γραμματισμό, είτε αφορούσε το πρόγραμμα ένταξης, τον τίτλο είτε το περιεχόμενο της περίληψης (Βλέπε Εικ. 5.3 Επιλεγμένες έρευνες ως τεκμήρια του Ερωτήματος 3 στη σελίδα 187).

Η απουσία περίληψης αντίστοιχων ερευνών της Ε.Ε. αποτελεί έναν περιορισμό της έρευνάς μας για τον οποίο έχουμε αναφερθεί εκτενώς στο κεφάλαιο 3.2 Το αντιληπτικό μας Περίγραμμα και τα Συμπεράσματα από την Βιβλιογραφική Ανασκόπηση κεφάλαιο. Εν συντομία να πούμε πως δεν κατέστη δυνατή η εκμείωση ασφαλών πληροφοριών και δεδομένων καθότι η πλατφόρμα αναζήτησης, που εξυπηρετεί κατά τα λοιπά άψογα τα ζητήματα διαφάνειας της Ε.Ε., δεν παρείχε εργαλεία τέτοια ώστε να συγκεντρώνονται σε ένα αρχείο όλα τα δεδομένα, όλες οι συντομογραφίες των προγραμμάτων όπου συνδέονται οι τίτλοι, τα ποσά με τα οποία χρηματοδοτήθηκαν. Ακόμα και οι έρευνες για την εκπαίδευση όλων των ετών, η μόνη αφετηρία που θα μπορούσε θεμελιώσει την διερεύνηση μας, έφταναν ένα γενικό σύνολο 17004 εγγράφων, για τις οποίες η πλατφόρμα έδινε υπολογιστικά φύλλα με μέγιστο αριθμό εγγράφων τις 100. Ακόμα όμως και αυτά τα φύλλα δεν περιείχαν τα ποσά που διατέθηκαν. Για ένα ασφαλές συμπέρασμα απαιτείτο μεγάλος χρόνος και επίπονη εργασία διαπίστωσης των δεδομένων από κάθε ιστοσελίδα, την αφιερωμένη σε κάθε έρευνα από τις 17004. Τα χρονικά όρια της διπλωματικής μας εργασίας δεν επέτρεπαν την βαθιά διερεύνηση των χρηματοδοτούμενων από την Ε.Ε. ερευνών με περιεχόμενο την Εκπαίδευση και ειδικότερα τον Ψηφιακό Γραμματισμό.

---

⁸⁰ Εικ. 5.3 στη σελίδα 184 απόσπασμα από το φύλλο «IES Υπό διερεύνηση έρευνες» του αρχείου Excel «Έρευνες μέχρι και το 2017» που επισυνάπτεται στο συνοδευτικό CD.

⁸¹ Η έρευνα με το μεγαλύτερο ID (2086) είναι η The STELLAR Project: Phase 2 <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2086> και ημερομηνία έγκρισης τον Ιανουάριο του 2017

5.2.6 Κατηγοριοποίηση και Κώδικες

Για να επιτευχθεί η πληρέστερη κατανόηση των εκπαιδευτικών πολιτικών στον Ψηφιακό Γραμματισμό κρίθηκε σκόπιμη η θεματική χαρτογράφησή τους σε κατηγορίες. Για την κατηγοριοποίηση χρησιμοποιήθηκε η υπάρχουσα έρευνα των Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 293) καθώς και νέες που δημιουργήθηκαν για την εξυπηρέτηση των ιδιαίτερων αναγκών της παρούσας. Πλήρης αναφορά στις βιβλιογραφικές πηγές των όρων που συμμετέχουν στους κώδικες, σε όλες τις υποκατηγορίες και τις κατηγορίες της έρευνας υπάρχει στην τελευταία δεξιά στήλη των Πίν. 5.4 έως και 5.40 στις σελίδες 85 έως και 105. Προκειμένου να στοιχειοθετηθεί το πλαίσιο αναφοράς όλων των κατηγοριών, συνετάχθει το 3.2 Η διεθνής βιβλιογραφία για τους όρους που συμμετέχουν στην έρευνα στη σελίδα 20.

Όπως φαίνεται και στο Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211, προκειμένου να κωδικοποιήσουμε τις παραμέτρους που υπεισέρχονται, αναλύουν και συνθέτουν ταυτόχρονα τους όρους «Εκπαιδευτικές Πολιτικές» για τον «Ψηφιακό Γραμματισμό», τον τίτλο δηλαδή της εργασίας μας, ακολουθήσαμε τα κάτωθι βήματα-διαδικασίες του Παραρτήματος V:

- Με αριθμό **18** Κατηγοριοποίηση κωδικών, όπου περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 43-44, στη σελίδα 214 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.
- Με αριθμό **22** Κωδικοποίηση τεκμηρίων, όπου περιλαμβάνονται τα κριτήρια φερεγγυότητας με αριθμό 52-53, στη σελίδα 215 του Παραρτήματος V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας στη σελίδα 211.

Προκειμένου το σημεινόμενο περιεχόμενο των έγγραφων τεκμηρίων να μετασχηματιστεί, μέσω μίας αντικειμενικής και συστηματικής εφαρμογής των επιστημονικών κανόνων κατηγοριοποίησης, σε δεδομένα που μπορούν να συνοψιστούν και να συγκριθούν, χρησιμοποιήσαμε έναν βασικό σταθμισμένο από άλλους ερευνητές (Frau-Meigs κ.ά., 2017)⁸² άξονα στον οποίο προσθέσαμε, κατηγορίες και κωδικούς ώστε αφενός εστιάζοντας να αποτυπώσουμε με μεγαλύτερη σαφήνεια τον παράγοντα των παιδαγωγικών συνιστωσών του

---

⁸² Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education. Ανακτήθηκε από <https://online.vitalsource.com/#/books/9781317242277/cfi/6/44!/4/2/2@0:0>

θέματος μας, αφετέρου να προσδιορίσουμε τους όρους κατηγοριοποίησης και κωδικογράφησης των χρηματοδοτούμενων από το IES των Η.Π.Α. ερευνών.

Χρησιμοποιήσαμε καταρχήν την σταθμισμένη κωδικοποίηση που παρουσιάζεται στην βασική έρευνα αναφοράς μας και που αναπτύσσουμε με λεπτομέρειες παρακάτω. Η έρευνα των Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons*. Taylor & Francis, δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2017, μόλις ένα μήνα πριν την αφετηρία της βιβλιογραφικής μας έρευνας στο θέμα και αποτελεί ένα ικανότατο πόνημα. Κατά την χρήση των σταθμισμένων όρων και κατηγοριών που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς στην έρευνά τους προέκυψε πως παρουσιάζοταν μία, εκτενής σε διαστάσεις ανάλυση και μέτρηση του όρου «εκπαιδευτική πολιτική». Η κατηγοριοποίηση που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς, πιστή στα ερευνητικά τους ερωτήματα, επικεντρώνεται στις «δομές». Κάτι τέτοιο βέβαια ουδόλως δεν θέτει επ' αμφιβόλω την προαναφερθείσα έρευνα, εφόσον υπηρετεί πιστά τον τίτλο της, αναφερόμενη εν γένει στις «πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ευρώπη». Έτσι θεωρήθηκε σωστό να περιληφθούν όροι που αφορούν άμεσα και ευθέως στην παιδαγωγική επιστήμη.

Στο μεγαλύτερο μέρος της κατηγοριοποίησής μας χρησιμοποιήσαμε ως βάση την προτεινόμενη από τους Frau-Meigs, Velez, & Michel, (2017), άμεσα ωστόσο την διευρύναμε ώστε εν τέλει να αποτελέσει ένα ικανό μέτρο για τις καθαρά παιδαγωγικές διαστάσεις του θέματος μας. Η διεύρυνση αυτή καθώς και η ένταξη όπως και η σύνθεσή της σε κατηγορίες ως οργανικό κομμάτι της προϋπάρχουσας σταθμισμένης βάσης κατηγοριών των (Frau-Meigs κ.ά., 2017), είναι ένα από τα νεωτεριστικά στοιχεία που τολμάει η παρούσα έρευνα, στην κρίση της ακαδημαϊκής κοινότητας και των μελλοντικών ερευνητών για διόρθωση είτε για εξέλιξη. Έτσι προστέθηκαν κατηγορίες κωδικοποίησης όρων και εννοιών σχετικές με κείμενα αναφοράς όπως τα:

- i) Από τον Sofos, (2011, σσ 59, 69, 73, 74),
- ii) Κατηγορίες ικανοτήτων NET*S ISTE όπως αναφέρονται στον Sofos, (2011, σ 70),
- iii) Κατηγορίες ικανοτήτων UK συνυφασμένες με το εθνικό πρόγραμμα σπουδών της Μεγάλης Βρετανίας στο εξεταζόμενο πεδίο, όπως αναφέρονται στον Sofos, (2011, σ 70)

- iv) Rafferty & Steyaert (2007)⁸³, αναφορά από Sofos, (2011, σ 68)
- v) Tulodziecki (1997)⁸⁴, αναφορά από Sofos, (2011, σ 70)
- vi) Την ταξινόμια Bloom για τα ψηφιακά μέσα που αναφέρει ο Churches, A. (2009). Bloom's Digital taxonomy (σ 7), ενώ σχηματική αναπαράσταση μπορείτε να δείτε στο Fractus Learning (χ.χ.) Bloom's Digital Taxonomy (σ 1)

Από την ερευνήτρια προστέθηκαν επίσης δύο κατηγορίες, κρίσιμες κατά την άποψή της σε μία ποσοτική κατά βάση εκτίμηση που βασίζεται όμως στην παραμετροποίηση των ποιοτικών στοιχείων του περιεχομένου της έρευνας,

- i) Διάσταση προσέγγισης: α. Παιδαγωγική, β. Πολιτική, γ. Οικονομική. Κάθε μία αφορά ένα ιδιαίτερο σύνολο από κώδικες, που έχουν ως περιεχόμενο το, κατά την γνώμη της ερευνήτριας, σημαινόμενο στον όρο. Υπολογίζονται αυτόματα από τον αντίστοιχο πίνακα του Excel «Κατηγορίες»⁸⁵, ως άθροισμα των κωδικών που αφορούν και δίνουν εν τέλει την κατεύθυνση του κειμένου μέσα στο ίδιο το κείμενο, αλλά, και κατ' επέκταση, του εξεταζόμενου Οργανισμού μέσα στο σύνολο των τεκμηρίων που διερευνήθηκαν⁸⁶.
- ii) Μοντέλο διακυβέρνησης: α. Νεοφιλελεύθερο, β. Δημοκρατικό. Κάθε ένα μοντέλο υπολογίζεται αυτόματα στον πίνακα του Excel «Κατηγορίες»⁸⁷, στη βάση της παραμετροποίησης των κωδικών που αφορούν στη διάσταση προσέγγισης που έχει το κείμενο (Παιδαγωγική, Πολιτική και Οικονομική), ούτως ώστε να προκύπτει η διακριτή σχέση ανάμεσα που οδηγεί στην ένταξη του κειμένου στην μία ή στην άλλη κατηγορία⁸⁸. Η προσθήκη αυτή στηρίζεται και παραμετροποιείται στην βάση της σχετικής αναφοράς των Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 271) που επισημαίνουμε στο κεφάλαιο 3.2 Η διεθνής βιβλιογραφία για τους όρους που συμμετέχουν στην έρευνα στη σελίδα 20. Για την διάκριση ανάμεσα στο περιεχόμενο των όρων νεοφιλελεύθερο

⁸³ Rafferty, J. and Steyaert, J. (2007) Social work in a digital society In, Lymbery, Mark and Postle, Karen (eds.) Social Work: a Companion to Learning. London, UK, SAGE pp. 301-320

⁸⁴ Tulodziecki, G. (1997). Medien in Erziehung und Bildung. Grundlagen und Beispiele einer handlungs- und entwicklungsorientierten Medienpädagogik. 3. Aufl. Bad Heilbrunn: Klinkhardt.

⁸⁵ Περισσότερα στο επισυναπτόμενο CD Πίνακα Κατηγοριών που περιέχει όλους τους σχετικούς με την ανάλυση πίνακες και διαγράμματα.

⁸⁶ Ομοίως.

⁸⁷ Ομοίως.

⁸⁸ Περισσότερα στο συνοδευτικό CD Πίνακα Κατηγοριών που περιέχει όλους τους σχετικούς με την ανάλυση πίνακες και διαγράμματα.

και δημοκρατικό και τον ορισμό τους στηριχθήκαμε στην μελέτη των Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 271).

Δημιουργήθηκαν δύο πίνακες Excel για την κατηγοριοποίηση, εισαγωγή και ανάλυση των δεδομένων: Το φύλλο Excel «Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης» που αφορά στα Ερευνητικά Ερωτήματα 1 και 2 και το «Έρευνες IES» που αφορά ειδικά στο Ερώτημα 3. Ο διαχωρισμός έγινε μόνο για το ευανάγνωστο των πινάκων. Και οι δύο πίνακες περιέχουν περίπου τις ίδιες κατηγορίες όπως θα αναλύσουμε παρακάτω. Η Κωδικογράφηση στα αποσπάσματα όμως διαφέρει όπως και η στάθμιση, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις διαφορετικές δεξαμενές εγγράφων και βέβαια τα ερευνητικά ερωτήματα, έτσι όπως τοποθετήθηκαν. Αμέσως μετά στο κεφάλαιο 5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα στη σελίδα 106 εξηγούμε το πως έγινε αυτό. Τα φύλλα Excel «Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης» και «Έρευνες IES» μπορεί κάποιος να τα δει στο αρχείο Excel «Κατηγορίες»⁸⁹. Απόσπασμα του πρώτου πίνακα φαίνεται στην Εικ. 6.1 Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης στη σελίδα 195. Οι πρώτες οκτώ (8) σειρές εγγραφών αφορούν καθαρά την οργάνωση του.

Η πρώτη γραμμή με τίτλο **Κατηγορίες** δεν έχει αύξοντα αριθμό, και αφορά μόνο την ονομασία των κατηγοριών όπως δηλώνει και ο τίτλος της στήλης. Για την καλύτερη διαχείριση του χώρου του υπολογιστικού φύλλο, στην γραμμή που της αντιστοιχεί εισήχθησαν αριθμοί όπως για παράδειγμα 4(7). Ο πρώτος είναι ο αύξοντας αριθμός του τεκμηρίου μέσα στο αρχείο «Κατηγορίες». Ο δεύτερος, μέσα σε παρένθεση, αντιστοιχεί στον αύξοντα αριθμό που έχει πάρει το τεκμήριο στο φύλλο Τελική Επιλογή (φιλτραρισμένη μόνο κατά το "Επιλογή 1") του συνοδευτικού αρχείου Excel "Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα". Έτσι γίνεται κατορθωτή η άμεση και εύκολη αντιπαραβολή των στοιχείων των δύο αρχείων. Κάθε εγγραφή έχει συσχετιστεί με υπερσύνδεση.

Η πρώτη σειρά δεδομένων περιέχει τον **Αριθμό D στο Atlas.ti-8**. Είναι ο αριθμός με τον οποίο έχει καταχωρηθεί το έγγραφο στην εφαρμογή QDA, ώστε να το καθιστά άμεσα προσβάσιμο και ελέγξιμο, και ως προς το περιεχόμενο του αλλά και ως προς την κωδικοποίηση που εμείς αποδώσαμε στο κείμενο. Ο αριθμός αυτός είναι χρήσιμος στην αναζήτηση των στοιχείων, της διαδικασίας και της αιτιολόγησης επιλογής του τεκμηρίου, στην εφαρμογή QDA όπου έχουν

---

⁸⁹ Βλέπε επισυναπτόμενο στην εργασία CD.

εισαχθεί ως παρατηρήσεις, αλλά και στο αρχείο Excel «Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα»⁹⁰.

Η δεύτερη σειρά περιέχει τον **Αριθμό σελίδων του τεκμηρίου**. Ο αριθμός των σελίδων μετρήθηκε επί του οργανικού περιεχομένου του τεκμηρίου. Δεν περιέχει δηλαδή σημειώσεις, παραρτήματα, πίνακες και βιβλιογραφίες. Έχει εισαχθεί στο απόσπασμα της εφαρμογής QDA στο οποίο είναι συνδεδεμένος. Στον Πίνακα Έρευνες IES μένει κενό εφόσον δεν έχει λόγο μέτρησης, βλέπε κεφάλαιο 5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα στη σελίδα 106.

Η τρίτη σειρά περιέχει τον **Αριθμό λέξεων του τεκμηρίου**. Ο Κώδικας αφορά στον συνολικό, «οργανικό» αριθμό λέξεων όλου του βασικού κειμένου του τεκμηρίου. Δεν περιέχει λίστα περιεχομένων, σημειώσεις, πίνακες, παραρτήματα και βιβλιογραφίες. Υπολογίζεται αυτόματα από τα αποσπάσματα στα οποία είναι συνδεδεμένος στο Atlas.ti-8. Κρίθηκε απαραίτητος για την εξαγωγή των αριθμητικών αποτελεσμάτων. Στον Πίνακα Έρευνες IES μένει κενό εφόσον δεν έχει λόγο μέτρησης, επειδή οι κώδικες συναρτώνται με «μοναδικές» λέξεις και όχι νοηματικές παραγράφους, βλέπε κεφάλαιο 5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα στη σελίδα 106.

Η τέταρτη σειρά περιέχει το **Έτος έκδοσης του τεκμηρίου**. Ο κώδικας συναρτάται στο έγγραφο και ονοματίζεται ως ο αριθμός του έτους έκδοσης. Για κάθε οργανισμό ή χώρα τα τεκμήρια έχουν τοποθετηθεί ανά χρονολογική σειρά, ώστε να είναι συγκρίσιμα μέσα στον χρόνο δημοσίευσής τους.

Η πέμπτη σειρά περιέχει τον **Οργανισμό**. Ο κώδικας συναρτάται στο απόσπασμα που περιέχει και ονοματίζεται ως: E.U., U.S.A., UNESCO ή O.E.C.D. Τα τεκμήρια έχουν τοποθετηθεί σε ομάδες, ανάλογα με τον εκδότη οργανισμό τους.

Η έκτη σειρά περιέχει τον **Βιβλιογραφικό Τίτλο του Τεκμηρίου**. Ο κώδικας συναρτάται στο απόσπασμα που περιέχει τον τίτλο. Όταν οι τίτλοι των τεκμηρίων είναι πολύ μεγάλοι, για διευκόλυνση του αναγνώστη-μελετητή περικόπτονται έτσι ώστε να είναι άμεσα συγκρίσιμοι με τα συνοδευτικά αρχεία. Ολόκληρος ο τίτλος αναφέρεται στο σχόλιο του αποσπάσματος

---

⁹⁰ Βλέπε συνοδευτικό CD.

στην εφαρμογή QDA και βέβαια στην βιβλιογραφία. Ο τίτλος κάθε τεκμηρίου περιέχει υπερσύνδεση στο αντίστοιχο έγγραφο που είναι αναρτημένο στο διαδίκτυο.

Η έβδομη σειρά περιέχει τον τίτλο «**Αριθμός Λέξεων / Βαρύτητα**». Στον Πίνακα Έρευνες IES έχει μόνο μία στήλη εφόσον, όπως θα εξηγήσουμε παρακάτω αναλυτικά, δεν υπήρχε λόγος μετασχηματισμού των αποτελεσμάτων σε αυτό το σημείο. Στον Πίνακα Κατάταξης και Στάθμισης όμως, (1^ο και 2^ο Ερευνητικό Ερώτημα), αφορά τον «Αριθμό Λέξεων» και την «Βαρύτητα» (β.)⁹¹ στοιχεία των δύο επιμέρους στηλών του κάθε εξεταζόμενου τεκμηρίου.

Οι επόμενες σειρές περιέχουν τις Κατηγορίες και τους Κώδικες της κάθε μίας. Οι Κατηγορίες 08 έως και 15 αφορούν στο Ερώτημα 1 Κατευθυντήριες Γραμμές, Όροι και Διατυπώσεις και στο Ερώτημα 3 Ζητήματα Αιχμής. Όλες οι Κατηγορίες 08 - 15 χαρακτηρίστηκαν ως «Είδος»: Παιδαγωγική – Εκπαιδευτική (Π-Ε), Πολιτική (ΠΟΛ) ή Οικονομική (ΟΙΚ). Οι Κατηγορίες 16 και 17 αφορούν το Ερώτημα 2 Μοντέλα Ανάπτυξης και υπολογίζονται επί των δεδομένων εκάστου Είδους των προαναφερόμενων. Οι κατηγορίες 18 έως και 22 αφορούν αποκλειστικά στο Ερώτημα 3 Ζητήματα Αιχμής. Οι πίνακες που ακολουθούν είναι στην πραγματικότητα αποσπάσματα ενός μόνο πίνακα που υπάρχει σε φύλλο Excel με τίτλο «Ευρετήριο κατηγοριών και κωδικών» στο αρχείο «Κατηγορίες» που βρίσκεται στο συνοδευτικό της εργασίας CD. Για λόγους ευαναγνωσίας παραθέτουμε εδώ τα αποσπάσματά του σε κάθε εξεταζόμενη κατηγορία. Κάθε πίνακας περιέχει μία γραμμή αφιερωμένη στη στάθμιση των κωδικών που περιέχει. Λεπτομέρειες για την στάθμιση θα βρείτε στο επόμενο κεφάλαιο 5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα στη σελίδα 106. Η πρώτη στήλη του πίνακα περιέχει την αριθμητική και λεκτική ονομασία του κώδικα. Η δεύτερη περιέχει το Είδος: Παιδαγωγικό-Εκπαιδευτικό (Π-Ε), Πολιτικό (ΠΟΛ) ή Οικονομικό (ΟΙΚ), λεπτομέρειες των οποίων θα βρείτε στο κεφάλαιο 5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα στη σελίδα 106. Η τρίτη στήλη περιέχει τον ή τους αριθμούς των Ερευνητικών Ερωτημάτων που αφορά ο κώδικας. Η τέταρτη στήλη περιέχει την σχετική βιβλιογραφία.

Η όγδοη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου** και δεν χαρακτηρίζεται ως Είδος πράγμα που σημαίνει πως δεν μετέχει άμεσα στην ποσοτικοποίηση

---

⁹¹ Βλέπε κεφάλαιο 5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφηση και Αποσπάσματα στη σελίδα 107.

των κωδικών που αφορούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Περιέχει 6 κώδικες. Οι πέντε πρώτοι αφορούν στα τεκμήρια των Ερευνητικών Ερωτημάτων 1 και 2 ενώ ο έκτος αφορά στα τεκμήρια του Ερευνητικού Ερωτήματος 3. Όλοι οι Κώδικες της Κατηγορίας είναι αποκλειστικοί, πράγμα που σημαίνει πως το τεκμήριο δεν μπορεί να ταξινομηθεί ταυτόχρονα σε άλλο Διοικητικό Είδος.

Πίν. 5.4 Κατηγορία 08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου			
Ονομασία	Είδος	Τεκμήρια	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες δεν χαρακτηρίζονται ως Είδος πράγμα που σημαίνει πως δεν μετέχουν άμεσα στην ποσοτικοποίηση των κωδικών που αφορούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Οι κώδικες του αφορούν στα τεκμήρια του κάθε Ερευνητικού Ερωτήματος. Κάθε ένας είναι αποκλειστικός, πράγμα που σημαίνει πως το τεκμήριο δεν μπορεί να ταξινομηθεί ταυτόχρονα σε άλλο Διοικητικό Είδος.			
08 01 Απόφαση		1 & 2	Περιλαμβάνει α. Την επίσημη πολιτική επί των εκπαιδευτικών θεμάτων των U.S.A. β. Τα αντίστοιχα της Ε.Ε. γ. Τους εκπαιδευτικούς στόχους του Ο.Ε.Κ.Δ. δ. Τους στόχους εκπαίδευσης της UNESCO. Βλέπε Σημείωση 3 του Πίνακα
08 02 Οδηγία		1 & 2	
08 03 Πρόταση Επιτροπής		1 & 2	
08 04 Ερευνητικά δεδομένα		1 & 2	
08 05 Άλλο		1 & 2	
08 06 Χρηματοδοτούμενη Έρευνα IES		3	Περιλαμβάνει όλες τις χρηματοδοτούμενες έρευνες του IES των ΗΠΑ. Βλέπε Σημείωση 4 του Πίνακα

Η ένατη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 09 Ορισμός (definition)**, ως Είδος χαρακτηρίζεται (Π-Ε) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Περιέχει πέντε κώδικες (09 01 έως 19 05). Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.5 Κατηγορία 09 Ορισμός (definition)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.				
7	09 01 Εκπαίδευση στα Μέσα (media education)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017 σσ 24, 293), Sofos (2011, σ 59)
8	09 02 Πληροφοριακός γραμματισμός (information literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
9	09 03 Γραμματισμός στους Η/Υ (computer literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
10	09 04 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
11	09 05 Γραμματισμός στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL Media and Information Literacy)	Π-Ε	1 & 3	UNESCO "Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines" (2013, σσ 156-157).

Η δέκατη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 10 Συναφείς Όροι**, ως Είδος χαρακτηρίζεται (Π-Ε) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Περιέχει 23 Κώδικες (10 01 έως 10 23). Πρόκειται για

Όρους που αναφέρονται στην βιβλιογραφία αλλά δεν είναι τόσο συχνοί ή είναι πολύ εξειδικευμένοι. Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.6 Κατηγορία 10 Συναφείς Όροι				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Όροι που αναφέρονται στην βιβλιογραφία αλλά δεν είναι τόσο συχνοί ή είναι πολύ εξειδικευμένοι. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.				
12	10 01 Αλφαριθμητισμός στις ΤΠΕ (ICT Alphabetism)	Π-Ε	1 & 3	Sofos (2011, σ 59)
13	10 02 Γραμματισμός στη Φωτογραφία (Photography Literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
14	10 03 Γραμματισμός στις ΤΠΕ (ICT Literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
15	10 04 Κατάρτιση Γραμματισμού στα Μέσα (Media Literacy training)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
16	10 05 Όροι: Ικανότητα (Competence)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
17	10 06 Ικανότητες στις ΤΠΕ (ICT Competencies)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
18	10 07 Λειτουργικός Γραμματισμός (Functional Literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
19	10 08 Εγγράμματος στα Μέσα (media-literate)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
20	10 09 Ικανότητα στα Μέσα (media competence)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
21	10 10 Γραμματισμός στα Μέσα (media literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
22	10 11 Οπτικοακουστικός Γραμματισμός (Audiovisual Literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
23	10 12 Οπτικός Γραμματισμός (Visual Literacy)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
24	10 13 ΤΠΕ (ICT)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
25	10 14 Ψηφιακή Ικανότητα (Digital Competence)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
26	10 15 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (education technology)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από U.S. Department of Education (2016) πρόγραμμα εντασσόμενων ερευνών με ID=10
27	10 16 Τεχνολογίες (technologies)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από U.S. Department of Education (2017, σ 1) έρευνα με ID=2058, (2017, σ 1) με ID=1941 και άλλες
28	10 17 Ψηφιακή Ανάγνωση (digital reading)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από U.S. Department of Education (2016, σ 1) έρευνα με ID=1778

29	10 18 Λειτουργία βασισμένη στους Η/Υ (computer based function)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από U.S. Department of Education (2017, σ 1) έρευνα με ID=2023 και (2014, σ 1) με ID=1517
30	10 19 Επικοινωνιακή Ικανότητα (communicative competence)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης, από UNESCO "Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines" (2013, σσ 156, 157).
31	10 20 Ψηφιακά Υποστηριγμένη Εκπαίδευση (digitally supported education)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης, από Ε.Υ. "Coding and Computational Thinking" (2016, σ 4), U.S.Department "Future ready Learning ..." (2016) και άλλα έγγραφα
32	10 21 Γραμματισμός μέσω Ιστού (web-mediated literacy)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης, από U.S. Department of Education (2014, σ 1) έρευνα με ID=1510
33	10 22 Γραμματισμός Δεδομένων (data literacy)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από U.S. Department of Education "Reimagining the Role of Technology in Education ..." (2017)
34	10 23 Ψηφιακή Μάθηση (digital learning)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από U.S. Department of Education (2016, σ 1) έρευνα με ID=1778

Η ενδέκατη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 11 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)**, ως Είδος χαρακτηρίζεται (ΠΟΛ) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Περιέχει 6 Κώδικες (11 01 έως 11 06). Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.7 Κατηγορία 11 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.				
35	11 01 Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools)	ΠΟΛ	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σ 293)
36	11 02 Αρχή για την Εκπαίδευση στα Μέσα (Media Education Authority)	ΠΟΛ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
37	11 03 Ενδουπουργικός μηχανισμός (Inter-ministerial mechanism)	ΠΟΛ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
38	11 04 Σύνδεση με άλλους φορείς (Link with other actors)	ΠΟΛ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
39	11 05 Συρρυθμιστικός μηχανισμός (co-regulatory mechanism)	ΠΟΛ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
40	11 06 Αναφορές (reporting)	ΠΟΛ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

Η δωδέκατη σειρά περιέχει την Κατηγορία 12 Ανάπτυξη Ικανοτήτων (capacity-building), ως Είδος χαρακτηρίζεται (Π-Ε) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Περιέχει συνολικά 76 Κώδικες (12 01 01 01 έως 12 02 06) κατανεμημένους ως ομάδες. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των

κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Η ομαδοποίηση των κωδικών έχει ως εξής:

Κατηγορία 12 Ανάπτυξη Ικανοτήτων (capacity-building): Η εκπαιδευτική πολιτική στα Μέσα προβλέπει, αναφέρει και ρυθμίζει θέματα για την ανάπτυξη ικανοτήτων. Ποιες θεωρεί πρώτιστες. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

- **Ομάδα 12 01 Κατάρτιση (training):** Η εκπαιδευτική πολιτική ή η νομοθεσία για τα μέσα έτσι όπως αναφέρεται στο κείμενο προβλέπει, περιγράφει, αναλύει τους στόχους της για την κατάρτιση.
  - Υποομάδα 12 01 01 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών (teacher training)

Πίν. 5.8 Υποομάδα 12 01 01 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών (teacher training)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
41	12 01 01 01 Αρχική (initial)	Π-Ε	1 & 3	Πίν. 5.7 Κατηγορία 11 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)
42	12 01 01 02 Συνεχιζόμενη (continuous)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
43	12 01 01 03 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 02 Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (pedagogical and teaching ability)

Πίν. 5.9 Υποομάδα 12 01 02 Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (pedagogical and teaching ability)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
44	12 01 02 01 Δεξιότητα και Αποδοτικότητα στον τομέα Ειδικευσης (ability and efficiency in the area of expertise)	Π-Ε	1 & 3	Sofos (2011, σ 74)
45	12 01 02 02 Δεξιότητα Μετασηματισμού Διδασκαλίας (ability of teaching transformation)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
46	12 01 02 03 Δεξιότητα Ανάκλασης και Ταξινόμησης Διδακτικών Ενεργειών (ability of reflection and classification of teaching actions)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
47	12 01 02 04 Κοινωνική και Μεταεπικοινωνιακή Δεξιότητα	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

	(social and meta-communication ability)			
48	12 01 02 05 : Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

ο Υποομάδα 12 01 03 Σχολικό Επίπεδο (school level)

Πίν. 5.10 Υποομάδα 12 01 03 Σχολικό Επίπεδο (school level)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
49	12 01 03 01 Δημοτικό (primary)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σσ 288, 293)
50	12 01 03 02 Γυμνάσιο (junior high)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
51	12 01 03 03 Λύκειο (high school)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
52	12 01 03 04 Σχολικό Επίπεδο Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

ο Υποομάδα 12 01 04 Πιστοποίηση (certification)

Πίν. 5.11 Υποομάδα 12 01 04 Πιστοποίηση (certification)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
53	12 01 04 Πιστοποίηση (certification)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σσ 133, 293)

ο Υποομάδα 12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum)

Πίν. 5.12 Υποομάδα 12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
54	12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σσ 133, 293)

- Υποομάδα 12 01 06 Πεδία Ικανότητας στα Μέσα (fields of "media competence")

Πίν. 5.13 Υποομάδα 12 01 06 Πεδία Ικανότητας στα Μέσα (fields of "media competence")				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
55	12 01 06 01 Κριτική στα Μέσα (media critique)	Π-Ε	1 & 3	Sofos (2011, σ 69)
56	12 01 06 02 Μελέτη των Μέσων (media studies)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
57	12 01 06 03 Χρήση και Κατανάλωση των Μέσων (media use/consumption)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
58	12 01 06 04 Σχεδιασμός των Μέσων (media design)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
59	12 01 06 05 Πεδία Ικανότητας στα Μέσα Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 07 Ταξινόμηση Ικανοτήτων (set of competencies)

Πίν. 5.14 Υποομάδα 12 01 07 Ταξινόμηση Ικανοτήτων (set of competencies)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
60	12 01 07 01 Πράξη (doing)	Π-Ε	1 & 3	Churches, A. (2009) Bloom's Digital taxonomy p.7 και Fractus Learning (χ.χ., σ 1) Bloom's Digital Taxonomy: Λειτουργικά επίπεδα: αναγνώριση, καταγραφή, περιγραφή, αναγνώριση, ανάκτηση, ονομασία, εντοπισμός, εύρεση Δραστηριότητες με ψηφιακά εργαλεία: κουκκίδα, επισήμανση, δημιουργία σελιδοδεικτών, δικτύωση ομάδας, κοινή χρήση σελιδοδεικτών, αναζήτηση
61	12 01 07 02 Σύνδεση (connecting)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
62	12 01 07 03 Εφαρμογή (applying)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
63	12 01 07 04 Εννοιοδότηση (conceptualizing)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
64	12 01 07 05 Αξιολόγηση (evaluating)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
65	12 01 07 06 Δημιουργία (creating)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
66	12 01 07 07 Διαμοιρασμός (sharing)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
67	12 01 07 08 Ταξινόμηση Ικανοτήτων Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

○

- Υποομάδα 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education)

Πίν. 5.15 Υποομάδα 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
68	12 01 08 01 Επιλογή και χρήση των Μέσων (selection and use of media)	Π-Ε	1 & 3	Κατά Tulodziecki (1997), Sofos (2011, σ 70)
69	12 01 08 02 Κατανόηση και Αξιολόγηση των Παραγωγών των Μέσων (comprehension and assessment of media productions)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
70	12 01 08 03 Παραγωγή και Διανομή των Μέσων (production and distribution of media)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
71	12 01 08 04 Ταυτοποίηση και Επεξεργασία της επιρροής των Μέσων (identification and processing of media influence)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
72	12 01 08 05 Ταυτοποίηση και Αξιολόγηση των Συνθηκών Παραγωγής των Μέσων (identifying and evaluating the conditions of media production)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
73	12 01 08 06 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα Όρος χωρίς διευκρίνηση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 09 Κατηγορίες Δεξιοτήτων στις ΤΠΕ στην Μ.Β. (ICT categories of abilities UK)

Πίν. 5.16 Υποομάδα 12 01 09 Κατηγορίες Δεξιοτήτων στις ΤΠΕ στην Μ.Β. (ICT categories of abilities UK)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
74	12 01 09 01 Δυνατότητα (capability)	Π-Ε	1 & 3	Σύμφωνα με το εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα για τις ΤΠΕ της Μ.Β. Sofos (2011, σ 70)
75	12 01 09 02 Επικοινωνία και Συνεργασία (communication and collaboration)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
76	12 01 09 03 Διερεύνηση Ιδεών και Διαχείριση Πληροφορίας (exploring ideas and manipulating information)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
77	12 01 09 04 Επιρροή Τεχνολογίας (Impact of Technology)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
78	12 01 09 05 Κριτική Αξιολόγηση (critical evaluation)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
79	12 01 09 06 Κατηγορίες δεξιοτήτων UK Όρος χωρίς διευκρίνηση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

○

- Υποομάδα 12 01 10 Κατηγορίες Δεξιότητων στις ΗΠΑ (NET*S categories of abilities USA)

Πίν. 5.17 Υποομάδα 12 01 10 Κατηγορίες Δεξιότητων στις ΗΠΑ (NET*S categories of abilities USA)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
80	12 01 10 01 Δημιουργικότητα και Καινοτομία (Creativity and Innovation)	Π-Ε	1 & 3	USA NET*S ISTE Sofos (2011, σ 70)
81	12 01 10 02 Επικοινωνία και Συνεργασία (Communication and Collaboration)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
82	12 01 10 03 Ερευνητική και Πληροφόρησης Ευχέρεια (Research and Information Fluency)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
83	12 01 10 04 Κριτική Σκέψη, Επίλυση Προβλημάτων και Λήψη Αποφάσεων (Critical Thinking, Problem Solving, and Decision Making)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
84	12 01 10 05 Ψηφιακή Ιθαγένεια (Digital Citizenship)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
85	12 01 10 06 Τεχνολογικές Λειτουργίες και Έννοιες (Technology Operations and Concepts)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
86	12 01 10 07 Κατηγορίες Δεξιότητων ΗΠΑ Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 11 Κατηγορίες Κλίσεων (categories of aptitudes)

Πίν. 5.18 Υποομάδα 12 01 11 Κατηγορίες Κλίσεων (categories of aptitudes)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
87	12 01 11 01 Λειτουργική Τεχνολογική Κλίση (functional technological aptitude)	Π-Ε	1 & 3	Κατά τους Rafferty & Steyaert (2007), Sofos (2011, σ 68)
88	12 01 11 02 Δομική Κλίση (structural aptitude)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
89	12 01 11 03 Στρατηγική Κλίση (strategic aptitude)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
90	12 01 11 04 Κατηγορίες Κλίσεων Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 12 Βασικοί προσανατολισμοί και κατευθυντήριες γραμμές (basic orientations and guidelines)

Πίν. 5.19 Υποομάδα 12 01 12 Βασικοί προσανατολισμοί και κατευθυντήριες γραμμές (basic orientations and guidelines)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
91	12 01 12 01 Τεχνολογική (technological)	Π-Ε	1 & 3	Sofos (2011, σ 73)
92	12 01 12 02 Λειτουργική (functional)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
93	12 01 12 03 Αναλυτική (analytical)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
94	12 01 12 04 Κριτική (Critical)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
95	12 01 12 05 Κοινωνικοπολιτική (social-political)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
96	12 01 12 06 Προσωπική (Personal)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
97	12 01 12 07 Αισθητική (aesthetic)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
98	12 01 12 08 Ηθική (ethical)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
99	12 01 12 09 Προσανατολισμοί και Κατευθύνσεις Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 13 Οργάνωση Μαθητείας (discipline)

Πίν. 5.20 Υποομάδα 12 01 13 Οργάνωση Μαθητείας (discipline)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
100	12 01 13 01 Κάθετη Οργάνωση Μαθητείας (separate discipline)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σσ 74, 293)
101	12 01 13 02 Οριζόντια Οργάνωση Μαθητείας (transversal discipline)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σσ 74, 293)
102	12 01 13 03 Οργάνωση Μαθητείας Όρος χωρίς διευκρίνιση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

- Υποομάδα 12 01 14 Νέοι Όροι Ε.Ε.

Πίν. 5.21 Υποομάδα 12 01 14 Νέοι Όροι Ε.Ε.				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
100	12 01 14 01 Υπολογιστική Σκέψη (CT computational thinking)	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης από το European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum - 2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf
101	12 01 14 02 Κωδικοποίηση (coding)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
102	12 01 14 03 Προγραμματισμός (programming)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

- **Ομάδα 12 02 Πόροι (resources):** Η εκπαιδευτική πολιτική ή η νομοθεσία για τα μέσα έτσι όπως αναφέρεται στο κείμενο προβλέπει και διαθέτει πόρους.

- Υποομάδα 12 02 01 Υλικά Διδασκαλίας (teaching materials)

Πίν. 5.22 Υποομάδα 12 02 01 Υλικά Διδασκαλίας (teaching materials)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
103	12 02 01 Υλικά Διδασκαλίας (teaching materials)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σ 24)

- Υποομάδα 12 02 02 Ερευνητικά Ιδρύματα (research institutions)

Πίν. 5.23 Υποομάδα 12 02 02 Ερευνητικά Ιδρύματα (research institutions)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
104	12 02 02 Ερευνητικά Ιδρύματα (research institutions)	Π-Ε	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σ 24)

- Υποομάδα 12 02 03 Δημιουργία (creation)

Πίν. 5.24 Υποομάδα 12 02 03 Δημιουργία (creation)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
105	12 02 03 01 Δημιουργία Διδασκόντων (creation by teachers)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
106	12 02 03 02 Δημιουργία Εκδοτών (creating by editors)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

ο Υποομάδα 12 02 04 Επιλογή (selection)

Πίν. 5.25 Υποομάδα 12 02 04 Επιλογή (selection)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
107	12 02 04 01 Επιλογή από τους Διδάσκοντες (selection by teachers)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
108	12 02 04 02 Επιλογή από τους Εκδότες (selection by editors)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

ο Υποομάδα 12 02 05 Παραγωγή (production)

Πίν. 5.26 Υποομάδα 12 02 05 Παραγωγή (production)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
109	12 02 05 01 Παραγωγή από Έργα (production from project)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
110	12 02 05 02 Παραγωγή από Επιβεβλημένες Πράξεις (production mandatory act)	Π-Ε	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω

ο Υποομάδα 12 02 06 Πόροι (resources) Όρος χωρίς διευκρίνηση

Πίν. 5.27 Υποομάδα 12 02 06 Πόροι (resources) Όρος χωρίς διευκρίνηση				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
111	12 02 06 Πόροι Όρος (resources) χωρίς διευκρίνηση	Π-Ε	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

Η δέκατη τρίτη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 13 Χρηματοδότηση (από) (funding)**, ως Είδος χαρακτηρίζεται (ΟΙΚ) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Θυμίζουμε εδώ πως οι Κώδικες 09 έως 15 και 18 έως 22 αφορούν στο περιεχόμενο των εγγράφων και όχι άμεσα στην διάσταση της προσέγγισης που το χαρακτηρίζει, η οποία συνδέεται με το Ερώτημα 2. Περιέχει 9 Κώδικες (13 01 ως 13 09). Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.28 Κατηγορία 13 Χρηματοδότηση (από) (funding)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Πρόβλεψη και τρόποι χρηματοδότησης. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.				
112	13 01 Κεντρική Διοίκηση (central government)	ΟΙΚ	1 & 3	Frau-Meigs (2017, σ 24)
113	13 02 Περιφερειακή Διοίκηση (states/provinces/regions)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
114	13 03 Κοινοτική Διοίκηση (municipalities)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
115	13 04 Ιδιωτικός Τομέας (private sector)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
116	13 05 Δημόσιος Τομέας (public sector)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
117	13 06 Αστικός Τομέας (civic sector)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
118	13 07 Ειδικά Κατανεμημένα Κονδύλια (specific allocation)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
119	13 08 Οικονομική Αναφορά (financial report)	ΟΙΚ	1 & 3	Ομοίως με το παραπάνω
120	13 09 Χρηματοδότηση (funding), Όρος χωρίς διευκρίνηση	ΟΙΚ	1 & 3	Προσθήκη παρούσας μελέτης.

Η δέκατη τέταρτη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 14 Άλλοι Φορείς (other actors)**, ως Είδος χαρακτηρίζεται (ΠΟΛ) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Περιέχει 8 Κώδικες (14 01 έως 14 08). Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.29 Κατηγορία 14 Άλλοι Φορείς (other actors)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Πρόβλεψη και ρύθμιση συμμετοχής άλλων φορέων. Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.				
121	14 01 Εξωτερικοί Συνεργάτες (partnerships outside)	ΠΟΛ	1 & 3	Προβλέπει συμμετοχή εταιρικών σχέσεων εκτός του σχολικού συστήματος; Frau-Meigs (2017, σ 24)
122	14 02 Ρυθμιστικές Αρχές για τα Μέσα (Regulatory media authorities)	ΠΟΛ	1 & 3	Προβλέπει την ύπαρξη ή ρυθμίζει τον ρόλο (εάν ήδη υπάρχουν) των ρυθμιστικών Αρχών για τα Μέσα Frau-Meigs (2017, σ 24)
123	14 03 Ιδιωτικός Τομέας (private sector)	ΠΟΛ	1 & 3	Προβλέπει ή ρυθμίζει τον ρόλο του ιδιωτικού τομέα (συντακτική ικανότητα, διαθέσιμοι πόροι) στα Μέσα Frau-Meigs (2017, σ 24)
124	14 04 Αστικές Κοινωνικές Οργανώσεις (civil society organization)	ΠΟΛ	1 & 3	Αναγνωρίζει και ρυθμίζει τον ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ευαισθητοποίηση, κατάρτιση, παραγωγή πόρων) Frau-Meigs (2017, σ 24)
125	14 05 Συμμετοχή Νεολαίων (youth participation)	ΠΟΛ	1 & 3	Αναγνωρίζει και ρυθμίζει το επίπεδο συμμετοχής των νέων στους διαθέσιμους μηχανισμούς Frau-Meigs (2017, σ 24)

126	14 06 Επαγγελματικές Οργανώσεις (professional organization)	ΠΟΛ	1 & 3	Προβλέπει ή ρυθμίζει θέματα που αφορούν την συμμετοχή στην εκπαιδευτική πρακτική λαϊκών κοινοτήτων ή μεμονωμένων επαγγελματιών στα Μέσα, επαγγελματικών οργανώσεων εκπαιδευτικών, δημοσιογραφικών επαγγελματικών οργανώσεων, βιβλιοθηκονόμων, επαγγελματιών μαθησιακών κέντρων, επιστημόνων Η/Υ και των συλλόγων τους, συλλόγων κηδεμόνων Frau-Meigs (2017) p.24
-----	---	-----	-------	--

Η δέκατη πέμπτη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 15 Αξιολόγηση (evaluation)**, ως Είδος χαρακτηρίζεται (ΠΟΛ) και αφορά στα Ερωτήματα 1 και 3. Περιέχει 6 Κώδικες (15 01 έως 15 06). Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.30 Κατηγορία 15 Αξιολόγηση (evaluation)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες σταθμίζονται για μεν το Ερ. 3 στον αριθμό λέξεων αναφοράς, για δε το Ερ.1 στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.				
129	15 01 Υπευθυνότητα των Μέσων (media accountability)	ΠΟΛ	1 & 3	Πολιτικές εκπαίδευσης στα Μέσα για τον έλεγχο της υπευθυνότητάς τους (κυβερνητικός ρόλος, παραδοσιακές συνεισφορές των Μέσων, Μέσα δημόσιων υπηρεσιών ...) Frau-Meigs (2017, σ 24)
130	15 02 Επάρκεια Μέτρων (efficiency measures)	ΠΟΛ	1 & 3	Προβλέπει νομικούς μηχανισμούς για τη διασφάλιση και τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών εκπαίδευσης στα Μέσα Frau-Meigs (2017, σ 24)
131	15 03 Απόδοση των πόρων (performance of resources)	ΠΟΛ	1 & 3	Προβλέπει αξιολόγηση των επιδόσεων των πόρων της εκπαίδευσης στα Μέσα. Καθορίζει εθνικούς ή διεθνείς δείκτες Frau-Meigs (2017, σ 24)
132	15 04 Κοινό ως Στόχος (public targeted)	ΠΟΛ	1 & 3	Καθορίζει τους στόχους της πολιτικής στις κατηγορίες πληθυσμού (π.χ. φτωχοί, νέοι, αποκλεισμένοι κ.λπ.) Frau-Meigs (2017, σ 24)
133	15 05 Ποσότητα προγραμμάτων (amount of programmes)	ΠΟΛ	1 & 3	Περιέχει ή καθορίζει ποσοστά ή ποσοτικοποιήσιμα στοιχεία για τα προγράμματα, το πλήθος, τα είδη και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματά τους Frau-Meigs (2017, σ 24)
134	15 06 Ετήσια Αναφορά (yearly report)	ΠΟΛ	1 & 3	Περιέχει, αναφέρεται ή ρυθμίζει θέματα ως προς την ετήσια αναφορά και το πόσο διαθέσιμη αυτή είναι στο κοινό. Frau-Meigs (2017, σ 24)

Η δέκατη έκτη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 16 Διάσταση προσέγγισης**, ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 2. Περιέχει 3 Κώδικες (16 01 έως 16 03). Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Κάθε απόσπασμα περιέχει μόνο μία φορά τον κώδικα. Δύναται να περιέχει ωστόσο και τους δύο από τους τρεις ή ακόμα και τους τρεις κώδικες, ανάλογα με το νοηματικό περιεχόμενο του αποσπάσματος. Η άθροιση στη κάθετη διάταξη δεν έχει στατιστικό νόημα εφόσον υπερδιπλασιάζει τον Αριθμό Λέξεων Τεκμηρίου. Η σύγκριση γίνεται μόνο κατά την έννοια της οριζόντιας διάταξης των δεδομένων.

Πίν. 5.31 Κατηγορία 16 Διάσταση προσέγγισης				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Προσθήκη της παρούσας μελέτης. Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Αφορά στο Ερώτημα 2				
135	16 01 Παιδαγωγική-Εκπαιδευτική (Π-Ε, pedagogical-educational)	/	2	Προσθήκη της παρούσας μελέτης. Το κείμενο περιστρέφεται γύρω από όρους κυρίως παιδαγωγικής επιστήμης. Ο κώδικας σταθμίζεται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που το αφορούν. Οι κωδικοί που είναι συνδεδεμένοι με αυτόν αναλυτικά είναι: Ορισμός (09), Συναφείς Όροι (10), Ανάπτυξη Ικανοτήτων (12).
136	16 02 Πολιτική (ΠΟΛ, political)	/	2	Προσθήκη της παρούσας μελέτης. Το κείμενο έχει βασική πολιτική χροιά που προσπαθεί να αναλύσει, ρυθμίσει, νομοθετήσει με βάση τις κοινωνικοπολιτικές διεργασίες. Θίγει ζητήματα όπως η ιθαγένεια, η ασφάλεια, τα πνευματικά δικαιώματα κ.λπ. Ο κώδικας σταθμίζεται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που το αφορούν. Οι κωδικοί που είναι συνδεδεμένοι με τον κώδικα Πολιτική (ΠΟΛ) αναλυτικά είναι: Πολιτικό Πλαίσιο (11), Άλλοι Φορείς (14), Αξιολόγηση (15).
137	16 03 Οικονομική (ΟΙΚ, economical)	/	2	Προσθήκη της παρούσας μελέτης. Το κείμενο αναφέρεται στην Αγορά και στην Οικονομία με όρους π.χ. απασχολησιμότητα, εργασία, ανταγωνιστικότητα κ.λπ. Ο κώδικας σταθμίζεται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που το αφορούν. Οι κωδικοί που είναι συνδεδεμένοι με τον κώδικα Οικονομική (ΟΙΚ) είναι αυτοί της κατηγορίας Χρηματοδότηση (13)

Η δέκατη έβδομη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 17 Μοντέλο Διακυβέρνησης**, ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 2. Περιέχει 2 Κώδικες (17 01 και 17 02). Στο Atlas.ti-8 δεν συνδέονται με κανένα απόσπασμα κειμένου. Η έννοια της ύπαρξής τους βρίσκεται μόνο στους στατιστικούς υπολογισμούς. Πρόκειται δηλαδή για δύο «στατιστικούς» κώδικες που σκοπό έχουν την ισοκατανομή, με τελικό στόχο την δυνατότητα σύγκρισης, του πλήθους των (Π-Ε) κωδικών (=102) με το πλήθος των (ΟΙΚ) κωδικών (=9). Στον πίνακα του Excel υπολογίζονται ως: α. ο μεν κώδικας 17 01 Νεοφιλελεύθερο ισούται με τον λόγο του κώδικα 16 03 Οικονομική δια του πλήθους των κωδικών (ΟΙΚ) που είναι 9 και β. ο δε κώδικας 17 02 Δημοκρατικό ισούται με τον λόγο του κώδικα 16 01 Παιδαγωγική - Εκπαιδευτική δια του πλήθους των κωδικών (Π-Ε) που είναι 102.

Πίν. 5.32 Κατηγορία 17 Μοντέλο Διακυβέρνησης				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Προσθήκη της παρούσας μελέτης. Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Αφορά στο Ερώτημα 2				
138	17 01 Νεοφιλελεύθερο (neo-liberal)		2	Προσθήκη παρούσας μελέτης. Προωθεί την απασχολησιμότητα, την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα, εστιάζοντας στον ατομικό γραμματισμό στους Η/Υ και στον ψηφιακό γραμματισμό. Βλέπε Frau-Meigs (2017) p. 293, 271 & p.270. Στο Atlas.ti-8 δεν συνδέεται με κανένα απόσπασμα κειμένου. Η έννοια της ύπαρξής του βρίσκεται μόνο στους στατιστικούς υπολογισμούς. Σκοπό έχει την ισοκατανομή του πλήθους των (Π-Ε) κωδικών με το πλήθος των (ΟΙΚ) κωδικών. Στον πίνακα του Excel υπολογίζεται ως ο λόγος του κώδικα 16 03 Οικονομική δια του πλήθους των κωδικών (ΟΙΚ) που είναι 9. Βλέπε Σημείωση 5 του Πίν. 5.41 στη σελίδα 106.
139	17 02 Δημοκρατικό (democratic)		2	Οι διαδικασίες της Κοινωνίας των Μέσων (mediatization) χρησιμεύουν για να αναδείξουν τη σπουδαιότητα του ρόλου που παίζουν τα Μέσα όχι μόνο για την πολιτιστική παραγωγή και κατανάλωση αλλά και για την εκπαίδευση, την κοινωνία των πολιτών και την απασχόληση, που επηρεάζονται από τους ψηφιακούς τρόπους επικοινωνίας και δράσης Frau-Meigs p.293 & p.271. Στο Atlas.ti-8 δεν συνδέεται με κανένα απόσπασμα κειμένου. Η έννοια της ύπαρξής του βρίσκεται μόνο στους στατιστικούς υπολογισμούς. Σκοπό έχει την ισοκατανομή του πλήθους των (Π-Ε) κωδικών με το πλήθος των (ΟΙΚ) κωδικών. Στον πίνακα του Excel υπολογίζεται ως ο λόγος του κώδικα 16 01 Παιδαγωγική - Εκπαιδευτική δια του πλήθους των κωδικών (Π-Ε) που είναι 102. Βλέπε Σημείωση 5 του Πίν. 5.41 στη σελίδα 106.

Η δέκατη όγδοη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 18 Προγράμματα Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA**, από τους τίτλους των κατηγοριών των Προγραμμάτων που εντάσσονται οι έρευνες. Ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 3. Περιέχει 24 Κώδικες (18 01 έως 18 24). Όλοι οι κώδικες συνδέονται άπαξ με την αναφορά του προγράμματος στο οποίο ανήκουν, μέσα στην περίληψη κάθε έρευνας.

Πίν. 5.33 Κατηγορία 18 Προγράμματα Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Όλοι οι κώδικες συνδέονται άπαξ με την αναφορά του προγράμματος στο οποίο ανήκουν, μέσα στην περιλήψη. Αφορά στο Ερώτημα 3.				
140	18 01 Εκπαίδευση στα Μαθηματικά και τις Φυσικές Επιστήμες (Mathematics and Science Education)	/	3	Από τους τίτλους των κατηγοριών των Προγραμμάτων που εντάσσονται οι έρευνες, ID=12, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=12
141	18 02 Καινοτόμες έρευνες μικρών επιχειρήσεων (Small Business Innovation Research)	/	3	Ομοίως, ID=20, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=20
142	18 03 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (Education Technology)	/	3	Ομοίως, ID=10, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=10
143	18 04 Γνώση και Μάθηση εκπαιδευόμενων (Cognition and Student Learning)	/	3	Ομοίως, ID=5, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=5
144	18 05 Γνώση και Μάθηση εκπαιδευόμενων στην Ειδική Αγωγή (Cognition and Student Learning in Special Education)	/	3	Ομοίως, ID=53, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=53
145	18 06 Αποτελεσματικοί Εκπαιδευτικοί και Αποτελεσματική Διδασκαλία (Effective Teachers and Effective Teaching)	/	3	Ομοίως, ID=75, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=75
146	18 07 Πρώιμη Παρέμβαση και Μάθηση στην Ειδική Εκπαίδευση (Early Intervention and Early Learning in Special Education)	/	3	Ομοίως, ID=27, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=27
147	18 08 Πρώιμη Ανάπτυξη Καριέρας και Καθοδήγηση στην Ειδική Αγωγή (Early Career Development and Mentoring in Special Education)	/	3	Ομοίως, ID=79, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=79
148	18 09 Πρώιμα Προγράμματα Μάθησης και Πολιτικές (Early Learning Programs and Policies)	/	3	Ομοίως, ID=7, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=7
149	18 10 Κοινωνικά και Συμπεριφορικά αποτελέσματα για τη στήριξη της μάθησης (Social and Behavioral Outcomes to Support Learning)	/	3	Ομοίως, ID=56, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=56
150	18 11 Συνεργασίες ερευνητών-επαγγελματιών στην έρευνα για την εκπαίδευση (Researcher-Practitioner Partnerships in Education Research)	/	3	Ομοίως, ID=81, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=81
151	18 12 Εθνικά Κέντρα Έρευνας και Ανάπτυξης (National Research and Development Centers)	/	3	Ομοίως, ID=13, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=13
152	18 13 Ανάγνωση και Γραφή (Reading and Writing)	/	3	Ομοίως, ID=18, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=18
153	18 14 Μαθητευόμενοι Αγγλικής (English Learners)	/	3	Ομοίως, ID=59, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=59
154	18 15 Ανάγνωση, Γραφή και Ανάπτυξη Γλώσσας (Reading, Writing, and Language Development)	/	3	Ομοίως, ID=43, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=43

155	18 16 Βελτίωση Εκπαιδευτικών Συστημάτων (Improving Education Systems)		3	Ομοίως, ID=76, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=76
156	18 17 Χαμηλού κόστους και βραχυχρόνια Αξιολόγηση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων (Low-Cost, Short-Duration Evaluation of Education Interventions)		3	Ομοίως, ID=90, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=90
157	18 18 Μεταδευτεροβάθμια και Ενηλίκων Εκπαίδευση (Postsecondary and Adult Education)		3	Ομοίως, ID=15, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=15
158	18 19 Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Μηχανική και Μαθηματικά (Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM) Education)		3	Ομοίως, ID=12, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=12
159	18 20 Κοινωνικό και Συμπεριφορικό Πλαίσιο για την Ακαδημαϊκή Μάθηση (Social and Behavioral Context for Academic Learning)		3	Ομοίως, ID=21, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=21
160	18 21 Τεχνολογία για την Ειδική Αγωγή (Technology for Special Education)		3	Ομοίως, ID=74, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=74
161	18 22 Μη κατηγοριοποιήσιμες και άλλες επιχορηγήσεις (Unsolicited and Other Awards)		3	Ομοίως, ID=25, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=25
162	18 23 Ειδικά Θέματα: Οι Τέχνες στην Εκπαίδευση (Special Topics: Arts in Education)		3	Ομοίως, ID=99, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=99
163	18 24 Μεθοδολογία Στατιστικής και Έρευνας στην Εκπαίδευση (Statistical and Research Methodology in Education)		3	Ομοίως, ID=60, για περιγραφή βλέπε https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/program.asp?ID=60

Η δέκατη ένατη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 19 Στόχος Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA**, ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 3. Περιέχει 10 Κώδικες (19 01 έως 19 10). Όλοι οι κώδικες συνδέονται άπαξ με την αναφορά του στόχου στον οποίο ανήκουν, μέσα στην περίληψη κάθε έρευνας.

Πίν. 5.34 Κατηγορία 19 Στόχος Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Όλοι οι κώδικες συνδέονται άπαξ με την αναφορά του στόχου στον οποίο ανήκουν, μέσα στην περίληψη. Αφορά στο Ερώτημα 3.				
164	19 01 Ανάπτυξη και Καινοτομία (Development and Innovation)	/	3	Από τους κατηγοριοποιημένους στόχους εκάστης έρευνας έτσι όπως αναφέρονται στη σύνοψη της.
165	19 02 Αποτελεσματικότητα (Effectiveness)	/	3	Ομοίως
166	19 03 Παραγωγικότητα και Αναπαραγωγή (Efficacy and Replication)	/	3	Ομοίως
167	19 04 Εξερεύνηση (Exploration)	/	3	Ομοίως
168	19 05 Μεθοδολογική Καινοτομία (Methodological Innovation)	/	3	Ομοίως
169	19 06 Κατάρτιση (Training)	/	3	Ομοίως
170	19 07 Μέτρηση (Measurement)	/	3	Ομοίως
171	19 08 Φάση I Ανάπτυξη (Phase I Development)	/	3	Ομοίως
172	19 09 Φάση II Ανάπτυξη (Phase II Development)	/	3	Ομοίως
173	19 10 Χωρίς Περιγραφόμενο Στόχο (No Goal)	/	3	Παραλείπεται στην σύνοψη μερικών ερευνών, χωρίς να διευκρινίζει το γιατί.

Η εικοστή σειρά περιέχει την **Κατηγορία 20 Λέξεις κλειδιά (keywords)**, ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 3. Περιέχει 17 Κώδικες (20 01 έως 20 17). Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν.

Πίν. 5.35 Κατηγορία 20 Λέξεις κλειδιά (keywords)				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες σταθμίζονται στο σύνολο των λέξεων των κωδικοποιημένων αποσπασμάτων που τους αφορούν. Αφορά στο Ερώτημα 3				
174	20 01 Τεχνολογία (technology)	/	3	Λέξεις κλειδιά που βρίσκονται μέσα στην σύνοψη, είτε περιλαμβάνονται είτε όχι στις προηγούμενες κατηγορίες.
175	20 02 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy)	/	3	Ομοίως
176	20 03 Ψηφιακό (digital)	/	3	Ομοίως
177	20 04 Η/Υ (computer)	/	3	Ομοίως
178	20 05 Εικονικό (virtual)	/	3	Ομοίως
179	20 06 Τεχνολογικό (technological)	/	3	Ομοίως
180	20 07 Σε Σύνδεση (online)	/	3	Ομοίως
181	20 08 Λογισμικό (software)	/	3	Ομοίως
182	20 09 Audio	/	3	Ομοίως
183	20 10 Media	/	3	Ομοίως
184	20 11 Δεξιότητες (skills)	/	3	Ομοίως
185	20 12 Καταγραφή Κατανόησης (comprehension monitoring)	/	3	Ομοίως
186	20 13 Συνολική Κατανόηση Ανάγνωσης (overall reading comprehension)	/	3	Ομοίως
187	20 14 web (βασισμένο, based διαμεσολαβούμενο, mediated τόπος, site διαχείριση, administration τάξη, class κ.λπ.)	/	3	Ομοίως
188	20 15 Ανάγνωση σε σύνδεση (online reading)	/	3	Ομοίως
189	20 16 Εικονικό Σχολείο (virtual school)	/	3	Ομοίως
190	20 17 Ψηφιακό Αναλυτικό Πρόγραμμα (digital curriculum)	/	3	Ομοίως

Η εικοστή πρώτη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 21 Περιεχόμενο**, ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 3. Περιέχει 14 Κώδικες (21 01 01 έως 21 03). Οι κώδικες κωδικογραφούνται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας. Ειδικά για την υποκατηγορία 21 01, αν περιλαμβάνονται και στον τίτλο κωδικογραφούνται δύο φορές. Αυτό

γίνεται διότι ο τίτλος έχει μεγαλύτερη βαρύτητα αν υποδεικνύει συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο. Περιλαμβάνει τρεις ομάδες:

- Ομάδα 21 01 01 Διδακτικό Αντικείμενο

Πίν. 5.36 Ομάδα 21 01 01 Διδακτικό Αντικείμενο				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες κωδικογραφούνται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας εκτός αν περιλαμβάνονται και στον τίτλο, οπότε κωδικογραφούνται δύο φορές. Αυτό γίνεται διότι ο τίτλος έχει μεγαλύτερη βαρύτητα αν υποδεικνύει συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο.				
191	21 01 01 Γλώσσα (language, english)	/	3	Διδακτικό αντικείμενο έτσι όπως αναφέρεται στην σύνοψη της έρευνας. Ο κώδικας κωδικογραφείται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας εκτός αν περιλαμβάνονται και στον τίτλο, οπότε κωδικογραφούνται δύο φορές. Αυτό γίνεται διότι ο τίτλος έχει μεγαλύτερη βαρύτητα αν υποδεικνύει συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο.
192	21 01 02 Μαθηματικά (mathematics)	/	3	Ομοίως
193	21 01 03 Φυσικές Επιστήμες (sciences)	/	3	Ομοίως
194	21 01 04 Τεχνολογία (technology)	/	3	Ομοίως
195	21 01 05 Περιβάλλον (environment)	/	3	Ομοίως
196	21 01 06 Εικαστικές Τέχνες (arts)	/	3	Ομοίως

- Ομάδα 21 02 Εργαλεία Διδακτικής

- Υποομάδα 21 02 01 Είδος Λογισμικού

Πίν. 5.37 Υποομάδα 21 02 01 Είδος Λογισμικού				
α/α	Ονομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες κωδικογραφούνται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας.				
197	21 02 01 01 Παιχνίδι (game)	/	3	Είδος λογισμικού που περιγράφεται στην σύνοψη της έρευνας
198	21 02 01 02 η-βιβλίο (e-book)	/	3	Ομοίως
199	21 02 01 03 Άλλο Λογισμικό (software)	/	3	Ομοίως
200	21 02 01 04 Εικονικός Κόσμος (virtual world)	/	3	Ομοίως

ο Υποομάδα 21 02 02 Εξοπλισμός (H/Y, tablets)

Πίν. 5.38 Υποομάδα 21 02 02 Εξοπλισμός (H/Y, tablets)				
α/α	Όνομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι κώδικες κωδικογραφούνται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας.				
201	21 02 02 01 H/Y (computer)	/	3	Είδος εξοπλισμού που περιγράφεται στη σύνοψη
202	21 02 02 02 Tablet	/	3	Ομοίως
203	21 02 02 03 Τηλέφωνο (phone)	/	3	Ομοίως

• Ομάδα 21 03 Καλές Πρακτικές

Πίν. 5.39 Ομάδα 21 03 Καλές Πρακτικές				
α/α	Όνομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Ο κώδικας κωδικογραφείται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας.				
204	21 03 Καλές Πρακτικές	/	3	Καλές Πρακτικές που περιγράφονται στην σύνοψη της έρευνας

Η εικοστή δεύτερη σειρά περιέχει την **Κατηγορία 22 Επιχορήγηση**, ως Είδος δεν χαρακτηρίζεται και αφορά στο Ερώτημα 3. Περιέχει 3 Κώδικες (22 01 έως 22 03). Οι δύο πρώτοι κώδικες (22 01 Συνολικό Ποσό και 22 02 Έτη Επιχορήγησης) κωδικογραφούνται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας. Ο τρίτος (22 03 Αντιστοιχούν Ποσό ανά Έτος) υπολογίζεται αυτόματα στο φύλλο Excel Κατηγορίες.

Πίν. 5.40 Κατηγορία 22 Επιχορήγηση				
α/α	Όνομασία	Είδος	Ερώτημα	Παρατηρήσεις
Οι δύο πρώτοι κώδικες κωδικογραφούνται μόνο μία φορά σε κάθε τεκμήριο έρευνας. Ο τρίτος υπολογίζεται αυτόματα				
205	22 01 Συνολικό Ποσό	/	3	Το συνολικό ποσό επιχορήγησης έτσι όπως δίνεται στην βάση δεδομένων
206	22 02 Έτη επιχορήγησης	/	3	Η διάρκεια σε έτη της επιχορήγησης έτσι όπως δίνεται στην βάση δεδομένων
207	22 03 Αντιστοιχούν Ποσό ανά έτος	/	3	Το ποσό επιχορήγησης που υπολογίζεται από το Excel, ανοιγμένο ανά έτος διάρκειάς της έρευνας, ούτως ώστε να είναι συγκρίσιμο.

Πίν. 5.41 Σημειώσεις στους πίνακες 5.4 έως και 5.40	
Σημείωση 1	
Ο αύξοντας αριθμός που δίνεται αφορά μόνο στους κώδικες και όχι στις κατηγορίες.	
Σημείωση 2	
Για λόγους ευταξίας της οργάνωσης του Πίνακα δεν δίνονται εδώ οι 7 πρώτες σειρές εγγραφών του φύλλου "Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης" του Excel, που αφορούν στον αριθμό του τεκμηρίου D στο Atlas.ti-8, τον αριθμό των σελίδων του τεκμηρίου, τον αριθμό των λέξεων, το έτος και τον Οργανισμό έκδοσης του τεκμηρίου καθώς και τον τίτλο του.	
Σημείωση 3	
α	Τα έγγραφα που αφορούν στην επίσημη πολιτική επί των εκπαιδευτικών θεμάτων των U.S.A., και που βρίσκονται στην σελίδα του ομοσπονδιακού υπουργείου παιδείας της χώρας (U.S. Department of Education). Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες https://www.ed.gov/ , https://ies.ed.gov/ , https://nces.ed.gov/nationsreportcard/ , https://www2.ed.gov/ και άλλες.
β	Την νομοθεσία της Ε.Ε. την σχετική με το θέμα και ιδιαίτερα την Πολιτική της Ε.Ε. έτσι όπως περιγράφεται στο EK 2020, στο στρατηγικό στόχο 4. Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_el.htm , http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/education-technology_en , https://bookshop.europa.eu , https://publications.europa.eu/ , http://eur-lex.europa.eu και άλλες.
γ	Τους εκπαιδευτικούς στόχους του Ο.Ο.Σ.Α. (O.E.C.D.) Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες http://www.oecd-ilibrary.org και http://www.oecd.org/officialdocuments .
δ	Οι στόχοι εκπαίδευσης της UNESCO. Κυρίως μέσα από τις ιστοσελίδες http://en.unesco.org/ , http://unesdoc.unesco.org , https://milunesco.unaoc.org , http://webarchive.unesco.org/ και άλλες.
Σημείωση 4	
	Περιλαμβάνει όλες (1875) τις χρηματοδοτούμενες έρευνες από το IES στις Η.Π.Α για τα έτη 2001 έως 2017, συνολικά για την εκπαίδευση. Η επιλογή των (103) υπό βαθύτερη διερεύνηση τεκμηρίων (έγινε με βάση το θέμα της δικής μας έρευνας και αφορούσε όσες ξεκίνησαν τα έτη 2013-2017 και έχουν έτος περαίωσης της χρηματοδότησης τα έτη 2017-2022. Το σύνολο των κωδικογραφημένων λέξεων που υπεισέρχονται στην στάθμιση επί τοις χιλίοις είναι 2079. Περισσότερα μπορείτε να δείτε στο επισυναπτόμενο CD της έρευνας και συγκεκριμένα στον πίνακα Excel "Έρευνες μέχρι και το 2017".
Σημείωση 5	
	Η «Βαρύτητα» (β.), αφορά και τα τρία Ερωτήματα και περιέχει το ποσοστό των λέξεων του κώδικα μέσα στο τεκμήριο επί του συνόλου των λέξεων (του οργανισμού για τα 1 και 2, επί του συνόλου των κωδικογραφημένων λέξεων των ερευνών IES για το 3). Εκφράζεται επί τοις χιλίοις (^{0/100}). Πρέπει να επισημάνουμε πως ο τρόπος που κωδικοποιήσαμε κάθε απόσπασμα με πέραν του ενός κώδικες αφαιρεί την δυνατότητα άθροισης κατά την έννοια της κάθετης διάταξης. Ο αριθμός των λέξεων ενός τεκμηρίου, θα φαινόταν υπερδιπλάσιος, κάτι που προφανώς δεν ισχύει. Οι υπολογισμοί μας όλοι το έχουν λάβει υπόψη τους.

5.2.7 Ανάλυση των δεδομένων: Κωδικογράφιση και Αποσπάσματα

Για το Ερώτημα 1 και το Ερώτημα 2 κατηγοριοποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε η ΚΤ I Επιλογή 1, όπως αναφέρουμε στον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 72 και στον Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 74. Αποτελείται από επίσημα έγγραφα των κρατών, Η.Π.Α. και Ε.Ε., και των οργανισμών, UNESCO και O.E.C.D. Για το Ερώτημα 3 κατηγοριοποιήθηκε και

κωδικοποιήθηκε η ομάδα IES Υπό διερεύνηση έρευνες (2013-2017). Αποτελείται από τις έρευνες που χρηματοδοτήθηκαν από το IES των Η.Π.Α. με αφετηρία το 2013 έως και τον Νοέμβριο του 2017, μέσα από όλα ανεξαιρέτως τα προγράμματα, όπως περιγράφουμε στο κεφάλαιο 5.2.5.2 Τεκμήρια 3ου Ερευνητικού Ερωτήματος στη σελίδα 77. Εξετάζουμε όλα τα τεκμήρια έτσι ώστε η ανάλυσή τους να αποδώσει τα ζητούμενα των ερευνητικών ερωτημάτων, έτσι όπως περιγράφεται στον Πίν. 5.42 Ανάλυση – Κωδικογράφηση – Αποσπάσματα που ακολουθεί.

Πίν. 5.42 Ανάλυση – Κωδικογράφηση - Αποσπάσματα			
	Ερευνητικό Ερώτημα 1	Ερευνητικό Ερώτημα 2	Ερευνητικό Ερώτημα 3
Τεκμήρια	KT I Επιλογή 1, όπως αναφέρουμε στον Πίν. 5.2 Πρωτόκολλο Εισαγωγής και Εξαίρεσης Τεκμηρίων στη σελίδα 75 και στον πίνακα Πίν. 5.3 Πίνακας Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα στη σελίδα 77. Αναλυτικά η βιβλιογραφία των τεκμηρίων στο κεφάλαιο 9.1.1 στη σελίδα 147.		IES Υπό διερεύνηση έρευνες (2013-2017) όπως περιγράφουμε στο κεφάλαιο 5.2.5.2 Τεκμήρια 3ου Ερευνητικού Ερωτήματος στη σελίδα 80. Αναλυτικά η βιβλιογραφία στο κεφάλαιο 9.2 στη σελίδα 156.
Μονάδα Ανάλυσης	Η παράγραφος με την οποία είναι συνδεδεμένος ο κώδικας, που σε όρους ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων, ονομάζουμε απόσπασμα (quotation). Ανάλογα με την μορφοποίηση του κειμενικού τεκμηρίου, το κωδικοποιημένο απόσπασμα, σε μερικές περιπτώσεις, αποτελούσε και το κεφάλαιο συνολικά, ακολουθώντας την οργάνωση του εγγράφου. Η ποσοτικοποίηση είχε βάση την καταμέτρηση του αριθμού των λέξεων του αποσπάσματος ως μονάδα ανάλυσης, υπολογιζόμενος αυτόματα από το Atlas.ti-8. Βλέπε Παράδειγμα κωδικογράφησης του αποσπάσματος 89:44 της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188. « <i>Technology Standards for Teachers. Only 27 states (...) related assessment practices.</i> »		Η Λέξη Αναφοράς με την οποία είναι συνδεδεμένος ο κώδικας μέσα στο τίτλο είτε το κείμενο της περίληψης της έρευνας. Αυτό έγινε για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον διότι τα τεκμήρια αποτελούνταν από Περιλήψεις κειμένων που αφορούσαν την κάθε έρευνα και δεν ήταν έτσι δυνατόν να ομογενοποιηθούν με τα τεκμήρια των Ερωτημάτων 1 & 2. Δεύτερον, δεν ψάχναμε να βρούμε συχνότερες αναφορές μέσα σε συνολικά κείμενα, αλλά Λέξεις Κλειδιά που θα

			μας οδηγούσαν στην απάντηση του Ερωτήματος 3 Ζητήματα Αιχμής. Βλέπε Παράδειγμα κωδικογράφησης περίληψης έρευνας D114 της Εικ. 5.5 στη σελίδα 189.
Σύνδεση κώδικα	Ένα απόσπασμα κειμένου μπορεί να συνδέεται με περισσότερους του ενός κώδικες. Κάθε κώδικας όμως συνδέεται άπαξ με ένα συγκεκριμένο απόσπασμα και σταθμίζεται με το σύνολο των λέξεων του κειμενικού αποσπάσματος . Στο Παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44 ⁹² της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188 υπάρχουν έντεκα (11) Συνδεδεμένοι κώδικες εκ των οποίων οι τρεις πρώτοι, 03 Αριθμός Λέξεων Τεκμηρίου, 05 Οργανισμός και 08 04 ερευνητικά Δεδομένα, δεν μετέχουν άμεσα στην ποσοτικοποίηση. Στην ποσοτικοποίηση μετέχουν ανά Ερευνητικό Ερώτημα οι:		Μία Λέξη Αναφοράς μπορεί να συνδέεται με περισσότερους του ενός κώδικες. Στο Παράδειγμα της Εικ. 5.5 στη σελίδα 189 υπάρχουν στο κείμενο της περίληψης συνολικά είκοσι (20) κώδικες. Κάθε ένας όμως σταθμίζεται με το πλήθος εμφάνισης της Αναφοράς του και όχι με το πλήθος λέξεων της περίληψης . Ο πρώτος 08 06 Χρηματοδοτούμενες έρευνες, δεν μετέχει άμεσα στην στάθμιση. Σταθμίζονται με το πλήθος εμφάνισής τους οι:
Παράδειγμα σύνδεσης κώδικα	11 01 Πρότυπα – Εργαλεία, 11 06 Αναφορές, 12 01 06 03 Χρήση και Κατανάλωση, 12 01 8 01 Επιλογή και χρήση, 14 06 Επαγγελματικές Οργανώσεις, 15 06 Ετήσια Αναφορά,	16 01 Παιδαγωγική Εκπαιδευτική (Π-Ε) και 16 02 Πολιτική (ΠΟΛ).	10 15 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (education technology), 10 16 Τεχνολογίες (technologies), 11 01 Πρότυπα - Εργαλεία (standard settings tools), 12 01 03 01 Δημοτικό (primary), 12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum), 12 01 06 03 Χρήση και Κατανάλωση των Μέσων (media use/consumption), 12 01 07 05 Αξιολόγηση (evaluating), 12 01 08 01 Επιλογή και χρήση των Μέσων (selection and use of

⁹² Απόσπασμα 89:44 σημαίνει: αριθμός τεκμηρίου στην ταξινόμηση της εφαρμογής Atlas.ti : αύξων αριθμός αποσπάσματος του τεκμηρίου (44^ο).

			media), 12 01 08 05 Ταυτοποίηση και Αξιολόγηση των Συνθηκών Παραγωγής των Μέσων (identifying and evaluating the conditions of media production), 12 02 04 01 Επιλογή από τους Διδάσκοντες (selection by teachers), 13 02 Περιφερειακή Διοίκηση (states/provinces/regions), 18 03 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (Education Technology), 19 03 Παραγωγικότητα και Αναπαραγωγή (Efficacy and Replication), 20 01 Τεχνολογία (technology), 20 02 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy), 20 03 Ψηφιακό (digital), 20 17 Ψηφιακό Αναλυτικό Πρόγραμμα (digital curriculum), 21 01 02 Μαθηματικά (mathematics), 21 03 Καλές πρακτικές.
Ποσοτικοποίηση	Συνολικός αριθμός λέξεων περιεχομένων μέσα στο απόσπασμα (quotation). Το παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44 της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188 περιέχει 153 λέξεις. Κάθε συνδεδεμένος κώδικας σταθμίζεται με τον αριθμό 153.	Η λέξη Αναφοράς ως μονάδα. Στο Παράδειγμα της Εικ. 5.5 στη σελίδα 189 κάθε εμφάνιση κάθε κώδικα σταθμίζεται με τον αριθμό 1. Στο ίδιο παράδειγμα, η λέξη «curriculum» συνδέεται με δύο κώδικες, τον 12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα και τον 20 17 Ψηφιακό Αναλυτικό Πρόγραμμα. Κάθε ένας σταθμίζεται με τον αριθμό 1.	
Εξαγωγή ποσοτικών στοιχείων	Η εξαγωγή των ποσοτικών στοιχείων κάθε κώδικα για κάθε έγγραφο στο οποίο περιεχόταν γινόταν αυτοματοποιημένα από την εφαρμογή Atlas.ti στα φύλλα Excel «Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης»		

	(Ερ.Ερ. 1 & 2) και «Έρευνες IES» (Ερ. Ερ. 3) του αρχείου Excel «Κατηγορίες» ⁹³ . Βλέπε Εικ. 5.6 Εξαγωγή Ποσοτικών στοιχείων κωδικών στη σελίδα 189. Κάθε κώδικας σταθμίζεται με το σύνολο των λέξεων των αποσπασμάτων (Ερ. Ερ. 1 & 2) ή το σύνολο των λέξεων αναφοράς (Ερ. Ερ. 3) στα οποία ήταν συνδεδεμένος μέσα στο συγκεκριμένο τεκμήριο.		
Παράδειγμα εξαγωγής ποσοτικών στοιχείων	Στο Παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44 ⁹⁴ της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188 ο κώδικας 11 01 Πρότυπα – Εργαλεία σταθμίζεται συνολικά μέσα στο έγγραφο D89 με τον αριθμό 6412 ενώ ως Είδος χαρακτηρίζεται (ΠΟΛ).	Στο Παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44 ⁹⁵ της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188 ο κώδικας 11 01 Πρότυπα – Εργαλεία αποδίδει 6412 μονάδες στον κώδικα 16 02 Διάσταση Προσέγγισης Πολιτική (ΠΟΛ) ο οποίος όμως μέσα στο συνολικό κείμενο του τεκμηρίου D89 αθροίζεται τελικά στις 12410 μονάδες.	Στο Παράδειγμα της Εικ. 5.5 στη σελίδα 189 ο κώδικας 21 01 02 Διδακτικό Αντικείμενο: Μαθηματικά σταθμίζεται με τον αριθμό 1 μέσα στο συνολικό κείμενο της περίληψης της έρευνας.
Υπολογισμός της Βαρύτητας (%)	Προκειμένου να ισοσταθμιστεί το ποικίλο πλήθος τεκμηρίων κάθε οργανισμού που μετέχουν στην έρευνα, ο αριθμός λέξεων που αντιστοιχεί σε κάθε κώδικα σε κάθε τεκμήριο μετασχηματίστηκε ως Βαρύτητα. Περιέχει το ποσοστό των λέξεων του κώδικα μέσα στο τεκμήριο επί του συνόλου των λέξεων των τεκμηρίων του οργανισμού. Είναι δηλαδή το ποσοστό επί τοις χιλίοις εμφάνισής του κώδικα μέσα στο σύνολο των λέξεων του οργανισμού που εξετάζει. Έτσι οι Βαρύτητες είναι και τα τελικά, άμεσα συγκρίσιμα μεταξύ των οργανισμών ποσά για τον κάθε κώδικα εφόσον εξαλείφουν την δυσαναλογία του όγκου των τεκμηρίων ανά χώρα. Πρέπει να επισημάνουμε πως ο τρόπος που κωδικοποιήσαμε κάθε απόσπασμα με πέραν του ενός κώδικες αφαιρεί την δυνατότητα άθροισης κατά την έννοια της κάθετης διάταξης, έτσι εισάγουμε τον τελεστή Απόλυτες Μονάδες (α.μ.) βλέπε παρακάτω.		Στο Ερώτημα 3 δεν υπάρχει αναγκαιότητα ισοστάθμισης. Η βαρύτητα του κάθε κώδικα σε αυτή την περίπτωση υπολογίζεται μόνο μία φορά στο σύνολο των κωδικογραφημένων αναφορών της κατηγορίας.

⁹³ Βλέπε επισυναπτόμενο CD.

⁹⁴ Απόσπασμα 89:44 σημαίνει: αριθμός τεκμηρίου στην ταξινόμηση της εφαρμογής Atlas.ti : αύξων αριθμός αποσπάσματος του τεκμηρίου (44°).

⁹⁵ Ομοίως.

<p>Παράδειγμα υπολογισμού Βαρύτητας</p>	<p>Στο Παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44⁹⁶ της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188 ο κώδικας 11 01 Πρότυπα – Εργαλεία σταθμίζεται με τον αριθμό 6412 ενώ ως Είδος χαρακτηρίζεται (ΠΟΛ) και αντιστοιχεί σε βαρύτητα 61 που είναι το πηλίκο 6412/104955, το πηλίκο δηλαδή του αριθμού λέξεων που αντιστοιχεί μέσα στο τεκμήριο D89 δια του συνολικού αριθμού λέξεων των τεκμηρίων των U.S.A.</p>	<p>Στο προηγούμενο Παράδειγμα του D89 ο κώδικας 16 02 Διάσταση Προσέγγισης Πολιτική (ΠΟΛ) αθροίζεται στις 12410 μονάδες και αντιστοιχεί σε βαρύτητα 118 ‰ που είναι το πηλίκο 12410/104955, το πηλίκο δηλαδή του αριθμού λέξεων που αντιστοιχεί μέσα στο τεκμήριο D89 δια του συνολικού αριθμού λέξεων των τεκμηρίων των U.S.A.</p>	<p>Στο Παράδειγμα της Εικ. 5.5 στη σελίδα 189 ο κώδικας 21 01 02 Διδακτικό Αντικείμενο: Μαθηματικά σταθμίζεται με τον αριθμό 1 μέσα στο συνολικό κείμενο της περίληψης της έρευνας ενώ η βαρύτητά του υπολογίζεται σε 88 ‰ που είναι το πηλίκο 10/115, το πηλίκο δηλαδή του αριθμού αναφορών που αντιστοιχεί μέσα σε όλα τα τεκμήρια των χρηματοδοτούμενων ερευνών δια του συνολικού αριθμού αναφορών της κατηγορίας 21 01 Περιεχόμενο: Διδακτικό Αντικείμενο.</p>
<p>Σύνολο Απόλυτων Μονάδων (α.μ.)</p>	<p>Ο τρόπος συνάρτησης των παραγράφων με τους κώδικες αποδίδει ένα σύνολο λέξεων μεγαλύτερο του πραγματικού. Προκειμένου οι κώδικες να συγκριθούν σε κάθετη οργάνωση ανά κατηγορία εισάγεται το ποσοτικό στοιχείο των Απόλυτων Μονάδων (α.μ.).</p>	<p>Δεν χρησιμοποιείται.</p>	
<p>Παράδειγμα Συνόλου Απόλυτων Μονάδων.</p>	<p>Στον Πίν. 6.2 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework) της σελίδας 118, τα αθροίσματα ανά χώρα δίνουν άθροισμα μεγαλύτερο του 1000 διότι σε μία νοηματική παράγραφο συναρτήθηκαν περισσότεροι του ενός κώδικες. Η σύγκριση</p>	<p>Δεν χρησιμοποιείται.</p>	

⁹⁶ Ομοίως.

	των οργανισμών στις ομαδοποιημένες Κατηγορίες με βάση το «Σύνολο Απόλυτων Μονάδων» και όχι με ποσοστό επί τοις χιλίοις, δεν αντιβαίνει τους κανόνες της λογικής ούτε παραμορφώνει τα συμπεράσματά μας, εφόσον όλα συγκρίνονται στον στατιστικά μετασηματισμένο αριθμό λέξεων όλων των οργανισμών.		
Τελεστές (Π-Ε), (ΠΟΛ) και (ΟΙΚ)	Χρησιμοποιούνται μόνο ως χαρακτηρισμός των κωδικών κάθε κατηγορίας και όχι για εξαγωγή συμπερασμάτων του ερωτήματος 1.	Ποσοτικοποιούν τους κώδικες της Κατηγορίας 16 Διάσταση Προσέγγισης, σταθμίζοντας το σύνολο των λέξεων των αποσπασμάτων (quotations) που συνδέονται με τον κάθε ένα από τους 16 01 Παιδαγωγική – Εκπαιδευτική (Π-Ε), 16 02 Πολιτική (ΠΟΛ) ή 16 03 Οικονομική (ΟΙΚ).	Δεν χρησιμοποιείται.
Παράδειγμα τελεστών (Π-Ε), (ΠΟΛ) και (ΟΙΚ)	Στο Παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44 της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188 μετέχουν απλώς χαρακτηριζόμενοι: τέσσερεις κώδικες (ΠΟΛ) (οι 11 01 Πρότυπα – Εργαλεία, 11 06 Αναφορές, 14 06 Επαγγελματικές Οργανώσεις και 15 06 Ετήσια Αναφορά) και δύο κώδικες (Π-Ε) (οι 12 01 06 03 Χρήση και Κατανάλωση και 12 01 8 01 Επιλογή και χρήση). Κώδικες με χαρακτηρισμό (ΟΙΚ) δεν υπάρχουν.	Στο Παράδειγμα του αποσπάσματος 89:44 της Εικ. 5.4 στη σελίδα 188, το απόσπασμα συνδέεται με τους κώδικες 16 01 Παιδαγωγική – Εκπαιδευτική (Π-Ε) και 16 02 Πολιτική (ΠΟΛ), ενώ δεν συνδέεται καθόλου με τον κώδικα 16 03 Οικονομική (ΟΙΚ). Έτσι ο αριθμός λέξεων (153) του αποσπάσματος κατοχυρώνεται και στους δύο κώδικες 16 01 και 16 02. Υπολογίζοντας έτσι τους χαρακτηρισμούς (Π-Ε), (ΠΟΛ) και (ΟΙΚ) των αποσπασμάτων συνολικά του τεκμηρίου D89 οι	Δεν χρησιμοποιείται.

		κώδικες τελικά σταθμίζονται σε: ο 16 01 Παιδαγωγική-Εκπαιδευτική (pedagogical-educational) με 12410 (με βαρύτητα 118 ‰) , ο 16 02 Πολιτική (political) 12410 (με βαρύτητα 118 ‰) και ο 16 03 Οικονομική (economical) 2095 (με βαρύτητα 20 ‰).	
Στάθμιση Κατηγορίας 17 Μοντέλο Διακυβέρνησης.	Δεν χρησιμοποιείται.	Η Κατηγορία 17 Μοντέλο Διακυβέρνησης δεν συνδέεται με κανένα απόσπασμα κειμένου, όπως προείπαμε. Η στάθμιση των κωδικών 17 01 Νεοφιλελεύθερο (neo-liberal) και 17 02 Δημοκρατικό (democratic) προκύπτει επί των κωδικών της Κατηγορίας 16 έτσι ώστε να ισοσταθμίζεται το πλήθος των κωδικών (Π-Ε) που είναι 102 με το πλήθος των κωδικών (ΟΙΚ) που είναι 9.	Δεν χρησιμοποιείται.
Παράδειγμα στάθμισης Κατηγορίας 17 Μοντέλο Διακυβέρνησης	Δεν χρησιμοποιείται.	Στη συνέχεια του προηγούμενου παραδείγματος του τεκμηρίου D89, ο κώδικας 17 01 Νεοφιλελεύθερο (neo-liberal) σταθμίζεται σε $2095/9=233$ μονάδες με βαρύτητα 657 ‰ και ο κώδικας 17 02 Δημοκρατικό (democratic) σταθμίζεται σε $12410/102=122$ με βαρύτητα 343 ‰.	Δεν χρησιμοποιείται.

Στον Πίν. 5.43 Παράδειγμα υπολογισμού Βαρύτητας (Ερωτήματα 1 & 3) που ακολουθεί, φαίνονται τα συνολικά αποτελέσματα του κώδικα 10 16 Τεχνολογίες (technologies) που αφορά

Πίν. 5.43 Παράδειγμα υπολογισμού Βαρύτητας (Ερωτήματα 1 & 3)				
	Σύνολο Αριθμού Λέξεων Οργανισμού (λέξεις)	10 16 Τεχνολογίες (λέξεις)	Σύνολα 1000 λέξεων	Βαρύτητα (β) (‰)
USA	104955	36000	1000	343
EU	155589	14296	1000	92
UNESCO	88775	35352	1000	398
OECD	65787	17853	1000	271
Έρευνες IES	2079	62	1000	30

6 Αποτελέσματα

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας θα προσπαθήσει με ευκρίνεια, λογική αλληλουχία βημάτων, σύνδεση με την ανάλυση, την κατηγοριοποίηση και την κωδικοποίηση στην οποία υπόκειται, να εκθέσει ανά κατηγορία τα αποτελέσματά της, οργανώνοντάς τα ανά ερευνητικό ερώτημα. Παρακάτω εκθέτουμε τα αποτελέσματα στις ομάδες κατηγοριών που υπεισέρχονται σε κάθε ερώτημα ξεχωριστά. Για της ανάγκες σωστής και διαχειρίσιμης οργάνωσης, οι εγγραφές και παρεπόμενα τα αποτελέσματά τους συνδυάζονται όπως θα υποδείξουμε παρακάτω. Στην Εικ. 6.1 στη σελίδα 195 μπορείτε να δείτε μία τυπική αναπαράσταση της οργάνωσης των αποτελεσμάτων μας στο αρχείο Excel «Κατηγορίες».

Στην Κατηγορία 08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου, εξετάσαμε τεκμήρια που αφορούν στα Ερωτήματα 1 και 2 (Σύνολο Λέξεων λ 415106) και που αποτελούνται από: Αποφάσεις (λ 102383), Οδηγίες (λ 14135), Προτάσεις Επιτροπών (λ 32204), Ερευνητικά Δεδομένα (λ 147331) και Άλλο (λ 119053), και τεκμήρια που αφορούν στο Ερώτημα 3: Χρηματοδοτούμενη Έρευνα IES (Σύνολο Ερευνών 103, Σύνολο Λέξεων Κωδικών 2079). Βλέπε Διάγραμμα Δ. 6.1 Τεκμήρια Ερωτημάτων 1 και 2 σελίδα 196.

Στην ανάλυση των πινάκων που ακολουθούν αναγράφεται το ποσοστό επί τοις χιλίοις της εμφάνισης του Κώδικα, που για μεν τα Ερωτήματα 1 και 2 είναι επι της ομογενοποιημένης βάσης δεδομένων των 1000 λέξεων ανά Οργανισμό, για δε το Ερώτημα 3 είναι επί του συνόλου των κωδικογραφημένων λέξεων όλων των Ερευνών IES (2079) (βλέπε Κεφάλαιο 5.2.7 στη σελίδα 106). Στην περίπτωση που η σύγκριση γίνεται σε ομάδα ή κατηγορία κωδικών και μόνο στην περίπτωση που υπάρχει αναγκαιότητα, στην παρένθεση αναγράφονται απόλυτοι αριθμοί που εκφράζουν τα Σύνολα Απόλυτων Μονάδων (α.μ.) (βλέπε Κεφάλαιο 5.2.7 στη σελίδα 106). Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε Κεφάλαιο 5.2.6 Κατηγοριοποίηση και Κώδικες στη σελίδα 79 και Πίν. 5.4 έως και 5.40 στις σελίδες 85 έως και 105.

6.1 Ερευνητικό Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες Γραμμές, Όροι και Διατυπώσεις

6.1.1 Κυρίαρχοι Ορισμοί

Οι κυρίαρχοι ορισμοί και όροι του Ψηφιακού Γραμματισμού, συνδέονται με τις κατηγορίες 09 Ορισμοί και 10 Συναφείς Όροι του Πίν. 5.5 Κατηγορία 09 Ορισμός (definition) στη σελίδα 85 και Πίν. 5.6 Κατηγορία 10 Συναφείς Όροι στη σελίδα 86, έτσι όπως κατανέμονται σύμφωνα με τα αποτελέσματά μας σε Η.Π.Α., Ε.Ε., UNESCO και Ο.Ε.С.Д., φαίνονται στον Πίν. 6.1 Ορισμοί και Συναφείς Όροι. Οι αριθμοί αφορούν χιλιοστά (^{0/00}) της ομογενοποιημένης ως προς τον όγκο δεξαμενής εγγράφων και ισούται με την Βαρύτητα.

Πίν. 6.1 Ορισμοί και Συναφείς Όροι (β. ^{0/00})						
Κώδικες	USA ^{0/00}	EU ^{0/00}	UNESCO ^{0/00}	OECD ^{0/00}	Μ.Ο. ^{0/00}	Σειρά
10 13 ΤΠΕ (ICT)	153	56	292	865	341	1
10 16 Τεχνολογίες (technologies)	343	92	398	271	276	2
09 02 Πληροφοριακός γραμματισμός (information literacy)	7	36	574	32	162	3
10 05 Ικανότητα (Competence)	278	79	117	155	157	4
10 10 Γραμματισμός στα Μέσα (media literacy)	10	69	542	0	155	5
09 05 Γραμματισμός στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL Media and Information Literacy)	0	0	514	0	128	6
10 17 Ψηφιακή Ανάγνωση (digital reading)	0	0	0	247	62	7
09 04 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy)	40	16	49	64	42	8
10 15 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (educational technology)	144	0	0	6	38	9
10 20 Ψηφιακά Υποστηριγμένη Εκπαίδευση (digitally supported education)	26	83	0	0	27	10
10 14 Ψηφιακή Ικανότητα (Digital Competence)	0	50	0	21	18	11
09 03 Γραμματισμός στους Η/Υ (computer literacy)	5	38	22	0	16	12
10 06 Ικανότητες στις ΤΠΕ (ICT Competencies)	10	0	0	51	15	13
09 01 Εκπαίδευση στα Μέσα (media education)	0	6	48	0	13	14
10 03 Γραμματισμός στις ΤΠΕ (ICT Literacy)	5	0	25	23	13	15
10 22 Γραμματισμός Δεδομένων (data literacy)	19	0	0	0	5	16
10 08 Εγγράμματος στα Μέσα (media-literate)	0	0	12	0	3	17
10 07 Λειτουργικός Γραμματισμός (Functional Literacy)	0	0	9	0	2	18
10 19 Επικοινωνιακή Ικανότητα (communicative competence)	0	0	9	0	2	19
10 18 Λειτουργία βασισμένη στους Η/Υ (computer based function)	0	0	2	0	1	20
10 09 Ικανότητα στα Μέσα (media competence)	0	0	2	0	0	21
10 01 Αλφαριθμητισμός στις ΤΠΕ (ICT Alphabetism)	0	0	0	0	0	22
10 02 Γραμματισμός στη Φωτογραφία (Photography Literacy)	0	0	0	0	0	22
10 04 Κατάρτιση Γραμματισμού στα Μέσα (Media Literacy training)	0	0	0	0	0	22

10 11 Οπτικοακουστικός Γραμματισμός (Audiovisual Literacy)	0	0	0	0	0	22
10 12 Οπτικός Γραμματισμός (Visual Literacy)	0	0	0	0	0	22
10 21 Γραμματισμός μέσω Ιστού (web-mediated literacy)	0	0	0	0	0	22
10 23 Ψηφιακή Μάθηση (digital learning)	0	0	0	0	0	22

Ο κυρίαρχος όρος σε γενική κατάταξη είναι αυτός των ΤΠΕ (ICT, M.O.=341 ‰), που χρησιμοποιεί κύρια ο Ο.Ε.С.Д. (865 ‰) κατά δεύτερο λόγο η UNESCO (292 ‰), οι Η.Π.Α. (153 ‰) ενώ η Ε.Ε. μόλις (56 ‰). Εντύπωση προκαλεί πως ο όρος αυτός είναι ο τρίτος προτιμώμενος στις Η.Π.Α., ενώ μόλις ο πέμπτος σε Ε.Ε. και UNESCO.

Ο δεύτερος σε γενική κατάταξη όρος είναι ο Τεχνολογίες (Technologies, M.O.=276 ‰) που χρησιμοποιεί κύρια η UNESCO (398 ‰), οι Η.Π.Α. (343 ‰), ο Ο.Ε.С.Д (271 ‰), ενώ η Ε.Ε. μόλις (92 ‰). Κατέχει την πρώτη θέση στην κατάταξη των προτιμώμενων όρων σε Η.Π.Α. και Ε.Ε., την δεύτερη στον Ο.Ε.С.Д και την τέταρτη στην UNESCO.

Ο τρίτος σε γενική κατάταξη όρος είναι ο Πληροφοριακός γραμματισμός (information literacy, M.O.=162 ‰), όρο που προτιμάει πρώτη η UNESCO (574 ‰). Τον όρο αυτόν δεν φαίνεται να τον προτιμούν όμως η Ε.Ε. (36 ‰), ο Ο.Ε.С.Д. (32 ‰) και οι Η.Π.Α. (7 ‰).

Η συζήτηση πάνω στην ανάγνωση όλων των όρων και σχέσεων μεταξύ τους που αναδεικνύουν τα αποτελέσματά μας θα ήταν μεγάλη. Αξίζει εδώ να επικεντρωθούμε μόνο στις δικές μας βασικές επιλογές στην 09 Κατηγορία Ορισμός και βέβαια στον όρο 09 04 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy), που αποτελεί και μέρος του τίτλου της εργασίας μας.

Όπως φαίνεται στον Πίν. 6.1 Ορισμοί και Συναφείς Όροι στη σελίδα 116, ο κώδικας 09 02 Πληροφοριακός Γραμματισμός (information literacy, M.O.=162 ‰) κατέχει την 3^η θέση στην γενική κατάταξη, έτσι όπως περιγράφουμε και παραπάνω. Είναι όρος που χρησιμοποιεί κύρια η UNESCO ενώ οι υπόλοιποι φαίνεται να τον αγνοούν με ελάχιστα ποσοστά επί τοις χιλίοις.

Ο κώδικας 09 05 Γραμματισμός στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL Media and Information Literacy, M.O.=128 ‰) κατέχει την 6^η θέση στην γενική κατάταξη με την προτίμηση μόνο της UNESCO (514 ‰). Οι υπόλοιποι τον αγνοούν στα επίσημα έγγραφα τους.

Ο κώδικας 09 04 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy, M.O.=42^{0/00}), ο τίτλος δηλαδή της εργασίας μας, κατέχει μόλις την 8^η θέση στη γενική κατάταξη. Στον Ο.Ε.С.Д. (64^{0/00}), UNESCO (49^{0/00}), Η.Π.Α. (40^{0/00}) και Ε.Ε. (16^{0/00}).

Ο κώδικας 09 03 Γραμματισμός στους Η/Υ (computer literacy, M.O.=16^{0/00}) κατέχει την 12^η θέση στην γενική κατάταξη, με Ε.Ε. (38^{0/00}), UNESCO (22^{0/00}) και Η.Π.Α. (5^{0/00}), ενώ ο Ο.Ε.С.Д. αγνοεί τον όρο στα κείμενά του.

Τέλος ο κώδικας 09 01 Εκπαίδευση στα Μέσα (media education, M.O.=13^{0/00}) κατέχει μόλις την 14^η θέση στην γενική κατάταξη. Τον όρο χρησιμοποιούν μόνο η UNESCO (48^{0/00}) και η Ε.Ε. (6^{0/00}). Εντυπωσιακό είναι πως οι Η.Π.Α. και ο Ο.Ε.С.Д. τον αγνοούν στα κείμενά τους.

Στο διάγραμμα Δ. 6.2 Κατηγορίες 09 Ορισμοί και 10 Συναφείς Όροι Ερωτήματος 1 στη σελίδα 196 μπορείτε να δείτε την γραφική παράσταση των αποτελεσμάτων.

6.1.2 Πλαίσια Προτύπων και Εργαλείων και Πολιτικές Δομές Εφαρμογής

Το πλέον ισχυρό πολιτικό πλαίσιο που προβλέπει και ρυθμίζει τις δομές εφαρμογής του Ψηφιακού Γραμματισμού προέρχεται από την Ε.Ε. (1355 α.μ.). Έπονται οι Η.Π.Α. (1088 α.μ.), η UNESCO (858 α.μ.) και ο Ο.Ε.С.Д. (777 α.μ.), σύμφωνα με τον Πίν. 6.2 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework). Στο διάγραμμα Δ. 6.3 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework) στη σελίδα 197 μπορείτε να δείτε γραφική παράσταση της κατανομής.

Πίν. 6.2 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)							
Κώδικες		USA (^{0/00})	EU (^{0/00})	UNESCO (^{0/00})	OECD (^{0/00})	M.O. (^{0/00})	Σειρά
Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools)	ΠΟΛ	642	139	315	581	419	1
Συρροθμιστικός μηχανισμός (co-regulatory mechanism)	ΠΟΛ	79	572	171	31	213	2
Σύνδεση με άλλους φορείς (Link with other actors)	ΠΟΛ	1	468	141	37	162	3
Αναφορές (reporting)	ΠΟΛ	314	144	25	129	153	4
Ενδοπουργικός μηχανισμός (Inter-ministerial mechanism)	ΠΟΛ	15	1	160	0	44	5
Αρχή για την Εκπαίδευση στα Μέσα (Media Education Authority)	ΠΟΛ	37	31	46	0	28	6
Σύνολο Απόλυτων Μονάδων ⁹⁷ (α.μ.)	ΠΟΛ	1088	1355	858	777	1020	
Σειρά		2	1	3	4		

⁹⁷ Βλέπε Κεφάλαιο 5

Ειδικότερα για τα Πρότυπα και τα Εργαλεία όπως προβλέπονται και ρυθμίζονται στο Πολιτικό Πλαίσιο, η Ε.Ε. (139^{0/00}) βρίσκεται στην τελευταία θέση. Προηγούνται οι Η.Π.Α. (642^{0/00}), ο Ο.Ε.С.Д. (581^{0/00}) και η UNESCO (315^{0/00}). Βλέπε διάγραμμα Δ. 6.3 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework) στη σελίδα 197. Αντίθετα η Ε.Ε. (572^{0/00}) πρωτοπορεί στους ρυθμιστικούς μηχανισμούς με μεγάλη διαφορά, όπως και στην σύνδεση με άλλους φορείς (468^{0/00}).

6.1.3 Ανάπτυξη Ικανοτήτων: Κατάρτιση και Πόροι

Η κατάρτιση, εκπαιδευτικών και μαθητευόμενων και οι πόροι, υλικά και εξοπλισμός, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, που προβλέπονται, απασχολούν όλους τους Οργανισμούς με παρόμοιο τρόπο, Η.Π.Α. (10921 α.μ.), η UNESCO (10766 α.μ.) και ο Ο.Ε.С.Д. (10312 α.μ.), εκτός από την Ε.Ε. που έχει ένα πενιχρό (3107 α.μ.). Βλέπε Πίν. 6.3 Ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity-building) στη σελίδα 119 και Δ. 6.4 στη σελίδα 197 με τον ίδιο τίτλο.

Πίν. 6.3 Ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity-building)						
Κώδικες	USA (^{0/00})	EU (^{0/00})	UNESCO (^{0/00})	OECD (^{0/00})	М.Ο. (^{0/00})	Σειρά
12 01 10 Κατηγορίες Δεξιοτήτων στις ΗΠΑ (NET*S categories of abilities USA)	1515	471	2368	1773	1532	1
12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education)	2022	421	1169	1633	1311	2
12 01 09 Κατηγορίες Δεξιοτήτων στις ΤΠΕ στην Μ.В. (ICT categories of abilities UK)	1149	458	1779	1683	1267	3
12 01 06 Πεδία Ικανότητας στα Μέσα (fields of "media competence")	1505	198	1101	1149	988	4
12 01 12 Βασικοί προσανατολισμοί και κατευθυντήριες γραμμές (basic orientations and guidelines)	799	218	1386	1207	902	5
12 01 07 Ταξινόμηση Ικανοτήτων (set of competencies)	992	122	571	819	626	6
12 01 02 Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (pedagogical and teaching ability)	762	178	242	405	397	7
12 01 03 Σχολικό Επίπεδο (school level)	503	200	267	462	358	8
12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum)	200	73	639	188	275	9
12 01 01 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών (teacher training)	138	83	543	102	217	10
12 01 11 Κατηγορίες Κλίσεων (categories of aptitudes)	207	16	293	312	207	11
12 02 01 Υλικά Διδασκαλίας (teaching materials)	247	202	19	125	148	12
12 02 03 Δημιουργία (creation)	215	84	58	164	131	13
12 02 02 Ερευνητικά Ιδρύματα (research institutions)	209	101	99	52	115	14
12 02 06 Πόροι Όρος (resources) χωρίς διευκρίνιση	226	78	79	14	99	15
12 01 14 Νέοι Όροι Ε.Ε.	15	160	37	115	82	16
12 01 13 Οργάνωση Μαθητείας (discipline)	145	33	24	36	59	17
12 02 04 Επιλογή (selection)	17	0	79	31	32	18
12 01 04 Πιστοποίηση (certification)	36	4	12	41	23	19
12 02 05 Παραγωγή (production)	19	8	0	0	7	20

Σύνολο Απόλυτων Μονάδων (α.μ.)	10921	3107	10766	10312		
--------------------------------	-------	------	-------	-------	--	--

Ο κώδικας 12 01 10 Κατηγορίες Δεξιότητων στις ΗΠΑ (NET*S categories of abilities USA) συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα ποσοστά επί τοις χιλίοις και κατέχει την πρώτη θέση αναφορών μέσα σε όλους ανεξαιρέτως τους οργανισμούς (Μ.Ο.=1532 α.μ.) εκτός από την Ε.Ε. που τον χρησιμοποιεί μόνο ελάχιστα (471 ‰). Στα τεκμήρια όμως των Η.Π.Α. κατέχει την δεύτερη εφόσον την πρώτη κατέχει ο παρόμοιος κώδικας 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education) (2022 ‰).

Ο κώδικας 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education) κατέχει την δεύτερη θέση αναφορών μέσα σε όλους τους οργανισμούς (Μ.Ο.=1311 ‰). Ο κώδικας υπερτερεί στις αναφορές των Η.Π.Α. και του Ο.Ε.С.Д., ενώ της UNESCO λιγότερο και της Ε.Ε. πολύ λιγότερο.

Την τρίτη θέση στην κατάταξη (Μ.Ο.=1267 ‰) κατέχει ο κώδικας 12 01 09 Κατηγορίες Δεξιότητων στις ΤΠΕ στην Μ.В. (ICT categories of abilities UK), κατ αντιστοιχία του κώδικα 12 01 10 με τον οποίο προσομοιάζει.

Η Ψηφιακή Ταξινόμια κατά Bloom, κώδικας 12 01 07 έχει εισαχθεί κατά ένα όχι ευκαταφρόνητο (Μ.Ο.=626 ‰) σε όλους τους οργανισμούς. Και εδώ η Ε.Ε. υπολείπεται με το πενιχρό (122 ‰).

Τέλος θα επιλέξουμε να επισημάνουμε εδώ και τους κύριους κώδικες που απασχολούν τα κείμενα των οργανισμών σε κάθε έναν από αυτούς.

Στις Η.Π.Α. κυριαρχεί ο κώδικας 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education) με (2022 ‰). Ο κώδικας 12 01 10 Κατηγορίες Δεξιότητων στις ΗΠΑ (NET*S categories of abilities USA) κυριαρχεί στον Ο.Ε.С.Д. με (1773 ‰) αλλά και στην UNESCO με (2368 ‰). Στην Ε.Ε. μέσα στο γενικότερα πενιχρό αποτέλεσμα της σε αναφορές στην ανάπτυξη ικανοτήτων, κυριαρχεί ο ίδιος κώδικας 12 01 10 με ένα μόλις (471 ‰), απέχει όμως ελάχιστα από τους παρόμοιους κώδικες 12 01 09 Κατηγορίες Δεξιότητων στις ΤΠΕ στην Μ.В. (ICT categories of abilities UK) και 12 01 08 Κατηγορίες Εκπαίδευσης στα Μέσα (categories of media education).

Ειδικότερα για τις ομάδες κωδικών 12 01 01 και 12 01 02 τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίν. 6.4 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (teachers training, pedagogical and teaching ability) στη σελίδα 121.

Πίν. 6.4 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (teachers training, pedagogical and teaching ability)					
Κώδικες	USA (⁰ / ₀₀)	EU (⁰ / ₀₀)	UNESCO (⁰ / ₀₀)	OECD (⁰ / ₀₀)	M.O. (⁰ / ₀₀)
12 01 01 01 Αρχική (initial)	0	30	0	32	15
12 01 01 02 Συνεχιζόμενη (continuous)	10	22	0	0	8
12 01 01 03 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Όρος χωρίς διευκρίνιση	128	31	543	70	193
12 01 02 01 Δεξιότητα και Αποδοτικότητα στον τομέα Ειδικευσης (ability and efficiency in the area of expertise)	175	8	0	30	53
12 01 02 02 Δεξιότητα Μετασχηματισμού Διδασκαλίας (ability of teaching transformation)	152	17	21	0	47
12 01 02 03 Δεξιότητα Ανάκλασης και Ταξινόμησης Διδακτικών Ενεργειών (ability of reflection and classification of teaching actions)	90	30	25	125	68
12 01 02 04 Κοινωνική και Μεταεπικοινωνιακή Δεξιότητα (social and meta-communication ability)	224	67	159	214	166
12 01 02 05 Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα Όρος χωρίς διευκρίνιση	120	55	38	35	62

Αξιοσημείωτο εδώ είναι το αποτέλεσμα στον κώδικα 12 01 01 03 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Όρος χωρίς διευκρίνιση όπου στην UNESCO συγκεντρώνει (543 ⁰/₀₀) και είναι πρώτος σε κατάταξη ανάμεσα στους άλλους της κατηγορίας του (193 ⁰/₀₀) . Αίσθηση προκαλεί και ο κώδικας 12 01 02 04 όπου συγκεντρώνει (166 ⁰/₀₀), με πρώτες τις Η.Π.Α. (224 ⁰/₀₀) και δεύτερο τον Ο.Ε.С.Д. (214 ⁰/₀₀). Βλέπε διάγραμμα Δ. 6.5 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (teachers training, pedagogical and teaching ability) στη σελίδα 198.

Ενδιαφέρον ακόμα παρουσιάζει ο Πίν. 6.5 Σχολικό Επίπεδο παρακάτω, όπου φαίνεται πως η δευτεροβάθμια εκπαίδευση κερδίζει το ενδιαφέρον των οργανισμών. Βλέπε Δ.6.6 Σχολικό Επίπεδο (school level) στη σελίδα 198.

Πίν. 6.5 Σχολικό Επίπεδο (school level)					
Κώδικες	USA (⁰ / ₁₀₀)	EU (⁰ / ₁₀₀)	UNESCO (⁰ / ₁₀₀)	OECD (⁰ / ₁₀₀)	M.O. (⁰ / ₁₀₀)
12 01 03 01 Δημοτικό (primary)	17	28	37	43	31
12 01 03 02 Γυμνάσιο (junior high)	98	24	44	32	50
12 01 03 03 Λύκειο (high school)	128	9	44	11	48
12 01 03 04 Σχολικό Επίπεδο Όρος χωρίς διευκρίνιση	260	139	142	377	229

Τέλος, ο κώδικας 12 01 04 Πιστοποίηση απασχολεί μόνο κατά (23 ⁰/₁₀₀), ενώ ο κώδικας 12 01 05 Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum) κατά (275 ⁰/₁₀₀), με πρώτη την UNESCO (639 ⁰/₁₀₀), δεύτερες με μεγάλη διαφορά τις Η.Π.Α. (200 ⁰/₁₀₀), τρίτο τον Ο.Ε.С.Д. (188 ⁰/₁₀₀) και τελευταία την Ε.Ε. (73 ⁰/₁₀₀)⁹⁸.

Τέλος, από τον Πίν. 6.6 Οργάνωση Μαθητείας (discipline) παρακάτω, φαίνεται πως όλοι οι οργανισμοί αναφέρονται αποκλειστικά στην οριζόντια οργάνωση μαθητείας του αντικειμένου ενώ η διδασκαλία ως αυτόνομο αντικείμενο φαίνεται να είναι μηδενική.

Πίν. 6.6 Οργάνωση Μαθητείας (discipline)					
Κώδικες	USA (⁰ / ₁₀₀)	EU (⁰ / ₁₀₀)	UNESCO (⁰ / ₁₀₀)	OECD (⁰ / ₁₀₀)	M.O. (⁰ / ₁₀₀)
12 01 13 01 Κάθετη Οργάνωση Μαθητείας (separate discipline)	0	0	0	0	0
12 01 13 02 Οριζόντια Οργάνωση Μαθητείας (transversal discipline)	0	27	0	0	7
12 01 13 03 Οργάνωση Μαθητείας Όρος χωρίς διευκρίνιση	145	6	24	36	53

6.1.4 Πρόβλεψη Χρηματοδότησης

Από τον Πίν. 6.7 Χρηματοδότηση (από) (funding) παρακάτω, φαίνεται πως το μεγαλύτερο βάρος καλείται να το αναλάβει η 13 02 Περιφερειακή Διοίκηση (states/provinces/regions) (M.O.=137 ⁰/₁₀₀) κατά δεύτερο λόγο ο 13 05 Δημόσιος Τομέας (public sector) (M.O.=76 ⁰/₁₀₀) και κατά τρίτο ο 13 04 Ιδιωτικός Τομέας (private sector) (M.O.=49 ⁰/₁₀₀).

⁹⁸ Για την οικονομία του χώρου ο πίνακας παραλείπεται στο κείμενο. Ο μελετητής μπορεί να ανατρέξει στη καρτέλα Γενικά διαγράμματα του συνοδευτικού αρχείου Excel Κατηγορίες.

Πίν. 6.7 Χρηματοδότηση (από) (funding)						
Κώδικες	USA (%/00)	EU (%/00)	UNESCO (%/00)	OECD (%/00)	M.O. (%/00)	Σειρά
13 02 Περιφερειακή Διοίκηση (states/provinces/regions)	353	71	36	87	137	1
13 05 Δημόσιος Τομέας (public sector)	156	75	11	63	76	2
13 04 Ιδιωτικός Τομέας (private sector)	70	41	36	51	49	3
13 09 Χρηματοδότηση (funding), Όρος χωρίς διευκρίνιση	136	18	10	0	41	4
13 08 Οικονομική Αναφορά (financial report)	111	11	14	16	38	5
13 01 Κεντρική Διοίκηση (central government)	5	11	14	22	13	6
13 03 Κοινοτική Διοίκηση (municipalities)	5	5	0	0	2	7
13 06 Αστικός Τομέας (civic sector)	0	5	3	0	2	8
13 07 Ειδικά Κατανεμημένα Κονδύλια (specific allocation)	0	0	0	0	0	9

6.1.5 Η Συμμετοχή άλλων φορέων

Από τον Πίν. 6.8 Άλλοι Φορείς (other actors) παρακάτω, συμπεραίνουμε πως η φροντίδα των οργανισμών για την συμμετοχή στον Ψηφιακό Γραμματισμό άλλων φορέων, αφορά κυρίως τις 14 02 Ρυθμιστικές Αρχές για τα Μέσα (regulatory media authorities) (M.O.=224 %/00), κατά δεύτερο λόγο τον 14 03 Ιδιωτικό Τομέα (private sector) (M.O.=178 %/00) και κατά τρίτο λόγο τις 14 06 Επαγγελματικές Οργανώσεις (professional) (M.O.=100 %/00).

Πίν. 6.8 Άλλοι Φορείς (other actors)						
Κώδικες	USA (%/00)	EU (%/00)	UNESCO (%/00)	OECD (%/00)	M.O. (%/00)	Σειρά
14 02 Ρυθμιστικές Αρχές για τα Μέσα (Regulatory media authorities)	119	593	184	0	224	1
14 03 Ιδιωτικός Τομέας (private sector)	67	554	36	56	178	2
14 06 Επαγγελματικές Οργανώσεις (professional organization)	217	36	128	17	100	3
14 04 Αστικές Κοινωνικές Οργανώσεις (civil society organization)	269	48	37	0	88	4
14 05 Συμμετοχή Νεολαίων (youth participation)	13	34	105	22	44	5
14 01 Εξωτερικοί Συνεργάτες (partnerships outside)	0	34	1	0	9	6
14 08 Επικαλυπτόμενες Δομές (overlapping structures)	7	0	0	0	2	7
14 07 Ειδικά Γεγονότα (specific events)	0	0	0	0	0	8

6.1.6 Η Αξιολόγηση στις εφαρμογές της πολιτικής

Από τον Πίν. 6.9 Αξιολόγηση (evaluation) παρακάτω, συμπεραίνουμε πως το σημαντικότερο στοιχείο που αξιολογείται είναι το 15 04 Κοινό ως Στόχος (M.O.=293 %/00), το δεύτερο είναι η 15 02 Επάρκεια των Μέτρων (M.O.=210 %/00) και το τρίτο η 15 05 Ποσότητα των Προγραμμάτων (M.O.=174 %/00).

Κώδικες	USA (⁰ / ₀₀)	EU (⁰ / ₀₀)	UNESCO (⁰ / ₀₀)	OECD (⁰ / ₀₀)	M.O. (⁰ / ₀₀)	Σειρά
15 04 Κοινό ως Στόχος (public targeted)	98	512	520	43	293	1
15 02 Επάρκεια Μέτρων (efficiency measures)	211	456	55	120	210	2
15 05 Ποσότητα προγραμμάτων (amount of programmes)	334	54	36	272	174	3
15 03 Απόδοση των πόρων (performance of resources)	521	22	7	139	172	4
15 06 Ετήσια Αναφορά (yearly report)	146	383	6	135	167	5
15 01 Υπευθυνότητα των Μέσων (media accountability)	54	441	121	39	164	6

6.2 Ερευνητικό Ερώτημα 2: Μοντέλα Ανάπτυξης

Από τον Πίν. 6.10 Διάσταση Προσέγγισης παρακάτω, που είναι το όχημα υπολογισμού αμέσως μετά των Μοντέλων Ανάπτυξης είναι φανερό πως η 16 02 Πολιτική (political) διάσταση προσέγγισης είναι η κυρίαρχη με (M.O.=975 ⁰/₀₀), κάτι απόλυτα αναμενόμενο.

Κώδικες	USA (⁰ / ₀₀)	EU (⁰ / ₀₀)	UNESCO (⁰ / ₀₀)	OECD (⁰ / ₀₀)	M.O. (⁰ / ₀₀)	Σειρά
16 01 Παιδαγωγική-Εκπαιδευτική (pedagogical-educational)	998	738	1000	1000	934	2
16 02 Πολιτική (political)	993	912	996	998	975	1
16 03 Οικονομική (economical)	535	623	84	917	540	3

Ωστόσο οι διαστάσεις που δίνουν το νόημα είναι η 16 01 Παιδαγωγική-Εκπαιδευτική (pedagogical-educational) (M.O.=934 ⁰/₀₀) και η 16 03 Οικονομική (economical) (M.O.=840 ⁰/₀₀). Αυτές όμως αφορούν η μεν (Π-Ε) σε 102 συνολικά κώδικες, ενώ η (ΟΙΚ) μόνο σε 9 συνολικά κώδικες. Έτσι, όπως έχουμε αναλύσει ήδη, κρίνεται σκόπιμη η αναγωγή των τιμών των χιλιοστών σε δύο στατιστικούς κώδικες: τον κώδικα 17 01 Νεοφιλελεύθερο (neo-liberal) (M.O.=754⁰/₀₀) και τον κώδικα 17 02 Δημοκρατικό (democratic) (M.O.=246⁰/₀₀), όπως φαίνεται στον Πίν. 6.11 Μοντέλο Διακυβέρνησης που ακολουθεί.

Κώδικες	USA (⁰ / ₀₀)	EU (⁰ / ₀₀)	UNESCO (⁰ / ₀₀)	OECD (⁰ / ₀₀)	M.O. (⁰ / ₀₀)	Σειρά
17 01 Νεοφιλελεύθερο (neo-liberal)	820	765	532	900	754	1
17 02 Δημοκρατικό (democratic)	180	235	468	100	246	2

Είναι προφανές πως το κυρίαρχο μοντέλο είναι το Νεοφιλελεύθερο σε όλους τους Οργανισμούς.

6.3 Ερευνητικό Ερώτημα 3: Ζητήματα Αιχμής

Στο τρίτο Ερευνητικό Ερώτημα προσπαθούμε να απαντήσουμε στο ποια θεωρούνται τα κορυφαία θέματα αναζήτησης της επιστημονικής κοινότητας των Η.Π.Α. γύρω από τον ψηφιακό γραμματισμό, που χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση της χώρας μέσω του IES.

Όπως φαίνεται στον Πίν. 6.12 Ορισμοί και Συναφείς Όροι Ερευνών IES που ακολουθεί, ο κυρίαρχος ορισμός που αναφέρεται στις Έρευνες IES στη σελίδα 124 είναι ο 10 16 Τεχνολογίες (technologies) (614 0/00) για τα έτη 2013-2017.

Πίν. 6.12 Ορισμοί και Συναφείς Όροι Ερευνών IES						
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	0/00	0/00	0/00	0/00	0/00	0/00
09 01 Εκπαίδευση στα Μέσα (media education)	0	0	0	0	0	0
09 02 Πληροφοριακός γραμματισμός (information literacy)	0	0	0	0	0	0
09 03 Γραμματισμός στους Η/Υ (computer literacy)	0	0	0	0	0	0
09 04 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy)	0	0	0	0	0	0
09 05 Γραμματισμός στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL Media and Information Literacy)	0	0	0	0	0	0
10 01 Αλφαριθμητισμός στις ΤΠΕ (ICT Alphabetism)	0	0	0	0	0	0
10 02 Γραμματισμός στη Φωτογραφία (Photography Literacy)	0	0	0	0	0	0
10 03 Γραμματισμός στις ΤΠΕ (ICT Literacy)	0	0	0	0	0	0
10 04 Κατάρτιση Γραμματισμού στα Μέσα (Media Literacy training)	0	0	0	0	0	0
10 05 Ικανότητα (Competence)	0	0	1	0	3	89
10 06 Ικανότητες στις ΤΠΕ (ICT Competencies)	0	0	0	0	0	0
10 07 Λειτουργικός Γραμματισμός (Functional Literacy)	0	0	0	0	0	0
10 08 Εγγράμματος στα Μέσα (media-literate)	0	0	0	0	0	0
10 09 Ικανότητα στα Μέσα (media competence)	0	0	0	0	0	0
10 10 Γραμματισμός στα Μέσα (media literacy)	0	0	0	0	0	0
10 11 Οπτικοακουστικός Γραμματισμός (Audiovisual Literacy)	0	0	0	0	0	0
10 12 Οπτικός Γραμματισμός (Visual Literacy)	0	0	0	0	0	0
10 13 ΤΠΕ (ICT)	0	0	0	0	0	0
10 14 Ψηφιακή Ικανότητα (Digital Competence)	0	0	0	0	0	0
10 15 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (education technology)	3	1	0	1	4	198
10 16 Τεχνολογίες (technologies)	5	6	4	6	9	614
10 17 Ψηφιακή Ανάγνωση (digital reading)	0	0	0	0	0	0
10 18 Λειτουργία βασισμένη στους Η/Υ (computer based function)	0	0	2	1	1	79
10 19 Επικοινωνιακή Ικανότητα (communicative competence)	0	0	0	0	0	0

10 20 Ψηφιακά Υποστηριγμένη Εκπαίδευση (digitally supported education)	0	0	0	0	0	0
10 21 Γραμματισμός μέσω Ιστού (web-mediated literacy)	0	0	0	0	0	10
10 22 Γραμματισμός Δεδομένων (data literacy)	0	0	0	0	0	0
10 23 Ψηφιακή Μάθηση (digital learning)	0	0	0	0	0	10

Ο όρος που χρησιμοποιείται επίσης και που αποτελεί και τίτλο του Προγράμματος μέσα στο οποίο εντάσσεται η πλειονότητα των σχετικών με τον Ψηφιακό Γραμματισμό ερευνών, είναι ο 10 15 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (education technology) (198 ⁰/₀₀). Άλλοι όροι με διακριτό ποσοστό είναι ο 10 05 Ικανότητα (Competence) (89 ⁰/₀₀) και ο 10 18 Λειτουργία βασισμένη στους Η/Υ (computer based function) (79 ⁰/₀₀). Οι υπόλοιποι όλοι είναι σχεδόν μηδενικοί.

Όπως φαίνεται από τον Πίν. 6.13 Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools) Ερευνών IES στη σελίδα 125, κυρίαρχος κώδικας αναδεικνύεται ο 11 01 Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools) (887 ⁰/₀₀), έπεται με μεγάλη διαφορά ο κώδικας 11 06 Αναφορές (113 ⁰/₀₀), ενώ όλοι οι υπόλοιποι είναι μηδενικοί.

Πίν. 6.13 Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools) Ερευνών IES						
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀
11 01 Πρότυπα - εργαλεία (standard-setting tools)	4	4	7	4	7	887
11 02 Αρχή για την Εκπαίδευση στα Μέσα (Media Education Authority)	0	0	0	0	0	0
11 03 Ενδουπουργικός μηχανισμός (Inter-ministerial mechanism)	0	0	0	0	0	0
11 04 Σύνδεση με άλλους φορείς (Link with other actors)	0	0	0	0	0	0
11 05 Συρρυθμιστικός μηχανισμός (co-regulatory mechanism)	0	0	0	0	0	0
11 06 Αναφορές (reporting)	0	0	1	0	1	113

Από τον Πίν. 6.14 Σχολικό Επίπεδο (school level) Ερευνών IES που ακολουθεί συνάγουμε ότι ο κώδικας 12 01 03 04 Σχολικό Επίπεδο Όρος χωρίς διευκρίνιση κατέχει το (469 ⁰/₀₀). Από τους κώδικες που ορίζουν συγκεκριμένα το επίπεδο κυριαρχεί ο κώδικας 12 01 03 02 Γυμνάσιο (junior high) (260 ⁰/₀₀).

Πίν. 6.14 Σχολικό Επίπεδο (school level) Ερευνών IES						
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀	⁰ / ₀₀
12 01 03 01 Δημοτικό (primary)	3	1	10	0	1	163
12 01 03 02 Γυμνάσιο (junior high)	3	2	4	5	11	260
12 01 03 03 Λύκειο (high school)	2	1	1	0	6	107
12 01 03 04 Σχολικό Επίπεδο Όρος χωρίς διευκρίνιση	3	7	12	6	16	469

Από τον Πίν. 6.15 Προγράμματα Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA που ακολουθεί, ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός πως ο κώδικας 18 02 Καινοτόμες έρευνες μικρών επιχειρήσεων (Small Business Innovation Research) έχει το μερίδιο του λέοντος με (233 ⁰/₀₀) στην κατηγορία του. Ακολουθεί ο κώδικας 18 03 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (Education Technology) (155 ⁰/₀₀).

Πίν. 6.15 Προγράμματα Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA						
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	%	%	%	%	%	%
18 02 Καινοτόμες έρευνες μικρών επιχειρήσεων (Small Business Innovation Research)	4	1	2	2	2	233
18 03 Τεχνολογία Εκπαίδευσης (Education Technology)	2	1	0	1	2	155
18 09 Πρώιμα Προγράμματα Μάθησης και Πολιτικές (Early Learning Programs and Policies)	0	0	2	0	0	68
18 04 Γνώση και Μάθηση εκπαιδευόμενων (Cognition and Student Learning)	0	0	1	0	0	49
18 13 Ανάγνωση και Γραφή (Reading and Writing)	0	1	0	0	0	49
18 19 Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Μηχανική και Μαθηματικά (Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM) Education)	0	0	0	0	1	49
18 20 Κοινωνικό και Συμπεριφορικό Πλαίσιο για την Ακαδημαϊκή Μάθηση (Social and Behavioral Context for Academic Learning)	0	0	2	0	0	49
18 24 Μεθοδολογία Στατιστικής και Έρευνας στην Εκπαίδευση (Statistical and Research Methodology in Education)	0	0	1	0	1	49
18 07 Πρώιμη Παρέμβαση και Μάθηση στην Ειδική Εκπαίδευση (Early Intervention and Early Learning in Special Education)	0	0	0	1	0	39
18 16 Βελτίωση Εκπαιδευτικών Συστημάτων (Improving Education Systems)	0	0	0	0	1	39
18 14 Μαθητευόμενοι Αγγλικής (English Learners)	0	0	0	0	0	29
18 18 Μεταδευτεροβάθμια και Ενηλίκων Εκπαίδευση (Postsecondary and Adult Education)	0	0	0	0	0	29
18 21 Τεχνολογία για την Ειδική Αγωγή (Technology for Special Education)	0	0	0	0	1	29
18 06 Αποτελεσματικοί Εκπαιδευτικοί και Αποτελεσματική Διδασκαλία (Effective Teachers and Effective Teaching)	0	0	0	0	0	19
18 08 Πρώιμη Ανάπτυξη Καριέρας και Καθοδήγηση στην Ειδική Αγωγή (Early Career Development and Mentoring in Special Education)	0	0	0	0	0	19
18 11 Συνεργασίες ερευνητών-επαγγελματιών στην έρευνα για την εκπαίδευση (Researcher-Practitioner Partnerships in Education Research)	0	0	0	0	0	19
18 12 Εθνικά Κέντρα Έρευνας και Ανάπτυξης (National Research and Development Centers)	0	0	0	0	0	19
18 05 Γνώση και Μάθηση εκπαιδευόμενων στην Ειδική Αγωγή (Cognition and Student Learning in Special Education)	0	0	0	0	0	10
18 10 Κοινωνικά και Συμπεριφορικά αποτελέσματα για τη στήριξη της μάθησης (Social and Behavioral Outcomes to Support Learning)	0	0	0	0	0	10
18 15 Ανάγνωση, Γραφή και Ανάπτυξη Γλώσσας (Reading, Writing, and Language Development)	0	0	0	0	0	10
18 17 Χαμηλού κόστους και βραχυχρόνια Αξιολόγηση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων (Low-Cost, Short-Duration Evaluation of Education Interventions)	0	0	0	0	0	10
18 22 Μη κατηγοριοποιήσιμες και άλλες επιχορηγήσεις (Unsolicited and Other Awards)	0	0	0	0	0	10
18 23 Ειδικά Θέματα: Οι Τέχνες στην Εκπαίδευση (Special Topics: Arts in Education)	0	0	0	0	0	10
18 01 Εκπαίδευση στα Μαθηματικά και τις Φυσικές Επιστήμες (Mathematics and Science Education)	0	0	0	0	0	0

Από τον Πίν. 6.16 Στόχος Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA που ακολουθεί, συνάγουμε το συμπέρασμα πως ο κώδικας 19 19 01 Ανάπτυξη και Καινοτομία (Development and Innovation) κατέχει τα σκήπτρα με (282^{0/00}) επί της κατηγορίας του. Ακολουθεί ο κώδικας 19 03 Παραγωγικότητα και Αναπαραγωγή (Efficacy and Replication) με (136^{0/00}) και ο 19 07 Μέτρηση (Measurement) με (126^{0/00}).

Πίν. 6.16 Στόχος Χρηματοδοτούμενων ερευνών IES, USA						
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	
19 01 Ανάπτυξη και Καινοτομία (Development and Innovation)	1	2	4	2	4	282
19 03 Παραγωγικότητα και Αναπαραγωγή (Efficacy and Replication)	1	1	1	0	2	136
19 07 Μέτρηση (Measurement)	1	1	1	2	0	126
19 10 Χωρίς Περιγραφόμενο Στόχο (No Goal)	0	0	0	1	3	117
19 08 Φάση I Ανάπτυξη (Phase I Development)	2	1	1	1	0	97
19 04 Εξερεύνηση (Exploration)	0	0	1	0	2	87
19 09 Φάση II Ανάπτυξη (Phase II Development)	1	0	1	1	0	78
19 05 Μεθοδολογική Καινοτομία (Methodological Innovation)	0	0	1	0	1	49
19 06 Κατάρτιση (Training)	0	0	0	0	0	19
19 02 Αποτελεσματικότητα (Effectiveness)	0	0	0	0	0	10

Από τον Πίν. 6.17 Λέξεις κλειδιά παραπάνω, φαίνεται πως ο 20 07 Σε Σύνδεση (online) συγκεντρώνει (201^{0/00}), ο 20 11 Δεξιότητες (skills) (178^{0/00}) και ο 20 01 Τεχνολογία (technology) (140^{0/00}) επι της κατηγορίας τους ο κάθε ένας.

Πίν. 6.17 Λέξεις κλειδιά (keywords)						
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}
20 07 Σε Σύνδεση (online)	2	4	11	3	22	201
20 11 Δεξιότητες (skills)	5	4	17	6	5	178
20 01 Τεχνολογία (technology)	5	6	4	6	8	140
20 14 web (βασισμένο, based διαμεσολαβούμενο, mediated τύπος, site διαχείριση, administration τάξη, class κ.λπ.)	6	3	3	2	7	97
20 05 Εικονικό (virtual)	1	0	7	2	5	72
20 04 Η/Υ (computer)	4	2	6	2	1	70
20 03 Ψηφιακό (digital)	4	3	1	2	1	54
20 10 Media	1	0	5	0	1	38
20 16 Εικονικό Σχολείο (virtual school)	0	0	4	0	3	38

20 08 Λογισμικό (software)	5	0	1	0	2	36
20 17 Ψηφιακό Αναλυτικό Πρόγραμμα (digital curriculum)	4	0	1	0	0	25
20 02 Ψηφιακός Γραμματισμός (digital literacy)	1	1	0	1	1	23
20 15 Ανάγνωση σε σύνδεση (online reading)	0	0	0	0	3	14
20 09 Audio	0	0	1	0	0	7
20 12 Καταγραφή Κατανόησης (commprehension monitoring)	0	0	0	0	1	5
20 13 Συνολική Κατανόηση Ανάγνωσης (overall reading comprehension)	0	0	0	0	0	2
20 06 Τεχνολογικό (technological)	0	0	0	0	0	0

Στο Δ. 6.7 Λέξεις Κλειδιά (keywords) στη σελίδα 199 φαίνεται σχηματική αναπαράσταση της βαρύτητας εκάστου κωδικού.

Από τον Πίν. 6.18 Περιεχόμενο που έπεται, το μεγαλύτερο ποσοστό επί της κατηγορίας του κατέχει ο κώδικας 21 03 Καλές Πρακτικές (229^{0/00}), έπεται με ελάχιστη διαφορά ο κώδικας 21 03 Άλλο Λογισμικό με (225^{0/00}) και ακολουθεί με μεγάλη διαφορά ο 21 01 01 Γλώσσα (language, english) με (142^{0/00}). Ανάμεσα στα διδακτικά αντικείμενα δεύτερος κώδικας είναι ο 21 01 03 Φυσικές Επιστήμες (sciences) (100^{0/00}) και τρίτος ο 21 01 02 Μαθηματικά (mathematics) (88^{0/00}). Στο Δ. 6.8 Περιεχόμενο στη σελίδα 199 φαίνεται σχηματική αναπαράσταση της βαρύτητας εκάστου κωδικού.

Πίν. 6.18 Περιεχόμενο							
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017	Σύνολα 2013-2017	Ποσοστό επί της Κατηγορίας
	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}	^{0/00}
21 03 Καλές Πρακτικές	5	4	4	3	11	26	229
21 02 01 03 Άλλο Λογισμικό (software)	7	2	6	5	6	26	225
21 01 01 Γλώσσα (language, english)	3	3	4	3	3	16	142
21 01 03 Φυσικές Επιστήμες (sciences)	2	1	2	1	4	12	100
21 01 02 Μαθηματικά (mathematics)	1	1	2	2	3	10	88
21 02 01 01 Παιχνίδι (game)	2	0	2	1	1	7	58
21 02 01 04 Εικονικός Κόσμος (virtual world)	0	0	1	1	0	4	33
21 01 04 Τεχνολογία (technology)	0	0	1	1	1	3	25
21 01 05 Περιβάλλον (environment)	0	1	0	0	0	2	21
21 01 06 Εικαστικές Τέχνες (arts)	0	0	1	0	1	2	21
21 02 01 02 η-βιβλίο (e-book)	1	0	1	0	0	2	21
21 02 02 02 Tablet	0	0	0	0	1	2	17
21 02 02 03 Τηλέφωνο (phone)	0	0	1	0	0	2	17
21 02 02 01 H/Y (computer)	0	0	0	0	0	0	4

Τέλος, από τον Πίν. 6.19 Επιχορήγηση παρακάτω: Αντιστοιχούν Ποσό ανά έτος συμπεραίνουμε μία αυξητική τάση παρά τις αυξομειώσεις στις έρευνες που αφορούν τον Ψηφιακό Γραμματισμό. Βλέπε διάγραμμα 6.9 Επιχορήγηση: Αντιστοιχούν Ποσό ανά έτος στη σελίδα 200.

Πίν. 6.19 Επιχορήγηση: Αντιστοιχούν Ποσό ανά έτος					
Κώδικες	2013	2014	2015	2016	2017
	0/00	0/00	0/00	0/00	0/00
Συνολικό Ποσό	25138570	24632301	32840960	28740774	39273349
Έτη επιχορήγησης	2,600	3,077	2,917	2,941	3,052
Αντιστοιχούν Ποσό ανά έτος	9668681	8005498	11259758	9771863	12869233

7 Σχολιασμός Αποτελεσμάτων, συζήτηση και διατύπωση προτάσεων για παραπέρα έρευνα

Από την ανάπτυξη των αποτελεσμάτων της έρευνας που κάναμε στα προηγούμενα κεφάλαια προκύπτει πως, παρά την συνεχή και ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογιών της πληροφορίας, το Πολιτικό Πλαίσιο του γίνεσθαι στο πεδίο της Εκπαίδευσης για τον Ψηφιακό Γραμματισμό παραμένει αρκετά ασαφές. Ο Ψηφιακός Γραμματισμός, με όποιον τρόπο και αν επιλέξει να τον ορίσει κανείς ως όρο, είναι αντικείμενο της προσοχής πρώτης προτεραιότητας των πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο. Φαίνεται όμως να υπάρχουν διαφορές «ταχυτήτων», αντανακλαστικών και περιεχομένου πολιτικής, παρόλο που το μοντέλο ανάπτυξης που προτείνεται από όλους τους οργανισμούς είναι κοινό και έχει να κάνει με την αγορά. Ενίοτε διαφαίνεται και η πιθανότητα να χρωματίζεται με κριτήριο έναν, θα τολμούσαμε να πούμε, ανταγωνισμό ανάμεσα σε κρατικούς ή άλλους οργανισμούς, με στόχο την πολιτική ηγεμονία του παγκόσμιου σκηνικού, στο συγκεκριμένο πεδίο. Ένα πεδίο που άπτεται τόσο των θεωρητικών και των θετικών επιστημών όσο και των τεχνολογικών. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει πως το πεδίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πολιτική σκηνή εφόσον έχει άμεση σχέση με την διαχείριση της πληροφορίας τον 21ο αιώνα, κάτι που το καθιστά πρωτεύον εργαλείο άσκησης εξουσίας πολλών εφαρμογών και επιπέδων.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα σας παραθέσουμε τις ερμηνείες, τα σχόλια και τα συμπεράσματά μας, έχοντας την γνώση και την εντιμότητα της αντίληψης πως ο υποκειμενισμός, ως άξονας αυτοαναφοράς, αξιών, πεποιθήσεων και πιθανά προκαταλήψεων, δεν δύναται να εκμηδενιστεί. Θεωρούμε όμως πως τον περιορίσαμε στο ελάχιστο. Και απόδειξη αυτού είναι το γεγονός πως τα αποτελέσματά μας, σε αρκετά σημεία μας εξέπληξαν και μετατόπισαν, κατά τι, την αρχική μας εικόνα⁹⁹ για τα ζητήματα που αφορούν στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τον Ψηφιακό Γραμματισμό. Στη συνέχεια θα γίνει προσπάθεια να αποδοθούν οι έννοιες και η στοιχειοθέτησή τους.

---

⁹⁹ Βλέπε κεφάλαιο [3.3 Το Αντιληπτικό μας Περίγραμμα και τα Συμπεράσματα από την Βιβλιογραφική Ανασκόπηση](#)

7.1 Ερευνητικό Ερώτημα 1: Κατευθυντήριες Γραμμές, όροι και διατυπώσεις

Όπως γίνεται φανερό από τα διαγράμματα Δ. 6.2 Κατηγορίες 09 Ορισμοί και 10 Συναφείς Όροι Ερωτήματος 1 στη σελίδα 196 και Δ. 6.10 Κατάταξη δέκα πρώτων ορισμών και συναφών όρων στη σελίδα 200, το τοπίο των ορισμών παραμένει ομιχλώδες, εφόσον δεν φαίνεται να υπάρχουν ένας ή δύο ορισμοί κοινής συναίνεσης σε όλους τους οργανισμούς. Ο ορισμός που αξιολογείται ως κορυφαίος στον έναν, υποτιμάτε στους υπόλοιπους τρεις. Για παράδειγμα ο πρώτος στην κατάταξη ορισμός των ΤΠΕ (ICT) προωθείται, αν και μάλλον παρωχημένος πλέον, από τον Ο.Ε.Κ.Δ. ενώ σε UNESCO Η.Π.Α. και Ε.Ε. κατέχει πολύ χαμηλές θέσεις. Ο όρος ΤΠΕ κατά την γνώμη μας είναι απόλυτα τεχνοκρατικός χωρίς κοινωνική διάσταση και άρα ταιριαστός στους εξ ορισμού στόχους του Παγκόσμιου Οργανισμού. Η UNESCO φαίνεται να μην αποφασίζει ανάμεσα στους ορισμούς Πληροφοριακός Γραμματισμός (information literacy) και Γραμματισμός στα Μέσα (media literacy). Για να λύσει το δίλημμα επιλέγει την χρυσή τομή του όρου Γραμματισμός στα Μέσα και την Πληροφορία (MIL Media and Information Literacy), στην προσπάθειά της να συνδυάσει και τα δύο. Σε κάθε περίπτωση παραμένει μόνη να προωθεί την σύζευξη. Οι Η.Π.Α. δίστανται μεταξύ ενός απόλυτα τεχνοκρατικού όρου, Τεχνολογίες (technologies) και ενός μάλλον παιδαγωγικού, και άρα μάλλον κοινωνικού, πλην όμως άτολμου και αόριστου, Ικανότητα (Competence). Η Ε.Ε. παλινδρομεί ανάμεσα στον ένα ή στον άλλο ορισμό κρατώντας ένα μάλλον πολύ χαμηλό και άτολμο προφίλ, λανσάρει τον Σεπτέμβριο του 2016 τον όρο Υπολογιστική Σκέψη (computational thinking)¹⁰⁰. Έναν όρο όμως που πρώτος ο Ο.Ε.Κ.Δ. ανέφερε τον Μάιο του ίδιου έτους¹⁰¹. Τα αποτελέσματα της κατηγορίας 12 01 13 Οργάνωση Μαθητείας δίνουν μηδενικό ποσοστό στην κάθετη οργάνωση (separate discipline), (7⁰/00) μόλις χιλιοστά στην οριζόντια (transversal discipline) και (53⁰/00) στην Οργάνωση Μαθητείας χωρίς διευκρίνηση, όπως φαίνεται στον Πίν. 6.6 Οργάνωση Μαθητείας στη σελίδα 122. Ο όρος όμως Υπολογιστική Σκέψη, συναρτάται στην σκέψη μας με την απαραίτητη ύπαρξη ενός κάθετα διαρθρωμένου διδακτικού αντικειμένου, ούτως ώστε να μπορέσει να μεταλαμπαδευτεί σε οριζόντια διάρθρωση ανάμεσα σε περισσότερα διδακτικά

¹⁰⁰ European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum - 2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf

¹⁰¹ OECD. (2016). Working Party on Measurement and Analysis of the Digital Economy: SKILLS FOR A DIGITAL WORLD : Background Paper for Ministerial Panel 4.2. Ανακτήθηκε από [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IIS\(2015\)10/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IIS(2015)10/FINAL&docLanguage=En)

αντικείμενα. Το πως θα επιτευχθεί ως στόχος δεν γίνεται αρκετά διευκρινήσιμο μέσα στα κείμενα. Από τα παραπάνω φαίνεται η έλλειψη σύμπλευσης των οργανισμών όσον αφορά στον ορισμό. Αν μπορούσαμε να διακινδυνεύσουμε την αναπαράσταση με μία πρόταση θα ήταν η εξής: Ο Ο.Ε.С.Д. επιμένει σε τεχνοκρατικό όρο, έναν όρο που δεν περιλαμβάνει την κοινωνική και παιδαγωγική διάσταση. Ο Ψηφιακός Γραμματισμός είναι ένα πεδίο χρήσιμο μόνο στην και για την αγορά. Οι Η.Π.Α. έχουν το ίδιο ακριβώς σκεπτικό. Η διαφορά έγκειται μόνο στο πλάτος του φάσματος που αναφέρεται ο κάθε ένας. Η UNESCO μέσα από τον ορισμό της (MIL) προσπαθεί σε κατευθύνσεις με σαφώς αναβαθμισμένη την πολιτική έννοια της λέξης πληροφορία, αποδίδοντας περισσότερο, αν και όχι απόλυτα, την σημασία και το βάρος της στα μέλλοντα πολιτικά παγκόσμια σκηνικά. Η Ε.Ε., παρά την παράδοση και την παραγωγή της στις ανθρωπιστικές επιστήμες, στον πολιτισμό και στο κοινωνικό κράτος, αποφεύγει να παίζει τον όποιο ηγετικό ρόλο. Έλκεται μάλλον από τον Ο.Ε.С.Д. Τα αποτελέσματά μας στο Ερώτημα 2 συνάδουν άμεσα με τα συμπεράσματά μας ως προς το ζήτημα του «Ορισμού».

Οι πλέον συγκροτημένες δεξαμενές τεκμηρίων που αφορούν τις κατευθυντήριες γραμμές και τα επιστημονικά δεδομένα της παιδαγωγικής επιστήμης είναι αυτές της UNESCO, του Ο.Ε.С.Д. και των Η.Π.Α. Η Ε.Ε. φαίνεται να υστερεί στην ένταξη της Παιδαγωγικής στα κείμενά της. Το πολιτικό θεσμικό πλαίσιο είναι ισοκαταναμημένο όσον αφορά στις ρυθμίσεις του έτσι όπως καταγράφονται στα κείμενα. Όσον αφορά όμως στο Οικονομικό τομέα και το πως και πόσο αυτός υπεισέρχεται και επηρεάζει τις αποφάσεις των εκπαιδευτικών πολιτικών για τον ψηφιακό γραμματισμό τα δεδομένα μας υποδεικνύουν μία αναμενόμενη μεγάλη επιρροή στον Ο.Ε.С.Д., με την Ε.Ε. να βρίσκεται πολύ πάνω από τον μέσο όρο, ενώ οι Η.Π.Α. οριακά σε αυτόν και η UNESCO σχεδόν να τον εκμηδενίζει. Οι κατηγορίες που αφορούν επιμέρους ζητήματα παιδαγωγικής όπως είναι τα πρότυπα, οι όροι μέτρησης της Ικανότητας, οι επιδιωκόμενες ικανότητες, οι κατηγορίες των δεξιοτήτων και οι βασικοί προσανατολισμοί, φαίνονται ως οι πλέον συγκροτημένες περιοχές στις Η.Π.Α., UNESCO και Ο.Ε.С.Д. Στις Η.Π.Α. είναι συνδεδεμένες άμεσα με την χρηματοδότηση των ερευνών στο πεδίο. Βέβαια οφείλουμε να αναφέρουμε και το γεγονός πως το ISTE¹⁰² έχει προχωρήσει εδώ και καιρό στην

---

¹⁰² ISTE International Society for Technology in Education. Οργανισμός των Η.Π.Α. που βοηθάει τους εκπαιδευτικούς σε όλο το κόσμο στη χρήση της τεχνολογίας για την επίλυση σοβαρών εκπαιδευτικών προβλημάτων. Στόχος δεν είναι τόσο η τεχνολογία όσο η αλλαγή του τρόπου με τον οποίο η μάθηση και η διδασκαλία πραγματοποιούνται ώστε να επιτυγχάνουν μεγαλύτερη νοηματοδότηση και αποτελεσματικότητα. Όραμά του είναι ένας κόσμος όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι ευδοκimoύν, επιτυγχάνουν και συμβάλουν συμμετοχικά. <https://www.iste.org/>

έκδοση προτύπων, ξέχωρα για μαθητές¹⁰³, εκπαιδευτικούς¹⁰⁴ και την διοίκηση της εκπαίδευσης¹⁰⁵. Πολλά από τα στοιχεία αυτών των προτύπων συνδυάζονται με αυτά της Μεγάλης Βρετανίας όπως φαίνεται από την σύγκριση των δύο κατηγοριών 12 01 09 και 12 01 10 του πίνακα¹⁰⁶.

Όπως παραδόξως αντίθετα στην παράδοσή της στην Παιδαγωγική και Πολιτική Επιστήμη και παρά τις προαντιλήψεις μας που συνδέονται με την καταγωγή, η δεξαμενή έγγραφων τεκμηρίων, που αφορούν στο ερώτημά μας την Ε.Ε., είναι η λιγότερο, συγκροτημένη ως προς το παιδαγωγικό – εκπαιδευτικό περιεχόμενο στοιχείων, ακαδημαϊκών διαπιστώσεων και διατυπώσεων. Όχι μόνο η πυκνότητα και η ποσότητα αναφοράς υπολείπεται των άλλων οργανισμών, αλλά φαίνονται, από την γενικότερη εικόνα και οργάνωση των περιεχομένων των εγγράφων, ως ασύνδετες, μη οργανικά κομμάτια μίας γενικότερης αντίληψης, χωρίς άμεσες αναφορές και αγκύρωση στις οπτικές της Παιδαγωγικής επιστήμης. Θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε πως η Πολιτική, σε επίπεδο αποφάσεων τουλάχιστον, στην Ευρώπη δεν συμβουλευτεί τους Παιδαγωγούς για ζητήματα που αφορούν καίρια και κύρια την Επιστήμη τους. Παρατηρείται ένα κενό το οποίο οφείλει η Ε.Ε. να συμπληρώσει άμεσα με την έκδοση, για παράδειγμα και κύρια, προτύπων και μέτρων ορισμού, εφαρμογής και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων. Ένα ακόμα στοιχείο που υποδεικνύει η έρευνά μας είναι πως στην Ε.Ε. φαίνεται να υπάρχει ένας μονομερής προσδιορισμός των «μέσων» στο υποσύνολό τους, αυτό των «πολυμέσων», με την δημιουργία δηλαδή ταινιών, βίντεο κ.λπ. χωρίς να γίνεται προσδιορισμός του παιδαγωγικού τους πλαισίου. Άρα χρειάζεται και μία ευρύτερη αντίληψη για το είδος του μέσου όταν αναφερόμαστε στον Ψηφιακό Γραμματισμό, όποιον ορισμό και αν προτιμάμε. Οι Η.Π.Α. αντίθετα λύνουν το θέμα αναφερόμενες στον όρο «Τεχνολογίες» ή απλά «Τεχνολογία Εκπαίδευσης». Το βάρος προσδιορισμού του περιεχομένου στα επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διερευνήθηκαν στην παρούσα και αφορούν στα έτη 2012 έως και 2017, ειδικεύεται στους όρους διαχείρισης των πολυμέσων (τηλεόραση, ραδιόφωνο, βίντεο κ.λπ.) από μη κρατικούς φορείς (ιδιωτικός τομέας, αστικές κοινωνικές οργανώσεις, επαγγελματικές οργανώσεις και άλλους), κυρίως μόνο μέσα από την Οικονομική τους

---

¹⁰³ (ISTE, 2016a), (ISTE, 2016b), (ISTE, 2016c), (ISTE, 2017a) και άλλα

¹⁰⁴ (ISTE, 2011), (ISTE, 2017b), (ISTE, 2017c), (ISTE, 2017d) και άλλα

¹⁰⁵ (ISTE, 2009) και άλλα

¹⁰⁶ Για την οικονομία του χώρου ο πίνακας παραλείπεται εδώ. Ο μελετητής μπορεί να συμβουλευτεί τα αναλυτικά αποτελέσματα από την καρτέλα Γενικά Διαγράμματα του συνοδευτικού αρχείου Excel Κατηγορίες.

συνιστώσα, αυτήν της Ασφάλειας των ανήλικων, χωρίς περαιτέρω προσδιορισμούς, και των ζητημάτων Δεοντολογίας και Υπευθυνότητας που θα πρέπει να επιδεικνύουν όλοι οι Φορείς – διαχειριστές. Οφείλουμε να πούμε όμως πως η Ε.Ε. προχώρησε σε συνεργασίες και με το ICILS¹⁰⁷ (τα στοιχεία μας υποδεικνύουν το 2014)¹⁰⁸ και με την UNESCO (τα στοιχεία μας υποδεικνύουν το 2016)¹⁰⁹. Για το ICILS έχει εκδώσει το European Commission. (2014). The International Computer and Information Literacy Study (ICILS) - Main findings and implications for education policies in Europe¹¹⁰. Για την UNESCO αναφέρεται σε Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Council of the European Union. (2016). Council conclusions on developing media literacy and critical thinking through education and training. Publications Office of the European Union.¹¹¹, με την προτροπή της στα κράτη μέλη να «Εξετάσουν το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσουν, παράλληλα με τα εθνικά πλαίσια και τα εργαλεία, το ευρωπαϊκό πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για τους πολίτες¹¹², το πλαίσιο δεξιοτήτων του δημοκρατικού πολιτισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης και το παγκόσμιο πλαίσιο αξιολόγησης των μέσων ενημέρωσης και της παιδείας της UNESCO». Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως η Ευρώπη είναι προσανατολισμένη σε σφιχτές διαδικασίες ισομέρειας και πολυφωνίας των κρατών μελών της, που όμως διαθέτουν διαφορετικές παραδόσεις, αντιλήψεις και ταχύτητες στο πεδίο του Ψηφιακού Γραμματισμού, όπως πολύ εύστοχα αναδεικνύει και η μελέτη της βιβλιογραφικής μας ανασκόπησης των (Frau-Meigs κ.ά., 2017). Αυτές είναι μεν ανεκτίμητες στο Δημοκρατικό Πολιτικό πλαίσιο αναφοράς της Ε.Ε.,

---

¹⁰⁷ ICILS Διεθνής Μελέτη Ενημέρωσης Υπολογιστών και Πληροφοριών (International Computer and Information Literacy Study). Είναι η πρώτη διεθνής συγκριτική αξιολόγηση που, επικεντρώνεται στην απόκτηση από τους εκπαιδευόμενους του Γραμματισμού στους Η/Υ και του Πληροφορικού Γραμματισμού, CIL (Computer and Information Literacy), στην ψηφιακή εποχή καθώς και στο περιβάλλον εκμάθησης των ΤΠΕ στα σχολεία. Χορηγήθηκε σε 60.000 μαθητές στο όγδοο έτος φοίτησης τους σε πάνω από 3.300 σχολεία από 21 συμμετέχοντα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον κόσμο. Αυθεντικό και βασισμένο σε υπολογιστή, εξετάζει τα αποτελέσματα εντός και μεταξύ των χωρών και διερευνά σε ποιο βαθμό άλλοι παράγοντες, όπως τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευόμενων και τα σχολικά περιβάλλοντα, επηρεάζουν τις διαφορές στην επίτευξη του CIL. <http://icils.org/>

¹⁰⁸ (European Commission, 2014), έγγραφο που διερευνήθηκε από την έρευνά μας με κωδικό D267

¹⁰⁹ (Council of the European Union, 2016) έγγραφο που διερευνήθηκε από την έρευνά μας με κωδικό D343

¹¹⁰ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2014/ec-icils_en.pdf

¹¹¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9641-2016-INIT/en/pdf>

¹¹² Αναφέρεται στο European Commission, & Public Policy and Management Institute. (2016). Assessment of the impact of the European copyright framework on digitally supported education and training practices- Final Report. <https://publications.europa.eu/portal2012-portal/html/downloadHandler.jsp?identifier=1ba3488e-1d01-4055-b49c-fdb35f3babc8&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>

έγγραφο που διερευνήθηκε από την έρευνά μας με κωδικό D28

την καθιστούν όμως οργανωτικά και πρακτικά σε δευτερεύουσα κατάταξη, δυσκίνητη σε ένα πεδίο που εξελίσσεται ταχύτατα. Παρόλα αυτά όμως θα μπορούσε να προλάβει τις εξελίξεις αναδεικνύοντας τον ρόλο που μπορεί να παίξει η Ακαδημαϊκή Ευρωπαϊκή κοινότητα στο πεδίο των Επιστημών της Αγωγής. Τέλος θα ήταν παράλειψη να μην επισημάνουμε πως πρώτη η Ε.Ε. θέτει «στο τραπέζι» τον όρο Υπολογιστική Σκέψη (computational thinking) όταν το 2016 εκδίδει το European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum¹¹³. Ένας όρος που περιέχει συνδυαστικά πολλά από τα στοιχεία της σύγχρονης παιδαγωγικής επιστήμης και που πολλά υπόσχεται να παίξει στο μέλλον.

Η UNESCO¹¹⁴ τιμάει τον τίτλο της, δίνοντας βαρύτητα περισσότερο στις κατηγορίες 9-10 και 12 για τα Παιδαγωγικά και Εκπαιδευτικά θέματα, την στιγμή όμως που δεν αναφέρεται παρά ελάχιστα στους εκπαιδευτικούς πόρους (δημιουργία, επιλογή και παραγωγή). Ταυτόχρονα υποορισμένα είναι τα ζητήματα της χρηματοδότησης, του τρόπου δηλαδή που «βλέπει» και προτείνει στις αναλύσεις της, την οικονομική ενίσχυση του εκπαιδευτικού πλαισίου για τον Ψηφιακό Γραμματισμό. Τα ζητήματα αυτά τα αφήνει μάλλον διακριτικά στην ευχέρεια των κρατών μελών της και ίσως όχι άδικα, λόγω του μεγέθους και της παγκοσμιότητας του οργανισμού. Η Οικονομική διάσταση είναι στην UNESCO η πλέον «υποτιμημένη».

Ο ΟΕCD αποδεικνύεται πιστός στο καταστατικό του. Ως παγκόσμιος οργανισμός οικονομικής συνεργασίας χρωματίζει έντονα τα κείμενα του με όρους χρηστικότητα, απασχολησιμότητας και ανταγωνιστικότητας. Η Οικονομική διάσταση προσέγγισης εκτινάσσεται στα 917 ‰,

---

¹¹³ https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf

έγγραφο που διερευνήθηκε από την έρευνά μας με κωδικό D35

¹¹⁴ Το Σύνταγμα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό, (UNESCO), υιοθετήθηκε από 20 χώρες στη Διάσκεψη του Λονδίνου το Νοέμβριο του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου 1946. Ο Οργανισμός διαθέτει σήμερα 193 κράτη μέλη και 7 Συνδεδεμένα Μέλη. Ο κύριος στόχος της UNESCO είναι να συμβάλει στην ειρήνη και την ασφάλεια στον κόσμο, προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ των εθνών μέσω της εκπαίδευσης, της επιστήμης, του πολιτισμού και της επικοινωνίας, προκειμένου να προωθηθεί ο καθολικός σεβασμός της δικαιοσύνης, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για τους λαούς του κόσμου, χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας, όπως περιγράφονται από τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Για να εκπληρώσει την εντολή της, η UNESCO εκτελεί πέντε βασικές λειτουργίες: 1) προοπτικές μελέτες για την εκπαίδευση, την επιστήμη, τον πολιτισμό και την επικοινωνία για τον κόσμο του αύριο. 2) προώθηση, μεταφορά και ανταλλαγή γνώσεων μέσω δραστηριοτήτων έρευνας, κατάρτισης και διδασκαλίας · 3) δράσεις καθορισμού προτύπων για την προετοιμασία και έγκριση εσωτερικών μέσων και υποχρεωτικών συστάσεων · 4) εμπειρογνωμοσύνη μέσω τεχνικής συνεργασίας στα κράτη μέλη για τις αναπτυξιακές τους πολιτικές και σχέδια · και 5) την ανταλλαγή εξειδικευμένων πληροφοριών. Η UNESCO εδρεύει στο Παρίσι της Γαλλίας.

κατέχει δηλαδή το ίδιο βάρος με την Παιδαγωγική διάσταση μέσα σε κείμενα που αφορούν την εκπαίδευση.

Από την συνολική βιβλιογραφική μας μελέτη πάνω στο θέμα, την πιστότητα που επεδείξαμε στην τεκμηρίωση της έρευνάς πάνω στα μονοπάτια της διεθνούς βιβλιογραφίας για τις ποιοτικές μελέτες με ποσοτικοποιημένα στοιχεία, είμαστε πεπεισμένοι πως αποδίδουμε σε υψηλό ποσοστό την πραγματικότητα, εφόσον τα βήματα που ακολουθήσαμε συνδέονται μεταξύ τους με λογική συνέπεια, συνέχεια και αλληλουχία.

Ως προς του όρους, όπως διαπιστώνουν και οι (Frau-Meigs κ.ά., 2017) και όπως υποθέσαμε και εισαγωγικά, πριν διερευνήσουμε δηλαδή διεξοδικά τα τεκμήρια, παρατηρείται η πανσπερμία και η πολυμορφία. Όροι φαίνεται να προκύπτουν την μία στιγμή για να αντικατασταθούν με άλλους σε επόμενο έγγραφο. Πιθανά το όλο σκηνικό υποκρύπτει και παρασκηνιακές ισορροπίες κυριαρχίας ανάμεσα είτε σε χώρες και οργανισμούς, είτε και σε αυτό ακόμα το εσωτερικό καθενός. Οι Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 20) επισημαίνουν το πολυπληθές των ορισμών που «περιλαμβάνουν όλα τα επίπεδα πολλαπλών στρωμάτων λήψης αποφάσεων και τις περισσότερο ή λιγότερο συντονισμένες δράσεις διαφόρων παραγόντων μέσω της ρύθμισης από συγκεκριμένους παράγοντες (Bevir 2013 · Hufty 2011).» και τον «κατανομημένο χαρακτήρα της λήψης αποφάσεων με τη ρύθμιση από δημόσιους φορείς αφενός και τον συντονισμό με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς αφετέρου», όπου «η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση αναλύεται όλο και περισσότερο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθώς τα όρια μεταξύ υπερεθνικής και εγχώριας πολιτικής θολώνουν ολοένα και περισσότερο (Conzelmann 2008). Στο πλαίσιο αυτό, ο όρος "διακυβέρνηση" έχει προβληματιστεί ώστε να αντιπροσωπεύει τον αυξανόμενο κατακερματισμό της λήψης αποφάσεων από κοινού με την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 20).

Οι ίδιοι εντοπίζουν πως «Παρά τη συνολική παρουσία του MIL στην Ευρώπη, το Πλαίσιο Πολιτικής, η Χρηματοδότηση και η Αξιολόγηση σχετικά με το MIL παραμένουν οι ασθενέστερες διαστάσεις μεταξύ αυτών που αναλύθηκαν. Υπάρχουν ποικίλα αποτελέσματα, με σαφείς περιφερειακές διαφορές στην Ευρώπη, μεταξύ χωρών με μακρότερη παράδοση του MIL και χωρών με πιο πρόσφατο ιστορικό στις πολιτικές και πρακτικές MIL» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 17).

Τα αποτελέσματά μας έρχονται να επιβεβαιώσουν, με άλλους όρους ανάλυσης, την συνολική εκτίμηση των Frau-Meigs κ.ά., (2017) στις για τον Ψηφιακό Γραμματισμό στα επιμέρους κράτη μέλη της Ευρώπης.

7.2 Ερευνητικό Ερώτημα 2: Μοντέλα Ανάπτυξης

Να σημειώσουμε πως η ανάλυση και ο υπολογισμός των μοντέλων ανάπτυξης δεν έγινε στην βάση του απόλυτου διαχωρισμού ανάμεσα στους όρους, αλλά σε αυτήν όπου, όπως και στην πραγματικότητα των κοινωνιών και βέβαια των πολιτικών, διαχέονται ανάμεσα. Αποδίδουν έτσι όλη την δυναμική των πολιτικών διεργασιών που οδηγούν πότε στο ένα και πότε στο άλλο σημείο. Εξάλλου, ούτε ο διαχωρισμός ολόκληρου του πολιτικού σκηνικού μέσα στο οποίο συμβαίνουν αυτές οι διεργασίες, είναι τόσο απλουστευμένος όσο προσπαθήσαμε να εντάξουμε στην έρευνά μας. Το φάσμα των πολιτικών απόψεων, διατυπώσεων, διαπιστώσεων και εφαρμογών είναι εξαιρετικά ευρύ και ξεφεύγει από τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Οι ορισμοί ακόμα του Νεοφιλελεύθερου και του Δημοκρατικού που δίνουμε απέχουν και υπεραπλουστεύουν την διεθνή επιστημονική συζήτηση κοινωνιολογικών θεμάτων.

Εμείς εδώ θα συμπεράνουμε αναφερόμενοι σε μία σύνθεση των τιμών κάθε διάστασης, έτσι όπως μετρήθηκαν στην ανάλυσή μας. Σύμφωνα με αυτούς τους όρους και τους περιορισμούς αδιαμφισβήτητα κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης είναι αυτό που εμείς ονομάζουμε Νεοφιλελεύθερο (M.O.= 754⁰/₀₀) έναντι του Δημοκρατικού (M.O.= 246 ⁰/₀₀)¹¹⁵. Κυρίαρχες είναι οι επιταγές της αγοράς, ανταγωνιστικότητα, απασχολησιμότητα, παραγωγικότητα. Όροι οικονομικοί χωρίς περιεκτικότητα στην κοινωνική, βαθιά πολιτική και ανθρωπιστική συνιστώσα της Αγωγής του Παιδιού. Τα κείμενα κάνουν χρήση των εκπαιδευτικών όρων με στόχο όμως τον προαναφερόμενο. Την διαφορά, αν και όχι απόλυτα, κάνει η UNESCO που ισομοιράζει τα ποσοστά της σε Νεοφιλελεύθερο 532 ⁰/₀₀ και Δημοκρατικό 468 ⁰/₀₀ ¹¹⁶.

Για να αποφύγουμε την πιθανότητα να αποδώσουμε εσφαλμένα τις εκφράσεις που χρησιμοποιούν οι Frau-Meigs κ.ά., (2017) στην δική τους αποτίμηση, παραθέτουμε εδώ ολόκληρο το απόσπασμα του κειμένου, έτσι όπως το μεταφράσαμε. Οφείλουμε μόνο να επισημάνουμε πως οι ερευνητές αναφέρονται αποκλειστικά και μόνο στην Ευρώπη. «Στο

---

¹¹⁵ Βλέπε Πίν. 6.11 Μοντέλο Διακυβέρνησης στη σελίδα 123.

¹¹⁶ Ομοίως.

πλαίσιο της αυξανόμενης διεθνοποίησης της ψηφιακής σύγκλισης και του MIL, η ανταλλαγή εμπειριών και εμπειρογνωμοσύνης μεταξύ των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων και των λοιπών εμπλεκόμενων φορέων είναι πολύ σημαντική, προκειμένου να αποφευχθούν οι ανισότητες σε ολόκληρη την Ευρώπη όσον αφορά την εφαρμογή του. (...) Η αποτελεσματικότητα αυτής της διακυβέρνησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το συντονισμό μεταξύ των δημόσιων φορέων (όλα τα εμπλεκόμενα υπουργεία) όσον αφορά το κόστος, τη χρηματοδότηση και την αποτελεσματικότητα, αλλά και τις προσπάθειες για τον εντοπισμό και την ενσωμάτωση των άλλων φορέων και των πρακτικών τους. Η αβεβαιότητα όσον αφορά τη δημόσια χρηματοδότηση και την αξιολόγηση αποτελεί απειλή για το μέλλον του MIL και τη βιωσιμότητά του». (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 86).

«Εξετάζοντας τις πολιτικές MIL σε εθνικό επίπεδο σε ολόκληρη την Ευρώπη, είναι δύσκολο να βρεθούν σαφή και στέρεα νομικά πλαίσια ικανά να λάβουν δεόντως υπόψη τους την αξιολόγηση και τη χρηματοδότηση ως θεμελιώδεις διαστάσεις του πεδίου. Παρά την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της συνάφειάς τους στα προγράμματα MIL και στα (άλλα)¹¹⁷ προγράμματα και τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια για τον καθορισμό των πρότυπων δεικτών MIL, η αξιολόγηση και η χρηματοδότηση παραμένουν συχνά υποτιμημένες ενώ οι πολιτικές συχνά είτε απλά δεν παρέχουν ενδείξεις αξιολόγησης, είτε ούτε καν αναφέρουν το ποσό και την πηγή των κεφαλαίων. Ως απόδειξη, η συνολική κατανομή των διαστάσεων MIL στις είκοσι οκτώ χώρες που αναφέρονται στο Κεφάλαιο 1 (Σχήμα 1.2) δείχνει τόσο τη χρηματοδότηση όσο και την αξιολόγηση σε χαμηλά επίπεδα.» (Frau-Meigs κ.ά., 2017, σ 220).

Καταλήγοντας οι Frau-Meigs κ.ά., (2017, σ 270) αναφέρουν πως «Η άνοδος του νεοφιλελευθερισμού έχει επηρεάσει τους τρόπους με τους οποίους η χάραξη πολιτικής ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του εκδημοκρατισμού και της ιθαγένειας. Η νεοφιλελεύθερη πολιτική στοχεύει να κυβερνήσει με τρόπους που θα επιτρέψουν την περαιτέρω ατομική εκπροσώπηση και ενδυνάμωση (Cruickshank 1999, Dean 1999). Οι Fazal Rizvi και Bob Lingard έχουν μελετήσει την παγκοσμιοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής και σύμφωνα με τα ευρήματά τους, ο νεοφιλελευθερισμός έχει τροποποιήσει την εκπαιδευτική πολιτική σε όλο τον κόσμο τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Η νεοφιλελεύθερη κατανόηση των αυτοδιοικούμενων ατόμων αμφισβητεί τις προηγούμενες απόψεις του φιλελεύθερου ανθρωπισμού και της

---

¹¹⁷ Σημείωση της ερευνήτριας για την ακριβή απόδοση του κειμένου.

σοσιαλδημοκρατίας σχετικά με τους πολλαπλούς σκοπούς της εκπαίδευσης (Rizvi & Lingard 2010, σ 184-185). Αυτό που είναι το κλειδί για την πρόοδο του MIL είναι ότι οι διαδικασίες διαμεσολάβησης προσκρούουν σε όλους τους τομείς της ζωής, καθιστώντας την επίσημη κατάρτιση στον MIL βασικής πολιτικής σημασίας. Νωρίτερα, ο MIL θα μπορούσε να διαχωριστεί και να επικεντρωθεί κυρίως σε θέματα ιθαγένειας και πολιτιστικής συμμετοχής. Σήμερα είναι παντοδύναμος, ειδικά στην "ψηφιακή αύξηση" της (Frau-Meigs 2013). Η Divina Frau-Meigs προειδοποιεί ότι η συζήτηση για την κοινωνία των μέσων¹¹⁸ διεξάγεται παράλληλα με την συζήτηση για την ψηφιακή κοινωνία¹¹⁹, έτσι ώστε να πολιτογραφήσει την τελευταία και να την εισαγάγει στην κοινωνία χωρίς τριβή. Ωστόσο, η ψηφιακή κοινωνία καθοδηγείται σε μεγάλο βαθμό από τα μέσα κάνοντας έτσι απαραίτητη την κατανόηση των διαδεδομένων κοινωνικών δυνάμεων στην εκμάθηση των μέσων, ώστε να διατηρηθεί μια κριτική προοπτική στην εξέλιξη των ΤΠΕ».

Τολμούμε έτσι να συμπεράνουμε πως τα συμπεράσματά μας συμπλέουν με τα συμπεράσματα των Frau-Meigs κ.ά., (2017).

7.3 Ερευνητικό Ερώτημα 3: Ζητήματα Αιχμής

Εξετάζοντας όπως είπαμε τις χρηματοδοτούμενες έρευνες από το IES των Η.Π.Α. εφόσον δεν κατέσται δυνατό να διερευνήσουμε αντίστοιχα στοιχεία και δεδομένα από τις έρευνες που διεξάγονται στην Ε.Ε.¹²⁰, δημιουργήσαμε τους πίνακες που παραθέτουμε στο κεφάλαιο 6 Αποτελέσματα. Μια επισκόπηση των αποτελεσμάτων, συνδεδεμένη με όσα παραθέσαμε πριν στον σχολιασμό των αντίστοιχων του Ερωτήματος 1, επιβεβαιώνει και επιβεβαιώνεται.

Όπως φαίνεται από τον Πίν. 6.12 Ορισμοί και Συναφείς Όροι Ερευνών IES στη σελίδα 125, ο κυρίαρχος ορισμός παραμένει ο όρος Τεχνολογίες (technologies), ένας όρος στεγνά τεχνοκρατικός, χωρίς αναφορά στον όρο Πληροφορία, χωρίς δηλαδή αναφορά σε πιο κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις. Εξάλλου, δεν είναι τυχαίο πως, ο τίτλος του Προγράμματος, μέσα στο οποίο είναι ενταγμένες έρευνες που δίνουν την πρώτη θέση σε περιεκτικότητα όρων Ψηφιακού Γραμματισμού, στα ποσοστά της κατηγορίας του, είναι ο «Καινοτόμες έρευνες μικρών επιχειρήσεων (Small Business Innovation Research) με 233⁰/00.

¹¹⁸ Στο κείμενο αναφέρεται ως mediatization.

¹¹⁹ Στο κείμενο αναφέρεται ως digitization.

¹²⁰ Βλέπε κεφάλαιο [4.3 Ερώτημα 3: Ζητήματα αιχμής](#)

Ο Κυρίαρχος στόχος είναι η Ανάπτυξη και η Καινοτομία (Development and Innovation) με 282⁰/₀₀. Η παιδαγωγική παίζει έναν δεύτερο ρόλο με τον ουδέτερο όρο «δεξιότητες», που συγκεντρώνει όμως ένα ποσοστό 178⁰/₀₀ επί της κατηγορίας του. Οφείλουμε να επισημάνουμε τέλος τον πρώτο ρόλο που παίζουν στην έρευνα οι Καλές Πρακτικές στο ίδιο επίπεδο με την Ανάπτυξη «Άλλο Λογισμικό» (πέρα δηλαδή από τα λογισμικά σε παιχνίδι, ηλεκτρονικό βιβλίο και εικονικό κόσμο). Η έκπληξη εδώ είναι πως ο Εικονικός Κόσμος κατέχει μάλλον ένα πενιχρό ποσοστό στις αναζητήσεις αιχμής των ερευνών του IES. Το ίδιο και οι χρήσεις εξοπλισμού. Ευνόητο είναι πως ο πίνακας του φύλλου «Έρευνες IES (2)» του αρχείου Excel «Κατηγορίες» περιέχει πάρα πολλά στοιχεία που θα άξιζε να «αναγνωστούν» αποκρυπτογραφώντας έτσι βαθύτερες πτυχές του όλου ζητήματος. Ο χώρος όμως και η λειτουργικότητα του κειμένου μας υπαγορεύουν να μην το κάνουμε εδώ.

Στη διάθεση όμως των ερευνητών που θα ήθελαν να εντρυφήσουν περισσότερο παραμένουν όλα τα στοιχεία στο επισυναπτόμενο της εργασίας CD. Οι κώδικες και η ανάπτυξη των κατηγοριών βρίσκονται στην κρίση και την πρόθεση οποιουδήποτε θελήσει να τις αναπτύξει περαιτέρω. Ένα άξιο διερεύνησης ερώτημα θα ήταν η σύνδεση όλων των στοιχείων με τα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά δεδομένα, κάτι που όπως είπαμε οριοθετηθήκαμε εμείς να το πετύχουμε. Ένα επι πλέον σοβαρότερο ζήτημα είναι το κατά πόσο αυτές οι διαπιστώσεις που κωδικοποιούνται μέσα σε μερικές λέξεις διαμορφώνουν το δεύτερο επίπεδο άσκησης της εκπαιδευτικής πολιτικής που είναι τα αναλυτικά προγράμματα. Και βέβαια παραπέρα, η σύνδεσή όλων των παραπάνω με την πραγματική εφαρμογή τους μέσα στις τάξεις, σε ρεαλιστικές συνθήκες μάθησης και εκπαίδευσης. Οι αντιλήψεις, οι δυναμικές, οι δυσκολίες των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή των παραπάνω. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν στην εφαρμογή; Ποια στοιχεία κοινωνικά, οικονομικά, γεωγραφικά, διοικητικά ή άλλα συνηγορούν στην κατεύθυνση της διευκόλυνσης και ποια είναι αντίθετα;

8 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω θα πούμε πως επιβεβαιώνεται ο κυρίαρχος ρόλος που παίζει στην διεθνή πολιτική σκηνή η διαχείριση της πληροφορίας στην σύγχρονη εποχή. Κομβικός στόχος σε αυτό το σκηνικό είναι ο Ψηφιακός Γραμματισμός που με τα είδη που περιέχει, τις δυνατότητες, τους κινδύνους που συνεπάγεται και βέβαια τις ταχύτητες που εξελίσσεται, γίνεται ένα πεδίο όλο και πιο δυσδιάκριτο για έναν μόνο επιστήμονα. Σε σύγχυση ίσως φαίνονται και οι ηγέτες της άσκησης της πολιτικής στους ορισμούς, στα είδη των μέσων και στους εξωτερικούς και εσωτερικούς ανταγωνισμούς επικράτησης. Φαίνεται πως οι αντιλήψεις των κυρίαρχων κέντρων άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής ποικίλλουν, αφήνοντας στον μελετητή την αίσθηση του ακατανόητου. Δεν αποκλείεται όμως, αυτό που καταγράφεται ως αδυναμία, να είναι τελικά η επιλογή διαχείρισης της γνώσης στο παγκοσμιοποιημένο και υπερπληθυσμιακό χωριό που είναι ο κόσμος μας στην σύγχρονη εποχή.

Η άποψή μας, έτσι όπως αποκρυσταλλώθηκε κατά την μελέτη του όλου πλαισίου είναι πως ο ορισμός θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο πλατύς, περικλείοντας όλους τους τρόπους δημιουργίας, χρήσης, διαχείρισης και επικοινωνίας της Πληροφορίας. Ο ορισμός που θα προτείνουμε και που, κατά την γνώμη μας, περικλείει όλο το φάσμα ενεργειών δεν είναι παρά ο Πληροφοριακός Γραμματισμός. Ένας ορισμός που επικεντρώνεται στο ουσιαστικό και όχι στο Μέσο ή το Τεχνολογικό. Αυτά ως στοιχεία δεν μπορεί παρά να λειτουργούν ως εργαλεία υποστήριξης και μόνο. Το σημανόμενο είναι η Πληροφορία και η παρεπόμενη Γνώση, συστατικά αντικείμενα και τα δύο της Εκπαίδευσης και της Παιδαγωγικής. Δομή και Επιστήμη όπου η μεν πρώτη φαίνεται να περιορίζεται σε θεραπείες εξοπλισμού, η δε δεύτερη να αποκλείεται από την όποια συζήτηση. Η δυναμική του ζητήματος αξίζει βέβαια περαιτέρω ανάλυσης ώστε να δοθούν απαντήσεις ή έστω διασαφηνίσεις.

Σαφές είναι πως το πεδίο πρέπει σύντομα να οριστεί μέσα σε δημοκρατικά πλαισιωμένες δομές και να μην αφεθεί στην χωρίς όρους εμπορευματοποίησή του που θα σήμαινε πολλαπλές ίσως παθογένειες σε κοινωνικό επίπεδο, εφόσον είναι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας και δημιουργίας μέσω των οποίων εκφράζονται οι νέοι άνθρωποι. Για την ώρα φαίνεται να κερδίζει ο νεοφιλελευθερισμός και οι όροι αγοράς, που όντας πιο ευκίνητοι και λειτουργώντας ως άλλες

σειρήνες κατευθύνουν τους νεολαίους στον ανταγωνισμό και την επιφανειακή και επιπόλαιη «Χρήση» των μέσων και της Πληροφορίας. Δικλείδα ασφαλείας σε αυτό θα μπορούσαν εύκολα να αποτελέσει η Παιδαγωγική Επιστήμη, που όντας οργανικό κομμάτι των Ανθρωπιστικών Σπουδών, θα λειτουργούσε ως αντίβαρο, εξισορροπητής και εν τέλει ως γέφυρα Αγωγής στην Πληροφορία.

9 Βιβλιογραφικές αναφορές , βιβλιογραφία και διαδικτυογραφία

9.1 Βιβλιογραφία επιλεγμένων τεκμηρίων πρώτου και δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος

9.1.1 Κατηγορία Τεκμηρίων I: ΚΤ I Επιλογή 1 (31)

Council of the European Union. (2016). Council conclusions on developing media literacy and critical thinking through education and training. Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9641-2016-INIT/en/pdf>

European Commission. (2012). Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN>

European Commission. (2013). GREEN PAPER Preparing for a Fully Converged Audiovisual World: Growth, Creation and Values COM(2013) 231 final. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0231&from=EN>

European Commission. (2014a). Council conclusions on European Audiovisual Policy in the Digital Era. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε από [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1203\(01\)&qid=1508869779126&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1203(01)&qid=1508869779126&from=EN)

European Commission. (2014b). The International Computer and Information Literacy Study (ICILS) - Main findings and implications for education policies in Europe. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2014/ec-icils_en.pdf

European Commission. (2015). Council conclusions on the role of early childhood education and primary education in fostering creativity, innovation and digital competence - EE C 172 27.5.2015, p. 17 - 21. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε από [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG0527\(04\)&qid=1497090580802&from=En](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG0527(04)&qid=1497090580802&from=En)

European Commission. (2016a). Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services in view of changing market realities SWD(2016) 168 final. Ανακτήθηκε 5 Οκτώβριος 2017, από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0168&from=EN>

- European Commission. (2016b). Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services in view of changing market realities SWD(2016)169/FINAL. Ανακτήθηκε από <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2016/EN/SWD-2016-169-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>
- European Commission. (2016c). Executive summary of the ex-post REFIT evaluation of the Audiovisual Media Services Directive 2010/13/EU Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services in view of changing market realities SWD(2016) 171 final. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0171&from=EN>
- European Commission. (2016d). Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services in view of changing market realities 2016/0151 (COD). Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0287&from=EN>
- European Commission. (2016e). Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 24 February 2016 on promoting socioeconomic development and inclusiveness in the EU through education: the contribution of education and training to the European Semester 2016 .. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:105:FULL&from=EN>
- European Commission. (2016f). Strengthening media literacy and critical thinking to prevent violent radicalisation. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/literacy-thinking-preventing-radicalisation_en.pdf
- European Commission. (2017). Opinion of the European Committee of the Regions — Review of the Audiovisual Media Services Directive -(2017/C 185/07). Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016IR4093&rid=1>
- European Commission, & Education and Training. (2016). Promoting citizenship and the common values of freedom, tolerance and non-discrimination through education: Overview of education policy developments in Europe following the Paris Declaration of 17 March 2015. - Leaflet_Paris_Declaration.pdf. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. Ανακτήθηκε από https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/1/14/Leaflet_Paris_Declaration.pdf

- European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum - 2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf
- European Commission, EIT, & EIT digital. (2016). EIT-Digital_Annual-Report-2016.pdf. Ανακτήθηκε από https://www.eitdigital.eu/fileadmin/files/2017/publications/EIT-Digital_Annual-Report-2016.pdf
- European Commission, & Public Policy and Management Institute. (2016). Assessment of the impact of the European copyright framework on digitally supported education and training practices- Final Report. Ανακτήθηκε από file:///C:/Users/user/AppData/Roaming/Mozilla/Firefox/Profiles/05oajb2x.default/zote-ro/storage/AEMT6JP3/NC021595508N_002.pdf
- European Commission. (2016). Ex-post REFIT evaluation of the Audiovisual Media Services Directive 2010/13/EU Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services in view of changing market realities SWD(2016) 170 final. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0170&from=EN>
- OECD. (2015). Students, Computers and Learning: Making the Connection. PISA, OECD. Ανακτήθηκε από <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9815021e.pdf?expires=1506441940&id=id&accname=guest&checksum=02A028161B576F39125A82D37C1B7990>
- OECD. (2016a). Skills-for-a-Digital-World.pdf. Ανακτήθηκε από <https://www.oecd.org/els/emp/Skills-for-a-Digital-World.pdf>
- OECD. (2016b). Working Party on Measurement and Analysis of the Digital Economy: SKILLS FOR A DIGITAL WORLD : Background Paper for Ministerial Panel 4.2. Ανακτήθηκε από [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IIS\(2015\)10/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IIS(2015)10/FINAL&docLanguage=En)
- OECD, Falck, O., Heimsch, A., & Wiederhold, S. (2016). Returns to ICT Skills. Ανακτήθηκε από <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5j1zfl2p5rzq-en.pdf?expires=1506442232&id=id&accname=guest&checksum=D79AFE53D1C905C5B9B09E89B07AECE6>
- UNESCO. (2009). Guide to measuring information and communication technologies (ICT) in education; Technical paper; Vol.:2; 2011 - 186547e.pdf. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001865/186547e.pdf>
- UNESCO. (2013). Media and information literacy: policy and strategy guidelines. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225606e.pdf>
- UNESCO, UNAOC, UNITWIN, UNITED NATIONS, & Alliance of Civilizations. (2017). MILID Yearbook 2017 Media and Information Literacy in Critical Times : Re - imagining Ways of Learning Call for Papers. Ανακτήθηκε από

https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/MILID-Yearbook-17_Call-for-Papers.pdf

UNESCO, Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.-K. (2011). Media and information literacy curriculum for teachers; Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001929/192971e.pdf>

U.S. Department of Education, Bakia, M., Means, B., Gallagher, L., Chen, E., & Jones, C. (2009). Evaluation of the Enhancing Education Through Technology Program: Final Report -- May 2009 (PDF) - finalreport.pdf. Ανακτήθηκε από <https://www2.ed.gov/rschstat/eval/tech/netts/finalreport.pdf>

U.S. Department of Education, OET, & NETP. (2010). Transforming American Education: Learning Powered by Technology (PDF) - ED512681.pdf. Ανακτήθηκε από <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED512681.pdf>

U.S. Department of Education, OET, & NETP. (2016). Future Ready Learning: Reimagining the Role of Technology in Education. Ανακτήθηκε από <https://tech.ed.gov/files/2015/12/NETP16.pdf>

U.S. Department of Education, OET, & NETP. (2017). Reimagining the Role of Technology in Education: 2017 National Education Technology Plan Update. Ανακτήθηκε από <https://tech.ed.gov/files/2017/01/NETP17.pdf>

US Department of Education, Office of Educational Technology, Bakia, M., Murphy, R., Anderson, K., & Trinidad, G. E. (2011). International Experiences With Technology in Education: Final Report. Ανακτήθηκε από www.ed.gov/about/offices/list/opepd/ppss/reports.html

9.1.2 Κατηγορία Τεκμηρίων II: ΚΤ II Επιλογή 2 (5)

European Commission. (2013a). Analysis and mapping of innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources in Europe Accompanying the document Communication ‘Opening Up Education’ {COM(2013) 654 final}. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0341&from=EN>

European Commission. (2013b). Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources {SWD(2013) 341 final}. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0654&from=EN>

European Commission. (2016). Commission Staff Working Document Better EU tools and services for skills and qualifications (Europass) Accompanying the document Proposal for a DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a common framework for the provision of better services for skills and qualifications (Europass) and repealing Decision No 2241/2004/EC {COM(2016) 625 final}. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0320&from=EL>

European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2017). Transforming higher education: how we teach in the digital age - 2016-pla-digital-higher-education_en.pdf. Ανακτήθηκε από

https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-digital-higher-education_en.pdf

UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, & GAPMIL. (2016). *MILID Yearbook 2016 Media and information literacy: reinforcing human rights, countering radicalization and extremism; 2016 - 246371e.pdf*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002463/246371e.pdf>

9.1.3 Κατηγορία Τεκμηρίων III: ΚΤ III Επιλογή 3 (6)

European Commission, & Education and Training. (2016). *Education & training 2020 Survey on policies and practices of digital and online learning in Europe*. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=621e32df-4a75-43e3-b594-2d1dccc44640&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>

European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). *Bring Your Own Device - 2016-pla-bring-your-own-device_en.pdf*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-bring-your-own-device_en.pdf

European Commission, & Eurydice. (2011). *Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011*. EACEA. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=8f864668-0211-4a40-bc14-65bf1a97b6a8&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>

OECD. (2011). *PISA 2009 Results: Students On Line*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264112995-en>

OECD. (2016). *Education at a Glance 2016 OECD INDICATORS*. Ανακτήθηκε από <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9616041e.pdf?expires=1501498179&id=id&accname=guest&checksum=2EAD6E412988B4EC51EF9DBAE0007526>

UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, UNESCO, European Commission, & Grupo Comunicar. (2009). *Mapping media education policies in the world: visions, programmes and challenges*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001819/181917e.pdf>

9.1.4 Κατηγορία Τεκμηρίων IV: ΚΤ IV Επιλογή 4 (9)

European Commission. (2013). *Europe's digital challenge Commission contribution to the European Council of 24-25 October 2013*. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/20131010_en.pdf

European Commission. (2015). *Draft 2015 Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the Strategic framework for European cooperation in education and training (ET2020) - et-2020-draft-joint-report-408-2015_en.pdf*. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/documents/et-2020-draft-joint-report-408-2015_en.pdf

- European Commission, EACEA, & Eurydice. (2011). Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011 Edition. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=a7bb8c44-7f78-4327-973e-cd60da5d4c91&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission, EACEA, & Eurydice. (2012). *Key Competences at School in Europe: Developing Challenges and Opportunities for Policy*. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=47063155-d7f7-4de8-87b0-8103e8b84197&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2015). ET 2020 Working Group: Part 1 : Mandate WG on Digital and Online Learning. Ανακτήθηκε από <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=13088&no=1>
- European Commission, Erasmus +, eTwinning, Cassells, D., Gilleran, A., Morvan, C., & Scimeca, S. (2016). *Growing Digital Citizens Developing active citizenship through eTwinning 2016*. Ανακτήθηκε από https://www.etwinning.net/eun-files/book2016/eTwinningBook_2016.pdf
- European Commission, JRC, Sörvik, J., & Kleibrink, A. (2016). *Mapping EU investments in ICT - description of an online tool and initial observations*. Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC102233/mapping%20eu%20investments%20in%20ict%20final%20edited.pdf>
- UNESCO, & International Bureau of Education. (2017). *Developing and implementing curriculum frameworks; Training tools for curriculum development; 2017 - 250052e.pdf*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002500/250052e.pdf>
- US Department of Education, Office of Educational Technology, IES, NCER, NCSER, Yamaguchi, R., & Hall, A. (2017). A Compendium of Education Technology Research Funded by NCER and NCSER: 2002-2014 - 20170001.pdf. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/ncer/pubs/20170001/pdf/20170001.pdf>
- 9.1.5 Κατηγορία Τεκμηρίων V: ΚΤ V Μη Επιλεγόμενα (45)
- Council of Europe. (2016). Education at the Council of Europe : Skills and qualifications in a democracy. Ανακτήθηκε από <https://rm.coe.int/16806ce22e>
- European Commission. (2008). Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools {COM(2008) 425 final}. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008SC2177&from=EN>
- European Commission. (2009a). Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020) (2009/C 119/02). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε από <http://eur->

[lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EN](http://lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EN)

- European Commission. (2009b). Strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Ανακτήθηκε από [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EN)
- European Commission. (2010). EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
- European Commission. (2012). Education and Training 2020 Work programme Thematic Working Group ‘Assessment of Key Competences’ Literature review, Glossary and examples. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/school/doc/keyreview_en.pdf
- European Commission. (2016a). Colloquium on promoting inclusion and fundamental values through education - 201605-colloquium-report-radicalisation_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/201605-colloquium-report-radicalisation_en.pdf
- European Commission. (2016b). PISA 2015: EU performance and initial conclusions regarding education policies in Europe - pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf
- European Commission. (2016c). Policies to promote social and civic competences – from the Paris Declaration to global citizenship education - social-civic-competences-report-2017_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/social-civic-competences-report-2017_en.pdf
- European Commission, & Barroso, J. M. (2013). *Innovating in the digital era: putting Europe back on track*. Παρουσιάστηκε στο European Council of 24 - 25 October 2013, Bruxelles. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/20131024_en.pdf
- European Commission, & DG Education and Culture. (2016). Strategic plan 2016-2020. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strategic-plan-2016-2020-dg-eac_march2016_en.pdf
- European Commission, & DG Education and Culture. (2017). Management Plan 2017 DG EDUCATION, YOUTH, SPORT AND CULTURE. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/management-plan-eac-2017_en_1.pdf
- European Commission, & Directorate General for Education and Culture High Level Group on the EIT. (2016). The Future of the European Institute of Innovation and Technology (EIT): Strategic Issues and Perspectives - eit-hlg-final-report_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eit-hlg-final-report_en.pdf

- European Commission, & EACEA. (2016a). *3rd Interim Evaluation of the EACEA - Annex 1: Terms of Reference*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eacea-interim-evaluation-2016-annexes_en.pdf
- European Commission, & EACEA. (2016b). *3rd Interim Evaluation of the EACEA Executive Summary*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eacea-interim-evaluation-2016-summary_en.pdf
- European Commission, EACEA, & PPMI. (2016a). *3rd Interim Evaluation of the EACEA - Assessment of final evaluation report*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eacea-interim-evaluation-2016-qa_en.pdf
- European Commission, EACEA, & PPMI. (2016b). *3rd Interim Evaluation of the EACEA - Final Report*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eacea-interim-evaluation-2016_en.pdf
- European Commission, & Education and Training. (2016). *Education and Training Monitor 2016 - Country Analysis*. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=e9916271-ad65-11e6-aab7-01aa75ed71a1&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016a). *Learning analytics: Key messages*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-learning-analytics_en.pdf
- European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016b). *Working Group Mandates for 2016-2018 - et-2020-group-mandates_en.pdf*. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/strategic-framework/expert-groups/2016-2018/et-2020-group-mandates_en.pdf
- European Commission, Education and Training, & Eurydice. (2016). *Compulsory Education in Europe 2016/17*. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=2f15cd79-9a83-11e6-9bca-01aa75ed71a1&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission, Eurydice, & Eurostat. (2012). *Key Data on Education in Europe 2012*. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=9e2d1009-d3bd-4d00-9feb-74cce4d5e990&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission, & DG Research and Foundation. (2014). *Horizon 2020*. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/H2020_inBrief_EN_FinalBAT.pdf
- European Commission, & Education and Training. (2016). *Education and Training Monitor 2016*. Directorate-General for Education and Culture. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016_en.pdf

- UNESCO. (2008). *Media development indicators: a framework for assessing media development* Endorsed by the Intergovernmental Council of the International Programme for the Development of Communication (IPDC) at its 26th session (26-28 March 2008). Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001631/163102e.pdf>
- UNESCO. (2014). *Teaching and learning: achieving quality for all; EFA global monitoring report, 2013-2014*. United Nations Educational. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225660e.pdf>
- UNESCO. (2015). *Leveraging ICT for Achieving Education 2030 Qingdao Declaration: Seize Digital Opportunities, Lead Education Transformation*; UNESCO. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002333/233352m.pdf>
- UNESCO. (2015). *Relationship between Sustainable Development Goal 4 and the Education 2030 Framework for Action*. Ανακτήθηκε από <http://www.unesco.org/culture/pdf/edu/SDG4-Ed2030-relationship.pdf>
- UNESCO. (2017). *UNESCO 2016*. UNESCO. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002480/248073e.pdf>
- UNESCO, & Bokova, I. (2014). UNESCO 2013. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002271/227146e.pdf>
- UNESCO, & Bokova, I. (2016). UNESCO 2015. Ανακτήθηκε από <http://en.unesco.org/system/files/244834e1.pdf>
- UNESCO, Catts, R., & Lau, J. (2008). *Towards information literacy indicators: Conceptual Framework Paper*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001587/158723e.pdf>
- UNESCO, & Horton, F. W. (2008). *Understanding information literacy: a primer*; Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001570/157020e.pdf>
- UNESCO, & UNESCO INSTITUTE for STATISTICS. (2017). *Education 2030: Metadata for the global and thematic indicators for the follow-up and review of SDG 4 and Education 2030*. Ανακτήθηκε από <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/sdg4-metadata-global-thematic-indicators.pdf>
- UNESCO, UNICEF, World Bank, UNFPA, UNDP, UN WOMEN, & UNHCR. (2016). *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all; 2016 - 245656E.pdf*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002456/245656E.pdf>
- UNESCO, UNITWIN, Michelsen, G., & Wells, P. J. (2017). *A Decade of progress on education for sustainable development: reflections from the UNESCO Chairs Programme; 2017 - 252319e.pdf*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002523/252319e.pdf>
- UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, NORDICOM, Carlsson, U., & Culver, S. H. (2013). *MILID Yearbook 2013 Media and Information*

Literacy and Intercultural Dialogue. Ανακτήθηκε από

https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/2015/03/global_citizenship_in_a_digital_world.pdf

UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, NORDICOM, Culver, S. H., & Kerr, P. (2014). *MILID Yearbook 2014 Global citizenship in a digital world.pdf*. Ανακτήθηκε από https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/2015/03/global_citizenship_in_a_digital_world.pdf

UNICEF, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, GAPMIL, NORDICOM, ... Culver, S. H. (2015). *MILID Yearbook_2015 Media and Information Literacy for the Sustainable Development Goals*. Ανακτήθηκε από https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/2015/07/milid_yearbook_20151.pdf

UNITED NATIONS. (2017). Progress towards the Sustainable Development Goals Report of the Secretary - General. Ανακτήθηκε από http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=E/2017/66&Lang=E

U.S. Department of Education. (2011). Technology and Engineering Literacy (TEL) Explore a Scenario-Based Task.

U.S. Department of Education, & IES. (2017). REQUEST FOR APPLICATIONS Education Research Grants CFDA Number: 84.305A - 2018_84305A.pdf. Ανακτήθηκε από https://ies.ed.gov/funding/pdf/2018_84305A.pdf

US Department of Education, Office of Educational Technology. (2011a). Technology and Engineering Literacy (TEL) A New Generation of NAEP Assessments.

US Department of Education, Office of Educational Technology. (2011b). Technology and Engineering Literacy (TEL) Where Do Students Learn About Technology and Engineering Literacy? Ανακτήθηκε από https://www.nationsreportcard.gov/TEL_2014/files/TEL_contextual_infographic.pdf

US Department of Education, Office of Educational Technology, & National Center for Education Statistics. (2014). TEL_Appendix_Tables.xls. Ανακτήθηκε 21 Ιούνιος 2017, από https://www.nationsreportcard.gov/TEL_2014/files/2014_TEL_Appendix_Tables.xls

9.2 Βιβλιογραφία επιλεγμένων τεκμηρίων τρίτου ερευνητικού ερωτήματος {Χρηματοδοτούμενες Έρευνες IES USA (103)}

U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013a). A Comprehensive Research-Based Computer Assessment and Accommodation System for ELL Students. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1452>

U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013b). Accessible Methodology and User-Friendly Software for Multivariate Hierarchical Models Given Incomplete Data. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1401>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013c). Automating the Measurement and Assessment of Classroom Discourse. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1444>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013d). Developing an Online Tutor to Accelerate High School Vocabulary Learning. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1393>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013e). Dynamic Narrative Generation Software To Improve Social And Behavioral School Readiness Skills Needed For The Successful Transition To Grade School. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1372>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013f). Efficacy of an Integrated Digital Elementary School Mathematics Curriculum. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1400>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013g). Enfoque en Ciencia: Extending the Cultural and Linguistic Validity of a Computer Adaptive Assessment of Science Readiness for Use with Young Latino Children. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1453>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013h). Exploring the Educational Game Landscape through Focused Studies and Ecological Interventions. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1440>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013i). GlobalEd 2. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1449>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013j). Handheld Technology For Speech Development In Students With Autism Spectrum Disorders. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1382>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013k). Integrated System For Teaching And Assessing Online Information Research. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1374>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013l). Making Individualized Literacy Instruction Available to All Teachers: Adapting the Assessment to Instruction (A2i) Software for Multiple Real-World Contexts. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1405>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013m). Readorium Rising Reader: Smart Nonfiction Comprehension Software For Students In Grades 3-5. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1368>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013n). Science4Us: Game-Based K-2 STEM Education For Teachers And Students. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1373>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013o). Supporting Young Children's School Readiness and Reduced Challenging Behaviors: An Online Course to Enhance Toddler Teacher-Child Interactions. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1418>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013p). Teachley: Math Facts - Design And Development Of Intervention Software Promoting Single-Digit Operational Fluency. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1384>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013q). Transmedia: Augmented Reality Game For Essential Transfer Of Science. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1377>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013r). Using Computer-Assisted Instruction to Accelerate Students through Developmental Math An Impact Study of Modularization and Compression. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1441>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013s). Using Multimedia to Improve Middle School Science and Special Education Teachers' Use of Evidence-Based Vocabulary Practices, and the Impact of Vocabulary Performance of Students with Disabilities. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1420>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2013t). Virtual Research Assistant For Teachers. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1375>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014a). Digital Messaging to Improve College Enrollment and Success. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1560>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014b). Eco: An Online Virtual World for Secondary School Environmental Literacy and Collaborative Problem Solving. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1551>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014c). Efficacy of ALEKS for Improving Student Algebra Achievement. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1518>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014d). Individual Growth and Development Indicators: Automated Applications for Performance Evaluation of Early Literary (IGDI-APEL). Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1504>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014e). Internet Implementation of Empirically-Supported Interventions that can be Remotely Delivered in Authentic Preschool Programs for Mothers and Teachers: Evaluation of Direct Child and Teacher Outcomes. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1544>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014f). Measuring Oral Reading Fluency: Computerized Oral Reading Evaluation (CORE). Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1492>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014g). Multiple-choice Online Cloze Comprehension Assessment (MOCCA): Refining and Validating a Measure of Individual Differences in Reading Comprehension Processes During Reading. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1517>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014h). National Center for Research in Policy and Practice. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1466>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014i). Teaching the Vocabulary of Comprehension: A Technology-Enhanced System to Enhance At-Risk 3rd Graders' Acquisition and Application of Essential Vocabulary. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1469>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014j). Technology-Assisted Generation of Linguistically-Relevant Instructional Activities to Support ELLs in Content and Language Learning in the Content Areas. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1903>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014k). Technology-enhanced Tutoring: Linking School and Home to Help Struggling Readers. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1548>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014l). Technology-interactive Classroom-embedded Modules for Measuring Challenging Math and Science Skills of ELs. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1475>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2014m). Web-mediated Literacy Coaching for High-quality Reading Comprehension Instruction. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1510>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015a). Blended Learning at Scale—Implementation and Analysis of Student Achievement in District of Columbia Public Schools. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1683>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015b). Computer-Based Guided Retrieval Practice for Elementary School Children. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1701>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015c). Development and Validation of a Web-Based System for Monitoring Social Behavior. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1624>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015d). Digital Scaffolding for English Language Arts. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1667>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015e). Eco: An Online Virtual World for Middle School Environmental Literacy and Collaborative Problem Solving. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1600>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015f). Educational Media Supports for Low-Income Preschoolers' Vocabulary Development. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1739>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015g). Emotion Explorer: An Integrated Online and Mobile Emotion Literacy Program for Early Elementary School Students and Educators. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1584>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015h). Enhancing Augmentative and Alternative Communication Speed and Accuracy. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1594>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015i). Evaluation of We Have Skills, A Multimedia Classroom Level Social Skills Program for Elementary Students. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1691>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015j). Explicit Vocabulary Instruction in Automated Listening Centers for Young Children with Language Delays. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1613>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015k). Focused Computer Games that Promote Specific Cognitive Skills. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1740>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015l). Hierarchical Network Models: Mediation and Influence. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1635>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015m). Interactive Virtual Training (IVT) for Early Career Teachers in High Poverty Schools. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1725>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015n). Mission HydroSci: A Virtual Environment for Next Generation Science Learning. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1651>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015o). Morphological Awareness Computer Adaptive Testing Project. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1670>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015p). Read It Again—Mobile: Technology-Supported Language & Literacy Intervention for Preschoolers At-Risk. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1712>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015q). Seeds of STEM: The Development of an Innovative Pre-Kindergarten STEM Curriculum. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1720>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015r). StepWise Virtual Tutor for Common Core Algebra I. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1586>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015s). Teaching Together: A Multimedia School-Home Intervention for Young Children At-Risk for Academic Difficulties. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1752>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015t). Tutoring With The Lightning Squad: Integrating Technology, Peers, and Home for Reading Success. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1593>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015u). Using Online Learning and Coaching to Increase the Competency of Early Childhood Educators to Impact School Readiness for Children Exposed to Trauma. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1718>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015v). VESIP: Virtual Environment for Social Information Processing Assessment Tool for Upper Elementary and Middle School Children. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1723>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015w). Virtual Courses: The Introduction and Expansion of Virtual Schooling in Florida and Its Effects on Student Academic Outcomes. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1682>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015x). Web-based Software to Estimate Power and Causal Effects of Various Regression Discontinuity Designs. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1640>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016a). Assessing the Comprehension of Language in 2-Year-Olds Using Touch-Screen Technology. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1860>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016b). BEST in CLASS-Web: A Web-Based Intervention Supporting Early Childhood Teachers' Use of Evidence-Based Practices with Young Children at Risk for Emotional/Behavioral Disorders. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1884>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016c). Developing a Technology-Based Early Language Comprehension Intervention (TELCI). Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1825>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016d). Developing and Testing Multi-Component Computer-Based Assessment Tasks for the Next Generation Science Standards. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1813>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016e). Development of an Online, Multi-Challenge Platform that can Host Multiple K-12 Engineering Design Challenge Competitions Simultaneously. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1775>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016f). Exploring the Mediators and Moderators of Metacomprehension Accuracy. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1788>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016g). Game-Based Learning and Assessment Computer Applications with Direct Representations of Mathematics. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1781>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016h). Improving Middle School STEAM through Citizen Science within a Digital Learning Platform. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1778>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016i). Investigating the Efficacy of a Web-Based Early Reading Intervention Professional Development Program for K-1 English Learners. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1887>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016j). Precision Education: The Virtual Learning Lab. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1804>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016k). Project Connect-IT (Connecting Text by Inference and Technology): Development of a Text-Integration Intervention for Middle School Students with Comprehension Difficulties. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1833>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016l). Project SCORE IT: Developing and Evaluating Interactive Technology to Support Self-Monitoring and Data-Based Decision Making in the Classroom. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1878>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016m). Promoting ASAP Collaboration through Technology (PACT): An Intervention Modification to Enhance Home-School Collaboration. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1797>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016n). Response-to-Text Tasks to Assess Students' Use of Evidence and Organization in Writing: Using Natural Language Processing for Scoring Writing and Providing Feedback At-Scale. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1847>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016o). Revitalizing Graduate STEM Education for the 21st Century. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1904>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016p). StepWise Virtual Tutor for Algebra I. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1782>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2016q). Uno, Dos, Tres, Listos! Monitoring Kindergarten Readiness Bilingually. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1846>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017a). A Collaborative Interface for Teacher-Student Interaction in Virtual Environments. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1921>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017b). A Researcher-Practitioner Partnership Examining the Use of Automated Essay Evaluation Software for Improving Students Writing Achievement. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1958>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017c). Advancing Technology to Prevent School Violence. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1917>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017d). Assessing the Efficacy of Online Credit Recovery on Student Learning and High School Graduation. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2025>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017e). CloudLab: Software Development for Hands-On Science Learning. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1918>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017f). Cognitive and Linguistic Mediators of Response to Intensive Interventions in Reading for English Learners At-Risk for Learning Disabilities. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1946>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017g). Developing Electronic-Books to Build Elementary Students' Word Knowledge, Comprehension Monitoring, and Reading Comprehension. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/ncer/projects/grant.asp?ProgID=10&year=2017&grantid=2011>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017h). Development of an Online, Multi-Challenge Platform for K-12 Students. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1928>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017i). Development of Statistically Sound Methods and User-friendly Software for Performing Data Forensics. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1953>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017j). Efficacy of ASSISTments Online Homework Support for Middle School Mathematics Learning: A Replication Study. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2058>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017k). Efficacy of the Connected Chemistry Curriculum. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1941>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017l). Evaluating the Effectiveness of ASSISTments for Improving Math Achievement. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2008>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017m). Evaluation of the KinderTEK iPad Math Program. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1938>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017n). Exploring Adaptive Cognitive and Affective Learning Support for Next Generation STEM Learning Games. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2007>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017o). Factors Affecting Comprehension by Teens During Online Reading in Science: The FACTORS Project. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1990>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017p). Features of Early Childhood Education Coaching Interventions that Mediate and Moderate Impacts on Teacher-Child Interactions and Child Outcomes. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2012>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017q). Identifying Malleable Factors in Blended Learning Environments Using Automated Detectors of Engagement. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2010>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017r). Impact of an Orientation Course on Online Students' Completion Rates. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1956>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017s). Improving Administrators' Education Technology Discovery and Selection. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1927>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017t). Investigating the Use of Virtual Labs to Promote Chemical Reasoning and Practice Skills. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1940>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017u). Keys to Writing Smarter: An Online Writing Workbench for Students with High-Incidence Disabilities. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2041>

- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017v). P-TECH 9–14 Schools: An Impact, Implementation and Cost Study. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2028>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017w). Refinement of GlobalEd2 and Testing New Intervention Impact. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2005>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017x). Scalable Multimedia Mindfulness Training for Youth. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2048>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017y). Statistical Power When Adjusting for Multiple Hypothesis Tests: Methodology Expansions and Software Tools. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1954>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017z). The Distributional Implications of Computer-based Testing on Students, Teachers, and Schools. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2023>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017aa). The STELLAR Project: Phase 2. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2086>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017ab). TIPS EdTech: Developing Professional Development and Online Applications to Support Team-Initiated Problem Solving (TIPS) within Multi-Tiered Support Systems. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2040>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2017ac). Web-based Professional Development for School Mental Health Providers in Evidence-Based Practices for Attention and Behavior Challenges. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=2019>

9.3 Βιβλιογραφία και Διαδικτυογραφία Θεωρητικής Τεκμηρίωσης και Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης (57)

- A.Π.Θ. (χ.χ.). Ορολογία | Δομή. Ανακτήθηκε 7 Δεκέμβριος 2017, από <http://diaviou.auth.gr/definitions>
- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. (χ.χ.). Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε 7 Δεκέμβριος 2017, από <http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>
- Amankwaa, L. (2017). *Trustworthiness in Qualitative research: Making the path clear*. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=SIAFrDZf7YA&list=PL8CTEdsSSmZEq7SnpRtBzUijqXaaeTUdF&t=916s&index=3>
- Basili, C. (2012). A Framework for Analyzing and Comparing Information Literacy Policies in European Countries. *Library Trends*, 60(2), 395–418. <https://doi.org/10.1353/lib.2011.0045>

- Bryan, F., Davis, S., Pinsent, M., & Miller, A. (2009). Content and Discourse Analysis. Ανακτήθηκε 25 Ιούνιος 2017, από <http://admn502awiki.pbworks.com/w/page/10041942/Content%20and%20Discourse%20Analysis>
- Churches, A. (2009). *Bloom's Digital taxonomy*. Ανακτήθηκε από <http://edorigami.wikispaces.com/file/view/bloom%27s%20Digital%20taxonomy%20v3.01.pdf/65720266/bloom%27s%20Digital%20taxonomy%20v3.01.pdf>
- CML, Thoman, E., & Jolls, T. (2008). *CML Literacy for the 21st Century 2nd edition: An Overview & Orientation Guide To Media Literacy Education* (2nd έκδ.).
- Cohen, D., & Crabtree, B. (2006). Qualitative Research Guidelines Project. Ανακτήθηκε 6 Δεκέμβριος 2017, από <http://www.qualres.org/HomeEval-3664.html>
- European Commission. (2012). Education and Training 2020 Work programme Thematic Working Group 'Assessment of Key Competences' Literature review, Glossary and examples. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/school/doc/keyreview_en.pdf
- European Commission. (2013). EVALSED The resource for the evaluation of Socio - Economic Development guide_evalsed.pdf. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf
- European Commission. (2014). The International Computer and Information Literacy Study (ICILS) - Main findings and implications for education policies in Europe. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2014/ec-icils_en.pdf
- European Commission. (2016). Strengthening media literacy and critical thinking to prevent violent radicalisation. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/literacy-thinking-preventing-radicalisation_en.pdf
- European Commission, & EACEA. (2016). *3rd Interim Evaluation of the EACEA - Annex 1: Terms of Reference*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eacea-interim-evaluation-2016-annexes_en.pdf
- European Commission, EACEA, & PPMI. (2016). 3rd Interim Evaluation of the EACEA - Assessment of final evaluation report. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eacea-interim-evaluation-2016-ga_en.pdf
- European Commission, Education and Training, & ET working group on Digital Skills and Competences. (2016). Coding and computational thinking on the curriculum - 2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-pla-coding-computational-thinking_en.pdf

- European Commission, & Eurostat. (2016). UNESCO OECD Eurostat (UOE) joint data collection – methodology - Statistics Explained. Ανακτήθηκε 3 Ιούλιος 2017, από [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/UNESCO_OECD_Eurostat_\(UOE\)_joint_data_collection_%E2%80%93_methodology](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/UNESCO_OECD_Eurostat_(UOE)_joint_data_collection_%E2%80%93_methodology)
- European Commission, & Eurydice. (2011). *Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011*. EACEA. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=8f864668-0211-4a40-bc14-65bf1a97b6a8&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission. (2016). Council conclusions on developing media literacy and critical thinking through education and training. Ανακτήθηκε από <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9641-2016-INIT/en/pdf>
- Federal Ministry of Education and Research, Eurydice, & Eckhardt, T. (2015). *The Education System in the Federal Republic of Germany 2014/2015: a description of the responsibilities, structures and developments in education policy for the exchange of information in Europe*. Ανακτήθηκε από https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Eurydice/Bildungswesen-engl-pdfs/dossier_en_ebook.pdf
- Fractus Learning. (χ.χ.). *Bloom_taxonomy_1280.png (PNG εικόνα, 1280 × 905 εικονοστοιχεία) - Σε κλίμακα (52%)*. Ανακτήθηκε από <https://www.fractuslearning.com/2014/08/18/blooms-taxonomy-digital-print-table/>
- Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons*. Taylor & Francis.
- Global Digital Citizen Foundation. (χ.χ.). *Bloom's Taxonomy Periodic Table (Resource) | GDCF Planner*. Ανακτήθηκε από https://solutionfluency.com/en/thank_you/blooms-taxonomy-periodic-table/MzU=
- Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information & Libraries Journal*, 26(2), 91–108. <https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities by Ole R. Holsti, 1969* | Online Research Library: Questia. Ανακτήθηκε από <https://www.questia.com/library/7260038/content-analysis-for-the-social-sciences-and-humanities>
- IEA, ICILS 2013, Fraillon, J., Schulz, W., Friedman, T., Ainley, J., & Gebhardt, E. (2015). *ICILS_2013_Technical_Report.pdf*. Ανακτήθηκε από http://www.iea.nl/fileadmin/user_upload/Publications/Electronic_versions/ICILS_2013_Technical_Report.pdf
- IEA, ICILS, Fraillon, J., Schulz, W., & Ainley, J. (2013). *Assessment Framework*. Ανακτήθηκε από https://www.acer.org/files/ICILS_2013_Framework.pdf
- Isenburg, M. von. (χ.χ.). *LibGuides: Systematic Reviews: the process: Types of Reviews*. Ανακτήθηκε 7 Μάρτιος 2018, από <http://guides.mclibrary.duke.edu/sysreview/types>

- ISTE. (2009). ISTE Standards Administrators (1). Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/resources/attachmentdownload?ID=3087>
- ISTE. (2011). ISTE Standards for Computer Science Educators. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=8hja6lh2iP4%3d&type=download>
- ISTE. (2016a). *Introducing the 2016 ISTE Standards for Students*. Education. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/ISTE/introducing-the-2016-iste-standards-for-students>
- ISTE. (2016b). ISTE Standards for Students pdf. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=ii%2bdi%2bVx6pQ%3d&type=download>
- ISTE. (2016c). ISTE Standards for Students Toolkit. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=ii%2bdi%2bVx6pQ%3d&type=toolkit>
- ISTE. (2016d). ISTE_Standards-Students. Ανακτήθηκε από https://www.iste.org/docs/pdfs/20-14_ISTE_Standards-S_PDF.pdf
- ISTE. (2017a). *7 Ways / The ISTE Standards for Students Music Video*. Ανακτήθηκε από https://www.youtube.com/watch?time_continue=45&v=ooTbKEnSpIY
- ISTE. (2017b). *Educator Standards Digital Poster_05-2017_final*. Ανακτήθηκε από https://cdn2.hubspot.net/hubfs/1818747/Downloads/Educator%20Standards%20Digital%20Poster.pdf?_hssc=12275691.4.1502477653468&_hstc=12275691.c0e88defc4ae9349524684ffc7de2c92.1502477653468.1502477653468.1502477653468.1&_hsfp=1035795257&hsCtaTracking=fd385b0e-a8d6-43c0-82a4-3f84fc256415%7Cab93ceee-4185-45b9-b899-a4d9af52b97c
- ISTE. (2017c). *Invigorate Teachers with the ISTE Standards for Educators*. Education. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/ISTE/5-reasons-to-transform-teaching-learning-the-iste-standards-for-educators>
- ISTE. (2017d). Standards For Educators. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από http://www.iste.org/standards/standards/for-educators?_ga=2.234049112.756968427.1502363933-1872089487.1492967333
- ISTE, & Baker, F. (2016). *Media Literacy in the K-12 Classroom, Second Edition (ebook)* (2nd έκδ.). International Society for Technology in Education. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=dq88KSJV5AE%3d&type=download>
- Jenkins, H., Purushotma, R., Weigel, M., Clinton, K., & Robison, A. (2009). *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century*. MacArthur. Ανακτήθηκε από <https://www.dropbox.com/s/co9mdasoh8r1ew7/8435.pdf?dl=0>
- Kostas, A. (2017). *Ανάλυση περιεχομένου ηλεκτρονικών μηνυμάτων*. Παρουσιάστηκε στο 7ο σεμινάριο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας 2016-17, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανακτήθηκε από https://aegeanmoodle.aegean.gr/pluginfile.php/57215/mod_folder/content/0/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7%20%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B5%CF%87%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B

[F%CF%85%20%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CF%85%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD%20-%20%CE%9A%CF%8E%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%82%20%CE%91.%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF%20%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B5%CF%87%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CF%85%20%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CF%85%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%B](#)
[D.ppt?forcedownload=1](#)

- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. SAGE.
- Natal, G. (2018). LibGuides: Literature Review: Lit Review Types. Ανακτήθηκε 27 Μάρτιος 2018, από <http://libguides.utoledo.edu/litreview/types>
- OECD. (2016). Education at a Glance 2016 OECD INDICATORS. Ανακτήθηκε από <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9616041e.pdf?expires=1501498179&id=id&accname=guest&checksum=2EAD6E412988B4EC51EF9DBAE0007526>
- Ravenek, M. J., & Rudman, D. L. (2013). Bridging Conceptions of Quality in Moments of Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 12(2), 436–456.
- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. G. (2005). *Analyzing Media Messages Using Quantitative Content Analysis in Research* (2nd έκδ.). London. Ανακτήθηκε από <https://agustinazubair.files.wordpress.com/2015/09/3-analyzing-media-messages-quantitative-content-analysis-in-research-communication-2005-daniel-riffe.pdf>
- Sofos, A. (2011). Digital literacy as a Category of Media Competence and Literacy - An Analytical Approach of Concepts and Conditions for Supporting Media Competence at School. Στο *Pursuing Digital Literacy in Compulsory Education. New Literacies and Digital Epistemologies. Volume 43* (Peter Lang New York). New York.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical assessment, research & evaluation*, 7(17), 137–146.
- UNESCO. (2013). *Media and information literacy: policy and strategy guidelines*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225606e.pdf>
- UNESCO, & Horton, F. W. (2008). *Understanding information literacy: a primer*; Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001570/157020e.pdf>
- UNESCO, UNITWIN, Michelsen, G., & Wells, P. J. (2017). A Decade of progress on education for sustainable development: reflections from the UNESCO Chairs Programme; 2017 - 252319e.pdf. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002523/252319e.pdf>
- UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, & GAPMIL. (2016). *MILID Yearbook 2016 Media and information literacy: reinforcing human rights, countering radicalization and extremism; 2016 - 246371e.pdf*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002463/246371e.pdf>

- UNESCO, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, NORDICOM, Culver, S. H., & Kerr, P. (2014). *MILID Yearbook 2014 Global citizenship in a digital world.pdf*. Ανακτήθηκε από https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/2015/03/global_citizenship_in_a_digital_world.pdf
- UNESCO, Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.-K. (2011a). *Media and information literacy curriculum for teachers*; Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001929/192971e.pdf>
- UNESCO, Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.-K. (2011b). *UNESCO Media Literacy: Curriculum for Teachers*.
- UNICEF, UNITWIN, UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, GAPMIL, NORDICOM, ... Culver, S. H. (2015). *MILID Yearbook_2015 Media and Information Literacy for the Sustainable Development Goals*. Ανακτήθηκε από https://milunesco.unaoc.org/wp-content/uploads/2015/07/milid_yearbook_20151.pdf
- US Department of Education, Office of Educational Technology, Bakia, M., Murphy, R., Anderson, K., & Trinidad, G. E. (2011). *International Experiences With Technology in Education: Final Report*. Ανακτήθηκε από www.ed.gov/about/offices/list/oeped/ppss/reports.html
- US Department of Education, Office of Educational Technology, IES, NCER, NCSER, Yamaguchi, R., & Hall, A. (2017). *A Compendium of Education Technology Research Funded by NCER and NCSER: 2002-2014 - 20170001.pdf*. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/ncer/pubs/20170001/pdf/20170001.pdf>
- 9.4 Βιβλιογραφία και Διαδικτυογραφία Ενδιαφερουσών πηγών πληροφόρησης (183)
- Βικιπαίδεια. (2017a). Δημοκρατία. Στο *Βικιπαίδεια*. Ανακτήθηκε από <https://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1&oldid=6676302>
- Βικιπαίδεια. (2017b, Νοέμβριος 13). Νεοφιλελευθερισμός. Στο *Βικιπαίδεια*. Ανακτήθηκε από <https://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%9D%CE%B5%CE%BF%CF%86%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82&oldid=6729002>
- IEA. (2017). *Our Studies* | IEA. Ανακτήθηκε 9 Ιούνιος 2017, από <http://www.iea.nl/our-studies>
- Μαντζούκας, Σ. (2015). Ποιοτική έρευνα σε έξι εύκολα βήματα. Η επιστημολογία, οι μέθοδοι και η παρουσίαση. Ανακτήθηκε από <http://openworkshop.pbworks.com/w/file/attach/64390801/6-bhmata-poiotikh-ereyna.pdf>
- ACER, & ICILS. (2017). ICILS. Ανακτήθηκε 4 Αύγουστος 2017, από <https://icils.acer.org/>
- ACER, IEA, ICILS 2013, Fraillon, J., Ainley, J., Gebhardt, E., & Schulz, W. (2013). *Measuring Computer and Information Literacy across Countries*. Παρουσιάστηκε στο 5th IEA International Research Conference in Singapore, Singapore. Ανακτήθηκε από http://www.iea.nl/sites/default/files/irc/IRC-2013_Fraillon_etal.pdf

- Alexander, B. (2011). *The New Digital Storytelling: Creating Narratives with New Media*. Santa Barbara California- Denver Colorado- Oxford England: PRAEGER.
- ATLAS.ti - Qualitative Data Analysis. (2014). *Hayter, Mark-Writing Qualitative Research Papers for International, Peer Review Journals*. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=qTVfesZT8Ko&list=PL8CTEdsSSmZEq7SnpRtBzUijqXaaeTUdF&index=20>
- Bundsgaard, J., Petersson, M., & Puck, M. R. (2014). *Digitale kompetencer. It i danske skoler i et internationalt perspektiv* -. Aarhus Universitetsforlag. Ανακτήθηκε από http://unipress.dk/media/3525811/9788771248395_digital.pdf
- Cartelli, A. (2012). *Current Trends and Future Practices for Digital Literacy and Competence*. IGI Global.
- Churches, A. (2008). Bloom's Taxonomy Blooms Digitally. Ανακτήθηκε 18 Σεπτέμβριος 2017, από <http://www.techlearning.com/news/0002/bloom39s-taxonomy-blooms-digitally/65603>
- CML. (2009). Media Deconstruction/Construction Framework. Ανακτήθηκε από <https://02f3d2c.netsolstores.com/download.aspx?key=D9BF211E-4D9A-4C14-A828-5B4D0A8C4657>
- CML. (2012a). *MediaLit Moments: 27 Media Literacy Activities*. Ανακτήθηκε από [javascript:doPostBack\('ctl00\\$pageContent\\$productDownload\\$rptFiles\\$ctl00\\$btnDownload',''\)](javascript:doPostBack('ctl00$pageContent$productDownload$rptFiles$ctl00$btnDownload',''))
- CML. (2012b). Questions for Young Children .pdf. Ανακτήθηκε από [javascript:doPostBack\('ctl00\\$pageContent\\$productDownload\\$rptFiles\\$ctl00\\$btnDownload',''\)](javascript:doPostBack('ctl00$pageContent$productDownload$rptFiles$ctl00$btnDownload',''))
- CML. (2017a). CML Framework | Center for Media Literacy. Ανακτήθηκε 17 Αύγουστος 2017, από <http://www.medialit.org/cml-framework>
- CML. (2017b). MediaLit Moments Activities for Fake News.pdf. Ανακτήθηκε από [javascript:doPostBack\('ctl00\\$pageContent\\$productDownload\\$rptFiles\\$ctl00\\$btnDownload',''\)](javascript:doPostBack('ctl00$pageContent$productDownload$rptFiles$ctl00$btnDownload',''))
- CML, Share, J., Thoman, E., & National Center for the preservation of democracy. (2007). *Teaching Democracy: A Media Literacy Approach*. Ανακτήθηκε από <https://02f3d2c.netsolstores.com/download.aspx?key=95063FC1-37E2-4899-991F-DC8F2F024E1A>
- Council for European Studies. (2017). Council of European Studies. Ανακτήθηκε 26 Ιούνιος 2017, από <https://councilforeuropeanstudies.org/about/about-us?gclid=C12Wmu-T29QCFc277QodO94H7g>
- Council of Europe. (2017a). Education policies of the Education Department. Ανακτήθηκε 16 Αύγουστος 2017, από <http://www.coe.int/web/education/education-policies>
- Council of Europe. (2017b). Working groups of the Education Department. Ανακτήθηκε 1 Αύγουστος 2017, από <http://www.coe.int/web/education/working-groups>

- Council of Europe, & Qiriazhi, V. (2015). *Digital Citizenship Education*". *New project proposal for the Programme of activities of the Council of Europe for the years 2016-2017*. Turkey. Ανακτήθηκε από <https://rm.coe.int/16802f9279>
- Craggs, C. (1992). *Media Education in the Primary School*. London and New York: Routledge.
- Davidson, C. (2009). Transcription: Imperatives for Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(2), 35–52.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological methods : a sourcebook* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *Qualitative research* (3rd έκδ.). SAGE. Ανακτήθηκε από <http://www.worldcat.org/title/sage-handbook-of-qualitative-research/oclc/56921579/viewport>
- Dr. Wetterich, F., Burghart, M., & Rave, N. (2014). *Medienbildung an deutschen Schulen - Handlungsempfehlungen für die digitale Gesellschaft*. Ανακτήθηκε από http://initiated21.de/app/uploads/2017/01/141106_medienbildung_onlinefassung_kompriert.pdf
- ECREA. (2017). ECREA online. Ανακτήθηκε 28 Αύγουστος 2017, από <http://www.ecrea.eu/>
- Educational Origami. (2017a). Bloom's and ICT tools. Ανακτήθηκε 18 Σεπτέμβριος 2017, από <http://edorigami.wikispaces.com/Bloom%27s+and+ICT+tools>
- Educational Origami. (2017b). Bloom's Digital Taxonomy. Ανακτήθηκε 18 Σεπτέμβριος 2017, από <http://edorigami.wikispaces.com/Bloom%27s+Digital+Taxonomy#Introduction%20and%20Background:-The%20Cognitive%20Domain%20-%20Bloom%27s%20Taxonomy>
- Egeberg, G., Gudmundsdottir, G. B., Hatlevik, O. E., Ottestad, G., Skaug, J. H., & Tømte, K. (2012). Monitor 2011 – The Digital State of Affairs in Norwegian Schools. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(01), 73–77.
- Europa. (2017). EU Bookshop - EACEA — Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού - ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ - EU Bookshop. Ανακτήθηκε 10 Ιούνιος 2017, από <https://bookshop.europa.eu/el/eacea--cbLvYKABst3tgAAAEjFYcY4e5K/>
- European Commission. (2010). ΕΥΡΩΠΗ 2020: Στρατηγική για έξυπνη διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>
- European Commission. (2012). Ανασχεδιασμός της εκπαίδευσης : επενδύοντας στις δεξιότητες για καλύτερα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN>
- European Commission. (2013a). Άνοιγμα της εκπαίδευσης : καινοτόμοι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης για όλους μέσω νέων τεχνολογιών και ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων {SWD(2013) 341 final}. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0654&from=EN>

- European Commission. (2013b). Η ψηφιακή πρόκληση της Ευρώπης Συμβολή της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα διεξαχθεί στις 24-25 Οκτωβρίου 2013. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/20131010_el.pdf
- European Commission. (2015a). Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον ρόλο της προσχολικής και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ενίσχυση της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής ικανότητας -EE C 172 της 27.5.2015, σ. 17 έως 21. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε από [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG0527\(04\)&qid=1497090580802&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG0527(04)&qid=1497090580802&from=EL)
- European Commission. (2015b, Ιούνιος 15). Education [Text]. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από https://ec.europa.eu/info/education_en
- European Commission. (2016a). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του 2016 - Ελλάδα. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=db532c85-e780-11e6-ad7c-01aa75ed71a1&format=pdf&language=el&productionSystem=cellar&part=>
- European Commission. (2016b, Οκτώβριος 21). Strategy documents [Text]. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από https://ec.europa.eu/info/strategy-documents_en
- European Commission. (2017a). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ανακτήθηκε 9 Ιούνιος 2017, από https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_el?pk_campaign=HP-Site-Monitor&pk_kwd=readthereport#country
- European Commission. (2017b). Έκθεση παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της κατάρτισης - Πολιτικές, Πρωτοβουλίες. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από [c](#)
- European Commission. (2017c). Η «Ευρώπη 2020» με λίγα λόγια. Ανακτήθηκε 3 Αύγουστος 2017, από http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_el.htm
- European Commission. (2017d). Στρατηγικό πλαίσιο – Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020 - Εκπαίδευση και κατάρτιση - European Commission. Ανακτήθηκε 9 Ιούνιος 2017, από https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_el
- European Commission. (2017e). Community | Open Education Europa. Ανακτήθηκε 2 Αύγουστος 2017, από <https://www.openeducationeuropa.eu/en/community>
- European Commission. (2017f). Creative Europe - European Commission. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>
- European Commission. (2017g). Education and training. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από http://ec.europa.eu/education/node_en
- European Commission. (2017h). ET2020 working group on Digital Skills and Competences - Education and training - European Commission. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups/digital-skills-competences_en
- European Commission. (2017i). EU Law and Publications - Αρχική. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <http://publications.europa.eu/el/home>

- European Commission. (2017j). EU Law and Publications - Home. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <http://publications.europa.eu/en/home>
- European Commission. (2017k). Europe 2020 in a nutshell. Ανακτήθηκε 3 Αύγουστος 2017, από http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_en.htm
- European Commission. (2017l). European Framework for Digitally Competent Educational Organisations. Ανακτήθηκε 3 Αύγουστος 2017, από <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg>
- European Commission. (2017m). ICT in Education. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/ict-education>
- European Commission. (2017n). Open Education Europa. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από <https://www.openeducationeuropa.eu/en/about>
- European Commission. (2017o). Opening up education through new technologies. Ανακτήθηκε 3 Αύγουστος 2017, από http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/education-technology_en
- European Commission. (2017p). School policy - Education and training - European Commission. Ανακτήθηκε 31 Ιούλιος 2017, από http://ec.europa.eu/education/policy/school_en
- European Commission. (2017q). Strategic framework – Education & Training 2020 - Education and training - European Commission. Ανακτήθηκε 4 Αύγουστος 2017, από https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_en
- European Commission, & Barroso, J. M. (2013). *Η καινοτομία στην ψηφιακή εποχή; Επαναφορά της Ευρώπης σε πορεία βελτίωσης*. Παρουσιάστηκε στο European Council 24-25 Octobre 2013, Bruxelles. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/20131024_el.pdf
- European Commission, & CORDIS. (2017). Datasets | European Union Open Data Portal. Ανακτήθηκε 12 Σεπτέμβριος 2017, από <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset?q=cordis>
- European Commission, & EACEA. (2016). *Χρόνος Διδασκαλίας για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση Πλήρους Φοίτησης στην Ευρώπη 2015/2016*. Ανακτήθηκε από https://bookshop.europa.eu/el/--pbECAO16001/downloads/EC-AO-16-001-EL-N/ECAO16001ELN_002.pdf?FileName=ECAO16001ELN_002.pdf&SKU=ECAO16001ELN_PDF&CatalogueNumber=EC-AO-16-001-EL-N
- European Commission, EACEA, & Eurydice. (2011). Αριθμοί Κλειδιά της Εκμάθησης και Καινοτομίας μέσα από τις ΤΠΕ στα Σχολεία στην Ευρώπη. Ανακτήθηκε από <https://bookshop.europa.eu/el/eacea--cbLvYKABst3tgAAAEjFYcY4e5K/>
- European Commission, EACEA, & Eurydice. (2012). *Αναπτύσσοντας Βασικές Ικανότητες στο Σχολείο στην Ευρώπη. Προκλήσεις και Ευκαιρίες Πολιτικής - Key Competences at School in Europe Developing Challenges and Opportunities for Policy (EL).pdf*. Ανακτήθηκε από <file:///C:/Users/user/AppData/Roaming/Mozilla/Firefox/Profiles/05oajb2x.default/zote-ro/storage/8DCMCX4H/Key%20Competences%20at%20School%20in%20Europe%2>

[0Developing%20Challenges%20and%20%20Opportunities%20for%20Policy%20\(EL\).pdf](#)

European Commission, & Education, Youth, Sport and Culture. (2016, Ιούλιος 18). Strategic plan 2016-2020 – Education and Culture [Text]. Ανακτήθηκε 9 Αύγουστος 2017, από https://ec.europa.eu/info/publications/strategic-plan-2016-2020-education-and-culture_en

European Commission, & EIT. (2017). EIT Digital. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-digital>

European Commission, & Eurydice. (2012). Key Data on Education 2012 Developments in European education systems over the last decade. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=2ee74f36-55ae-424d-aaaa-16ecd15ed301&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>

European Commission, & Eurydice. (2016a). France: Secondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education - Eurydice. Ανακτήθηκε 10 Ιούνιος 2017, από https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/France:Secondary_and_Post-Secondary_Non-Tertiary_Education

European Commission, & Eurydice. (2016b). Italy: Teaching and Learning in General Lower Secondary Education - Eurydice. Ανακτήθηκε 10 Ιούνιος 2017, από https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Italy:Teaching_and_Learning_in_General_Lower_Secondary_Education

European Commission, & Eurydice. (2017a). Countries - Eurydice. Ανακτήθηκε 5 Αύγουστος 2017, από <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Countries>

European Commission, & Eurydice. (2017b). Countries Description of national education systems - Eurydice. Ανακτήθηκε 10 Ιούνιος 2017, από <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Countries>

European Commission, & Eurydice. (2017c). Eurydice. Ανακτήθηκε 5 Αύγουστος 2017, από https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page

European Commission, & Eurydice. (2017d). Publications - Eurydice. Ανακτήθηκε 5 Αύγουστος 2017, από <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications>

European Commission, & Eurydice. (2017e). Topics - Eurydice. Ανακτήθηκε 5 Αύγουστος 2017, από <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Topics>

European Commission, Eurydice, & Eurostat. (2012). *Αριθμοί κλειδιά της Εκπαίδευσης στην Ευρώπη 2012*. Ανακτήθηκε από <https://publications.europa.eu/portal2012-portlet/html/downloadHandler.jsp?identifier=9e2d1009-d3bd-4d00-9feb-74cce4d5e990&format=pdf&language=el&productionSystem=cellar&part=>

European Commission, & Pereira, C. (2013). *OPENING UP EDUCATION*. Ανακτήθηκε από <https://prezi.com/mhax4szskgrg/copy-of-opening-up-education/>

European Commission, UNESCO, European Media & Information Literacy Forum 2014, ANR, Translit, & Transforming Audiences, Transforming Societies. (2014). *MIL*

- Policies in Europe*. Ανακτήθηκε από http://ppemi.ens-cachan.fr/lib/exe/fetch.php/colloque140528/presentation_unesco_session_6.pdf
- European Commission. (2016). *New priorities for European cooperation on education and training*. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/gallery/videos/et2020_en.mp4
- European Commission. (2017a). *Ανοιγμα της εκπαίδευσης χάρη στις νέες τεχνολογίες - Εκπαίδευση και κατάρτιση* - European Commission. Ανακτήθηκε 9 Ιούνιος 2017, από http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/education-technology_en
- European Commission. (2017b). *Education and Training Monitor*. Ανακτήθηκε 9 Ιούνιος 2017, από http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_en
- European Commission, & EACEA. (2012). *Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012* Εξελίξεις στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Ανακτήθηκε από https://bookshop.europa.eu/el/-2012-pbEC3012892/downloads/EC-30-12-892-EL-N/EC3012892ELN_002.pdf?FileName=EC3012892ELN_002.pdf&SKU=EC3012892ELN_PDF&CatalogueNumber=EC-30-12-892-EL-N
- European Media & Information Literacy Forum 2014, UNESCO, European Commission, ANR, Translit, Transforming Audiences, Transforming Societies, ... Velez, I. (2014). *MEDIA AND INFORMATION LITERACY POLICIES IN EUROPE*. Ανακτήθηκε από <http://ppemi.ens-cachan.fr/doku.php>
- European Union. (2009). *Συμπεράσματα του συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (EK 2020) (2009/C 119/02)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε από [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EN)
- Eurydice. (2016). *Publications: Key Data on Learning and Innovation through ICT at school in Europe* - Eurydice. Ανακτήθηκε 10 Ιούνιος 2017, από https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Key_Data_on_Learning_and_Innovation_through_ICT_at_school_in_Europe
- Federal Ministry of Education and Research, Eurydice, & Eckhardt, T. (2015). *The Education System in the Federal Republic of Germany 2014/2015: a description of the responsibilities, structures and developments in education policy for the exchange of information in Europe*. Ανακτήθηκε από https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Eurydice/Bildungswesen-engl-pdfs/dossier_en_ebook.pdf
- Finnish Society on Media Education. (2017a). *100 mediakasvatusideaa -kampanja juhlistaa satavuotiaista Suomea » Mediakasvatus*. Ανακτήθηκε 14 Αύγουστος 2017, από <http://www.mediakasvatus.fi/100ideaa>
- Finnish Society on Media Education. (2017b). *Media education in youth work »Media education*. Ανακτήθηκε από https://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=2&hl=en&rurl=translate.google.com&sl=auto&sp=nmt4&tl=en&u=http://www.mediakasvatus.fi/materiaali/koost

[e-mediakasvatuksesta-nuorisotyossa/&usg=ALkJrhjtxi0UHfhH_x83uEDROIGHOXnxQ](http://www.mediakasvatuksesta-nuorisotyossa/&usg=ALkJrhjtxi0UHfhH_x83uEDROIGHOXnxQ)

- Finnish Society on Media Education. (2017c). Mediaeducation. Ανακτήθηκε 14 Αύγουστος 2017, από <http://www.mediaeducation.fi/>
- Finnish Society on Media Education. (χ.χ.). Finish Media Education: best practises. Ανακτήθηκε από <http://www.mediakasvatus.fi/publications/bestpractises.pdf>
- Finnish Society on Media Education, Ministry of Education and Culture, Division for Cultural Policy (Finland), & Lundvall, A. (2009). *Finish media education policies: Approaches in culture and education*. Ανακτήθηκε από <http://www.mediakasvatus.fi/publications/mediaeducationpolicies.pdf>
- Forum, E. W. (2017). World Education Forum. Ανακτήθηκε 3 Ιούλιος 2017, από <http://www.theewf.org/>
- Fractus Learning. (χ.χ.). blooms-taxonomy-verbs-1280.png (PNG εικόνα, 1280 × 980 εικονοστοιχεία) - Σε κλίμακα (48%). Ανακτήθηκε 18 Σεπτέμβριος 2017, από <https://www.fractuslearning.com/2014/08/18/blooms-taxonomy-digital-print-table/>
- Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons*. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education. Ανακτήθηκε από <https://online.vitalsource.com/#/books/9781317242277/cfi/6/44!/4/2/2@0:0>
- Global Digital Citizen Foundation. (χ.χ.). *Bloom's Taxonomy Verbs Poster (Resource) | GDCF Planner*. Ανακτήθηκε από https://solutionfluency.com/en/thank_you/blooms-taxonomy-verbs-poster/MQ==
- Hatlevik, O. E., & Arnseth, H. C. (2012). ICT, Teaching and Leadership: How do Teachers Experience the Importance of ICT-Supportive School Leaders? *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(01), 55–69.
- IBE. (2014). Digital Reality of Polish lower secondary school students (ICILS 2013). Ανακτήθηκε 9 Ιουνίου 2017, από <http://eduentuzjasci.pl/en/news-and-events/1138-digital-reality-of-polish-lower-secondary-school-students.html>
- ICILS, Fraillon, J., Ainley, J., Schulz, W., Friedman, T., & Gebhardt, E. (2014). *Preparing for Life in a Digital Age The IEA International Computer and Information Literacy Study International Report*. Springer Cham Heidelberg New York Dordrecht London. Ανακτήθηκε από http://download.springer.com/static/pdf/244/bok%253A978-3-319-14222-7.pdf?originUrl=http%3A%2F%2Flink.springer.com%2Fbook%2F10.1007%2F978-3-319-14222-7&token2=exp=1497034469~acl=%2Fstatic%2Fpdf%2F244%2Fbok%25253A978-3-319-14222-7.pdf%3ForiginUrl%3Dhttp%253A%252F%252Flink.springer.com%252Fbook%252F10.1007%252F978-3-319-14222-7*~hmac=c0b59a09a4e0e7f5df615c7581e84d062be987772570674658d03a338e3b71ab

- IEA, & ICILS. (2013). Release of International Findings. Ανακτήθηκε από http://www.iea.nl/fileadmin/user_upload/Studies/ICILS_2013/ICILS_2013_release.pdf
- IEA, & ICILS 2013. (2013). Infographic: Students in the digital age: Current State of Play: Assessing student's computer & information skills. Ανακτήθηκε από http://www.iea.nl/sites/default/files/studies/ICILS_2013_infographic.pdf
- IEA, & ICILS 2013. (2014a). IEA International Computer and Information Literacy Study (ICILS) 2013 Release of International Findings. Ανακτήθηκε από http://www.iea.nl/fileadmin/user_upload/Studies/ICILS_2013/ICILS_2013_release.pdf
- IEA, & ICILS 2013. (2014b). Press Release.pdf. Ανακτήθηκε από <http://www.iea.nl/sites/default/files/studies/IEA%20ICILS%202013%20Press%20Release.pdf>
- IEA, ICILS 2013, Jung, M., & Carstens, R. (2015). *ICILS 2013 User Guide for the International Database*. Ανακτήθηκε από http://www.iea.nl/fileadmin/user_upload/Publications/Electronic_versions/ICILS_2013_IDB_user_guide.pdf
- IEA, & ICILS 2018. (2017). ICILS. International Computer and Information Literacy Study | IEA. Ανακτήθηκε 9 Ιούνιος 2017, από <http://www.iea.nl/icils>
- Information and Communication Technologies - Horizon 2020 - European Commission. (2017). Ανακτήθηκε 12 Σεπτέμβριος 2017, από <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/information-and-communication-technologies>
- IQB. (2017). IQB - Bildungsstandards. Ανακτήθηκε 12 Ιούνιος 2017, από <https://www.iqb.hu-berlin.de/bista>
- ISTE. (...). Introducing NETS•S The Next Generation. Ανακτήθηκε από <http://images.apple.com/education/docs/Apple-ISTE-NETS-Students.pdf>
- ISTE. (2014). *ISTE - Connected learning. Connected world*. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=34cbR0lrhtY>
- ISTE. (2016). ISTE Standards for students Implementation and adoption toolkit. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=ii%2bdi%2bVx6pQ%3d&type=toolkit>
- ISTE. (2017a). Essential Conditions. Ανακτήθηκε 4 Ιούλιος 2017, από <https://www.iste.org/standards/tools-resources/essential-conditions>
- ISTE. (2017b). Essential Conditions | Shared Vision. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <https://www.iste.org/standards/essential-conditions/shared-vision>
- ISTE. (2017c). ISTE 2018 for Exhibitors. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <https://conference.iste.org/2018/>
- ISTE. (2017d). ISTE Standards for Educators: Implementation and adoption toolkit. Ανακτήθηκε από

- <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=47a3PKKVhdU%3d&type=download>
- ISTE. (2017e). ISTE Standards and the Common Core. Ανακτήθηκε 12 Αύγουστος 2017, από <http://www.iste.org/standards/standards-in-action/common-core>
- ISTE. (2017f). ISTE Standards for Educators: Empowered Professional. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/handlers/productattachment.ashx?productid=47a3PKKVhdU%3d&type=download>
- ISTE. (2017g). ISTE Standards web. Ανακτήθηκε 26 Ιούνιος 2017, από <https://www.iste.org/standards/standards>
- ISTE. (2017h). Lead and Transform Diagnostic Tool (Beta). Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <https://www.iste.org/standards/lead-transform/diagnostic-tool>
- ISTE. (2017i). Lead and Transform Checklist: Diagnostic-tool quick-start checklist. Ανακτήθηκε από <https://www.iste.org/docs/pdfs/diagnostic-tool-quick-start-checklist.pdf?sfvrsn=2>
- ISTE. (2017j). Standards Download. Ανακτήθηκε 4 Ιούλιος 2017, από <https://www.iste.org/my-profile/standards-download>
- ISTE. (2017k). Standards For Students. Ανακτήθηκε 4 Ιούλιος 2017, από <http://www.iste.org/standards/standards/for-students>
- ISTE, & Alabdin, A. (2016). *ISTE Standards*. Education. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/Asmaaalabdin/iste-standards-62038367>
- ISTE, Andrew Enck, & Forrester, J. (2016). *ISTE Standards Blogging with students and how it aligns with the ISTE Standards*. Education. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/AndrewEnck/iste-standards-63684888>
- ISTE, & Melendez, J. (2011). The ISTE Standards and Performance Indicators for Students. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/jjmelendezpr/iste-standards-worksheet>
- ISTE, Terral, W., Zilly, L., Drummond, S., Beeler, K., Tesmer, T., ... Carter, N. (2017). *ISTE 2017 in Sketchnotes*. Education. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/ISTE/iste-2017-in-sketchnotes-77841081>
- ISTE, & Zubkis, M. (2009). *NTEs for Students Grade Levels 3-5*. Technology. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/mashazubkis/iste-powerpoint-1134587>
- Jensen, D. (2006). Metaphors as a Bridge to Understanding Educational and Social Contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 36–54.
- Kostas, A. (2017). *Μάθηση: Εκπαιδευτικό Λογισμικό Βασικές Έννοιες*. Παρουσιάστηκε στο Μάθημα ΕΑ01, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανακτήθηκε από <https://aegeanmoodle.aegean.gr/mod/resource/view.php?id=6209>
- Krippendorff, K. (2004a). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2nd έκδ.). SAGE. Ανακτήθηκε από https://books.google.ca/books?hl=en&lr=&id=q657o3M3C8cC&oi=fnd&pg=PR13&dq=krippendorff,+klaus&ots=bJdgbZK8E_&sig=Wg1809ZHaCY-AxHFj2lqJtyVV9s#v=onepage&q&f=true

- Krippendorff, K. (2004b). Reliability in Content Analysis.: Some Common Misconceptions and Recommendations. *Human Communication Research*, 30(3), 411–433. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2004.tb00738.x>
- Krumsvik, R. J. (2008). Situated learning and teachers digital competence. *Education & Information Technologies*, 279–290.
- Kultusministerkonferenz. (2017). Qualitätssicherung in Schulen. Ανακτήθηκε 12 Ιούnius 2017, από <https://www.kmk.org/themen/qualitaetssicherung-in-schulen.html>
- lamankwaatrustedworthinessfinal.pdf. (χ.χ.). Ανακτήθηκε από <https://cloudfront.ualberta.ca/-/media/ualberta/faculties-and-programs/centres-institutes/international-institute-of-qualitative-methods/webinars/master-class/2017/lamankwaatrustedworthinessfinal.pdf>
- Morse, J., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification Strategies for Establishing Reliability and Validity in Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 1(2), 13–22. <https://doi.org/10.1177/160940690200100202>
- National Audiovisual Institute Finland. (2013). Finnish Media Education Promoting Media and Information Literacy in Finland. Ανακτήθηκε από https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mil_in_finland.pdf
- National Center for the Preservation of Democracy. (2007). DilemmasandDecisions-ViewersGuide.pdf. Ανακτήθηκε από <https://02f3d2c.netsolstores.com/download.aspx?key=95063FC1-37E2-4899-991F-DC8F2F024E1A>
- Niall Research. (2017). Niall Research - Churches, A 2008. Ανακτήθηκε 18 Σεπτέμβριος 2017, από <https://nwresearch.wikispaces.com/Churches,+A+2008>
- Olivia. (2017, Ιούnius 7). What is confirmability in qualitative research and how do we establish it? Ανακτήθηκε 7 Δεκέμβριος 2017, από <http://www.statisticssolutions.com/what-is-confirmability-in-qualitative-research-and-how-do-we-establish-it/>
- Patton, M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *Health Services Research*, 34(5 Pt 2), 1189–1208.
- Preview of The SAGE handbook of qualitative research [WorldCat.org]. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 6 Δεκέμβριος 2017, από <http://www.worldcat.org/title/sage-handbook-of-qualitative-research/oclc/56921579/viewport>
- qualitative_research_protocol_final.pdf. (χ.χ.). Ανακτήθηκε από http://www.partners4prevention.org/sites/default/files/qualitative_research_protocol_final.pdf
- SÄLJÖ, R. (2012). Literacy, Digital Literacy and Epistemic Practices: The Co-Evolution of Hybrid Minds and External Memory Systems. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(01), 5–19.
- Sofos, A. (2003). *Νέες Τεχνολογίες και Μέσα: στόχοι μιντιακού γραμματισμού ΔΕΠΠΣ ελληνικό.ppt*.
- Sofos, A., Katsadoros, G., Kostas, A., & Vratsali, N. (2017). *Κριτήρια αξιολόγησης Διπλωματικών Εργασιών*. Παρουσιάστηκε στο 7ο σεμινάριο εκπόνησης διπλωματικής

- εργασίας 2016-2017. Ανακτήθηκε από https://aegeanmoodle.aegean.gr/pluginfile.php/57214/mod_folder/content/0/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B1%CE%B4%CF%8E%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%A3%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%82-%CE%9A%CF%8E%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%82%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%B1%20%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%94%CE%95.pptx?forcedownload=1
- Spiers, J. (2015). *Validation Strategies*. Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=NHJkAw2jYnc&list=PL8CTEdsSSmZEq7SnpRtBzUijqXaaeTUdF&index=14&t=238s>
- Stergioulas, L. K., & Drenoyianni, H. (2011). *Pursuing Digital Literacy in Compulsory Education. New Literacies and Digital Epistemologies. Volume 43*. Peter Lang New York.
- Tuodziecki, G. (χ.χ.). *Entwicklung von Medienkompetenz als Erziehungs- und Bildungsaufgabe* *Entwicklung_Medienkompetenz_D_A.pdf*. Ανακτήθηκε από https://www.pedocs.de/volltexte/2010/1482/pdf/Entwicklung_Medienkompetenz_D_A.pdf
- UC Davis University of California, & Psychology Department. (2017). Content analysis: Doing a content analysis. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <http://psc.dss.ucdavis.edu/sommerb/sommerdemo/content/doing.htm>
- UNESCO. (2013, Μάρτιος 9). Leading Education 2030. Ανακτήθηκε 3 Ιούλιος 2017, από <http://en.unesco.org/education2030-sdg4>
- UNESCO. (2016a, Σεπτέμβριος 1). Media and Information Literacy. Ανακτήθηκε 13 Αύγουστος 2017, από <http://en.unesco.org/themes/media-and-information-literacy>
- UNESCO. (2016b, Σεπτέμβριος 1). MILID Yearbook 2017 Media and Information Literacy and Intercultural Dialogue Yearbook 2017: Call for Papers web. Ανακτήθηκε 26 Ιούνιος 2017, από <http://en.unesco.org/themes/media-and-information-literacy>
- UNESCO. (2016c, Οκτώβριος 17). Sustainable Development Goal 4 and its targets. Ανακτήθηκε 10 Αύγουστος 2017, από <https://en.unesco.org/education2030-sdg4/targets>
- UNESCO. (2016d, Οκτώβριος 17). The Education Targets. Ανακτήθηκε 3 Ιούλιος 2017, από <https://en.unesco.org/education2030-sdg4/targets>
- UNESCO. (2017a). [ARCHIVED CONTENT] UNESCO – Web Archive Access. Ανακτήθηκε 13 Σεπτέμβριος 2017, από http://webarchive.unesco.org/20170128050724/http://data.uis.unesco.org/Index.aspx?DataSetCode=SCN_DS&lang=en
- UNESCO. (2017b). Education. Ανακτήθηκε 13 Σεπτέμβριος 2017, από <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/>

- UNESCO. (2017c). Goal 4 .:. Sustainable Development Knowledge Platform: Targets and Indicators. Ανακτήθηκε 10 Αύγουστος 2017, από <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>
- UNESCO. (2017d). ICT in Education | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Ανακτήθηκε 13 Σεπτέμβριος 2017, από <http://www.unesco.org/new/en/unesco/themes/icts/>
- UNESCO. (2017e). Information and Communication Technologies (ICT). Ανακτήθηκε 13 Σεπτέμβριος 2017, από <http://uis.unesco.org/en/topic/information-and-communication-technologies-ict>
- UNESCO. (2017f). UNESCO. Ανακτήθηκε 10 Αύγουστος 2017, από <http://en.unesco.org/>
- UNESCO. (2017g). UNESCO – Web Archive Access. Ανακτήθηκε 13 Σεπτέμβριος 2017, από <http://webarchive.unesco.org/>
- UNESCO. (2017h). UNESCO Office in Bangkok: AMFIE2017. Ανακτήθηκε 3 Ιούλιος 2017, από <http://www.unescobkk.org/education/ict/current-projects/amfie2017/>
- UNESCO, & UIS. (2017a). Metadata on literacy - Métadonnées sur l'alphabétisme.xlsx. Ανακτήθηκε από <http://uis.unesco.org/sites/default/files/datacentre/Metadata%20on%20literacy%20-%20M%C3%A9tadonn%C3%A9es%20sur%20l'E2%80%99alphab%C3%A9tisme.xlsx>
- UNESCO, & UIS. (2017b). UIS Statistics [search database]. Ανακτήθηκε 13 Αύγουστος 2017, από <http://data.uis.unesco.org/>
- UNESCO, & UNESCO INSTITUTE for STATISTICS. (2009). *MEASURING ICT in Education.pdf*. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001865/186547e.pdf>
- UNESCO, & UNISEF. (2014). Beyond2015 The education we want. Ανακτήθηκε από http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/ED_new/Beyond2015_UNESCO-UNICEF-Flyer.pdf
- UNESCO, & UNITWIN. (2017, Ιούλιος 26). UNITWIN/UNESCO Chairs Programme. Ανακτήθηκε 11 Αύγουστος 2017, από <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme>
- UNESCO, Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.-K. (2011). Οδηγός σπουδών των Εκπαιδευτικών: Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001929/192971GRE.pdf>
- UNITED NATIONS, Alliance of Civilizations, UNESCO, Crupo Comunicar, European Commission, DG Education and Culture, ... Jordi. (2017). Creative Europe - European Commission - Media Programme. Ανακτήθηκε 5 Σεπτέμβριος 2017, από https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/media_en
- Unsworth, L. (2006). *E-Literature for Children: Enhancing digital literacy learning*. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- U.S. Department of Education. (2017a). Institute of Education Sciences (IES). Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://ies.ed.gov/>

- U.S. Department of Education. (2017b). NAEP - 2014 Technology and Engineering Literacy (TEL) Learning Contexts - Overall Results [aspx]. Ανακτήθηκε 14 Αύγουστος 2017, από https://www.nationsreportcard.gov/tel_2014/#results/overall
- U.S. Department of Education. (2017c). National Center for Education Evaluation and Regional Assistance (NCEE) [Indexes; Offices]. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://ies.ed.gov/ncee/>
- U.S. Department of Education. (2017d). National Center for Education Research (NCER) [Indexes; Offices]. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://ies.ed.gov/ncer/>
- U.S. Department of Education. (2017e). National Center for Education Statistics (NCES). Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://nces.ed.gov/>
- U.S. Department of Education. (2017f, Ιούνιος 27). Office of Planning, Evaluation and Policy Development (OPEPD) [Websites; Indexes]. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://www2.ed.gov/about/offices/list/oeped/index.html>
- U.S. Department of Education, & IES. (2017a). Funded Researches Grants and Contracts. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/index.asp?mode=1&sort=5&order=2&searchvals=&SearchType=or&checktitle=on&checkaffiliation=on&checkprincipal=on&checkquestion=on&checkprogram=on&checkawardnumber=on&slctAffiliation=0&slctPrincipal=0&slctYear=0&slctProgram=10&slctGoal=0&slctCenter=0&FundType=1&FundType=2>
- U.S. Department of Education, & IES. (2017b). Search Funded Research Grants - Program Details [aspx]. Ανακτήθηκε 21 Ιούνιος 2017, από <https://ies.ed.gov/ncer/projects/grant.asp?ProgID=10&year=2016&grantid=1847>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015a). How Does Implementation Mediate Program Impacts? Improving Current Evaluation Research Methods. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1645>
- U.S. Department of Education, & IES Institute of Education Sciences USA. (2015b). Predictors of Intermediate and Postsecondary Outcomes for Students with Disabilities. Ανακτήθηκε από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=1603>
- U.S. Department of Education, IES, NCES, & NAEP. (2017a). National Assessment of Educational Progress (NAEP). Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://nces.ed.gov/nationsreportcard/>
- U.S. Department of Education, IES, NCES, & NAEP. (2017b). Technology and Engineering Literacy Assessment (TEL). Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://nces.ed.gov/nationsreportcard/tel/>
- U.S. Department of Education, & NAEP. (2017a). NAEP - 2014 Technology and Engineering Literacy (TEL) - About The TEL Assessment. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από https://www.nationsreportcard.gov/tel_2014/#about/overview
- U.S. Department of Education, & NAEP. (2017b). NAEP - 2014 Technology and Engineering Literacy (TEL)- Home An Innovative Assessment in an Era of Rapid Technological

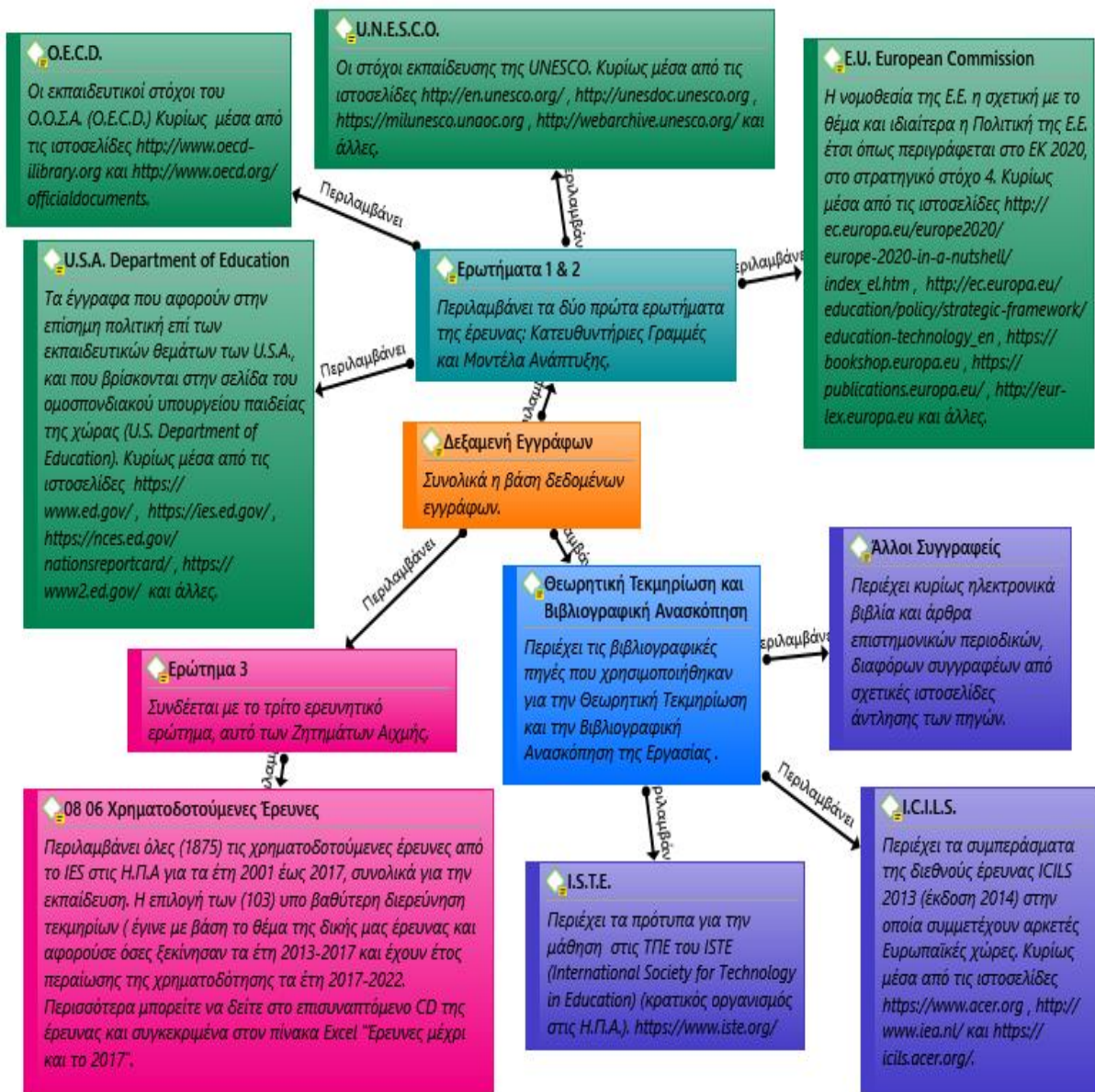
- Change. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από https://www.nationsreportcard.gov/tel_2014/
- U.S. Department of Education, & NAEP. (2017c). NAEP dashboards - report_card [aspx]. Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από https://www.nationsreportcard.gov/dashboards/report_card.aspx
- U.S. Department of Education, & OET. (2017). National Education Technology Plan (NETP). Ανακτήθηκε 6 Αύγουστος 2017, από <https://tech.ed.gov/netp/>
- US Department of Education, Office of Educational Technology. (2017). NAEP - 2014 Technology and Engineering Literacy (TEL) Highlights of what we learned about eighth-grade students include. Ανακτήθηκε 21 Ιούνιος 2017, από https://www.nationsreportcard.gov/tel_2014/#results/overall
- US Department of Education, Office of Educational Technology, & IES. (2017). Search Funded Research Grants and Contracts [aspx]. Ανακτήθηκε 16 Αύγουστος 2017, από <https://ies.ed.gov/funding/grantsearch/index.asp?mode=1&sort=5&order=2&searchvals=&SearchType=or&checktitle=on&checkaffiliation=on&checkprincipal=on&checkquestion=on&checkprogram=on&checkawardnumber=on&slctAffiliation=0&slctPrincipal=0&slctYear=0&slctProgram=10&slctGoal=0&slctCenter=0&FundType=1&FundType=2>
- Wilson, A. (1993). Towards an Integration of Content Analysis and Discourse Analysis: The Automatic Linkage of Key Relations in Text. Ανακτήθηκε από <http://ucrel.lancs.ac.uk/papers/techpaper/vol3.pdf>

10 Παράρτημα Ι Εικόνες και Διαγράμματα

Εικ. 3.1 Διαστάσεις και μεταβλητές Frau-Meigs κ.α. (2017, σ 24)

<i>No. of variables</i>	<i>Dimensions</i>	<i>Variables</i>	
4	Definition	1 Media education	3 Computer literacy
		2 Information literacy	4 Digital literacy
6	Policy framework	5 Standard-setting tools	8 Link with other actors
		6 Media education authority	9 Co-regulatory mechanism
		7 Inter-ministerial mechanism	10 Reporting
10	Capacity-building: training	11 Teacher training: initial	16 Certification
		12 Teacher training: continuous	17 Curriculum
		13 School level: primary	18 Set of competences
		14 Junior high	19 Discipline separate
		15 High school	20 Transversal
8	Capacity-building: resources	21 Teaching materials	25 Selection by teachers
		22 Research institution	26 Selection by editors
		23 Creation by teachers	27 Production from project
		24 Creation by editors	28 Production mandatory act
8	Funding	29 Central government funding	33 Public sector
		30 Provinces/regions funding	34 Civic sector
		31 Municipalities funding	35 Specific allocation
		32 Private sector	36 Financial report
8	Other actors	37 Partnerships outside	41 Youth participation
		38 Regulatory media authorities	42 Professional organization
		39 Private sector	43 Specific events
		40 Civil society organization	44 Overlapping structures
6	Evaluation	45 Media accountability	48 Publics targeted
		46 Efficiency measures	49 Amount of programmes
		47 Performance of resources	50 Yearly report

Εικ. 5.1 Κατηγοριοποίηση Δεξαμενής Εγγράφων

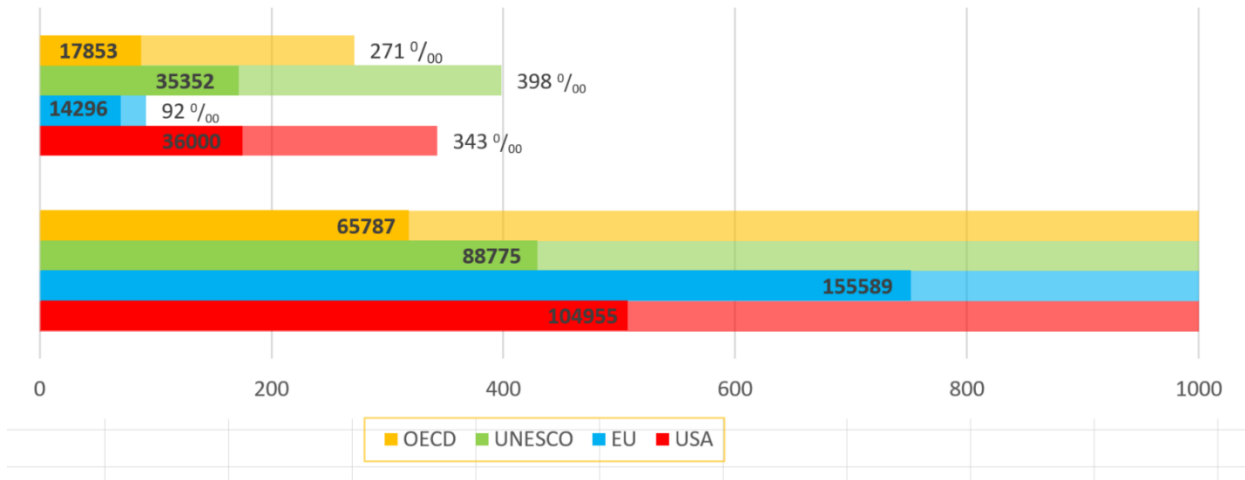
Εικ. 5.2 Αρχική Δεξαμενή Τεκμηρίων για το Ερώτημα 3

Πλήθος εγγραφών	Έτος	Πλήθος / Έτος Αρχής	Ποσοστό ανά Έτος	Συνολικό Ποσό	Μ.Ο. Διφ.	Πλήθ	
1915	2001	1	0,05%	19511654	0	11,000	
Έρευνες χωρίς αναφερόμενο ποσό έχουν αποκλειστεί από τους υπολογισμούς	2002	38	2,03%	42892588	8	2,395	
	2003	42	2,24%	58023203	8	3,310	
	2004	86	4,59%	148027682	8	2,384	
	2005	90	4,80%	162665239	7	3,494	
1875	2006	124	6,61%	208051209	2	2,463	
Πλήθος εγγραφών αφαιρουμένων των αποκλεισμένων	2007	118	6,29%	220765148	7	3,331	
	2008	114	6,08%	232367799	0	3,439	
Πλήθος ερευνών που χρηματοδοτήθηκαν συνολικά για την εκπαίδευση	2009	143	7,63%	295492517	0	3,469	
	2010	164	8,75%	378540281	0	3,201	
1875	2011	149	7,95%	257395423	0	3,258	
Έρευνες σε εξέλιξη	2012	131	6,99%	239097504	0	3,107	
	2013	86	4,59%	125139388	0	3,006	
	2014	109	5,81%	172331999	0	2,872	
	2015	176	9,39%	317164546	0	3,210	
	2016	142	7,57%	235640817	0	3,445	
	2017	162	8,64%	226544609	0	3,191	
	1875	2018		100,00%			94
	565	2019					150
	2020					88	
	2021					90	
	2022					17	

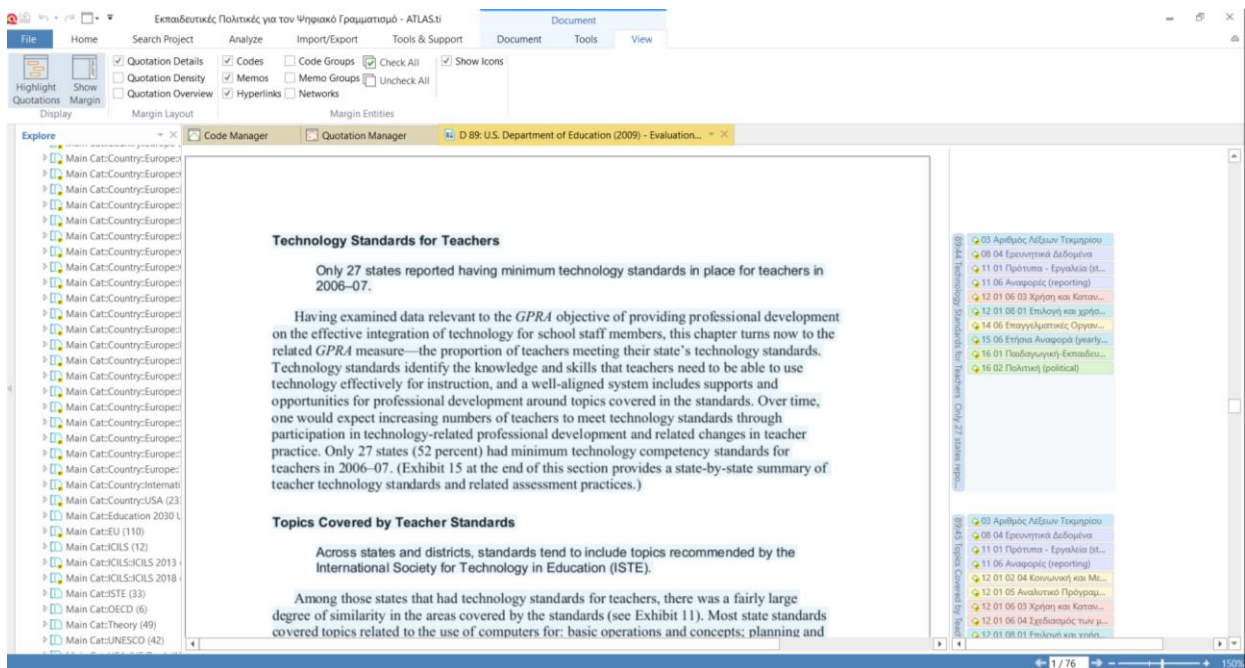
Εικ. 5.3 Επιλεγμένες έρευνες ως τεκμήρια του Ερωτήματος 3

Έτος Αρχής	Πλήθος	Ποσοστό στο σύνολο
2013	20	7,02%
2014	13	4,56%
2015	24	8,42%
2016	17	5,96%
2017	29	10,18%
	103	100,00%

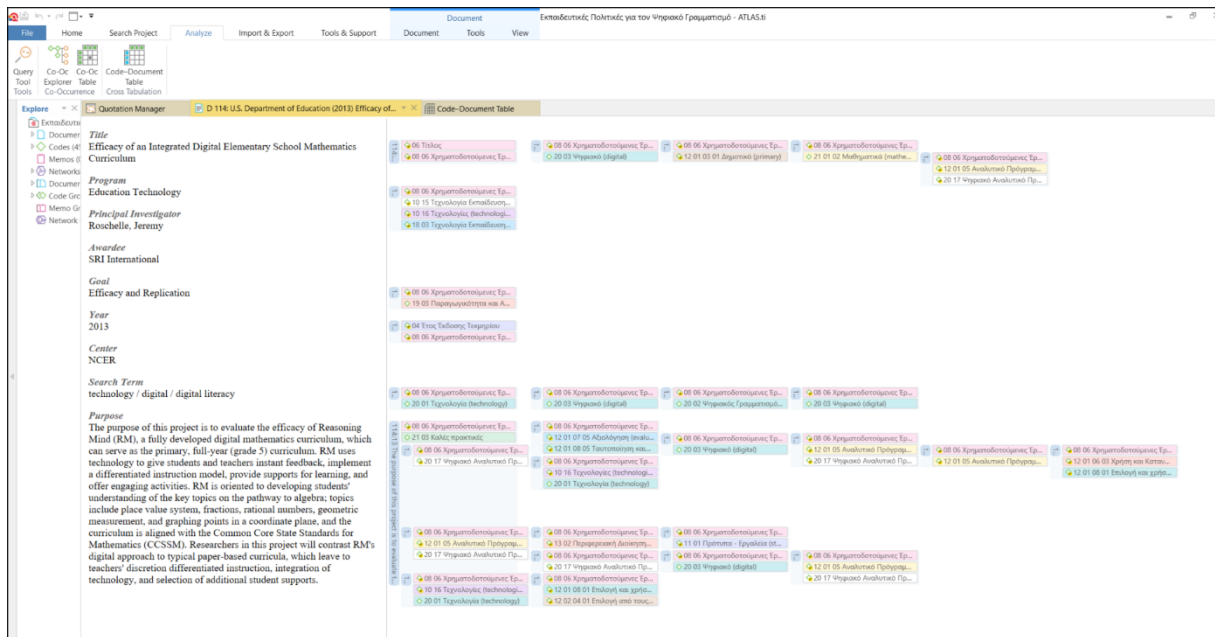
Δ. 5.1 Παράδειγμα υπολογισμού Βαρύτητας

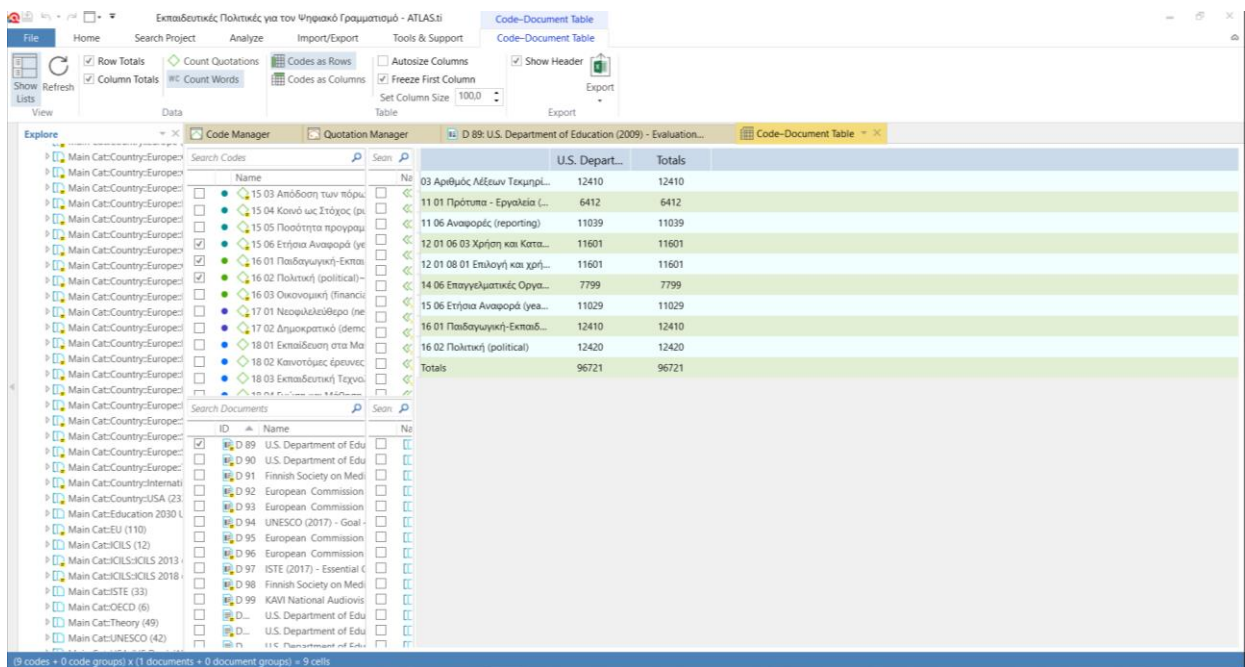
Εικ. 5.4 Παράδειγμα κωδικογράφησης αποσπάσματος (quotation)

Εικ. 5.5 Παράδειγμα κωδικογράφησης περιλήψης έρευνας

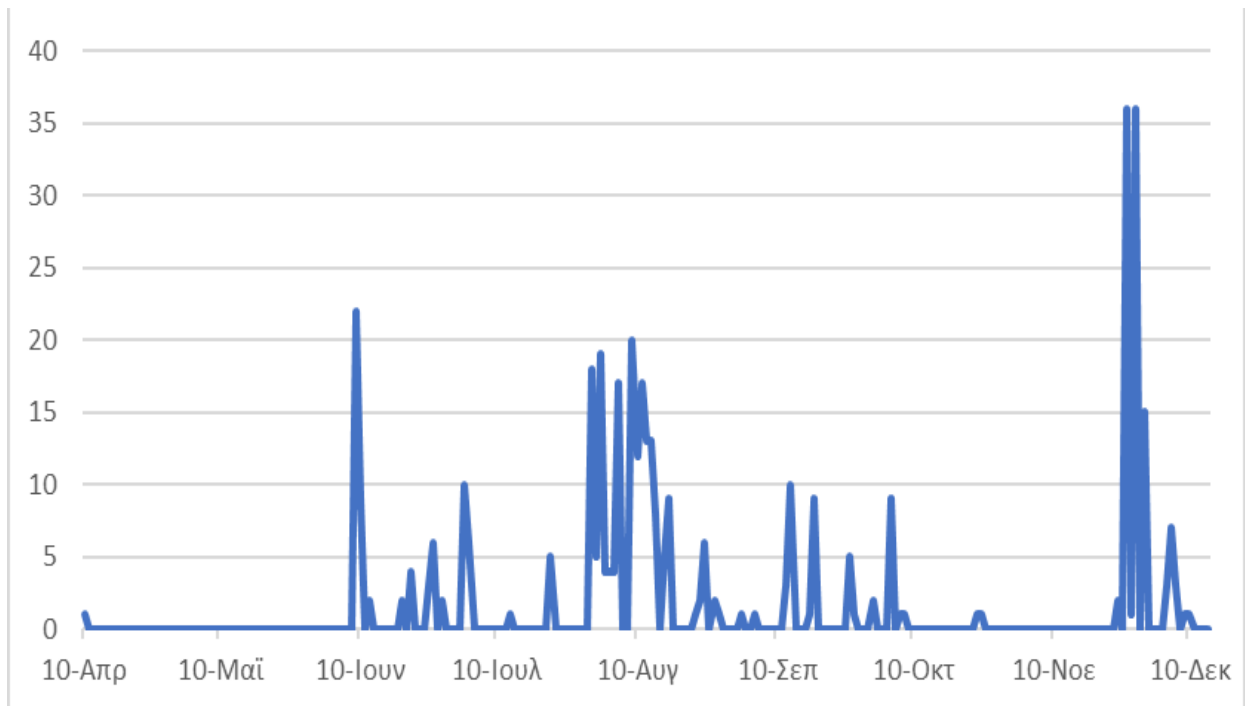
Εικ. 5.6 Εξαγωγή Ποσοτικών στοιχείων κωδικών

Εικ. 5.7 Τίτλοι Αρχικής Αναζήτησης

Title	Creator	Item Type	Year	Date Added
Current Trends and Future Practices for Digital Literacy and Competence	Cattelli	Book	2012	26/6/2017, 12:32:38 μ.μ.
Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons	Frau-Meigs et al.	Book	2017	26/6/2017, 12:28:33 μ.μ.
A Framework for Analyzing and Comparing Information Literacy Policies in European Countries	Basilii	Journal Article	2012	26/6/2017, 12:20:15 μ.μ.
Council of European Studies	Council for European Studies	Web Page	2017	26/6/2017, 12:05:37 μ.μ.
Content and Discourse Analysis	Bryan et al.	Web Page	2009	25/6/2017, 1:15:57 μ.μ.
Content Analysis: An Introduction to Its Methodology	Krippendorff	Book	2004	25/6/2017, 1:12:14 μ.μ.
Ανάλυση περιεχομένου ηλεκτρονικών μηνυμάτων	Kostas	Presentation	2017	25/6/2017, 1:01:49 μ.μ.
Search Funded Research Grants - Program Details	U.S. Department of Education and IES	Web Page	2017	21/6/2017, 12:20:54 μ.μ.
A Compendium of Education Technology Research Funded by NCER and NCSEB: 2002-2014 - 20170001.pdf	US Department of Education, Office of Educational Te...	Document	2017	21/6/2017, 12:04:01 μ.μ.
TEL, appendix, TableA6	US Department of Education, Office of Educational Te...	Web Page	2014	21/6/2017, 11:44:15 μ.μ.
NAEP - 2014 Technology and Engineering Literacy (TEL) Highlights of what we learned about eighth-grade students include	US Department of Education, Office of Educational Te...	Web Page	2017	21/6/2017, 9:39:15 μ.μ.
Release of International Findings	IEA and ICILS	Document	2013	19/6/2017, 10:18:27 π.μ.
Κέντρα οολογικής Δηλωματικών Εργασια	Sofos et al.	Presentation	2017	19/6/2017, 9:59:15 π.μ.
ICB - Bildungsstandards	ICB	Web Page	2017	12/6/2017, 11:17:38 π.μ.
Qualitätsicherung in Schulen	Kulturministerkonferenz	Web Page	2017	12/6/2017, 11:17:29 π.μ.
Δομηθεί Κλάδοι της Εκπαίδευσης 2012 Εξέλιξη στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα στη διάρκεια της τελευταίας δεκ...	European Commission and EACEA	Document	2012	10/6/2017, 7:29:39 μ.μ.
Χρόνος, Διδασκαλία για την Υποστηρικτική Εκπαίδευση Πληρώσει στην Ευρώπη 2015/2016	European Commission and EACEA	Book	2016	10/6/2017, 7:05:50 μ.μ.
EU Bookshop - EACEA — Εκπαιδευτικό Οργανισμό Εκπαίδευσης Οπισθοκοινωνικών Ομάτων και Πολιτισμού - ΣΥΝΤΑΚΤ...	Europa	Web Page	2017	10/6/2017, 2:08:39 μ.μ.
Αρθροί Κλάδοι της Εργασίας και Καινοτομία μέσα από τις ΠΤΕ στα Σχολεία στην Ευρώπη	European Commission et al.	Document	2011	10/6/2017, 2:07:13 μ.μ.
Publications Data on Learning and Innovation through ICT at school in Europe - Euridyce	Euridyce	Web Page	2016	10/6/2017, 2:04:07 μ.μ.
Countries Description of national education systems - Euridyce	European Commission and Euridyce	Web Page	2017	10/6/2017, 2:02:20 μ.μ.
FranceSecondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education - Euridyce	European Commission and Euridyce	Web Page	2016	10/6/2017, 1:58:14 μ.μ.
ItalyTeaching and Learning in General Lower Secondary Education - Euridyce	European Commission and Euridyce	Web Page	2016	10/6/2017, 1:56:31 μ.μ.
Συμπέρασμα του Συμβουλίου σχετικά με τον ρόλο της προεπαγωγής και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ενίσχυση...	European Commission	Document	2015	10/6/2017, 1:39:23 μ.μ.
Digital Citizenship Education: New projects proposal for the Programme of activities of the Council of Europe for the years 2...	Council of Europe and Grazzi	Presentation	2015	9/6/2017, 13:23:23 μ.μ.
The International Computer and Information Literacy Study (ICILS) - Main findings and implications for education policies in...	European Commission	Document	2014	9/6/2017, 11:13:35 μ.μ.
IEA International Computer and Information Literacy Study (ICILS) 2013 Release of International Findings	IEA and ICILS 2013	Document	2014	9/6/2017, 11:09:51 μ.μ.
Measuring Computer and Information Literacy across Countries	ACER et al.	Conference ...	2013	9/6/2017, 11:03:43 μ.μ.
Our Studies IEA	IEA	Web Page	2017	9/6/2017, 11:00:57 μ.μ.
Digital Reality of Polish lower secondary school students (ICILS 2013)	IEA	Web Page	2014	9/6/2017, 10:57:55 μ.μ.
Digital Competence: It's inside schools, it's international! perspectives -	Bunfiggard et al.	Book	2014	9/6/2017, 10:54:33 μ.μ.
ICILS 2013 User Guide for the International Database	IEA et al.	Book	2015	9/6/2017, 10:45:24 μ.μ.
ICILS_2013_Technical_Report.pdf	IEA et al.	Book	2015	9/6/2017, 10:41:58 μ.μ.
ICT, Teaching and Leadership: How do Teachers Experience the Importance of ICT-Supportive School Leaders?	Hatlevik and Amseth	Journal Article	2012	9/6/2017, 10:30:04 μ.μ.
Infographic: Students in the digital age: Current State of Play: Assessing student's computer & information skills	IEA and ICILS 2013	Document	2013	9/6/2017, 9:59:52 μ.μ.
Press Release.pdf	IEA and ICILS 2013	Document	2014	9/6/2017, 9:55:10 μ.μ.
Preparing for Life in a Digital Age The IEA International Computer and Information Literacy Study International Report	ICILS et al.	Book	2014	9/6/2017, 9:35:35 μ.μ.
International Experiences With Technology in Education: Final Report	US Department of Education, Office of Educational Te...	Document	2011	9/6/2017, 8:53:07 μ.μ.
ICILS International Computer and Information Literacy Study IEA	IEA and ICILS 2018	Web Page	2017	9/6/2017, 8:40:03 μ.μ.
Education and Training Monitor	European Commission	Web Page	2017	9/6/2017, 8:36:14 μ.μ.
Education and Training Monitor 2016	European Commission and Education and Training	Book	2016	9/6/2017, 8:18:41 μ.μ.
Εκτίμηση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης	European Commission	Web Page	2017	9/6/2017, 8:15:58 μ.μ.
Συμπέρασμα του συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία...	European Union	Document	2009	9/6/2017, 8:01:51 μ.μ.
New priorities for European cooperation on education and training	European Commission	Video Record...	2016	9/6/2017, 7:49:53 μ.μ.
Στρατηγικό πλαίσιο - Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020 - Εκπαίδευση και κατάρτιση - European Commission	European Commission	European Commission	2017	9/6/2017, 7:48:16 μ.μ.
Ανομομα της αποδοτικής χροιά στις ελλείψεις - Εκπαίδευση και κατάρτιση - European Commission	European Commission	European Commission	2017	9/6/2017, 7:36:40 μ.μ.
Medienbildung an deutschen Schulen - Handlungsempfehlungen für die digitale Gesellschaft	Di/Metterich et al.	Book	2014	10/4/2017, 10:22:32 μ.μ.

Δ. 5.2 Κατανομή στον χρόνο της Βιβλιογραφικής Αναζήτησης

Εικ. 5.8 Καταχώρηση βιβλιογραφικών πηγών και κατηγοριοποίησή τους στο Atlas.ti-8.

The screenshot displays the Atlas.ti-8 software interface. The top menu bar includes File, Home, Search Project, Analyze, Import/Export, Tools & Support, Manage Codes, Search & Filter, Tools, and View. Below the menu is a toolbar with various icons for code management. The main window is divided into several panes:

- Explorer:** Shows a hierarchical tree of code groups under the project '(2016) Improving...'. The tree includes categories like 'Code Groups', '02 Αριθμός Σελίδων Τεκμηρίου', '03 Αριθμός Αξέμων Τεκμηρίου', '04 Έτος Έκδοσης Τεκμηρίου', '05 Οργανισμός', '06 Τίτλος', '07 Συντακτικό Είδος - Βαρύτητα', '08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου', '09 Ορισμοί', '10 Συναρπείς Όροι', '11 Πολιτικό Πλαίσιο', '12 Ανάπτυξη Ικανοτήτων', '09 05 Μηντιακό και Πληροφορικός Γραμματισμός', '10 01 Αλφαριθμητικός στις ΤΠΕ', '10 02 Γραμματισμός στη Φωτογραφία', '10 03 Γραμματισμός στις ΤΠΕ', '10 04 Εκπαίδευση μηντιακού γραμματισμού', and '10 06 Επάρκεια στις ΤΠΕ'. Each group has a corresponding icon and a count.
- Search Codes:** A table listing the code groups with columns for Name, Grounded, Density, Groups, and Created by. The table contains 23 rows of data.
- Code-Document Table:** A table showing the relationship between code groups and documents.
- Code Manager:** A panel for managing the selected code groups.

Name	Grounded	Density	Groups	Created by
02 Αριθμός Σελίδων Τεκμηρίου	32	0	[02 Αριθμός Σελίδων Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
03 Αριθμός Αξέμων Τεκμηρίου	1835	0	[03 Αριθμός Αξέμων Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
04 Έτος Έκδοσης Τεκμηρίου	134	0	[04 Έτος Έκδοσης Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
05 Οργανισμός	18	0	[05 Οργανισμός] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
05 Οργανισμός-OECD	4	0	[05 Οργανισμός] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
05 Οργανισμός-UNESCO	4	0	[05 Οργανισμός] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
05 Οργανισμός-USA	5	0	[05 Οργανισμός] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
06 Τίτλος	133	0	[06 Τίτλος] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου	472	0	[08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου	44	0	[08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου	92	0	[08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου	679	0	[08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου	549	0	[08 Διοικητικό Είδος Τεκμηρίου] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
09 Ορισμοί	22	0	[09 Ορισμοί] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
09 Ορισμοί	281	1	[09 Ορισμοί] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
09 Ορισμοί	38	1	[09 Ορισμοί] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
09 Ορισμοί	50	5	[09 Ορισμοί] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
09 05 Μηντιακό και Πληροφορικός Γραμματισμός (MIL Media and Information Literacy)	218	0	[09 Ορισμοί] [Έννοιες] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
10 01 Αλφαριθμητικός στις ΤΠΕ (ICT Alphabetism)	0	1	[10 Συναρπείς Όροι] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
10 02 Γραμματισμός στη Φωτογραφία (Photography Literacy)	0	1	[10 Συναρπείς Όροι] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
10 03 Γραμματισμός στις ΤΠΕ (ICT Literacy)	14	1	[10 Συναρπείς Όροι] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
10 04 Εκπαίδευση μηντιακού γραμματισμού (media literacy training)	0	0	[10 Συναρπείς Όροι] [Έννοιες] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
10 05 Επάρκεια (Competence)	250	1	[10 Συναρπείς Όροι] [Έννοιες] [Όροι Γραμματισμού] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I
10 06 Επάρκεια στις ΤΠΕ (ICT competencies)	6	0	[10 Συναρπείς Όροι] [Ταξινόμηση Κατηγοριών Έρευνας]	Katsara, Ch. I

Εικ. 5.9 1^ο Webinar

Thank you for attending "ATLAS.ti Windows Demo Webinar"

← ΑΠΑΝΤΗΣΗ   ← ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ   → ΠΡΩΘΗΣΗ

 ATLAS.ti Training Center <customer@gotowebinar.com> Σήμανση ως μη αναγνωσμένου
Τετ 19/7/2017 9:08 μμ

Προς: Katsara Charitomeni;

Dear Charitomeni,

Thank you for attending the webinar. Now, please take a few minutes to complete the webinar evaluation form: <https://www.surveymonkey.com/r/R9Q6SBM>. Your opinion is important for us.

We would also like to invite you to visit our website to learn about the many learning resources we offer (<http://atlasti.com/learning/>). If you decide to purchase a license, let us know and we will send you a 10% discount coupon code.

Finally, we would like to invite you to the First Corvallis ATLAS.ti Summer Workshop Series, which will take place in Corvallis, Oregon (USA), between July 10 and 14, 2017. Courses for beginners and advanced users will be offered. Learn more and register here: www.corvallis2017.eventbrite.com.

Do not hesitate to contact us if you have any questions or concerns. We are here to help.

Thank you!

ATLAS.ti Training Center Team

12:08 μ

Εικ. 5.10 Επίλυση bug του Atlas.ti-8

The screenshot shows an email interface with a blue header bar containing navigation options: Αλληλογραφία, Ημερολόγιο, Άτομα, Εργασίες. The recipient is Katsara Charitomeni. The sender is ATLAS.ti Support Team <qda@support.atlasti.com>, with a timestamp of Δευ 31/7/2017 3:51 μμ and Εισερχόμενα. The subject is Σήμανση ως μη αναγνωσμένου. The email body contains the following text:

Προς: Katsara Charitomeni;

- Απαντήσατε στις 1/8/2017 9:36 πμ.

Dear Ch. Katsara,

thanks for reporting this - it is a bug. We will be fixing it as soon as possible. For now, please calculate the total count in Excel.

Kind regards,

Dr. Susanne Friese
Product Specialist

ATLAS.ti Scientific Software Development GmbH

-----
* ATLAS.ti for Mac OS X now available! Visit <http://mac.atlasti.com> for information.
* Follow us on Facebook and YouTube
* ATLAS.ti Mobile for iPad and Android devices - <http://ipad.atlasti.com> | <http://ang>

ATLAS 1 από 15

Εικ. 5.11 Update εφαρμογής Atlas.ti-8

The screenshot shows an email interface with a blue header bar containing navigation options: Αλληλογραφία, Ημερολόγιο, Άτομα, Εργασίες. The recipient is Katsara Charitomeni. The subject is [#FLI-38814-681] A question about "Total". The sender is ATLAS.ti Support Team <qda@support.atlasti.com>, with a timestamp of Τετ 2/8/2017 1:27 μμ and Εισερχόμενα. The email body contains the following text:

Hi,

the update to version 8.0.42 will be released soon. And it is fixed in this version.

kind regards,

Susanne

Thank you for attending "IQM-ATLAS.ti Webinar Series: "Linda Amankwaa"

← ΑΠΑΝΤΗΣΗ ← ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ → ΠΡΟΩΘΗΣΗ ...

ATLAS.ti Training Center <customer@gotowebinar.com>

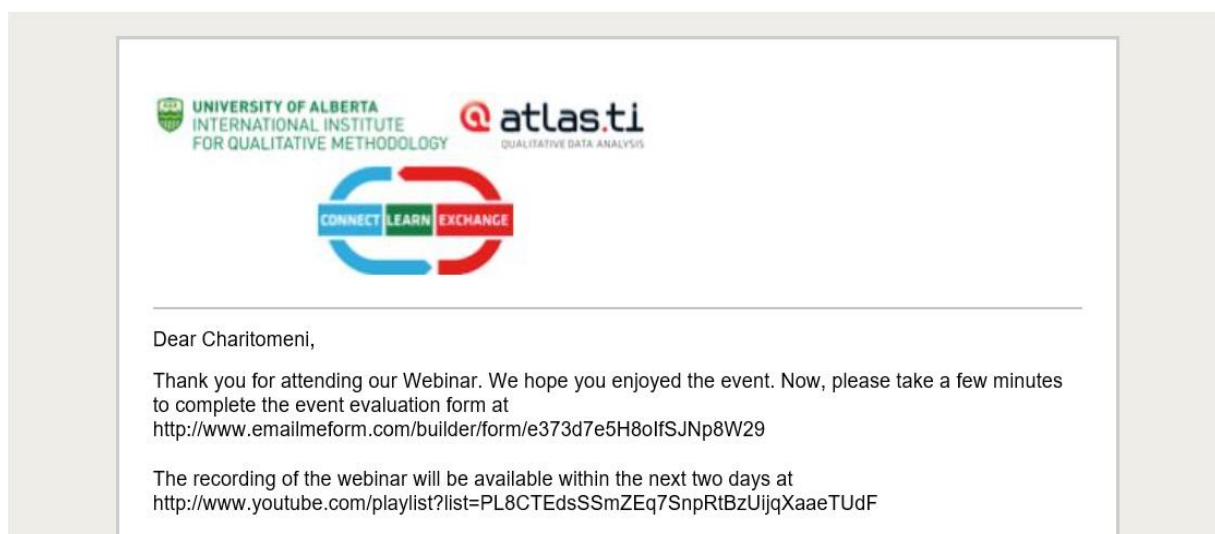
Σήμανση ως μη αναγνωσμένου

Παρ 25/8/2017 12:01 πμ

Εισερχόμενα

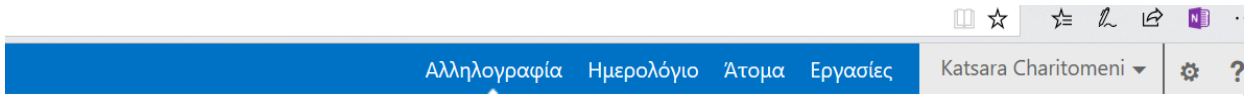
Προς: Katsara Charitomeni;

- Σημεία υπενθύμισης. Έναρξη Δευτέρα, 28 Αυγούστου 2017. Λήξη Δευτέρα, 28 Αυγούστου 2017.

Εκ. 5.13 Πίνακας Τελικής Επιλογής ΚΤ | Επιλογή 1

α/α	κωδικός	Οργανισμός	Έτος	Τίτλος εγγράφου	Αριθμός σχετικών άρθρων στο έγγραφο	Ποσοστό εμφάνισης στο σύνολο σελίδων του οργανισμού	σελίδες εγγράφου	Πικνότητα εμφάνισης των άρθρων ανά σελίδα εγγράφου	Ποσοστό εμφάνισης στο σύνολο σελίδων όλων των οργανισμών (%)	Σύγκριση ποσοστού εμφάνισης με τον μέσο όρο των ποσοστών	Επιλογή	Αιτιολόγηση επιλογής
20	D248	E.U.	2012	European Commission (2012) - Rethinking	46	0,39%	17	2,647	0,965	μικρότερη	1	Επιλέγεται με κατάταξη 1
21	D81	E.U.	2013	European Commission (2013) - Analysis and	658	5,20%	77	8,545	13,970	μεγαλύτερη	2	Επιλέγεται με κατάταξη 2 διότι είναι παλαιότερο των 24(D49), 30(D28).
22	D84	E.U.	2013	European Commission (2013) - Europe's digital	73	0,58%	27	2,704	1,560	μικρότερη	4	Επιλέγεται με κατάταξη 4 λόγω πλάτους παρά την παλαιότητα
23	D212	E.U.	2013	European Commission (2013) - Opening up	140	1,11%	17	8,235	2,972	μικρότερη	2	Επιλέγεται με κατάταξη 2 λόγω πλάτους παρά την παλαιότητα
24	D48	E.U.	2015	European Commission (2015) - Council	61	0,48%	5	12,200	1,295	μικρότερη	1	Επιλέγεται με κατάταξη 1
25	D77	E.U.	2015	European Commission (2015) - Draft 2015 Joint	36	0,28%	13	2,692	0,743	μικρότερη	4	Επιλέγεται με κατάταξη 4 διότι αφορά στη συνεργασία μεταξύ των χωρών του
28	D93	E.U.	2015	European Commission (2015) - ET 2020 Working	43	0,34%	10	4,300	0,913	μικρότερη	4	Επιλέγεται με κατάταξη 4 λόγω πλάτους παρά την παλαιότητα
27	D15	E.U.	2016	European Commission (2016) - 3rd Interim	45	0,36%	121	0,372	0,965	μικρότερη	0	Δεν επιλέγεται διότι η σχετικότητα είναι μικρότερη του μέσου όρου
30	D28	E.U.	2016	European Commission (2016) - Assessment of the	923	7,30%	208	4,438	19,596	μεγαλύτερη	1	Επιλέγεται με κατάταξη 1
31	D84	E.U.	2016	European Commission (2016) - Bring Your Own	39	0,31%	6	6,500	0,828	μικρότερη	3	Επιλέγεται με κατάταξη 3 λόγω πλάτους παρά την παλαιότητα

Thank you for attending "IIQM-ATLAS.ti Webinar Series: "Nick Woolf & Christina Silver"

← ΑΠΑΝΤΗΣΗ ←← ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ → ΠΡΟΩΘΗΣΗ

ATLAS.ti Training Center <customercare@gotowebinar.com>

Σήμανση ως μη αναγνωσμένου

Παρ 22/9/2017 12:01 πμ

Εισερχόμενα

Προς: Katsara Charitomeni;

Dear Charitomeni,

Thank you for attending our Webinar. We hope you enjoyed the event. Now, please take a few minutes to complete the event evaluation form at <https://www.surveymonkey.com/r/XW9RZ5F>

The recording of the webinar will be available within the next two days at <http://www.youtube.com/playlist?list=PL8CTEdsSSmZEq7SnpRtBzUijqXaaeTUdF>

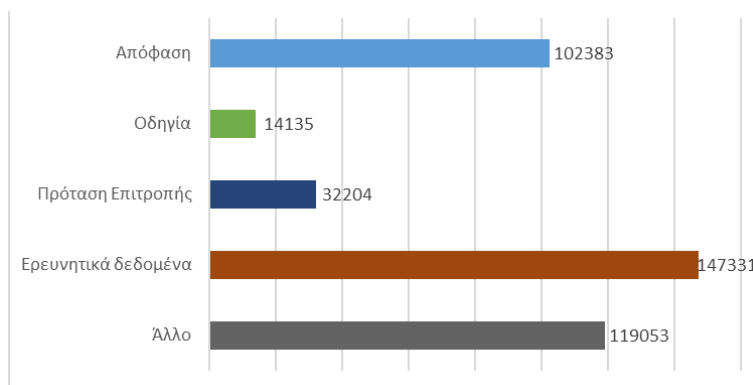
The Power Point of this presentation, as well as the list of all future presentations of this series, can be found at <https://www.ualberta.ca/international-institute-for-qualitative-methodology/webinars/master-class-webinar/archived-webinars>

Please allow 2 week days for the Power Point file to be available on the program website.

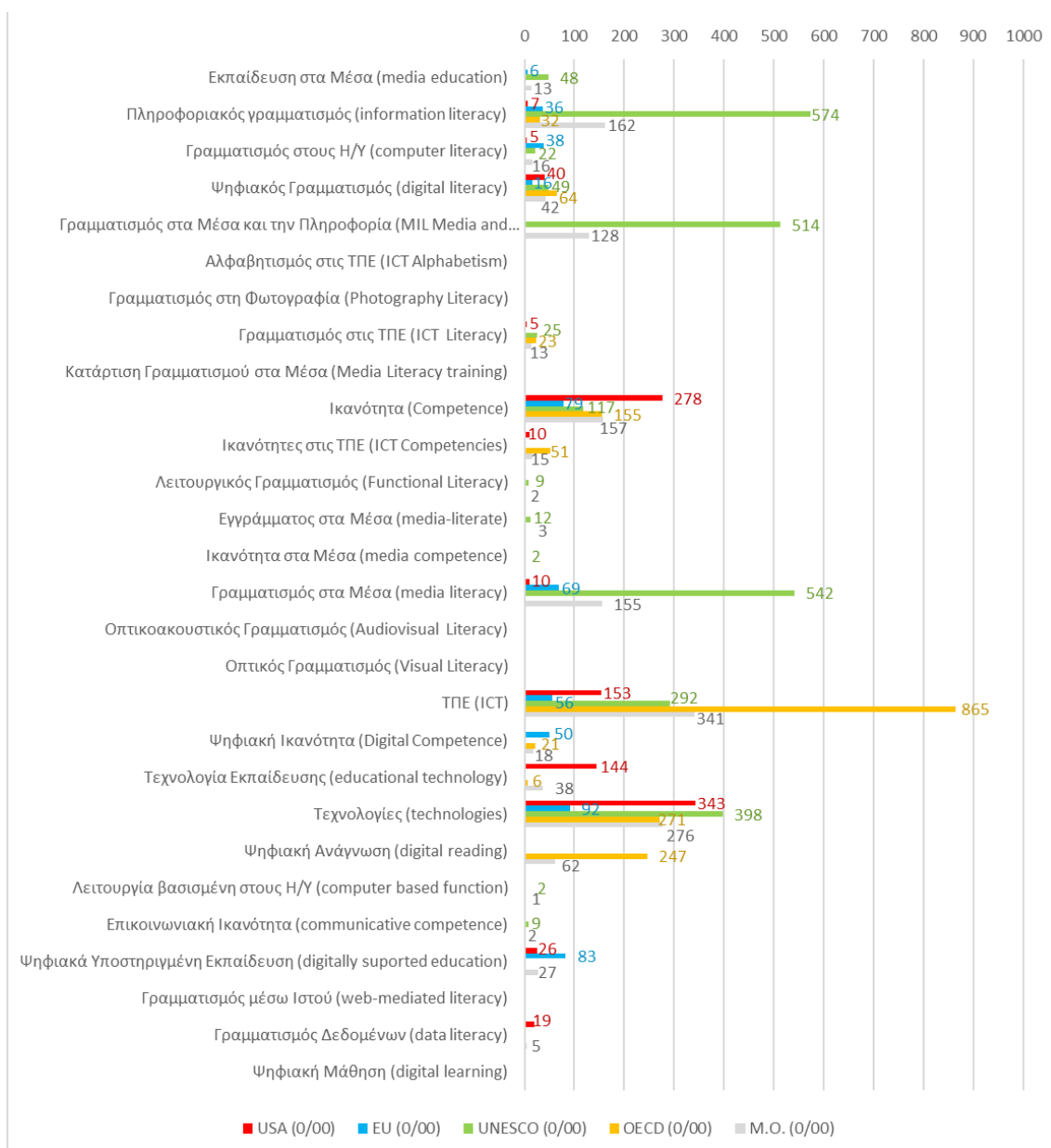
Εικ. 6.1 Πίνακας Κατάταξης και Στάθμισης

		AX	AY	AZ	BA	BB	BC	BD	BE	BF	BG	BH	BI	BJ	BK	BL	BM	BN	BO	BP	BQ	BR	BS
1	Κατηγορίες	218(2)	22(56)	23(56)	24(55)	25(56)	26(58)	27(68)	28(77)	29(79)	30(81)	31(80)											
2	Αριθμός D στο Atlas	343	352	349	186	188	189	265	337	338	335	336											
3	Αριθμός κώδικων τεχνολογίας	11	4	14	9	17	19	7	195	28	19	4											
4	Αριθμός λέξεων τεχνολογίας	2045	1817	5524	6371	42253	39146	1005	35684	10529	17534	2040											
5	Έτος οδούσης τεχνολογίας	2016	2016	2017	2009	2011	2013	2017	2015	2016	2016	2016											
6	Οργανισμός	E.U.	E.U.	UNESCO	UNESCO	UNESCO	UNESCO	O.E.C.D.	O.E.C.D.	O.E.C.D.	O.E.C.D.												
7	Βιολογικός Τύπος Τεχνολογίας	2011-16	Resolution of the G20, ICS, ICS	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and	Media and
8	Αριθμός λέξεων / Βαθμολογία	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων	Αριθμός λέξεων
9	Διακριτικό Είδος Τεχνολογίας	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
10	Αδράση	2045	13	1817	13	524	36																
11	Ολότητα																						
12	Πρόταση Επιχειρησίας																						
13	Ερευνητικά δεδομένα																						
14	Άλλο																						
15	Σχηματοποιούμενα Έξυπνα IES																						
16	Εκπαίδευση στα Μέσα (media education)	Π-Ε	576	4	0	0	0	0	0	753	8	3518	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Πάροχοι υπηρεσιών γραμματικής (grammar checker)	Π-Ε	0	0	0	0	0	0	0	11456	129	38492	434	1005	11	2090	32	0	0	0	0	0	0
18	Γραμματικές στους ΗΥ (computer literacy)	Π-Ε	0	0	0	0	0	0	0	775	9	1355	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Ψηφιακή Γραμματική (digital literacy)	Π-Ε	0	0	0	0	0	1516	17	1432	16	1396	16	0	0	0	0	0	0	0	4241	64	0
20	Γραμματικές στα Μέσα και την Πάροχοι (Media and Informatics Literacy)	Π-Ε	0	0	0	0	0	0	0	7313	82	37283	420	1005	11	0	0	0	0	0	0	0	0
21	Διασφηνισμός στις ΤΠΕ (ICT Alphabetism)	Π-Ε	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Γραμματικές στα Φωτογραφικά (Photography Literacy)	Π-Ε	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

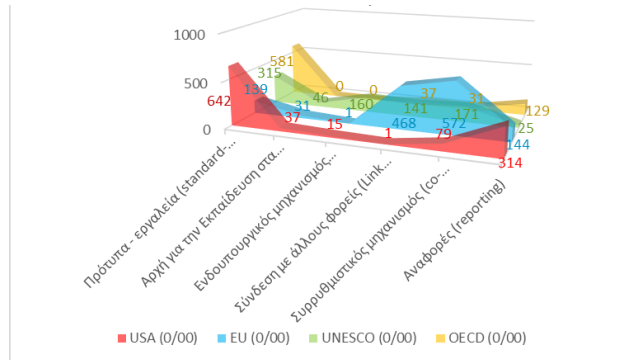
Δ. 6.1 Τεκμήρια Ερωτημάτων 1 και 2

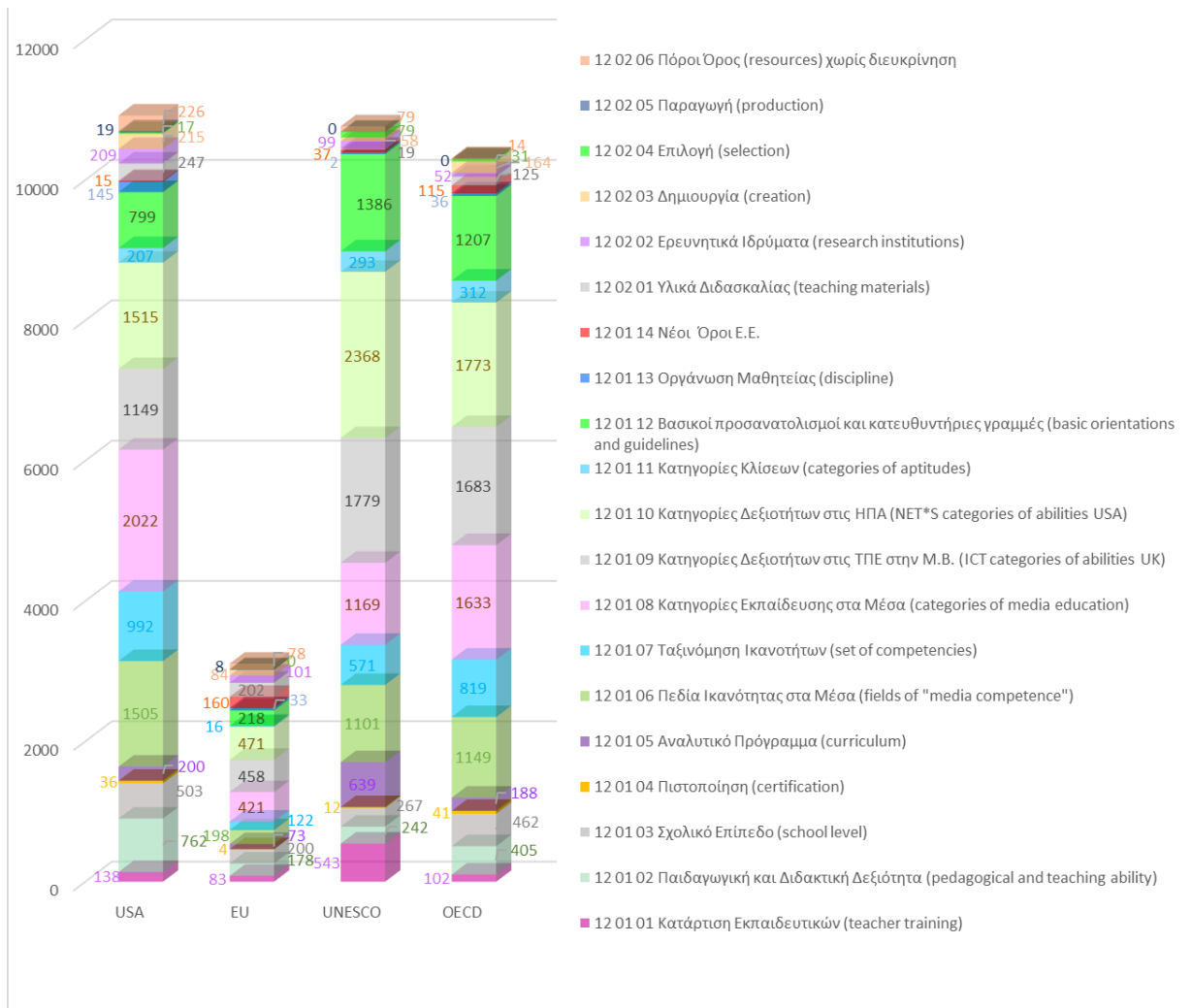
Δ. 6.2 Κατηγορίες 09 Ορισμοί και 10 Συναφείς Όροι Ερωτήματος 1

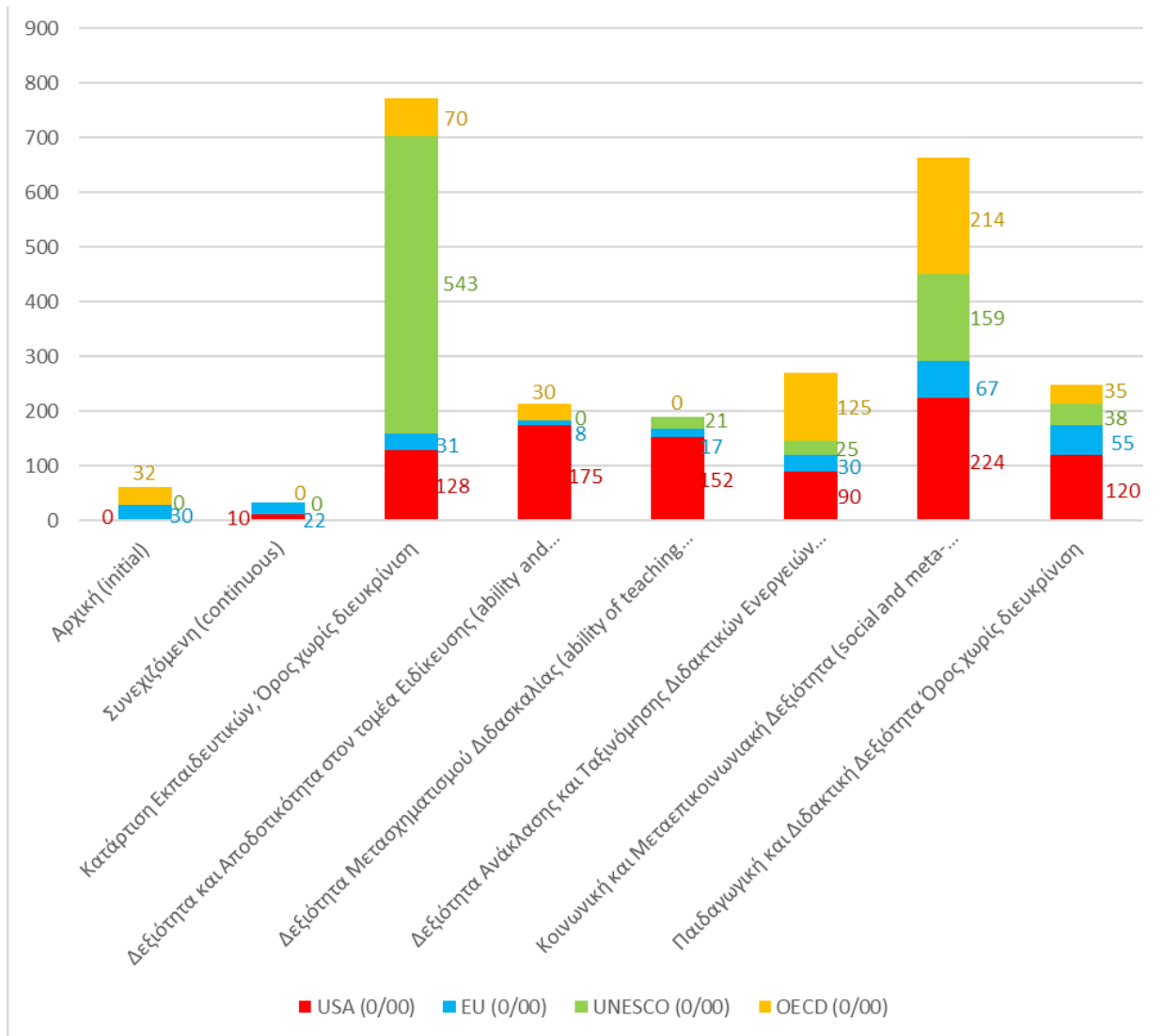
Δ. 6.3 Πολιτικό Πλαίσιο (policy framework)

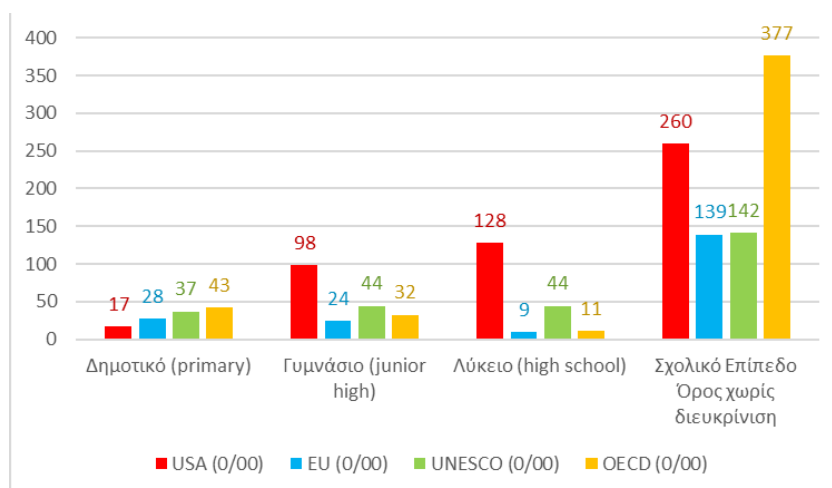
Δ. 6.4 Ανάπτυξη Ικανοτήτων (capacity-building)

Δ. 6.5 Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική και Διδακτική Δεξιότητα (teachers training, pedagogical and teaching ability)

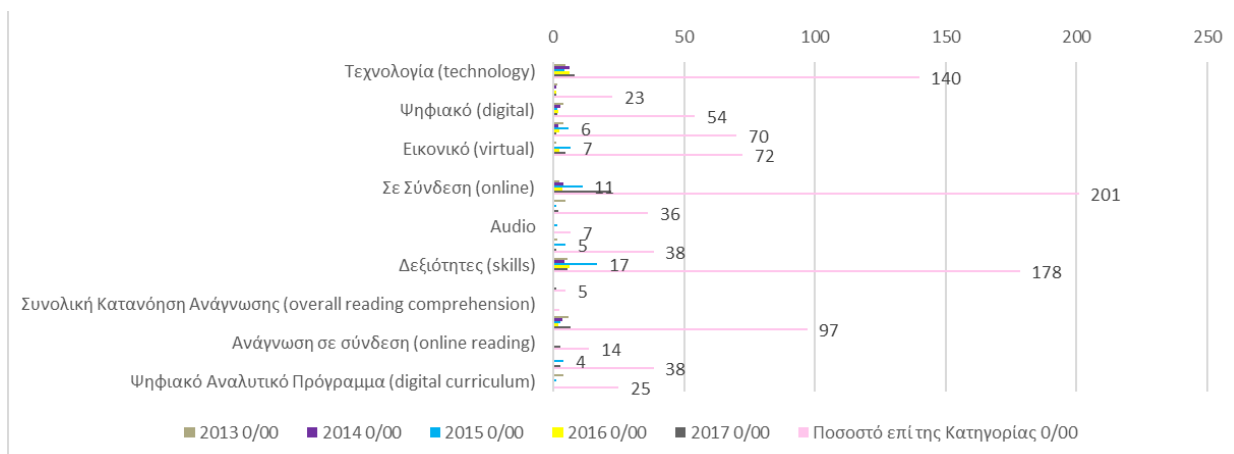

Δ. 6.6 Σχολικό Επίπεδο (school level)

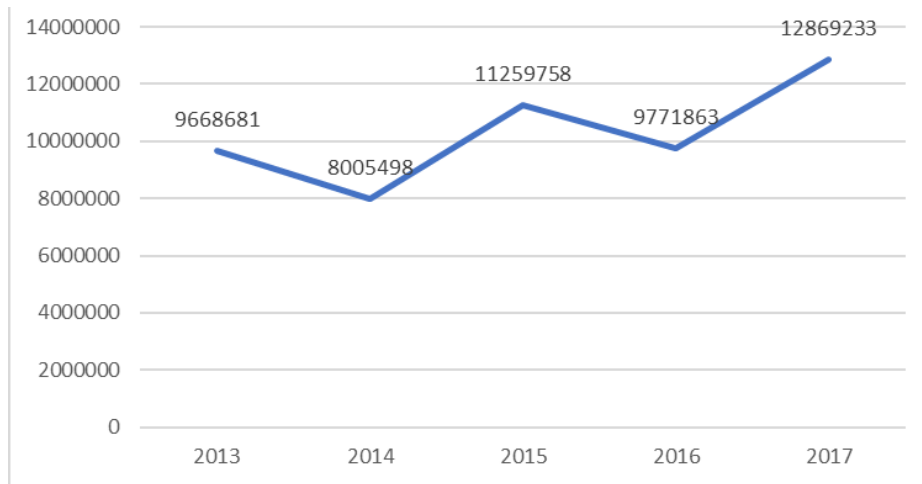
Δ. 6.7 Λέξεις Κλειδιά (keywords)

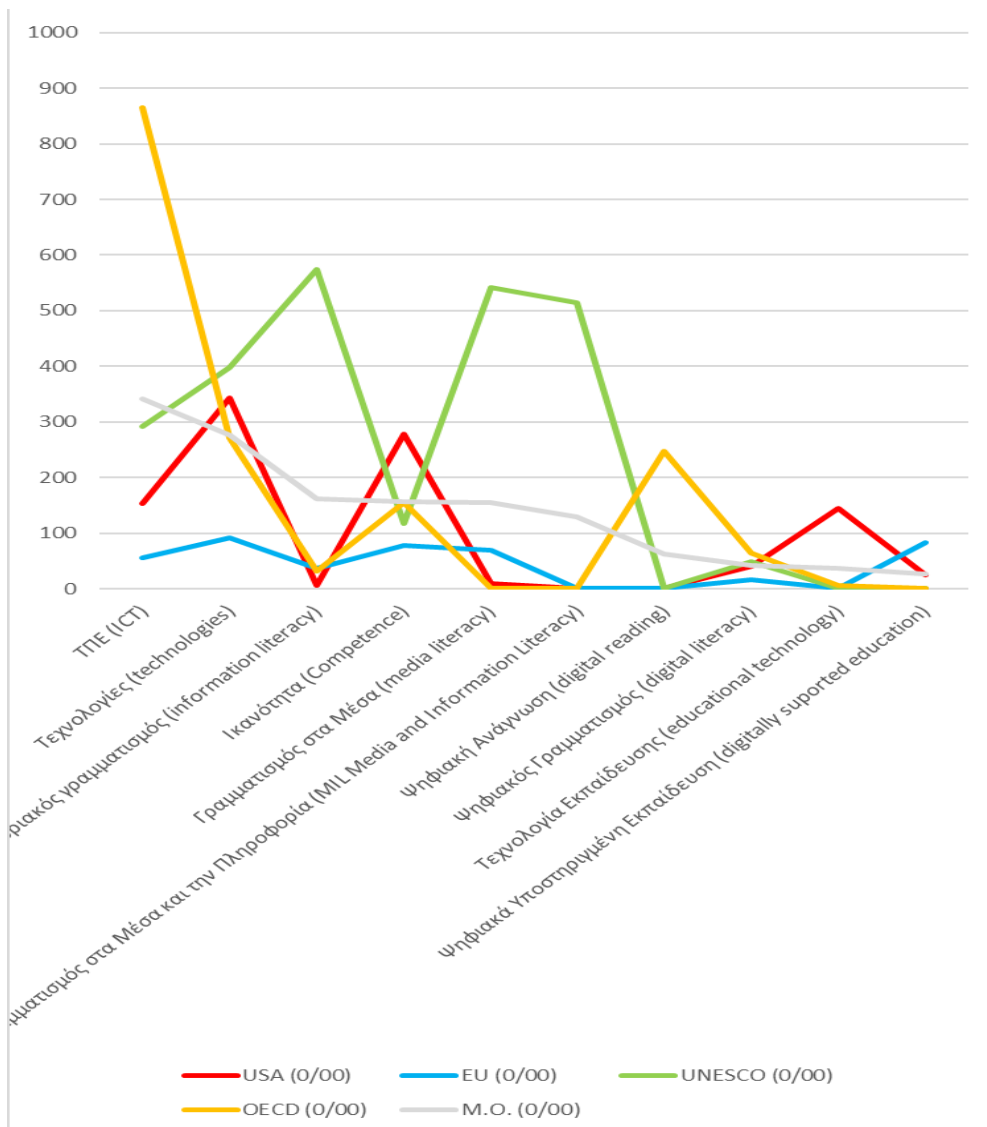
Δ. 6.8 Περιεχόμενο

Δ. 6.9 Επιχορήγηση: Αντιστοιχούν Ποσό ανά Έτος

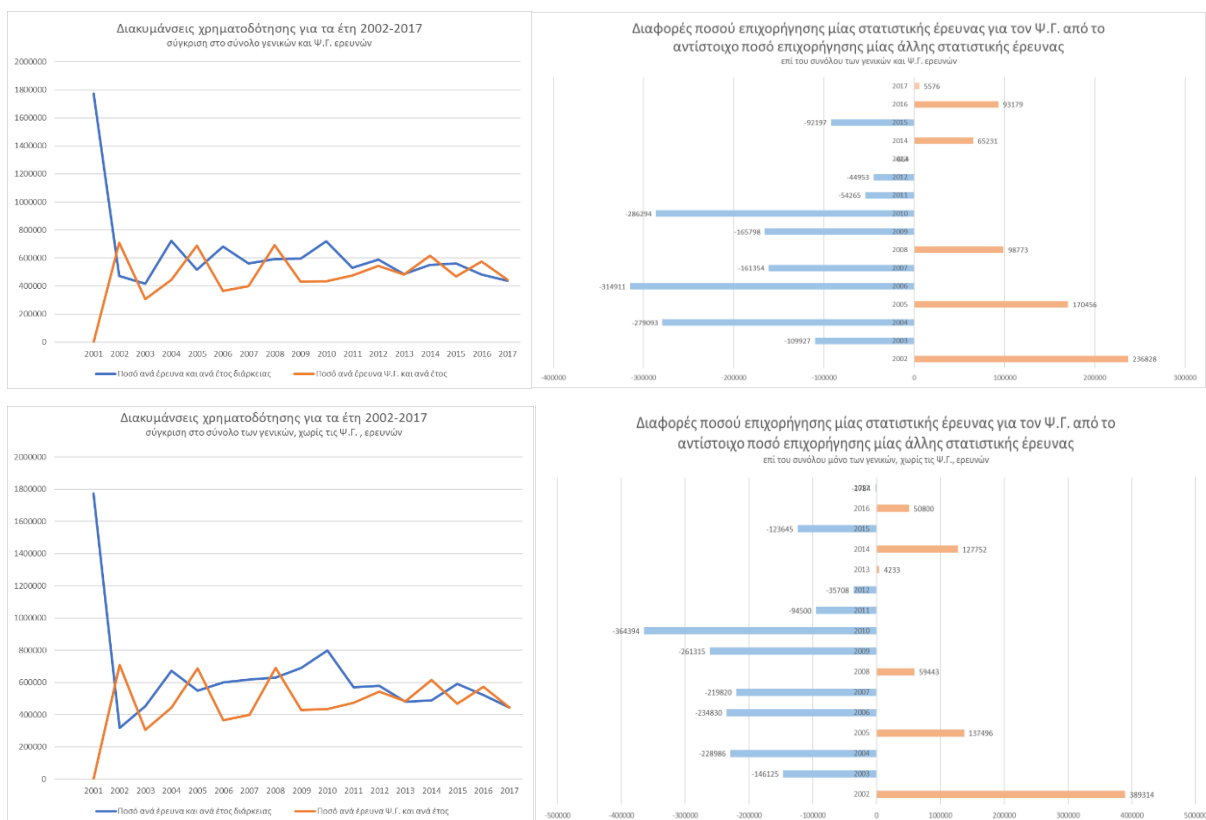

Δ. 6.10 Κατάταξη δέκα πρώτων ορισμών και συναφών όρων

11 Παράρτημα II Διαγράμματα χρηματοδότησης IES για τα έτη 2002-2017

Από το φύλλο «IES αποτελέσματα» του αρχείου Excel με τίτλο «Ερευνες μέχρι και το 2017» που επισυνάπτεται στο συνοδευτικό CD της εργασίας, αξίζει να περιλάβουμε τέσσερα διαγράμματα που σχολιάζουν την χρηματοδότηση των ερευνών όλου του Εκπαιδευτικού πεδίου στις Η.Π.Α. και σε σύγκριση την χρηματοδότηση του πεδίου του Ψηφιακού Γραμματισμού στην ίδια χώρα το ίδιο διάστημα.

12 Παράρτημα III Περιεχόμενα συνοδευτικού CD

Όπως έχουμε αναφέρει και στα προηγούμενα κεφάλαια, συνοδεύουμε την εργασία μας με ένα CD που περιέχει σε ψηφιακή μορφή όλα τα σχετικά με την εργασία έγγραφα. Τα περιεχόμενά του είναι:

1. Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τον Ψηφιακό Γραμματισμό (Katsara, Ch. 2017-12-20).at1proj. Η βάση δεδομένων, κατηγοριών, κωδικών και αποσπασμάτων σε αρχείο Atlas.ti-8
2. Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα αρχείο Excel
3. Κατηγορίες αρχείο Excel
4. Έρευνες μέχρι και το 2017. Οι έρευνες του IES USA συνολικά για την εκπαίδευση των ετών 2002-2017. αρχείο Excel
5. Αναφορά κατάταξης και επιλογής κεντρικών εγγράφων προς διερεύνηση αρχείο pdf
6. Δομή εργασίας. Εικόνα διαγράμματος αρχείο png
7. Κατηγοριοποίηση γενική. Εικόνα διαγράμματος αρχείο png
8. Κατηγοριοποίηση Δεξαμενής Εγγράφων. Εικόνα διαγράμματος αρχείο png
9. Γλωσσάρι. Κατάλογος ερμηνείας συντομογραφιών καθώς και ηλεκτρονικών διευθύνσεων. Αρχείο pdf.
10. Παρουσίαση υποστήριξης της Διπλωματικής σε φάκελο που περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους βίντεο που έχουν ενταχθεί σε αυτήν.
11. Η Διπλωματική Εργασία σε pdf.

13 Παράρτημα IV Έλεγχοι και κριτήρια Φερεγγυότητας (Trustworthiness)

13.1 Τεχνικές για την καθιέρωση της Αξιοπιστίας (Credibility)

13.1.1 Παρατεταμένη δέσμευση (Prolonged Engagement):

Επάρκεια χρόνου στο πεδίο για την κατανόηση του φαινομένου ενδιαφέροντος. Συνεπάγεται ότι αφιερώνετε επαρκή χρόνο παρατήρησης διαφόρων πτυχών μιας ατμόσφαιρας, συζητώντας με μια σειρά ανθρώπων και αναπτύσσοντας σχέσεις και αναφορές με τα μέλη του πολιτισμικού περιβάλλοντος. Η ανάπτυξη της σχέσης και της εμπιστοσύνης διευκολύνει την κατανόηση και την συνύπαρξη νοήματος μεταξύ ερευνητή και μελών ενός χώρου.

13.1.2 Συνεχής Παρατήρηση (Persistent Observation):

Εντοπισμός των στοιχείων μεγαλύτερης συσχέτισης. «Να προσδιοριστούν εκείνα τα χαρακτηριστικά και τα στοιχεία στην κατάσταση που είναι περισσότερα που σχετίζονται με το πρόβλημα ή το θέμα που επιδιώκεται και επικεντρώνονται σε αυτά λεπτομερώς. Εάν η παρατεταμένη δέσμευση παρέχει πεδίο εφαρμογής, η συνεχής παρατήρηση παρέχει βάθος » (Lincoln & Guba, 1985, σ 304).

13.1.3 Τριγωνισμός (Triangulation):

Περιλαμβάνει τη χρήση πολλαπλών πηγών δεδομένων σε μια έρευνα για την κατανόηση. Μερικοί βλέπουν τον τριγωνισμό ως μέθοδο επιβεβαίωσης των ευρημάτων και ως δοκιμασία της εγκυρότητας. Αυτό, ωστόσο, είναι αμφιλεγόμενο. Προϋποθέτει ότι η αδυναμία μιας μεθόδου θα αντισταθμιστεί από μια άλλη μέθοδο και ότι θα είναι πάντα δυνατή η εξαγωγή λογικού συμπεράσματος μεταξύ διαφορετικών θεωρήσεων. Κάτι τέτοιο είναι μάλλον απίθανο. Μια μεμονωμένη μέθοδος δεν μπορεί ποτέ επαρκώς να ρίξει φως σε ένα φαινόμενο. Αντί να βλέπουμε την τριγωνισμό ως μέθοδο επικύρωσης ή επαλήθευσης, οι ποιοτικοί ερευνητές γενικά χρησιμοποιούν αυτή την τεχνική για να εξασφαλίσουν ότι η μέθοδος είναι πλούσια, ισχυρή, ολοκληρωμένη και καλά ανεπτυγμένη. Η χρήση πολλαπλών προσεγγίσεων μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση. Ο Denzin (1978) και ο Patton (1999) αναγνωρίζουν τέσσερις τύπους τριγωνισμού:

- a. Μέθοδος τριγωνισμού - έλεγχος της συνέπειας των ευρημάτων που προκύπτουν από διαφορετικές μεθόδους συλλογής δεδομένων. Είναι συνηθισμένο να υπάρχουν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα σε μια μελέτη. Αυτές διασαφηνίζουν συμπληρωματικές πτυχές του ίδιου φαινομένου. Συχνά τα σημεία που τα δεδομένα αυτά αποκλίνουν παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για τον ποιοτικό ερευνητή και παρέχουν τις περισσότερες ιδέες.
- b. Τριγωνισμός πηγών - εξέταση της συνέπειας διαφορετικών πηγών δεδομένων από την ίδια μέθοδο. Για παράδειγμα: σε διαφορετικά χρονικά σημεία, σε δημόσιες και ιδιωτικές ρυθμίσεις, συγκρίνοντας ανθρώπους με διαφορετικά σημεία θέασης,
- c. Τριγωνισμός Αναλυτών - χρησιμοποιώντας πολλαπλούς αναλυτές για να ανασκοπήσουν τα ευρήματα ή πολλαπλών παρατηρητών και αναλυτών. Κάτι τέτοιο μπορεί να προσδώσει έλεγχο στην επιλεκτική αντίληψη και να φωτίσει τα τυφλά σημεία σε μια ερμηνευτική ανάλυση. Στόχος δεν είναι να επιδιωχθεί η συναίνεση, αλλά να κατανοηθούν πολλοί τρόποι προβολής των δεδομένων, και
- d. Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής - χρησιμοποιώντας πολλαπλές θεωρητικές προοπτικές για την εξέταση και ερμηνεία των δεδομένων

13.1.4 Αξιολόγηση από ομότιμους (Peer debriefing):

«Διαδικασία έκθεσης σε ένα μη εμπλεκόμενο ομότιμο, παράλληλα με τις αναλυτικές συνεδρίες με σκοπό να διερευνηθούν οι ιδιαίτερες εκείνες πτυχές της έρευνας που διαφορετικά θα παρέμεναν μη εκφρασμένες στο μυαλό του ερευνητή» (Lincoln & Guba, 1985, σ. 308) Σκοποί της αξιολόγησης αποτελούν: α. μέσω των αναλυτικών ανιχνεύσεων, μπορεί να βοηθήσει στην αποκάλυψη προκαταλήψεων, προοπτικών και υποθέσεων του ίδιου του ερευνητή, β. μέσω αυτής της διαδικασίας ο ερευνητής μπορεί να συνειδητοποιήσει τη θέση του/της ως προς τα δεδομένα και την ανάλυση, γ. αυτή είναι μια ευκαιρία να δοκιμάσουμε και να υπερασπιστούμε τις αναδυόμενες υποθέσεις και να δούμε αν φαίνονται λογικές και εύλογες σε έναν αμερόληπτο ερευνητή και δ. παρέχει στον ερευνητή μια ευκαιρία για κάθαρση.

13.1.5 Ανάλυση αρνητικών περιπτώσεων (Negative case analysis):

Συνεπάγεται την αναζήτηση και συζήτηση των στοιχείων και των δεδομένων που δεν υποστηρίζουν ή φαίνεται να έρχονται σε αντίθεση με τα πρότυπα ή τις εξηγήσεις που

προκύπτουν από την ανάλυση δεδομένων. Η αντικομορμιστική ανάλυση των περιπτώσεων είναι μια διαδικασία ραφινάρισματος της ανάλυσης μέχρι να εξηγήσει ή να αντιληφθεί τις περιπτώσεις στο σύνολό τους. Η ανάλυση των αποκλίσεων μπορεί να αναθεωρήσει, να διευρύνει και να επιβεβαιώσει τα πρότυπα που προκύπτουν από την ανάλυση δεδομένων.

13.1.6 Αναλογική Επάρκεια (Referential adequacy):

Περιλαμβάνει την αναγνώριση ενός μέρους των δεδομένων που θα αρχειοθετηθούν, αλλά δεν αναλύθηκαν. Στη συνέχεια ο ερευνητής διεξάγει την ανάλυση των δεδομένων σχετικά με τα υπόλοιπα δεδομένα και αναπτύσσει προκαταρκτικά ευρήματα. Ο ερευνητής επιστρέφει στη συνέχεια σε αυτά τα αρχειοθετημένα δεδομένα και τα αναλύει έτσι ώστε να ελέγξει την εγκυρότητα των ευρημάτων του.

13.1.7 Έλεγχος Μελών (Member-checking):

Συμβαίνει όταν τα δεδομένα, οι αναλυτικές κατηγορίες, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα δοκιμάζονται με μέλη των ομάδων από τις οποίες τα δεδομένα ελήφθησαν αρχικά. Αυτό μπορεί να γίνει τόσο επίσημα όσο και ανεπίσημα, καθώς οι ευκαιρίες ελέγχου των μελών μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια της κανονικής πορείας παρατήρησης και συνομιλίας. Οι Lincoln & Guba, (1985) θεωρούν ότι αυτή είναι η πιο κρίσιμη τεχνική για την εδραίωση της φερεγγυότητας. Ωστόσο, αυτή η τεχνική είναι αμφιλεγόμενη.

13.2 Τεχνικές για την καθιέρωση του Μεταβιβάσιμου (Transferability)

13.2.1 Πυκνή περιγραφή (Thick description):

Περιγράφεται από τους Lincoln και Guba (1985) ως ο τρόπος επίτευξης ενός τύπου εξωτερικής εγκυρότητας. Με την περιγραφή ενός φαινομένου με αρκετές λεπτομέρειες μπορεί κανείς να αρχίσει να αξιολογεί το βαθμό στον οποίο τα εξαγόμενα συμπεράσματα μεταβιβάζονται σε άλλα πλαίσια χρόνου, ρυθμίσεις, καταστάσεις και ανθρώπους. Ο όρος "πυκνή περιγραφή" χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από τον Ryle (1949) και αργότερα από τον Geertz (1973) ο οποίος το εφάρμοσε στην εθνογραφία. Αναφέρεται στη λεπτομερή περιγραφή των εμπειριών στον τομέα στον οποίο ο ερευνητής κάνει σαφή τα πρότυπα των πολιτισμικών και κοινωνικών σχέσεων και τις τοποθετεί σε ένα πλαίσιο (Holloway, 1997). Κάτι τέτοιο μπορεί να αντιπαραβληθεί με την λεπτή περιγραφή, η οποία είναι επιφανειακή.

13.3 Τεχνικές για την καθιέρωση της Συνέπειας – Συνοχής (Dependability)

13.3.1 Έλεγχος έρευνας (Inquiry audit):

Οι εξωτερικοί έλεγχοι προϋποθέτουν την ύπαρξη ενός ερευνητή, που δεν συμμετέχει στη διαδικασία έρευνας, και εξετάζει τόσο τη διαδικασία όσο και το προϊόν της ερευνητικής μελέτης. Ο σκοπός είναι να αξιολογηθεί η ακρίβεια και το εάν τα ευρήματα, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα υποστηρίζονται από τα δεδομένα. Οι θετικές πτυχές του εξωτερικού ελέγχου είναι πως διεξάγονται εξωτερικοί έλεγχοι για την προώθηση της ακρίβειας ή της εγκυρότητας μιας ερευνητικής μελέτης. Οι εξωτερικοί έλεγχοι παρέχουν την ευκαιρία σε έναν τρίτο να αμφισβητήσει τη διαδικασία και τα πορίσματα μιας ερευνητικής μελέτης. Κάτι τέτοιο μπορεί να παρέχει: α. μια ευκαιρία να συνοψίσουμε τα προκαταρκτικά μας συμπεράσματα, β. μια ευκαιρία να εκτιμηθεί η επάρκεια των δεδομένων και τα προκαταρκτικά αποτελέσματα μας, γ. σημαντική ανατροφοδότηση που μπορεί να οδηγήσει σε πρόσθετη συλλογή δεδομένων και στην ανάπτυξη ισχυρότερων και καλύτερα αρθρωμένων ευρημάτων.

13.4 Τεχνικές για την καθιέρωση της Επιβεβαιωσιμότητας (Comfirmability)

13.4.1 Διαδρομή ελέγχου (audit trail):

Μια διαδρομή ελέγχου είναι μια διαφανής περιγραφή των ερευνητικών μέτρων που έχουν ληφθεί από την αρχή ενός ερευνητικού έργου μέχρι την ανάπτυξη και την αναφορά των ευρημάτων. Αυτά είναι τα αρχεία που τηρούνται σχετικά με το τι έγινε σε μια έρευνα.

13.4.2 Αντανakλαστικότητα (Reflexivity):

«Η αντανakλαστικότητα είναι μια στάση συστηματικής συμμετοχής στο πλαίσιο της κατασκευής της γνώσης, ειδικά με την επίδραση του ερευνητή, σε κάθε βήμα της ερευνητικής διαδικασίας. "Το υπόβαθρο και η θέση του ερευνητή θα επηρεάσει αυτό που επιλέγει να ερευνήσει, την οπτική γωνία της έρευνας, τις μεθόδους που κρίνονται πιο κατάλληλες για το σκοπό αυτό, τα ευρήματα που θεωρούνται καταλληλότερα και τη διαμόρφωση και ανακοίνωση των συμπερασμάτων" (Malterud, 2001, σ 483-484). Η προοπτική ή η θέση του ερευνητή διαμορφώνει όλες τις ερευνητικές - ποσοτικές, ποιοτικές, ακόμη και στις εργαστηριακές επιστήμες» (Cohen & Crabtree, 2006). Είναι μια τεχνική χρήσιμη στην ποιοτική έρευνα, ειδικά στη φαινομενολογική έρευνα. Η αντανakλαστικότητα είναι μια στάση που ο ποιοτικός ερευνητής υιοθετεί όταν συλλέγει και αναλύει τα δεδομένα. Ένας ποιοτικός ερευνητής πρέπει να εξετάσει το ιστορικό

του και τη θέση του για να δει πώς αυτά επηρεάζουν την ερευνητική διαδικασία (δηλαδή, επιλέγοντας το θέμα, επιλέγοντας τη μεθοδολογία, αναλύοντας τα δεδομένα, ερμηνεύοντας τα αποτελέσματα και παρουσιάζοντας τα συμπεράσματα). Προκειμένου να επιτευχθεί η αντανακλαστικότητα, ένας ποιοτικός ερευνητής μπορεί να διατηρήσει ένα ημερολόγιο περιγραφής του τι συμβαίνει στην ερευνητική διαδικασία, σε σχέση με τις αξίες και τα ενδιαφέροντά του (Olivia, 2017).

14 Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας (Trustworthiness Protocol)

Παράρτημα V Πρωτόκολλο Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας (Protocol for Trustworthiness)						
	Κριτήριο	Εργαλείο - Τεχνική		Διαδικασία	Αποδεικτικό στοιχείο	Διάρκεια
1	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	1	Προεργασία αναζήτησης πηγών στο διαδίκτυο.	Πάνω από 67 τίτλους (EU, USA, ICILS. Σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή, προστέθηκαν οι βιβλιογραφικές πηγές του ISTE και της UNESCO	1/6 έως 1/7/17. Ένα περίπου μήνα πριν την κατάθεση της πρότασης για την διπλωματική στις 5/7/17
2	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής				
3	Αξιοπιστία	Αναλογική Επάρκεια				
4	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
5	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας				
6	Επιβεβαιωσιμότητα	Αντανακλαστικότητα	2	Ημερολόγιο εργασιών και σημειώσεις	e-mails και ιδιότητες αρχείων Word και Excel	από 1/7/17 μέχρι "σήμερα"
7	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	3	Αφετηρία δημιουργίας του "Γλωσσάρι" που περιέχει ακρωνύμια οργανισμών στα οποία δίνεται μία μικρή περιγραφή και η ηλεκτρονική τους διεύθυνση.	Ιδιότητες αρχείου Word "Γλωσσάρι"	31/7/17 έως 15/10/17
8	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο	4	Συγγραφή αίτησης για την εργασία	Κατάθεση πρότασης Διπλωματικής Εργασίας	1/7 έως 5/7/17
9	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	5	Αναζήτηση πηγών στο διαδίκτυο των ντοκουμέντων των χωρών και των οργανισμών. Ταυτόχρονα έγινε αναζήτηση συναφών ερευνών που απέδωσε	270 τίτλους μεταξύ των οποίων επίσημα στοιχεία για 50 επιχορηγούμενες έρευνες. Επίσημα έγγραφα, ηλεκτρονικά βιβλία,	Το διάστημα από 5/7 έως 24/11/17
10	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής				
11	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
12	Αξιοπιστία	Αναλογική Επάρκεια				

13	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή		αυτήν των Frau-Meigs κ.α. (2017).	ιστοσελίδες στατικές και διαδραστικές, άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, παρουσιάσεις και βίντεο. Επίσης προστέθηκαν βιβλιογραφικές πηγές του OECD. Εικ. 5.7 σελίδα 190 και Διάγραμμα Δ. 5.2 σελίδα 190	
14	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας				
15	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	6	Προσπάθειες λειτουργίας με την εφαρμογή QDA Miner	Ενημέρωση επιβλέποντα καθηγητή με e-mail.	6/7 έως 10/7/17
16	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	7	Προμήθεια και εκμάθηση του Atlas.ti-8	Η εγκατεστημένη εφαρμογή	από 14/7/17 και προοδευτικά
17	Επιβεβαιωσιμότητα	Διαδρομή Ελέγχου		Έλεγχος και προεργασία στους πίνακες των ερευνών του IES. Μία πρώτη εκτίμηση	Ιδιότητες αρχείου Excel "Έρευνες μέχρι και το 2017"	
18	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο	8			14/7 έως 20/7/17
19	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας				
20	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών				
21	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο	9	Καταχώρηση βιβλιογραφικών πηγών και κατηγοριοποίησή τους στο Atlas.ti-8.	Εικ. 5.8 σελίδα 191	από 20/7 έως 10/12/17
22	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
23	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας				
24	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	10	1ο webinar Overview of the interface of ATLAS.ti 8 Windows and description of how to set up a project, segment and code the data, and produce outputs.	Εικ. 5.9 σελίδα 192	18/7/2017
25	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών				
26	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο	11	Δοκιμαστικές κωδικοποιήσεις	Σχετικό ενημερωτικό e-mail στον επιβλέποντα καθηγητή	19/7 έως 30/7/17
27	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας				

28	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών				
29	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
30	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας	12	Δοκιμαστικές εξαγωγές πινάκων και έλεγχος αριθμητικών στοιχείων	Βρήκαμε ένα δευτερεύουσας σημασίας bug στον υπολογισμό του συνολικού αριθμού των λέξεων των κωδικών, το οποίο αναφέραμε στην εταιρεία και η οποία, αφού έλεγξε την ορθότητα της παρατήρησής μας, το αποδέχθηκε ως υπαρκτό, μας ευχαρίστησε και το διόρθωσε άμεσα στο επόμενο update. Εικ 5.9 και 5.10	20/7 έως 2/8/17
31	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής				
32	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
33	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
34	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας	13	Σύλληψη και εκτέλεση της Κατηγοριοποίησης της Δεξαμενής Εγγράφων με κώδικες στο Atlas.ti-8	Εικ. 5.1 σελίδα 186	2/8/2017
35	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής				
36	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
37	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας	14	Πρωτόκολλο Επιλογής και Εξαιρέσης, Κωδικοποίηση, Επιλογή Κατηγοριών και κωδικών	Ονόματα κωδικών ελληνικά και αγγλικά για εύκολη διαχείριση	5/8 έως 30/8/17
38	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	15	2ο webinar "IQM-ATLAS.ti Webinar Series: Linda Amankwaa, Trustworthiness: Keeping the Path Clear".	Εικ. 5.12 σελίδα 194	24-Αυγ

39	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	16	Αγορά βιβλίου Frau-Meigs, D., Velez, I., & Michel, J. F. (2017). Public Policies in Media and Information Literacy in Europe: Cross-Country Comparisons. NY: Routledge Studies in European Communication Research and Education.	Το βιβλίο της έρευνας αναφοράς στην Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	29-Αυγ
40	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	17	Επιλογή τεκμηρίων πρώτου και δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος της έρευνας	Δημιουργία αρχείου Excel "Πίνακας επιλογής κεντρικών εγγράφων ανά οργανισμό ή χώρα" και Word "Αναφορά". Αποστολή στον επιβλέποντα καθηγητή. Εικ. 5.13 σελίδα 194	1/9/2017
41	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
42	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
43	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο	18	Κατηγοριοποίηση κωδικών	Πίν. 5.4 έως και 5.40 στις σελίδες 85 έως και 105	5/9 έως 1/10/17
44	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
45	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	19	Δοκιμαστικά οπτικοποιημένα networks κωδικών στο Atlas.ti-8	Παράδειγμα στην Εικ. 5.1 σελίδα 186	19-Σεπ
46	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
47	Συνέπεια - Συνοχή	Έλεγχος έρευνας				
48	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	20	3ο webinar "IQM-ATLAS.ti Webinar Series: Nick Woolf & Christina Silver, Don't Let the Software Drive the Process"	Εικ. 5.14 σελίδα 195	21-Σεπ
49	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	21	Δημιουργία του Πίνακα Τελικής Επιλογής Κατάταξης εγγράφων ανά οργανισμό και χώρα	Ιδιότητες ομώνυμου αρχείου Excel	26/9/2017
50	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
51	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				

52	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	22	Κωδικοποίηση τεκμηρίων	Εικ. 5.4 σελίδα 188 και Εικ. 5.5 σελίδα 189	1/10 έως 10/11/17
53	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
54	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	23	Συμπλήρωση πινάκων και Εξαγωγή αποτελεσμάτων ανά τεκμήριο για το πρώτο και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας	Ιδιότητες Αρχείου Excel "Έρευνες μέχρι και το 2017"	4/10 έως 20/11/17
55	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
56	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	24	Αναζήτηση πηγών στο διαδίκτυο για την υποστήριξη των ετών έναρξης της χρηματοδότησης το 2013 με ταυτόχρονο "άνοιγμα" των λέξεων κλειδιών και των κατηγοριών των προγραμμάτων ένταξης των ερευνών. Αφορά στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα.	53 επι πλέον επιχορηγούμενες από το IES έρευνες	Από 24/11 έως 30/11/17
57	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής				
58	Αξιοπιστία	Αναλογική Επάρκεια				
59	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
60	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός πηγών	25	Εμπλουτισμός πηγών χρήσιμων για την Θεωρητική Τεκμηρίωση της Εργασίας	14 επί πλέον αναζητήσεις για την τελική συγγραφή της εργασίας	Από 1/12 έως 10/12/17
61	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
62	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
63	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	26	Εξαγωγή αποτελεσμάτων και πινάκων για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας	Ιδιότητες Αρχείου Excel "Έρευνες μέχρι και το 2017"	25/11 έως 14/12/17
64	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				
65	Μεταβιβασιμότητα	Πυκνή περιγραφή				
66	Επιβεβαιωσιμότητα	Αντανακλαστικότητα	27	Σύνταξη τελικού επίσημου πρωτοκόλλου Φερεγγυότητας	Ημερολόγια σημειώσεων και e-mails	14/12/17
67	Αξιοπιστία	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής	28	Συγγραφή ημιτελικής έκδοσης της εργασίας	η Εργασία	3/12 έως περίπου 22/12/17
68	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο				

69	Αξιοπιστία	Αξιολόγηση από ομότιμο	29	Έλεγχος, επιμέλεια και διορθώσεις.	Διορθώσεις, Αναθεώρηση και Τελική έκδοση της Εργασίας	23/12 έως περίπου 15/05/2018
----	------------	------------------------	----	------------------------------------	---	------------------------------

Κριτήρια και Εργαλεία Φερεγγυότητας της Ποιοτικής Έρευνας				
44	Αξιοπιστία (Credibility)	14	Τριγωνισμός πηγών ((Triangulation of sources)	Εξέταση της συνέπειας διαφορετικών πηγών δεδομένων με την ίδια μέθοδο
		12	Τριγωνισμός Θεωρίας/προοπτικής (Theory/perspective triangulation)	Χρήση πολλαπλών θεωρητικών προοπτικών για την εξέταση και ερμηνεία των δεδομένων.
		15	Αξιολόγηση από ομότιμο (Peer debriefing)	Αξιολόγηση από ομότιμο: έκθεσης σε ένα μη εμπλεκόμενο ομότιμο, παράλληλα με τις αναλυτικές συνεδρίες σκοπό να διερευνηθούν οι ιδιαίτερες εκείνες πτυχές της έρευνας που διαφορετικά θα παρέμεναν μη εκφρασμένες στο μυαλό του ερευνητή.
		3	Αναλογική Επάρκεια (Referential Adequacy)	Μέρος των δεδομένων που αρχειοθετούνται όμως δεν αναλύονται.
9	Μεταβιβασιμότητα (transferability)	12	Πυκνή περιγραφή (Thick description)	Περιγραφή ενός φαινομένου με αρκετές λεπτομέρειες μπορεί κανείς να αρχίσει να αξιολογεί το βαθμό στον οποίο τα εξαγόμενα συμπεράσματα μεταβιβάζονται σε άλλα πλαίσια χρόνου, ρυθμίσεις, καταστάσεις και ανθρώπους.
9	Συνέπεια - Συνοχή (Dependability)	9	Έλεγχος έρευνας (inquiry audit)	Οι εξωτερικοί έλεγχοι προϋποθέτουν την ύπαρξη ενός ερευνητή, που δεν συμμετέχει στη διαδικασία έρευνας, και εξετάζει τόσο τη διαδικασία όσο και το προϊόν της ερευνητικής μελέτης. Ο σκοπός είναι να αξιολογηθεί η ακρίβεια και το εάν τα ευρήματα, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα υποστηρίζονται από τα δεδομένα.
2	Επιβεβαιωσιμότητα (Comfirmability)	1	Διαδρομή Ελέγχου (audit trail)	Διαφανής περιγραφή των ερευνητικών μέτρων που έχουν ληφθεί από την αρχή ενός ερευνητικού έργου μέχρι την ανάπτυξη και την αναφορά των ευρημάτων.

		2	Αντανεκλαστικότητα (Reflexivity)	<p>Η αντανεκλαστικότητα είναι μια στάση που ο ποιοτικός ερευνητής υιοθετεί όταν συλλέγει και αναλύει τα δεδομένα. Ένας ποιοτικός ερευνητής πρέπει να εξετάσει το ιστορικό του και τη θέση του για να δει πώς αυτά επηρεάζουν την ερευνητική διαδικασία (δηλαδή, επιλέγοντας το θέμα, επιλέγοντας τη μεθοδολογία, αναλύοντας τα δεδομένα, ερμηνεύοντας τα αποτελέσματα και παρουσιάζοντας τα συμπεράσματα). Προκειμένου να επιτευχθεί η αντανεκλαστικότητα, ένας ποιοτικός ερευνητής μπορεί να διατηρήσει ένα ημερολόγιο περιγραφής του τι συμβαίνει στην ερευνητική διαδικασία, σε σχέση με τις αξίες και τα ενδιαφέροντά του (Olivia, 2017).</p>
--	--	---	----------------------------------	---

15 Παράρτημα VI Γλωσσάρι

ACER Australian Council for Educational Research

Δημιουργία και προώθηση γνώσεων, προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων στην έρευνα για τη βελτίωση της μάθησης. <https://www.acer.org/>

AEA Europe

Κορυφαίος σύλλογος ερευνητών και επαγγελματιών της εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Ιδρύθηκε το 2000, κύριος στόχος μας είναι να προωθήσουμε τις συνδέσεις και τις εξελίξεις στην αξιολόγηση σε όλη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν. <http://aea-europe.net/index.php/about-us>

ANR The French National Research Agency

Έργα για την επιστήμη <http://www.agence-nationale-recherche.fr/?Project=ANR-12-CULT-0004>

AVMSD Audiovisual Media Services Directive

Συντονισμός ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή των υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων) με στόχο να δημιουργηθεί και να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας, παρέχοντας επαρκές επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και διασφαλίζοντας την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης.

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/audiovisual-media-services>

CDPPE Steering Committee for Education Policy and Practice (CDPPE)

Διευθύνουσα Επιτροπή για την Εκπαιδευτική Πολιτική και την Πρακτική επιβλέπει τα προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της εκπαίδευσης και συμβουλεύει την Επιτροπή Υπουργών σε θέματα εκπαίδευσης. CES Council **for European Studies (Independent (Columbia University USA))**

Η αποστολή του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Σπουδών (CES) είναι να παράγει, να υποστηρίζει και να αναγνωρίζει μια εξαιρετική, πολυεπιστημονική έρευνα για την Ευρώπη μέσω ενός ευρέος φάσματος προγραμμάτων και πρωτοβουλιών. Αυτές περιλαμβάνουν υποτροφίες, επιχορηγήσεις, δημοσιεύσεις, βραβεία, συνέδρια και συναντήσεις, δημόσιες διαλέξεις και συμπόσια, καθώς και άμεση έρευνα και καλλιτεχνική συνεργασία.

<https://councilforeuropeanstudies.org/about/about-us?gclid=C12Wmu-T29QCFc277QodO94H7g>

CML Center for Media Literacy (USA)

Αφιερωμένη στην προώθηση και υποστήριξη της εκπαίδευσης του γραμματισμού στα μέσα ως πλαίσιο για την πρόσβαση, την ανάλυση, την αξιολόγηση, τη δημιουργία και τη συμμετοχή στο περιεχόμενο. <http://www.medialit.org/about-cml>

COST European Cooperation in Science & Technology

Υποστηρίζει τη διακρατική συνεργασία μεταξύ ερευνητών, μηχανικών και επιστημόνων σε ολόκληρη την Ευρώπη. http://www.cost.eu/COST_Actions/isch/IS0906 και <http://www.cost-transforming-audiences.eu/node/1>.

DeSeCo Definition and Selection of Competencies of OECD

DG4 Sustainable Development Goal 4 (DG4-Education 2030 UNESCO)

Η Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030 είναι μια φιλόδοξη, φιλόδοξη και παγκόσμια ατζέντα για την εξάλειψη της φτώχειας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης έως το 2030.

[Sustainable Development Goal 4](#)¹²¹Οι επτά στόχοι έχουν ως εξής:

Καθολική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ανάπτυξη και καθολικότητα προσχολικής εκπαίδευσης

Ισότητα πρόσβασης στην τεχνική επαγγελματική και ανώτερη εκπαίδευση

Σχετικές δεξιότητες για αξιοπρεπή εργασία¹²²

Ισότητα και ένταξη φύλων

Καθολικός παιδικός γραμματισμός

Εκπαίδευση για αειφόρο ανάπτυξη και παγκόσμια ιθαγένεια (citizenship)

DG EAC Directorate General Education and Culture

Η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΓΔ ΕΑΚ) είναι η εκτελεστική εξουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι υπεύθυνη για την πολιτική στον τομέα της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, της νεολαίας, των γλωσσών και του αθλητισμού.

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/ https://ec.europa.eu/info/publications/strategic-plan-2016-2020-education-and-culture_en

DigCompOrg Digitally Compenent Educational Organisations

Ευρωπαϊκό πλαίσιο για εκπαιδευτικές οργανώσεις με στόχο την ψηφιακή επάρκεια.

<https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg>

DPC IEA Data Processing and Research Center

EACEA Education, Audiovisual and Culture Executive Agency

https://eacea.ec.europa.eu/homepage_en & <http://eacea.ec.europa.eu/education/Eurydice>

διαχείριση ορισμένων τμημάτων των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ στους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, του οπτικοακουστικού τομέα, του αθλητισμού, της

---

¹²¹ <http://www.unesco.org/culture/pdf/edu/SDG4-Ed2030-relationship.pdf>

¹²² 4.4 By 2030, substantially increase the number of youth and adults who have relevant skills, including technical and vocational skills, for employment, decent jobs and entrepreneurship. 4.4.1 Proportion of youth and adults with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill
<https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>

ιθαγένειας και του εθελοντισμού.
Αποστολή.

ECREA European Communication Research and Education Association

Το ECREA είναι η έμπνευση για τους επιστήμονες επικοινωνίας σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν. Τα άτομα, τα ιδρύματα και οι ενώσεις έχουν επιλέξει να γίνουν μέλη της ECREA για να ενταχθούν σε μια μεγάλη κοινότητα αφιερωμένη στην ανάπτυξη και την ποιότητα της έρευνας επικοινωνίας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη.

www.ecrea.eu

EIT European Institute of Innovation and Technology (EU)

Με όραμά να καταστεί η κορυφαία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία που δίνει τη δυνατότητα σε καινοτόμους και επιχειρηματίες να αναπτύξουν λύσεις παγκόσμιας κλάσης για τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας. <https://eit.europa.eu/>

EIT digital European Institute of Innovation & Technology (EU)

Κορυφαίος ευρωπαϊκός φορέας ψηφιακής καινοτομίας και επιχειρηματικής εκπαίδευσης που διευθύνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης. <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-digital>

ESSA Every Student Success Act (ISTE)

Νόμος για εκπαιδευτικά θέματα που υπέγραψε ο Πρόεδρος Ομπάμα για να αντικαταστήσει το No Child Left Behind, <https://www.iste.org/explore/articleDetail?articleid=620>

eTwinning

Το eTwinning είναι μια ζωντανή κοινότητα που συμμετέχει, στα 11 χρόνια της ύπαρξής του, σε περισσότερους από 400.000 εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε 166.000 * σχολεία. Πραγματοποιήθηκαν πάνω από 50.000 * έργα, στα οποία συμμετείχαν περισσότεροι από 2.000.000 μαθητές σε ολόκληρη την ήπειρο (* Οκτώβριος 2016).

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

EU Science Hub

Η υπηρεσία επιστήμης και γνώσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής <https://ec.europa.eu/jrc/en>

FP Framework Programme (EU)

Τα FP είναι ο κύριος μοχλός της ΕΕ για την χρηματοδότηση της έρευνας στην Ευρώπη. <http://cordis.europa.eu/fp5/>

FY Fiscal Year

GAPMIL Παγκόσμια Συμμαχία για Συνεργασίες στον τομέα της Πληροφορικής και της Πληροφορικής IBE Institut Badan Edukacyjnych (Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Έρευνας) Πολωνία <http://www.ibe.edu.pl/en/>

ICICTE International Conference on Information, Communication Technologies in Education

<http://www.icicte.org/>

ICILS International Computer and Information Literacy Study (ICILS)

Η πρώτη διεθνής συγκριτική αξιολόγηση που επικεντρώνεται στην απόκτηση από τους μαθητές του CIL στην ψηφιακή εποχή καθώς και στο περιβάλλον εκμάθησης των ΤΠΕ στα σχολεία.

IEA International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA),

Ανεξάρτητος διεθνής συνεταιρισμός εθνικών οργανισμών έρευνας. Για πάνω από 50 χρόνια, ο IEA έχει πραγματοποιήσει συγκριτικές μελέτες μεγάλης κλίμακας σχετικά με τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα και έχει αναφερθεί σε βασικές πτυχές των εκπαιδευτικών συστημάτων και διαδικασιών σε διάφορους τομείς σπουδών, συμπεριλαμβανομένου του γραμματισμού, των μαθηματικών και της επιστήμης, καθώς και της εκπαίδευσης πολιτών. <http://www.iea.nl/about-us>

IES Institute of Education Sciences (USA)

Η κύρια εθνική πηγή των Η.Π.Α. για αυστηρή, ανεξάρτητη έρευνα στον τομέα της εκπαίδευσης, αξιολόγηση και στατιστικές. <https://ies.ed.gov/> Υπό το IES βρίσκονται τα

NCER National Center for Education Research

NCES National Center for Education Statistics

NCEENational Center for Education Evaluation and Regional Assistance

NCSER National Center for Special Education Research

IQB Institut zur Qualitätsentwicklung im Bildungswesen (DE)

IQB Ινστιτούτο για την ανάπτυξη της ποιότητας στην εκπαίδευση
Το Ινστιτούτο για τη Βελτίωση της Εκπαιδευτικής Ποιότητας (IQB) είναι ένα ακαδημαϊκό ινστιτούτο που υποστηρίζει τα 16 κράτη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στη βελτίωση και εξασφάλιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. <https://www.iqb.hu-berlin.de/bista> & <https://www.iqb.hu-berlin.de/institut>

IPDC International Programme for the Development of Communication

IPTS Institute of Prospective Technological Studies (IPT)

Το Ινστιτούτο Προοπτικών Τεχνολογικών Μελετών ή το IPTS, που βρίσκεται στη Σεβίλλη της Ισπανίας, είναι ένα από τα επτά ινστιτούτα του Κοινού Κέντρου Ερευνών (ΚΚΕρ), μιας Γενικής Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΚ). <https://ec.europa.eu/jrc/en/about/jrc-site/seville>

IST Information Society Technologies (EU)

Έκφραση που χρησιμοποιείται πριν την καθιέρωση του ICT Information and Communication Technologies

ISTE International Society for Technology in Education

Οργανισμός των Η.Π.Α. που βοηθάει τους εκπαιδευτικούς σε όλο το κόσμο στη χρήση της τεχνολογίας για την επίλυση σοβαρών εκπαιδευτικών προβλημάτων. <https://www.iste.org/>

JRC Joint Research Center

<https://ec.europa.eu/jrc/en/about/jrc-site/seville>

KAVI The Finnish Media Education Authority

Το Εθνικό Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (Κ.Α.Β.Ι.), με το Τμήμα Μέσων Εκπαίδευσης και Οπτικοακουστικών Μέσων, έχει νομική αποστολή να προωθήσει την εκπαίδευση των μέσων ενημέρωσης, τις παιδικές δεξιότητες των μέσων ενημέρωσης και την ανάπτυξη ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τα παιδιά.(Φιλανδία). <https://kavi.fi>

KMK Kultusminister Konferenz (Germany)

<https://www.kmk.org>

MEKU Finnish Center for Media Education and Audiovisual Media (FI)

Φινλανδικό Κέντρο Εκπαίδευσης Μέσων Ενημέρωσης και Οπτικοακουστικών Μέσων Το MEKU είναι ο εθνικός φορέας που υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού..<http://www.meku.fi>

MIL Media and Information Literacy

MILID Media and Information Literacy and Intercultural Dialogue (UNESCO)

Η ετήσια βιβλιογραφία 2017 για τα μέσα ενημέρωσης και τη γραμματεία πληροφόρησης και διαπολιτισμικού διαλόγου. Το MILID Yearbook είναι επιστημονική έκδοση και κοινή πρωτοβουλία του Πανεπιστημιακού Προγράμματος Συνεργασίας UNESCO-UNAOC για το Παιδαγωγικό Περιβάλλον και τον Διαπολιτισμικό Διάλογο. <http://en.unesco.org/news/media-and-information-literacy-and-intercultural-dialogue-yearbook-2017-call-papers>

NAEP National Assessment of Educational Progress (NAEP) (USA)

Υπό το IES και το NCES <https://nces.ed.gov/nationsreportcard/> οδηγεί στην TEL Technology & Engineering Literacy Assessment <https://nces.ed.gov/nationsreportcard/tel/>

EcaNETP National Education Technology Plan (USA)

Το Εθνικό Σχέδιο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης είναι το κυριότερο ντοκουμέντο εκπαιδευτικής τεχνολογικής πολιτικής για τις Ηνωμένες Πολιτείες.

<https://tech.ed.gov/netp/>

NCEE National Center for Education Evaluation and Region Assistance (USA)

Η NCEE διεξάγει αμερόληπτες και ευρείας κλίμακας αξιολογήσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υποστηρίζονται από τα ομοσπονδιακά κονδύλια. παρέχει τεχνική βοήθεια. και υποστηρίζει την ανάπτυξη και χρήση έρευνας και αξιολόγησης σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες. Βρίσκεται υπό το IES <https://ies.ed.gov/ncee/>

NCER National Center for Education Research (NCER) (USA)

Υποστηρίζει την αυστηρή έρευνα που αντιμετωπίζει τις πιο πιεστικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις Η.Π.Α., από την παιδική ηλικία μέχρι την εκπαίδευση ενηλίκων. Βρίσκεται υπό την IES <https://ies.ed.gov/ncer/>

NCES National Center for Education Statistics (USA)

Εναι η κύρια ομοσπονδιακή οντότητα για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικά με την εκπαίδευση. Βρίσκεται υπό το IES <https://nces.ed.gov/>

NCSEER National Center for Special Education Research (NCSEER) (USA)

Υποστηρίζει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα έρευνας στον τομέα της εκπαίδευσης που αποσκοπεί στη διεύρυνση της γνώσης και της κατανόησης των βρεφών, των μικρών παιδιών και των παιδιών με αναπηρίες.. Βρίσκεται υπό το IES <https://ies.ed.gov/ncseer/>

NORDICOM The International Clearinghouse on Children, Youth and Media

OECD Organisation for Economic Co-operation and Development (ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)

<http://www.oecd.org/>

OEE Open Education Europa

Η κοινότητα της Ευρώπης για καινοτόμο εκπαίδευση Μια κοινότητα για όλους όσους εμπλέκονται ή ενδιαφέρονται για ψηφιακή, ανοιχτή και καινοτόμο εκπαίδευση <https://www.openeducationeuropa.eu/en>

OET Office of Educational Technology (USA)

Το Γραφείο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας των ΗΠΑ αναπτύσσει την εθνική εκπαιδευτική τεχνολογική πολιτική και καθιερώνει το όραμα για τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να μετασχηματίσει τη διδασκαλία και τη μάθηση και πώς να κάνει παντού την εκμάθηση όλων των εποχών για τους πρώτους μαθητές μέσω του K -12, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην εκπαίδευση ενηλίκων.

<https://tech.ed.gov/>

OMC Open method of coordination (ΑΜΣ)

Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού (ΑΜΣ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) μπορεί να περιγραφεί ως μια μορφή μη δεσμευτικού δικαίου. Είναι μια μορφή διαμόρφωσης διακυβερνητικής πολιτικής η οποία δεν απορρέει από δεσμευτικά νομοθετικά μέτρα της ΕΕ και δεν απαιτεί

από τις χώρες της ΕΕ να προβλέψουν ή να τροποποιήσουν νομοθεσία τους. (http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html?locale=el)

OpenEducationEuropa

Κάθε μέρα οι καθηγητές, οι διευθυντές των σχολείων, οι ερευνητές, οι οργανισμοί και οι μαθητές ανακαλύπτουν νέες ιδέες και μεθόδους για να κάνουν τη μάθηση πιο αποτελεσματική, ενδιαφέρουσα και κίνητρα. Αυτό μπορεί να έχει μικρή επίδραση ή να αλλάξει ολόκληρη τη ζωή. Αλλά σπάνια οι ιδέες μοιράζονται και απορροφούνται από άλλους.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε την Ανοικτή Εκπαίδευση Ευropa για να συλλάβει αυτές τις ιδέες και να εξασφαλίσει ότι οποιοσδήποτε από όλη την ΕΕ μπορεί να βρει, να συζητήσει και να μάθει πώς να φέρει την καινοτομία στον κόσμο της εκπαίδευσης.

<https://www.openeducationeuropa.eu/en/about>

OPEPD Office of Planning and Policy Development

Το Γραφείο Σχεδιασμού, Αξιολόγησης και Ανάπτυξης Πολιτικής (OPEPD) επιβλέπει το σχεδιασμό, την αξιολόγηση, την ανάπτυξη πολιτικής και τις δραστηριότητες του προϋπολογισμού στο Υπουργείο Παιδείας των ΗΠΑ (ED).

<https://www2.ed.gov/about/offices/list/opepd/index.html>

PLA Peer Learning Activity

Η Ομάδα Εργασίας ET 2020 για την «Προώθηση της ιθαγένειας και των κοινών αξιών της ελευθερίας, της ανεκτικότητας και της αποφυγής διακρίσεων μέσω της εκπαίδευσης» πραγματοποίησε στη Βιέννη (Αυστρία) τη δεύτερη Δραστηριότητα Μαθησιακής Εκμάθησης (Peer Learning Activity - PLA) στις 26 - 28 Οκτωβρίου 2016.

PPMI

Παροχή συμβουλών βάσει έρευνας με στόχο τη βελτίωση των δημόσιων πολιτικών και τη διαχείρισή τους. <http://www.ppmi.lt/>

REFIT Regulatory Fitness and Performance Programme (EU)

SDG4 Sustainable Development Goal 4 (UNESCO)

Ο στόχος 4 για την αειφόρο ανάπτυξη έχει 10 στόχους που καλύπτουν πολλές διαφορετικές πτυχές της εκπαίδευσης. [17 Sustainable Development Goals](#)

<https://en.unesco.org/node/265600> και <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>

TEL Technology & Engineering Literacy (TEL) (USA)

Το 2014, το National Assessment of Educational Progress (NAEP) διαχειρίστηκε την πρώτη εθνική (USA) αντιπροσωπευτική εκτίμηση της τεχνολογίας και της τεχνολογικής παιδείας.

https://www.nationsreportcard.gov/tel_2014/

TRANSLIT

Project του ANR (κοίτα παραπάνω) <http://www.agence-nationale-recherche.fr/?Project=ANR-12-CULT-0004>

TVET Technical and Vocational Education and Training (TVET) (UNESCO)

Η UNESCO πρωτοστατεί στον παγκόσμιο διάλογο υποστηρίζοντας την επανεξέταση της TVET για την ενίσχυση του ρόλου της στην ανάπτυξη πιο δίκαιων και βιώσιμων κοινωνιών. <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/education-building-blocks/technical-vocational-education-and-training-tvet/>

UIS UNESCO Institute for Statistics

Στατιστική υπηρεσία της UNESCO και των Ηνωμένων Εθνών για τις παγκόσμιες στατιστικές στους τομείς της εκπαίδευσης, της επιστήμης, της τεχνολογίας, του πολιτισμού και της επικοινωνίας. <http://data.uis.unesco.org/>

UNESCO United Nations Educational and Cultural Organization

Το Σύνταγμα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τον Εκπαιδευτικό, Επιστημονικό και Πολιτισμό (UNESCO) υιοθετήθηκε από 20 χώρες στη Διάσκεψη του Λονδίνου το Νοέμβριο του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου 1946. Ο Οργανισμός διαθέτει σήμερα 193 κράτη μέλη και 7 Συνδεδεμένα Μέλη. **UNFRA**

UNISEF United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UniTwin University Twinning and Networking Programme

Το πρόγραμμα UNITWIN / UNESCO, το οποίο ξεκίνησε το 1992 και περιλαμβάνει πάνω από 700 ιδρύματα σε 116 χώρες, προωθεί τη διεθνή διαπανεπιστημιακή συνεργασία και τη δικτύωση για την ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και της συνεργασίας. <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme>

UOE UNESCO, OECD, Eurostat

Το Ινστιτούτο Στατιστικής των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO), τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και την Eurostat, που αναφέρονται ως δεδομένα UOE.